Täysistunto

Torstai 10.12.2015 klo 16.02—3.07

Täysistunto alkoi klo 16.02. Täysistunto päättyi klo 03.07.

Puhetta johtivat puhemies Maria Lohela (16.02—17.57 ja 22.04—23.56), toinen varapuhemies Paula Risikko (17.57—19.59 ja 23.56—3.07) ja ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen (19.59—22.04).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 2. asiana on suullinen kyselytunti.

Pyydän nyt paikalla olevia ministereitä siirtymään ministeriaitioon ja pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää kysymyksiä paikalla oleville ministereille, ilmoittautumaan painamalla P-painiketta ja nousemalla seisomaan.

2.1. Suullinen kysymys pakottavan lainsäädännön valmistelusta (Jukka Gustafsson sd)

Suullinen kysymys SKT 62/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Kysymykset aloittaa edustaja Gustafsson. — Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.04 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Yhä enemmän alkaa tuntumaan siltä, että hallituksen toiminta rakentuu todella yhden kortin varaan. Lausuntokierroksella olevasta pakkolakipaketista on poistettu olennaisia EU- ja ihmisoikeussopimuksia koskevia asioita. Emme mielellämme nyt kysele uudestaan ja uudestaan pakkolakitilanteesta, mutta paitsi että pakkolait ovat väärää politiikkaa, ne loukkaavat vapaata sopimusvapautta ja ovat juridisestikin kyseenalaisia. Useat asiantuntijaprofessorit ovat paheksuneet valmistelua. Professori Tala kertoi Helsingin Sanomissa, ettei ole koskaan nähnyt vastaavaa. "Pimittäminen on varmaan suora termi tälle", hän totesi. Lainvalmisteluohjeiden mukaan kaikki olennaiset seikat pitää eritellä tarkasti ja huolellisesti ja näkyä hallituksen esityksissä.

Arvoisa puhemies! Te olette, ministeri Lindström, myös oikeusministeri ja vastaatte tämän hallituksen lainvalmistelun tasosta. (Puhemies koputtaa) Oletteko te työministerinä hyväksynyt tämän menettelyn?

16.05 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakien valmistelu on tehty niin hyvin kuin tässä aikataulussa ikinä on pystytty tekemään. Mitään poliittista ohjausta tässä ei ole käytetty, ja tämä on täysin avointa toimintaa. Hallitus seisoo tämän esityksen takana.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.05 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On nyt pakko lainata maan huippuasiantuntijoita. Lainsäädäntötutkimuksen professori Anssi Keinäsen mukaan "Pakkolakiasiassa näkyy selvästi poliittisen ohjauksen ongelmallisuus. Hyvän lainvalmistelun kriteereitä ei enää noudateta". Asian ydinkysymyshän on äärimmäisen vakava. Hallitus aikoo puuttua vapaaseen sopimusoikeuteen. Isompaa periaatteellista kysymystä on vaikea löytää. Siksi emme voi hyväksyä sitä, että mitä ilmeisimmin virkamiesten ei ole annettu tehdä työtään puolueettomasti virkavastuulla.

Arvoisa hallitus, tämän kokoluokan asiassa hallitus ei voi pelata upporikasta ja rutiköyhää. Osoittakaa nyt ajoissa malttia ja viisautta ja vetäkää henkselit pakkolakien ylle.

Arvoisa puhemies! Nyt olisi tarvetta tehdä ihan oikea ja kattava riskiarviointi. Mahdolliset pakkolait synnyttävät luottamuspulaa ja epävarmuutta ja tuovat ongelmia työmarkkinoille.

Puhemies Maria Lohela: Nyt kysymykseen, edustaja Gustafsson.

Kyllä, kysymys. — Eikö nyt ole viimeinen hetki? Tehkää oikea riskiarviointi.

Puhemies Maria Lohela: Edustaja Gustafsson, kuka nyt vastaa? — Löysikö joku tästä kysymyksen?

Ministeri Lindström, oletteko valmis tekemään riskiarvioinnin?

16.07 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten totesin, TEMin virkamiehet ovat tehneet valmistelua virkavastuulla niin hyvin kuin näissä aikatauluissa on ikinä pystytty tekemään.

Mitä tulee nyt näitten lakien pois vetämiseen, mehän olemme kertoneet, miten tässä aiotaan toimia. Ovi on auki uusille esitykselle. Jos sellainen tulee, niin me olemme kertoneet, että silloin me vedämme nämä pakkolait pois.

16.07 **Sanna Marin sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee heikompiosaisiin ja pienituloisiin kohdistuvia päätöksiään sillä, että näin on pakko tehdä, koska maa on vaikeassa taloudellisessa tilanteessa, ja sillä, että kaikkien on osallistuttava talouden tasapainottamistalkoisiin. Pakkolakipakettia hallitus kauppaa Suomen kilpailuky-

vyn parantamisella. Tämä on viemässä pienipalkkaisilta hoiva- ja palvelusektorin työntekijöiltä ison siivun palkasta pois.

Kysynkin pääministeri Sipilältä asiasta, josta olen saanut useita hämmentyneitä kansalaispalautteita viime aikoina. Kuinka voi olla niin, että samaan aikaan kun te olette viemässä tavallisilta suomalaisilta palkansaajilta osan palkasta pois ja perustelette näitä talouden tilanteella ja Suomen kilpailukyvyllä, niin te, pääministeri Sipilä, olette päättänyt nostaa oman avustajanne palkkaa noin 10 prosentilla eli 700 eurolla kuukaudessa? (Hälinää) Eikö teidän mielestänne kaikkien tulekaan (Puhemies koputtaa) osallistua näihin talkoisiin? (Eduskunnasta: Hyvä kysymys!)

16.08 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysymys oli nyt tästä lainvalmistelusta ja sen perustuslainmukaisuudesta.

Hallituksen velvollisuutena on myöskin perustuslain mukaan edistää työllisyyttä ja turvata hyvinvointipalvelut. Tähän kilpailukykylainsäädäntöpakettiin on jouduttu menemään sen takia, että työmarkkinajärjestöjen kanssa ei päästy siitä kesän ja syksyn aikana yksimielisyyteen. Sen tavoitteena on ainoastaan se, että me saisimme työttömille töitä.

Hallituksella on 110 000 uuden työpaikan tavoite ja työllisyysasteen nostaminen 72 prosenttiin. Tämä koostuu — niin kuin moneen kertaan olen todennut, muun muassa melkein koko edellisen kyselytunnin tähän asiaan käyttänyt — kolmesta osasta: tästä kilpailukykyosuudesta, palkkamaltista ja sitten tuottavuutta edistävistä toimista. Näillä kolmella toimenpiteellä me aiomme kuroa umpeen sen kilpailukykyeron, minkä olemme menettäneet (Puhemies koputtaa) viimeisten vuosien aikana.

16.10 **Annika Lapintie vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunta tässä muutama päivä sitten otti kantaa tähän lainvalmistelun laatuun, joka kävi ilmi myös oikeuskanslerin kertomuksesta. Sinänsä tässä pahassa sanassa, joka kuulostaa poliittiselta ohjaukselta, ongelma ei suinkaan ole se, että sitä käytetään — sitähän kuuluu käyttää — vaan sen oikea-aikaisuus on ongelma.

On olemassa hyvin tarkka, seikkaperäinen valtioneuvoston lainvalmistelijoiden tueksi laadittu lainvalmistelun prosessiopas, jossa kehotetaan riittävän aikaisessa vaiheessa antamaan tämä poliittinen ohjaus, mutta sen jälkeen antamaan lainvalmistelijoille rauha tehdä työnsä kunnolla, niin että tehdään riittävät vaikutusarviot, vaihtoehtojen selvitystyö, selvitetään oikeudelliset reunaehdot ja myös saatujen lausuntojen huomioon ottaminen. Kysyisinkin nyt hallitukselta: aiotteko jatkossa — tai mielellään vaikka huomisesta alkaen — ministeriössä kiinnittää entistä enemmän huomiota lainvalmistelun prosessioppaan noudattamiseen ja lausuntojen huomioon ottamiseen?

16.11 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo alussa sanoin, tämä on tehty niin hyvin kuin ikinä on pystytty tässä aikataulussa. (Touko Aalto: Ei ole pakko tässä ajassa!) Totta kai me kunnioitamme hyvää lainvalmistelua, se on aivan selvä asia.

Mitä tulee näitten lausuntojen huomioon ottamiseen, jos nyt puhutaan näistä pakkolaeista, niin niistähän ovat vasta tulleet nämä lausunnot. Niihin on tietenkin aivan liian aikaista ottaa kantaa ennen kuin niihin kunnolla perehdytään. Mutta niihin perehdytään. Ei hallitus suhtaudu niihin lainkaan yliolkaisesti. Ne lausunnot on sen takia pyydetty, että me näem-

me, mikä on tämän paketin kokonaisvaikutus ja mikä on sitten kanta niihin. Näihin suhtaudutaan vakavasti.

16.11 **Ozan Yanar vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Muutama päivä sitten talouden arviointineuvoston puheenjohtaja Roope Uusitalo kirjoitti blogin tästä kilpailukykypaketista. Hän sanoi siinä blogissaan, että työllisyysvaikutukset tämän osalta ovat kyseenalaiset. Te puhutte 38 000 uudesta työpaikasta, mutta hän kirjoittaa, että vaikutus voi olla hyvin vähäinen. Se voi olla nolla, tai se voi olla negatiivinen.

Me olemme nähneet, että lainvalmistelu hallituksen osalta on ollut suhteellisen huonoa tähän asti, ja meillä on huoli siitä, että toivottavasti tämä ei jatku samalla tavalla. Tämä talouden arviointineuvostohan on valtioneuvoston asettama ulkopuolinen elin, joka tutkii hallituksen tekemiä taloudellisia päätöksiä. Miten aiotte reagoida talouden arviointineuvoston puheenjohtajan blogiin ja näkemyksiin? — Kiitoksia.

16.13 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietenkin nämä työllisyysvaikutukset täsmentyvät sitten, kun tämä lainvalmistelu tässä etenee. Näitä vaikutuksia voivat tietenkin tässä vaiheessa arvioida kaikenlaiset asiantuntijat, ja en minä kyseenalaista tätäkään asiantuntemusta. (Välihuutoja vasemmalta — Puhemies koputtaa) Mehän näemme sen sitten, mikä se lopullinen vaikutus on. Nämä on sillä arviolla tehty, minkä me olemme saaneet asiantuntijoiden näkemyksistä. Siihen nämä perustuvat. Eli ei näitä tämmöisiäkään arvioita ole mistään ilmasta vedetty, mitä hallitus on vienyt eteenpäin.

16.13 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Myöskin Suomen Pankki luotettavana arvioijana on julkaissut vasta oman ennusteensa tulevasta kehityksestä. Siellä todetaan näin: "Suomessa työn hinta on noussut kauppakumppanimaiden keskiarvoon verrattuna nopeammin ja yritysten palkanmaksukyky kehittynyt heikommin erityisesti vuoden 2007 jälkeen. Vientialoilla tuotannon kannattavuus on huonontunut." Ja pääjohtaja Liikasen siteeraus: "Suomessa tarvitaan ratkaisuja, joiden avulla kustannuskilpailukyky paranee merkittävästi. Niin voidaan vahvistaa luottamusta ja kohentaa talouden kasvunäkymiä viennin ja investointien vahvistuessa."

16.14 **Markus Lohi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi osa tätä kilpailukykymme parantamista on myös paikallisen sopimisen uudistaminen ja sen lisääminen työpaikoilla, ja nyt haluaisin kysyä elinkeinoministeri Rehniltä hallituksen työllisyys- ja kilpailukykykärkihankkeista vastaavana ministerinä: Minkälaisen merkityksen näette tällä paikallisen sopimisen uudistamisella olevan? Minkälaisia vaikutuksia sillä voi parhaimmillaan olla meidän talouteemme? Ja toiseksi, onhan niin...

Puhemies Maria Lohela: Muistutan, että alkuperäinen kysymys oli tästä lainvalmistelusta, että sinne suuntaan.

...että tämän lain valmistelussa tullaan huomioimaan se, (Naurua) että myös pienyritykset, jotka eivät ole järjestäytyneet, saavat vapauden sopia paikallisesti?

16.15 **Elinkeinoministeri Olli Rehn** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajat! On tärkeää lainvalmistelun näkökulmasta, että hallitus tämänkin lain valmistelee hyvin perusteellisesti ja huolellisesti, ja sen takia hallitus päätti tiistaina perustaa kolmikantaisen työryhmän valmistelemaan paikallisen sopimisen edistämistä ja henkilöstön aseman vahvistamista yritysten päätöksenteossa koskevia lainsäädäntömuutoksia. Tällä on olennainen merkitys varsinkin pienempien yritysten työllistämiskyvylle, ja sen takia, kuten kysymyksessä viitattiin, järjestäytymättömät yritykset, jotka usein ovat pienempiä ja keskisuuria yrityksiä, pääsevät samalle viivalle järjestäytyneiden yritysten kanssa, kunhan täyttävät lainsäädännössä olevat edellytykset koskien henkilöstön asemaa, edustusta ja tiedonsaantia. Kaiken kaikkiaan tämän kantava tavoite on vahvistaa (Puhemies koputtaa) luottamusta työpaikoilla, uudistaa työmarkkinoiden toimintaa, jotta työpaikkoja voidaan pelastaa ja (Puhemies: Aika!) uusia työpaikkoja voi syntyä.

16.16 **Ville Niinistö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Uskon, että kansalaisten keskuudessa on laajemminkin herännyt huoli tästä kysymyksestä, että hallitus on valmistelemassa todella isoja muutoksia ja pakkolakipaketilla heikennetään monien pienipalkkaisten, erityisesti naisvaltaisten alojen, julkisen sektorin lastenhoitajien ja sairaanhoitajien asemaa, ja ne vaikutusarvioinnit siitä, onko tästä ylipäätään hyötyä, ovat hyvin puutteellisia. Itse talousneuvoston puheenjohtaja kyseenalaistaa ne. Myöskään eläkeläisten köyhyydestä te ette olleet tehneet vaikutusarviointia ennen teidän päätöksiänne, ja vasta opposition tuotua laskelmia esille veditte pois tämän eläkeläisten asumistuen leikkauksen.

Arvoisa pääministeri, tähän liittyen herää huoli myös siitä, että te sanoitte A-studiossa, että kaiken maailman dosentit keksivät syitä, miksi asioita ei voi tehdä, ja aika moni — yhdistettynä vielä korkeakoululeikkauksiin, jotka ovat todella suuria — kokee, että tämä hallitus on tiedevastainen ja ei tee päätöksiään tietoon pohjautuen. Nyt teillä on tilaisuus, pääministeri, vastata tähän vakavaan huoleen, joka Suomen korkeakouluväen, asiantuntijoiden, professorien keskuudessa on, että ette suhtaudu tietoon (Puhemies koputtaa) vakavasti.

16.17 **Pääministeri Juha Sipilä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietääkseni olen itse tuon talousneuvoston puheenjohtaja, (Naurua) ja haluan heti korjata, että en ole tällaista tietoa kyllä levittänyt. Tämä vain tiedoksi edustajalle. (Naurua)

Suomi on sellaisessa tilanteessa, että olemme jäämässä pahasti (Hälinää — Puhemies koputtaa) eurooppalaisesta junasta. Muissa maissa talous kasvaa. Oikeastaan voidaan puhua, että olemme suhdannehuipussa. Ruotsissa talous kasvaa 4 prosentin vauhdilla, Euroopassa on täystyöllisyys käytännössä useammassa maassa, Saksassa, Ruotsissa, USA on saavuttamassa tätä tilannetta. Tästä kyydistä ovat jääneet vain Kreikka ja Suomi. Monet kriisimaat ovat jo päässeet talouskasvun tilanteeseen. Meillä on vakava tilanne Suomessa, ja me tarvitsemme kaiken mahdollisen tiedon, kaikki mahdolliset toimet nyt siihen, että (Puhemies koputtaa) pääsemme takaisin tähän talouskasvun ja työllistämisen junaan.

16.19 **Tarja Filatov sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Te olette työministerinä valmistelemassa, ministeri Lindström, tätä pakkolakipakettia, jossa kiistatta on vaikeita kysymyksiä perusoikeuksien näkökulmasta. Lisäksi te olette oikeusministerinä antamassa lausuntoa tästä pakkolaista, nimenomaan perusoikeuksien näkökulmasta, ja tuo lausunto on hyvin niukka mutta jokseenkin kriittinen ja kiinnittää huomiota siihen, että noiden pe-

rusteluiden on oltava pätevät. Mutta myös oikeusministeriössä hyvän lainvalmistelun ohjeissa puhutaan siitä, että pitää tehdä sukupuolivaikutusten arviointi, jonka tausta on meidän tasa-arvolaissamme ja perustuslainkin yhdenvertaisuusperiaatteessa. Kun nyt tuossa laissa ei ole niitä vaikutuksia arvioitu eikä esimerkiksi oikeusministeriön lausunnossa ole kiinnitetty asiaan mitään huomiota, niin voitteko te tässä nyt luvata, että nuo sukupuolivaikutukset käydään perusteellisesti läpi — ei pelkästään sairauskarenssin kohdalla, jossa on sentään eroteltu, minkä verran nämä koskevat miehiä ja naisia, vaan kokonaisvaikutuksen näkökulmasta, koska se on se oleellisin (Puhemies koputtaa) kysymys? Miten nämä sinänsä yksittäiset asiat vaikuttavat yhdessä ihmisiin?

16.20 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on ihan totta, että lausunto oli varsin niukka, mutta siinäkään ei ole käytetty mitään poliittista ohjausta. OM on antanut lausunnon näistä laeista, ja se on kriittinen.

Mitä tulee näihin sukupuolivaikutusarvioihin, niin tuossa alussa totesin, että meillä on ollut todella tiukka aikataulu. Siinä aikataulussa ollaan työskennelty ja tehty niin hyvää työtä kuin ikinä ollaan pystytty. (Eva Biaudet: Se ei riitä!) — Myönnän sen, että sukupuolivaikutusarvioinnissa on tiettyjä ongelmia, ja minä katson, mitä tälle asialle voidaan tehdä.

Puhemies Maria Lohela: Ja vielä yksi kysymys.

16.20 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eivät nyt ihan hirveän vakuuttavilta vaikuta ministerien vastaukset. Minuunkin on oltu yhteydessä ja kannettu huolta siitä, onko hallituksella riittävää osaamista johtaa lainvalmistelua. Arvostan tietysti sitä, että työministeri Lindström tuossa äsken sanoi, että muun muassa sukupuolivaikutusten arvioinnissa on puutteita. Tämä pakkolaki iskee erityisesti naisiin, erityisesti pienituloisiin naisiin. Samaten on neljä professoria Helsingin Sanomissa todennut, että ei ole huomioitu tähän mennessä riittävästi EU-lainsäädäntöä ja EU:n oikeusvaltioperiaatteen mukaisia säännöksiä. Että eivät tässä sosialidemokraatit ja oppositio turhaan kiinnitä huomiota tähän pakkolainsäädäntöön. Kysymys kuuluu nyt, ministeri: Nyt teillä on mahdollisuus osoittaa johtajuutta. (Puhemies koputtaa) Ministerit Sipilä ja Stubb ajavat tätä kuin käärmettä pyssyyn. Perussuomalaiset voisivat osoittaa johtajuutta...

Puhemies Maria Lohela: Nyt on aika täynnä.

...ja perua tämän esityksen. Oletteko siihen valmis?

16.22 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten äsken sanoin, niin teen sen, minkä ikinä pystyn, tämän asian eteen. Täällä muistaakseni pääministeri Sipilä, jos en väärin muista, on sanonut, vai oliko valtiovarainministeri Stubb, että näitä vaikutusarvioita tehdään. Sehän on täällä. Pääministeri on sanonut, ja kyllä minä nyt luotan pääministerin puheeseen, että näin tulee tapahtumaan. Näin.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.2. Suullinen kysymys itsensä työllistävien työttömyysturvasta (Outi Alanko-Kahiluoto vihr)

Suullinen kysymys SKT 63/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Alanko-Kahiluoto.

Keskustelu

16.22 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus on tuonut eduskunnalle esityksen, jolla freelancerit ja muut itsensä työllistäjät määritellään lainsäädännössä yrittäjiksi. Valitettavasti lakia valmisteltaessa ei ole kuultu lainkaan itsensä työllistäviä, joita esitys koskee, edustavia järjestöjä. Ne ovatkin kritisoineet lakia voimakkaasti ja toivoneet, että se palautettaisiin uuteen valmisteluun.

Uuden lain on kuitenkin tarkoitus tulla voimaan jo parin viikon kuluttua, mutta tästä huolimatta valtakunnassa vallitsee täysi epäselvyys siitä, voiko freelancer luottaa jatkossa siihen, että hän tulee saamaan työttömyysturvaa tilanteessa, jossa hänen yrittäjyytensä on vain sivutoimista. Nimittäin silloin, jos henkilö tulkitaan päätoimiseksi yrittäjäksi, hänellä ei oikeutta ole tähän työttömyysturvaan. Eli kysymykseni kuuluu, tullaanko työ- ja elinkeinoministeriössä huolehtimaan siitä, että kahden viikon aikana ohjeistukset te-hallinnolle laitetaan (Puhemies koputtaa) siihen kuntoon, että jatkossa freelancerit voivat luottaa siihen, että tulevat oikeudenmukaisesti kohdelluiksi työttömyysturvassa.

16.23 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan totta, monesti viime kaudellakin itsekin kiinnitin huomiota näihin tulkintoihin, että ne ovat puutteellisia. Ja kyllä, tullaan ohjeistamaan niin selkeästi, että siinä soveltamisessa ei tule näitä ongelmia. Se lainsäädäntö on monimutkainen. Te-toimiston virkamiehellä voi usein olla vähän rohkeutta puuttua näihin asioihin ilman ministeriön kattavaa ohjeistusta erilaisista soveltamistilanteista ja tulkinnoista eri puolilla maata. Tähän tullaan kiinnittämään huomiota.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, ilmoittautumaan.

16.24 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos, ministeri, hyvästä vastauksesta. Esimerkiksi Suomen Journalistiliitto toi esille valiokuntakuulemisessa sellaisen esimerkin, että itsensä työllistävä toimittaja oli tehnyt kuukaudessa vain kolmen tunnin ajan toimittajan työtä ja oli kuitenkin tullut tulkituksi päätoimiseksi yrittäjäksi. Tällaisia tapauksia on valitettavasti hyvin paljon, ja tästä syystä freelancerit usein eivät uskalla, jos ovat ansiosidonnaisella, ilmoittautua työttömäksi, koska pelkäävät menettävänsä työttömyysturvan.

Olette puhuneet paljon siitä, että Suomessa voitaisiin sosiaaliturvaa kehittää siihen suuntaan, että ihminen uskaltaisi siirtyä pelotta palkkatyöstä yrittäjyyteen ja päinvastoin ja sosiaaliturva seuraisi liukuvasti perässä. Mitä hallitus on tekemässä, jotta voitaisiin näin toimia? Meillähän itsensä työllistävien määrä jatkuvasti kasvaa, kun yritykset sanovat irti

henkilöitä ja sitten palkkaavat nämä samat ihmiset toimeksiantosuhteessa takaisin. Olisi kuitenkin suotavaa, että meillä olisi semmoinen sosiaaliturva, (Puhemies koputtaa) joka kannustaisi työntekoon eikä päinvastoin.

16.25 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja, tämä on erittäin oleellinen kysymys, ja tosiaan nyt tässä kun tämän teidän antamanne mietinnön valiokunnasta luin vastalauseineen kaikkineen ja sieltä nämä asiat, niin tosiaan te olitte nostaneet erinomaisen hyviä epäkohtia ja näitä asioita sieltä esiin, jotka ilman muuta täytyy tulevaisuudessa huomioida. Kiitän koko valiokuntaa siitä, että olette tehneet erinomaisen mietinnön. Mutta annan kiitosta myöskin vastalauseesta, voisiko sanoa, näin poikkeuksellisesti, koska siinä nousi esiin myöskin erittäin tärkeitä asioita siihen nähden, mihin suuntaan meidän täytyy kyetä sosiaaliturvaa viemään, koska tämä teidän huolenaiheenne on täysin aiheellinen. Nythän STM:ssä tehdään tätä sosiaaliturvajärjestelmän kokonaistarkastelua, ja aivan vilpittömästi sanon, että varmasti tulemme nämä asiat siellä huomioimaan.

16.26 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä asettaa tämän ministeriön valmistelun tietysti jälleen vähän uuteen valoon: myös jopa opposition vastalauseet ovat tervetulleita hallitukselle. (Välihuutoja oikealta)

Tosiasia on, että tämä hallituksen esitys ei heikennä mutta ei parannakaan itsensä työllistävien asemaa. (Hälinää — Puhemies koputtaa) Siltä osin ehkä toki parantaa, että mietinnön lausumassa velvoitetaan te-toimistoja ja työ- ja elinkeinoministeriötä saamaan aikaan nämä selkeät, oikeudenmukaiset ja yhdenmukaiset toimintatavat.

Itsensä työllistäjät ovat minulle läheisiä ihmisiä, ja siksi olen kärsinyt, kun tuhannet ovat olleet hädissään ja paniikissa, kun edustaja Alanko-Kahiluoto on blogissaan sanonut: "Esitys heikentää huomattavasti itsensä työllistäjien toimeentulon edellytyksiä ja uhkaa jättää freelancereina toimivat työttömyysturvan ulkopuolelle." Tämän väärän todistuksen ansiosta tuhannet ihmiset ovat hädissään ottaneet yhteyttä, he ovat huolissaan omasta tulevaisuudestaan ja toimeentulostaan. Tällainen on vastuutonta politikointia.

Kysyn kuitenkin siis ministeri Lindströmiltä tai ministeri Mäntylältä: voidaanko laissa määritellä selkeästi, mitä on päätoiminen ja mitä on sivutoiminen yrittäjyys?

16.27 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on nyt se ydinkysymys. Tämän hallituksen esityksen tarkoitus ja tavoite ei ollut ottaa kantaa nyt nimenomaan tähän pää- ja sivutoimisuuden käsitteiden ongelmallisuuteen, mutta viimeksi vuonna 2012 muistaakseni on käsitelty sosiaali- ja terveysvaliokunnassa tätä... Nyt en muista, jotta en anna väärää todistusta, mutta muistelen, että se oli vuonna 2012. Silloin tosiaan siihen valiokunta ei ottanut minkäänlaista selkeää kannanottoa, mutta on ihan päivänselvä asia, että tämän päivän työmarkkinoilla ja tämän päivän työmarkkinoiden muutoksessa kyllä tähän on varmasti meidän löydettävä selkeät käsitteet, mitä on päätoimisuus ja mitä on sivutoiminen työn tekeminen, jotta me pystymme ihmisiä kannustamaan siihen työn vastaanottamiseen tilanteessa kuin tilanteessa.

16.28 **Markus Mustajärvi vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Työttömyysturvalain tulkinnat yrittäjän, poikkeusyrittäjän ja yrittäjän perheenjäsenen osalta ovat sekavia ja usein hyvin epäoikeudenmukaisia, ja monet henkilöt kuitenkin ovat palkansaajien ja

yrittäjän välitilassa. Eikö kuitenkin olisi parempi, että henkilö voisi saada osan toimeentulostaan omasta toiminnastaan ja osan jostain muusta kuin että hänet pakotetaan kokonaan työttömäksi? Tämä esitys vääjäämättä tulee johtamaan monen kohdalla mielivaltaan, sillä on aivan varmaa, että epäselvä lainsäädäntö johtaa äärimmäiseen tiukkaan viranomaistulkintaan, -määräykseen ja -ohjeeseen.

16.29 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minun käsittääkseni tässä laissa muuttuu vain yksi asia ja sivutoimisen toiminnan arvioimisessa sovelletaan edelleen samaa pykälää kuin nyt. Jos se toiminta on sivutoimista eikä olosuhteissa tapahdu mitään muutoksia, niin se on sivutoimista myös jatkossa ja henkilö voi nauttia soviteltua päivärahaa. Työttömyysturva säilyy muutoksessa, eli työntekijän työttömyysturvalle ei tapahdu mitään. Minä ymmärrän kyllä tämän, tämä on todella vaikea määritellä eksaktisti, kuka on sitten yrittäjä ja kuka on työntekijä, eli tämä on vaikeaa. Me tarvitsemme sen takia hyvää ja perusteellista ohjeistusta, mutta onko olemassa täydellistä — siihen en tietenkään uskalla lähteä, että semmoista voin luvata. Mutta parhaamme teemme ja ohjeistamme te-keskukset niin hyvin kuin ikinä voimme.

16.30 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen hieman yllättynyt tässä siitä, että eilen moitittiin, että oppositiota ei aina kuunnella, kun oli tämä työllisyysvälikysymys. No, sitten edustaja Heinäluoma ilmoitti jossakin vaiheessa, kun täältä tuli erilaisia vastauksia, että hyvä, että kuunnellaan ja että täällä kannattaa istua. Ja tänään edustaja Harakka ilmoittaa, että se on huolestuttavaa, että oppositiota kuullaan. (Naurua) Että jotenkin minusta on hyvä, että täällä kaikkia kuullaan, mutta koetetaan nyt olla jotenkin johdonmukaisia — että haluatteko te tulla kuulluksi vai ettekö te halua? Me hallituspuolueet mielellämme kuulemme teitä. (Eduskunnasta: Kysymys!) — Minä vaikka kysyn sitten, että kuunteleeko hallitus oppositiota. (Naurua)

16.31 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erinomaista, että tämä asia nousi tässä esille. Ehkä viestinä on hallitukselle se, että kulttuurialan kuuleminen tämän lain valmistelussa jäi sillä tavalla vajavaiseksi, että tästä on hyvä ottaa koppia. Me valiokunnassa kuulimme asiantuntijoita: esimerkiksi Journalistiliiton lakimies totesi, että tämä lakiesitys 94 ei muuta heidän freelancereidensa asemaa suuntaan eikä toiseen, päinvastoin kuin mitä esimerkiksi vihreät esittävät. Mutta he toteavat, että kiitos sosiaali- ja terveysvaliokunnalle niistä lausumista, jotka teimme, ja todellakin edellytämme, että nyt ne te-keskusten ohjeet sellaiseen kuntoon, että ihmisten kohtelu on oikeudenmukaista ja tasapuolista. Toivon vielä, että vastaava ministeri toteaa, että te olette lukeneet nämä lausumat — jotka ovat muuten käsittelyssä tänä iltana — ja lupaatte tehdä ne ohjeet. Ja myös tuli vähän viestiä sinne hallitukselle, että katsoisitte vielä kerran sosiaaliturvaa, että kaikkien työllistyminen olisi kannattavaa. Toivon, että tähän myös ministeri vielä vastaa. Olen erittäin pahoillani, että väärää tietoa on levitetty erityisesti vihreiden toimesta tästä hallituksen esityksestä. Ja kiitos sosialidemokraateille, jotka olivat mukana hallituksen esityksen... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

16.32 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä valmistelusta ja näistä lausunnoista sen verran, että tosiaan me olemme katsoneet, että kun ne eivät liity suoranaisesti tähän hallituksen esitykseen, niin ei ole katsottu

siinä mielessä tarpeelliseksi lähteä niitä silloin pyytämään, mutta kuten sanottua, ne ovat erittäin arvokkaita jatkotyötä varten, ja olen ihan vilpittömän tyytyväinen, että niitä kuulemisia on ollut. Siellä on paljon sellaisia kannanottoja, joista varmasti jatkotyössä on hyötyä. Te olette tehneet hyvät lausumaesitykset tähän, ne olen lukenut ja katsonut, ja niiden taakse on erittäin helppo mennä. Ja vielä kerran toistan tämän, että sosiaaliturva ilman muuta — STM:ssä tehdään koko ajan töitä sen eteen, että me selkiytämme sen nimenomaan niin, että työn tekeminen ja sen vastaanottaminen on aina kannattavaa, on sitten freelancer tai mikä tahansa alan edustaja ja ammattilainen.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Lindström vielä.

16.33 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkomaalle: Kyllä, ohjeistus tapahtuu. Kokoonnumme vaikka yhteisen lukulampun ja suurennuslasin kanssa katsomaan nämä lausunnot, ja sitten ohjeistetaan, ja tällä mennään eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Viimeinen kysymys tähän aiheeseen.

16.33 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen hyvin pahoillani siitä, että jälleen tässä salissa kokoomuksen suunnasta annetaan väärää todistusta muista puolueista. (Välihuutoja kokoomuksen ryhmästä) Kehotan teitä lukemaan asiantuntijalausunnot, jotka ovat julkisia ja eduskunnan sivuilla. Esimerkiksi opetus- ja kulttuuriministeriön sosiaaliturvaosasto antoi meidän valiokunnallemme lausunnon, joka oli hyvin kriittinen ja jossa todettiin, että tämä lakiesitys vaarantaa itsensä työllistävien taide- ja kulttuurialan työntekijöiden mahdollisuuden saada työttömyysturvaa. Samalla linjalla olivat kaikki kulttuurijärjestöt, myös Suomen Journalistiliitto on antanut tämäntyyppisen lausunnon, samoin Opettajien Työttömyyskassa, Yleinen työttömyyskassa ja niin edelleen — näitä tahoja on hyvin paljon.

Kiitän ministeri Mäntylää sen sijaan hyvin asiallisesta vastauksesta, samoin työministeri Lindströmiä. Olin hyvin iloinen kuullessani, että olette lukeneet meidän vastalauseemme ja siihen sisältyvät lausumaehdotukset. Uskon, että teilläkin on (Puhemies koputtaa) vilpitön pyrkimys...

Puhemies Maria Lohela: Onko kysymystä?

...parantaa itsensä työllistävien...

Puhemies Maria Lohela: Onko kysymystä?

...sosiaaliturvaa. — Kysyisin, otatteko nyt, kun ohjeistusta valmistellaan, siihen on enää kaksi viikkoa aikaa, järjestöt mukaan tekemään näitä ohjeistuksia.

16.35 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totean hyvin lyhyesti sen, minkä tässä totesin aiemminkin: Tämä tarvitsee hyvää ohjeistusta. Suhtaudutaan tähän vakavasti, teidän lausuntonne luetaan ja siitä lähdetään eteenpäin. Tämä asia on varmaan tällä selvä. — Kiitos.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.3. Suullinen kysymys ylivelkaantumisen vähentämisestä (Hanna Sarkkinen vas)
Suullinen kysymys SKT 64/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Sarkkinen.

Keskustelu

16.35 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Maksuhäiriömerkinnät ja ylivelkaantuminen ovat lisääntyneet Suomessa huolestuttavasti. Maksuhäiriöisiä on tällä hetkellä jo yli 370 000 eli 8,5 prosenttia aikuisväestöstä. Syitä ylivelkaantumiseen on monia. Suuria riskitekijöitä ovat esimerkiksi erot, sairaudet ja erityisesti työttömyys.

Maksuhäiriömerkinnät vaikeuttavat elämää monella tavalla. Merkintä estää asuntolainan, kotivakuutuksen ja luottokortin saamisen. Se vaikeuttaa vuokra-asunnon ja matkapuhelinliittymän saamista ja jopa työpaikan saamista. Ylivelkaantuminen ja maksuhäiriömerkintä on myös työllistymisen este, kun työtä ei välttämättä kannata ottaa vastaan palkan mennessä ulosottomenoihin.

Ylivelkaantuminen syrjäyttää ihmisiä ja tuottaa myös kansantaloudellisia ongelmia. Viime kaudella suitsittiin pikavippejä. Se oli hyvä askel eteenpäin muttei yksin vielä riitä. Kysyisinkin hallitukselta: mitä aiotaan tehdä, jotta ylivelkaantumista saataisiin vähenemään?

16.36 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksityishenkilöiden velkakierteeseen joutumista on pyritty ehkäisemään muun muassa seuraavilla lainsäädännöllisillä toimenpiteillä: Yksinkertaisissa velka-asioissa rajoitettiin vuonna 12 velkojan mahdollisuutta periä velalliselta oikeudenkäyntikuluja ja toisaalta näille pikavipeille, pienlainoille, asetettiin kesäkuussa 13 korkokatto. Alle 2 000 euron lainoilla vuosikorko saa olla siis 50,5 prosenttia. Vuoden 15 alusta velkajärjestelyyn pääsyä helpotettiin erityisesti työttömien, nuorten ja ikääntyneiden sekä yrittäjien osalta. Velan lopullisesta vanhentumisesta säädettiin 08.

Kyllä nämä huolet on tietenkin otettu vakavasti ja oikeusministeriössä näitä asioita nyt sitten selvitetään, mitä näille asioille voidaan jatkossa tehdä. Mitään konkreettista esitystä minulla tällä hetkellä ei ole teille kertoa.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.37 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten ministeri totesi, edellinen hallitus teki paljon hyvää asian suhteen, mutta edelleen tarvitaan tekoja. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt toimenpidealoitteen, jossa käymme läpi ylivelkaantumisen syitä ja esitämme mahdollisia ratkaisuja ongelman korjaamiseksi. Esimerkiksi voisi kehittää velkaneuvontaa ja sosiaalista luototusta, muuttaa ulosottokaarta ja perintäkäytäntöjä sekä puuttua limiittiluottojen ja vertaislainojen ongelmiin.

Lisäksi Kelan käytännöissä on tarkistamisen varaa. Liikaa maksettujen sosiaalitukien takaisinperintä aiheuttaa maksuhäiriömerkintöjä, kun liikaa maksettuja tukia ei kaikissa tilanteissa saa halustaan huolimatta maksaa takaisin osamaksulla vaan Kela siirtää ne suoraan perintään. Myös Kelan tiukat karenssikäytännöt saattavat johtaa maksuhäiriömerkintöjen syntyyn. Kysynkin: onko ministerin mielestä Kelan käytännöissä tarkistamisen varaa, ettei synnytetä turhia maksukyvyttömyysmerkintöjä?

16.38 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ihan totta, näitten vähävaraisten ylivelkaantumista, siis joutumista velkakierteeseen ja sitä kautta syrjäytymistä, pyritään siis ehkäisemään tällä sosiaalisella luototuksella muun muassa. Tällä hetkellä noin 30 kuntaa myöntää vähävaraisille asukkaille sosiaalisia luottoja. STM:n, OM:n ja TEMin toimeksiannosta on laadittu selvitys sosiaalisen luototuksen kehittämisestä.

Näistä kaikista edellä mainituista toimenpiteistä huolimatta niitä maksuhäiriömerkintöjä on Suomen Asiakastiedon tuoreiden tilastojen mukaan lähes 370 000 henkilöllä ja varsinkin nuoremmissa ikäluokissa tämä on vain lisääntynyt. Ulosotossa olevien velallisten määrä on vuonna 14 pysynyt ennallaan mutta ulosottoon päätyneiden asioiden määrä on vähentynyt.

Nämä ovat tietysti isoja asioita, ja näihin täytyy suhtautua suurella vakavuudella, ja totta kai tässä nyt etsitään kaiken muun kiireen keskellä mahdollisuuksia puuttua myös näihin ongelmiin.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Mäntylä lyhyesti täydentää.

16.39 **Sosiaali- ja terveysministeri Hanna Mäntylä** (vastauspuheenvuoro): Ihan lyhyesti, juu, arvoisa puhemies! Tosiaan, koska Kela kuuluu sinne oman ministeriöni alle, niin halusin pyytää tähän myöskin vastauspuheenvuoron.

Tämä asia on erittäin vakava, ja siitä on tullut paljon palautetta viime keväästä alkaen, kun tämmöinen linjanveto on tehty. Kyllä tästä tulen itse henkilökohtaisesti jatkossakin käymään keskusteluja, onko tämä oikeudenmukainen tapa viedä tätä asiaa eteenpäin. Tietysti meillä on myöskin Kelan valtuutettuja, jotka sitten omalta osaltaan voivat sitä asiaa ilman muuta edistää. Mutta kyllä olen tämän ainakin itse ministerinä ottanut Kelan suhteen ja suuntaan erittäin vakavasti.

16.40 **Anna-Maja Henriksson r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är alldeles sant som här har kommit fram att det gjordes mycket förra perioden. Bland annat fick vi en strängare snabblånelagstiftning. Vi förbättrade också möjligheten för småföretagare att få skuldsanering och så vidare.

Mutta on ilman muuta selvää, että koko ajan pitää tehdä töitä nyt tälläkin saralla, ja on hyvin huolestuttavaa, että tämä velkaantuminen edelleen jatkuu suomalaisten kesken. Yksi ryhmä, joka on ollut varsin altis joutumaan velkakierteeseen, on nuoret miehet. Onko hallitus kiinnittänyt tähän nyt varsinaisesti huomiota, ja minkälaisiin toimenpiteisiin ollaan ryhtymässä? Tässä puhuttiin sosiaalisesta luototuksesta ja se työryhmä pystytettiin viime hallituskaudella. Mikä on myös sitten sen työryhmän aikataulu, koska se saa ehdotuksensa

valmiiksi, ja luuleeko hallitus, että tällä kaudella saatte esityksen siitä sosiaalisesta luotosta tänne eduskuntaan?

16.41 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aikataulusta en osaa sanoa, sen tunnustan rehellisesti, mutta selvitän sen teille, mikä se on. Totta kai tätä pitää pyrkiä potkimaan eteenpäin monen muun ison asian ohella, eli tähän suhtaudutaan totta kai vakavasti, ja varsinkaan tähän nuorten velkaantumiseen ei millään tavalla voi yliolkaisesti suhtautua. Minuunkin ovat ottaneet yhteyttä monet ihmiset, jotka ovat ylivelkaantuneita, jotka ovat joutuneet vakavaan kierteeseen, ja mietitään sitten toimenpiteitä, mitä voidaan tehdä. Se on sitten isompi talkoo miettiä, mitä ne konkreettisesti ovat, mitä tarvitsee lainsäädännölle tehdä. Eli kaikki tämä työ on tällä hetkellä kesken, mutta ei mitenkään unohdettu. Eli asioita totta kai viedään eteenpäin.

16.42 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen puutteellisen luottojärjestelmän ongelma näkyy erityisesti siinä, että samoille henkilöille pääsee todellakin kertymään kymmeniä ellei jopa satoja merkintöjä yhä uusista luotoista yhden vuoden aikana. Keskimäärin maksuhäiriöisellä voi olla jopa 17 merkintää.

Tämän ongelman ratkaisemiseksi likipitäen kaikki kotimaiset luottoalan ammattilaiset ovat ehdottaneet positiivisen luottorekisterin luomista Suomeen. Yksinkertaisimmillaan kyse olisi rekisteristä, joka sisältäisi avoinna olevat lainasaldot kaikista kuluttajan lainavastuista. Tällä hetkellä vastaavanlainen positiivinen rekisteri on käytössä lähes kaikissa EU-maissa. Kysyisinkin ministeriltä: onko Suomessa valmiutta ottaa positiivinen luottorekisteri käyttöön?

16.43 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy tunnustaa, että nyt mentiin alueelle, josta ei minulla ole vielä niin vankkaa tietoa, että osaisin tähän vastata. Mutta otetaan tämä niin sanotusti muistipaikkaan ja selvitetään hallituksen sisällä, onko tällaiselle käyttöä, ja jos on, niin sitten me toki viemme sitä eteenpäin. Hyvä idea.

16.43 **Lauri Ihalainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä ministeri Lindström kertoi hyvin niistä toimista, joita viime hallituskaudella tehtiin tämän asian eteen. Kiinnittäisin huomiota nyt erityisesti velkaneuvontaan. Sehän on pääosin kuntien vastuulla, ja me tiedämme hyvin, että kaikilla kunnilla ei ole hyviä resursseja hoitaa sitä. Kansalaisten yhdenvertaisuuden kannalta velkaneuvonta koko maassa ei ole yhdenvertaisella tasolla. Sen vuoksi ajatus siitä, että tämä valtiollistetaan, siirretään valtion tehtäväksi, olisi erittäin tärkeä, koska se palauttaisi tämän velkaneuvonnan myös yhdenvertaisuuden näkökulmasta koko maan asukkaitten ulottuville. Oletteko valmiita tätä ajatusta, jota viime kaudellakin mietittiin, viemään eteenpäin?

16.44 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Totta kai tämmöisiä rakentavia ajatuksia on. Näihin on syytä suhtautua vakavasti. Itse asiassa tässä on vähän sama ongelma kuin työllisyyden hoidossa, työttömyyden hoidossa ja näissä tulkinnoissa, saadaanko tasapuolista palvelua joka puolella maata. Velkaneuvonta on asia, jossa pitää olla tasapuoliset systeemit joka puolella yhdenvertaisella

tasolla, niin kuin viittasitte. Kyllä minä olen valmis tätä asiaa tutkimaan, ja sitten sen jälkeen tehdään johtopäätöksiä tästä tekemästänne ajatuksesta.

16.45 **Anna Kontula vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Luottotietojen menetys tarkoittaa Suomessa useasti niin laajaa yhteiskunnan järjestelmien ulkopuolelle joutumista, että voidaan puhua kansalaisoikeuksien menetyksestä. Esimerkiksi pankkitunnuksien saaminen voi olla hankalaa, vaikka moniin viranomaisjärjestelmiin kirjautuminen edellyttää sähköistä tunnistautumista. Samalla tavoin kotivakuutus voi olla aivan mahdoton, vaikka periaatteessa se olisi hyvin järjestettävissä esimerkiksi etukäteismaksujen kautta. Ilman kotivakuutusta et voi saada vuokra-asuntoa yksityisiltä markkinoilta, jotka käytännössä ovat isoissa kaupungeissa ainoita sellaisia vuokraajia, joilta nopeasti asunnon voisi saada. Kodittomuus, Kelassa asiointi, työkkärissä asiointi — kaikki nämä vaarantuvat, jos sinulta menevät luottotiedot. Emmekö me kuitenkin voisi päästä sellaiseen järjestelmään, jossa edes ne ihan elämän perustoiminnot olisivat mahdollisia myös ihmisille, joilla luottotiedot eivät ole kunnossa?

16.46 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on tietysti semmoinen kysymys, mikä on ajankohtainen siinäkin mielessä, että kun meillä on tämä turvapaikkakriisi käsissä ja monilla ihmisillä, maahanmuuttajilla, ei ole tätä henkilökorttia, he eivät saa sitten pankkitunnuksia, he eivät pysty hoitamaan asioitaan. Sama koskee ihan kantasuomalaisia, jotka ovat menettäneet luottotietonsa. Tämä, voisiko sitä rajoitusta muuttaa näitten tärkeimpien asioitten osalta edelleen, että he pystyisivät hoitamaan asioita ja viemään niitä eteenpäin, on kyllä ihan vakavasti pohdittava asia. Minä en nyt tässä tällä istumalla lupaa mitään muuta kuin selvittää tämän mahdollisuuden.

Kysymyksen käsittely päättyi.

2.4. Suullinen kysymys oleskeluluvan saaneiden kotouttamisesta (Carl Haglund r)

Suullinen kysymys SKT 65/2015 vp

Suullinen kyselytunti

Puhemies Maria Lohela: Seuraava kysymys, edustaja Haglund.

Keskustelu

16.46 **Carl Haglund r:** Arvoisa rouva puhemies, fru talman! Hallitus esitteli tällä viikolla turvapaikkapoliittisen ohjelmansa. Yksi näistä muutoksista, mitä on vireillä, on se, että muutetaan oleskelulupakäytäntöjä niin, että vastaisuudessa voidaan ottaa tarkasteluun henkilön oleskelulupa, joka on jo kertaalleen myönnetty, ja tämä siis aika usein. Tämä ei tunnu oikein järkevältä, koska näkisin, että on selvää, että siinä vaiheessa, kun henkilö on saanut oleskeluluvan, hänen kotouttamiseensa pitää panostaa. Pitää varmistaa, että henkilö oppii kieliä ja pääsee töihin, pääsee opiskelemaan ja sitä kautta jää osaksi meidän yhteiskuntaamme. Jos hallituksen suunnitelmat nyt toteutuvat, niin annetaan semmoinen signaali, että aina säännöllisin vuorovälein katsotaan, voidaanko sinut lähettää takaisin alkuperäi-

seen kotimaahasi. Kysyisin arvoisalta ministeriltä, onko tässä nyt mitään järkeä. Onko tämä toimiva kotouttamistoimenpide?

16.48 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä turvapaikkatilanne, missä Suomi on, vaatii näiden meidän kaikkien kriteerien ja toimintatapojen läpikäymistä, ja kyllä tässä tilanteessa meidän täytyy myöskin tiukentaa monia meidän käytäntöjä, jotta me selviämme tästä ja meillä riittää voimavaroja niiden henkilöiden auttamiseen, jotka ovat todellisen avun tarpeessa.

Me emme itse asiassa tässä ole juurikaan muuttaneet nykyistä käytäntöä, vaan me teemme sen selkeämmäksi. Me olemme myöntäneet ennenkin turvapaikat pääosin nelivuotisina, mutta nyt tehdään selkeämmäksi se käytäntö, (Eva Biaudet'n välihuuto) että tämä turvapaikan tarve on se ensisijainen lähtökohta. Me puolen vuoden välein, niin kuin Maahanmuuttovirasto tekee normaalistikin, tarkistamme lähtömaan turvallisuustilanteen. Jos se on oleellisesti parantunut, niin tuolta alueelta olevien henkilöiden turvapaikkapäätökset otetaan uudelleen käsittelyyn henkilökohtaisesti, koska jokainen käsitellään henkilökohtaisesti, ja jos tilanne sen sallii, niin heidät silloin voidaan palauttaa kotimaahansa. Eli tämä turvapaikka on se peruslähtökohta, (Puhemies koputtaa) ja näin se on ollut tähänkin asti.

Puhemies Maria Lohela: Pyydän niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksiä, ilmoittautumaan.

16.49 **Carl Haglund r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Asia on varmasti niin kuin ministeri Orpo totesi, mutta edelleenkin kysyn: mitä me nyt teemme, jotta me saamme näitä ihmisiä kotoutumaan? Hallituksen omien arvioiden mukaan suunnilleen kolmasosa niistä, jotka ovat saapuneet tänä vuonna, jää Suomeen, siis 10 000—15 000, jotain sitä luokkaa. Kaikki tiedämme, että 5 miljoonan maahan mahtuu kyllä 10 000—15 000 ihmistä, ja siitä voi tulla mahdollisuus, jos teemme jotain sen eteen, että he pääsevät töihin. Minun mielestäni se on nyt se keskeisin, että he pääsevät opiskeluun kiinni.

Olisin kysynyt ministeri Lindströmiltä, oletteko valmiita harkitsemaan RKP:n esityksiä. Olemme muun muassa esittäneet, että ulkomaalaislain 79 §:ää muutettaisiin niin, että turvapaikanhakijat pääsisivät heti töihin. Olemme ehdottaneet, että ulkomaalaisen työvoiman tarveharkinta poistettaisiin. Mitä esityksiä teillä on hallituksessa, konkreettisia semmoisia, jotta ihmiset pääsevät töihin kiinni? Se on se tärkeä toimenpide, jotta ihmisistä tulee osa meidän yhteiskuntaamme. Toinen on tietenkin opiskelu. Tähän tarvitaan nyt konkretiaa, koska kaikki konkretia, mitä tähän mennessä on tullut, ei ole hirveän kannustavaa.

16.50 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä kotouttamisessa on todella tärkeää, että se onnistuu niiden osalta, jotka sen oleskeluluvan saavat. (Eva Biaudet'n välihuuto) — Tehän kysyitte, että heti töihinkö vai ei. — Meillä on nyt tällä hetkellä tämä käytäntö, että niillä, joilla on paperit kunnossa, on 3 kuukautta tämä harkinta-aika ja paperittomilla 6 kuukautta. Tästä olemme yhdessä sisäministeriön kanssa keskustelleet, voisiko tätä aikaa lyhentää, ja edelleen sitä pohdiskelua käydään. Meidän mielestämme siinä on syytä pikkuisen miettiä sitä lyhentämistä, aika oleellisestikin, jotta näille ihmisille annetaan mahdollisuus mahdollisimman nopeasti päästä sitten töihin.

Mitä tulee tarvehankintaan, niin tässä turvapaikkapoliittisessa ohjelmassa on linjattu, että tarveharkinnastahan ei luovuta. Mutta meillä on edelleen se käytäntö, että asiantuntijatehtävissä on mahdollisuus käyttää ulkomaista työvoimaa.

16.51 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oikeastaan tähän nyt jatkokysymyksenä, että onko sitten mahdollista, että tätä työvoiman tarveharkintaa kenties kierrettäisiin sitä kautta, että nyt jos on mahdollisuus päästä sitten suoraan turvapaikanhakijana työmarkkinoille, niin olisi niitä henkilöitä, jotka kolmansista maista tulevatkin ja ilmoittautuvat turvapaikanhakijaksi ja sitä kautta pääsevät nopeammin suomalaisille työmarkkinoille kuin että he hakisivat aivan normaaliprosessin kautta työlupaa ja oleskelulupaa Suomeen. Tuleeko tästä mahdollisesti ohituskaista?

16.51 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä olen koko ajan toistanut samaa asiaa, että mitään ohituskaistoja ei olla rakentamassa, ja siihen pitää ilman muuta kiinnittää huomiota, että näin ei myöskään tapahdu. Eli siitä tarveharkinnasta pidetään kiinni, ihan normaali prosessi. Tämä on se ajattelutapa, mitä hallitus aikoo viedä eteenpäin.

16.52 **Ville Skinnari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaanottokeskuksia on syntynyt joka puolelle Suomea, mutta valitettavasti samalla olemme huomanneet, että vastaanottokeskusten perustamisessa on ollut haasteita. On olennainen asia, että kuntien asukkaat ovat myötämielisiä vastaanottokeskuksille. Tässä ei valitettavasti ole onnistuttu. Kuitenkin eilen ja toissa päivänä hallitus tuli ulos uusilla linjauksillaan ja painotti hallinnon läpinäkyvyyttä, johon olennaisesti kuuluu kuntien kuuleminen. Kuinka te, arvoisa ministeri, aiotte edistää kuntien näkökulman esiin tulemista tässä prosessissa?

16.53 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten kaikki varmaan hyvin tietävät, me olemme muutamassa kuukaudessa joutuneet perustamaan 20 000 vastaanottopaikkaa, ja näitä vastaanottokeskuksia on perustettu kiireessä pitkälti toistasataa. Siinä täytyy antaa nyt ensinnäkin kiitos kunnille siitä, että on löytynyt yhteistyötä, mutta on selvää, että kun tätä on jouduttu tekemään paineen alla, niin vastaanottokeskuksia on perustettu sellaisiinkin paikkoihin, että ne eivät joko toiminnallisesti, turvallisuuden näkökulmasta tai taloudellisesti ole järkeviä, ja sen tähden me olemme nyt käyneet läpi koko vastaanottokeskusverkon tästä näkökulmasta. Kolme on päätetty heti sulkea ja 27 on niin sanotusti määritelty keskuksiksi, joiden osalta turvallisuutta pitää parantaa tai sitten ne pitää sulkea.

Tässä yhteydessä, kun tehdään tuommoinen laajempi arvio vastaanottokeskuksista, käydään keskustelu tietenkin myöskin kuntien kanssa. Ja nyt, kun meillä on paine jonkun verran ja aika paljonkin helpottanut maahan tulevista uusista turvapaikanhakijoista, meillä on enemmän pelivaraa käydä keskustelua aina uusia perustettaessa myöskin (Puhemies: Aika!) kuntien kanssa.

16.54 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tänään julkaistun tutkimuksen mukaan Suomi on EU-maista kolmanneksi tehokkain kotouttaja. Voisi sanoa meidän olevan yksi vähiten huonoista, sillä myös meidän järjestelmässämme on monia ongelmia, ja lisähaastetta tuo turvapaikanhakijoiden moninkertaistunut

määrä. Turvapaikan ja oleskeluluvan saaneita ihmisiä olisi järkevintä sijoittaa tasaisesti ympäri Suomea, sillä Uudellamaalla ja muissa kasvukeskuksissa alkaa nyt olla jo pulaa kohtuuhintaisista asunnoista. Ongelmana on se, että töiden, sukulaistensa ja ystäviensä perässä maahanmuuttajat kuitenkin hakeutuvat suuriin kasvukeskuksiin, joissa tämä ilmiö aiheuttaa monenlaisia ongelmia ja haasteita. Meillä on kuitenkin myös hyviä, onnistuneita esimerkkejä kotouttamisesta myös pieniltä paikkakunnilta, esimerkiksi Punkalaitumelta tai Sonkajärveltä.

Kysynkin asianomaiselta ministeriltä, mitä hallitus aikoo tehdä, jotta kotouttamisessa onnistutaan niin, että turvapaikan saaneet jäisivät sijoituspaikkakunnille ja toisivat uussuomalaisina työntekijöinä ja veronmaksajina (Puhemies koputtaa) kunnille korkojen kera kotouttamisen kustannukset takaisin.

16.55 **Oikeus- ja työministeri Jari Lindström** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja on ihan asian ytimessä. Me todellakin pyrimme siihen, että tämä sijoitus tapahtuisi tasaisesti ympäri Suomea, ja olen täysin tietoinen siitä, että joka puolella Suomea ei ole työpaikkoja, kuten kasvukeskuksissa on. Sen takia tähän liittyy tämä meidän mainio hallitusohjelmamme, jonka pohjalta tämä talous toivottavasti lähtee nousemaan, niin että niitä työpaikkoja rupeaa syntymään muuallekin kuin kasvukeskuksiin, jolloin me voimme sitten niitä ihmisiä sijoittaa. Ja kun me kartoitamme samalla myös tätä osaamista, me tiedämme silloin paremmin, mikä on näitten ihmisten osaamisen taso, onko heillä halua yrittäjäksi. Se auttaa siihen, että me sijoitamme heidät sitten ympäri Suomea. Minä olen aivan vakuuttunut, että jos se ihminen saa vaikka sieltä Punkalaitumelta töitä, niin se houkutus lähteä Helsinkiin on paljon pienempi.

16.56 **Vesa-Matti Saarakkala ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Itse tervehdin tätä hallituksen toimenpideohjelmaa erittäin myönteisesti. Tällä on vahva signaali siitä, että meidän turvapaikkapolitiikka on nyt kiristymässä, ja tämä on omiaan myös viemään keskustelua asiallisen kriittiselle linjalle.

Mutta pari pientä epäkohtaa tai kysymystä:

Kun täällä ohjelmassa todetaan, että kunnissa pakolaisten vastaanottaminen ja vastaanottokeskusten perustaminen perustuvat vapaaehtoisuuteen, niin voiko asianomainen ministeri avata, mitä tämä suomeksi tarkoittaa?

Ja lisäksi kysymys: kun hallitus linjaa, että vältämme väestöryhmien erityiskohtelua, niin miten tämä on suhteessa viime vaalikaudella eduskunnan säätämään lainsäädäntöön, jossa höllennettiin tätä positiivista erityiskohtelua? Eli kun se mahdollistetaan nykyään, ikävä kyllä, aiempaa helpommin, niin onko tässä mahdollisuus siihen, että nyt tämä linjaus aiheuttaa itse asiassa lainsäädäntötoimenpiteitä siten, että palattaisiin siihen vanhaan malliin, että aivan niin herkästi ei esimerkiksi etnisen taustan (Puhemies koputtaa) perusteella voitaisi positiivisesti erityiskohdella?

16.57 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä jälkimmäinen kysymys — en ihan siitä päässyt ymmärrykseen, mutta lähtökohta on se, että Suomessa kaikkia ihmisiä kohdellaan tasa-arvoisesti. Jokaista ihmistä kohdellaan tasa-arvoisesti ja siitä lähdetään. Meidän on tärkeää pitää siitä huoli, että Suomi pysyy näinkin vaikeassa tilanteessa hyvin tasa-arvoisena yhteiskuntana.

Anteeksi, mikä olikaan se ensimmäinen kysymys? (Välihuuto) — Niin, tämä kuntien vapaaehtoisuus. — Myönnän, me kävimme läpi sen, onko meillä mahdollisuus tämän kovimman paineen alla kuntia velvoittaa perustamaan vastaanottokeskuksia, ja tähän tuli oikeuskanslerilta selkeä kannanotto, että se ei Suomen lain mukaisesti ole mahdollista. Siksi se toteamus ääneen siinä ohjelmassa, että sen on perustuttava vapaaehtoisuuteen, on juuri näin. Mutta jos kunnan alueella on joku muu toimija, joka haluaa perustaa sinne (Puhemies koputtaa) tiloihinsa vastaanottokeskuksen, niin silloin meillä on mahdollisuus toimia. Mutta silloinkin (Puhemies: Aika!) keskustellaan kyllä sen kunnan kanssa.

16.58 **Päivi Räsänen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvapaikanhakijoihin liittyen tänään on ollut esillä kaksi ikävää uutista. Tampereella epäillään, että on tahallaan poltettu vastaanottokeskus, ja Forssan seudulla on pidätetty kaksi irakilaista mahdollista turvapaikanhakijaa epäiltyinä terroristisista murhista.

Kasvavien turvallisuusuhkien vuoksi sekä viranomaisten resurssien että valtuuksien täytyy olla riittävällä tasolla. Viime hallituskaudella, tämän vuoden maaliskuussa, valmistui perusteellinen selvitys niin sanotusta jälkikäteen ilmoitettavasta kotietsinnästä, jota tarvittaisiin esimerkiksi näissä vakavissa terroristirikoksissa suunnitelmien havaitsemiseksi, ja tällainen lainsäädäntö on jo muissa Pohjoismaissa ja suuressa osassa muita EU-maita. Kysyn ministeri Orvolta, oletteko nyt tämän selvityksen pohjalta käynnistänyt lakihankkeen. (Puhemies koputtaa) Onko se jo vireillä?

16.59 **Sisäministeri Petteri Orpo** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä olisi erittäin tarpeellinen lainsäädäntö, ja me selvitämme tällä hetkellä ministeriössä lakihankkeen käynnistämistä.

Haluaisin todeta liittyen näihin ikäviin uutisiin tältä päivältä, että se, että nämä terroriepäillyt on pidätetty, minusta osoittaa sitä, että suomalainen poliisi, suojelupoliisi, krp toimii. Ja kuten olemme kertoneet, Suomessa on tällä hetkellä noin 300 henkilöä, joilla on kytköksiä terrorismiin, ei siis 300:aa terroristia, mutta nämä kaksi henkilöä on tunnistettu, heidät on pidätetty ja heidän asiansa tutkitaan. Minusta tämä on hyvä asia.

Mitä tulee tähän tulipaloon vastaanottokeskuksessa: Mikäli selviää, että se on tahallaan sytytetty, niin se on erittäin tuomittavaa. Se on vaarallista puuhaa, ja se on rikollista. Toisaalta, jos kyseessä on normaali tulipalo, mikä on sitten taas valitettavaa, niin silloin täytyy kiinnittää erityistä huomiota vielä enemmän vastaanottokeskusten turvallisuuteen.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Kyselytunti päättyi.

3. Ilmoituksia

3.1. Sidonnaisuudet, muut

Eduskunnalle on annettu apulaisoikeusasiamiehen sijaisen sidonnaisuusselvitys (esittelijäneuvos Pölönen) M 3/2015 vp.

3.2. Vaalien toimittaminen

Eduskunnan pääsihteerin vaali toimitetaan perjantaina 11.12.2015 kello 13 pidettävässä täysistunnossa. Vaali toimitetaan eduskunnan työjärjestyksen 16 §:n mukaan kuten puhemiehen vaali. Edustajille tullaan jakamaan asiaa koskeva kansliatoimikunnan pöytäkirjanote. Tehtävää hakeneiden hakemukset ovat nähtävinä keskuskanslian päivystyspisteessä.

4. Hallituksen esitys laeiksi puoluelain sekä ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 73/2015 vp
Lakialoite LA 27/2015 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 9/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on perustuslakivaliokunnan mietintö PeVM 9/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Mietinnön esittelee perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja edustaja Lapintie.

Keskustelu

17.03 **Annika Lapintie vas** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä laki puoluelain ja ehdokkaan vaalirahoituksesta annetun lain muuttamiseksi on täällä käsittelyssä, koska helmikuussa 2014 tarkastusvaliokunnan mietinnön johdosta eduskunta antoi lausuman, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin ja selvittää vaali- ja puoluerahoituksen uudistamistarpeet. Asetettiin parlamentaarinen työryhmä, jonka tehtävänä oli tämä selvitys, ja lisäksi työryhmän tuli arvioida Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston vuonna 2011 Suomelle antamien suositusten toteuttamismahdollisuudet.

Nyt käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset pohjautuvat tämän parlamentaarisen työryhmän esityksiin lukuun ottamatta hallitusohjelmakirjaukseen perustuvaa puoluelain muutosta, jonka mukaan puoluetuen jakoperustetta ei tarkisteta, vaikka eduskuntavaalien välisenä aikana vähintään puolet jotakin puoluetta edustaneista kansanedustajista luopuisi edustamasta tätä puoluetta eduskunnassa.

Käsittelyn yhteydessä perustuslakivaliokunta korosti demokraattisen keskustelun merkitystä sekä puolueiden ja ehdokkaiden saaman rahoituksen läpinäkyvyyden ja avoimuuden tärkeyttä. Avoimet ja rehelliset vaalit ovat toimivan länsimaisen demokratian kulmakivi. Keskeinen osa tätä avoimuutta on, että äänestäjillä on mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet ja mistä ehdokkaat ovat saaneet rahoitusta kampanjaansa.

Otan esille muutaman esityksen valiokunnan mietinnöstä.

Ensinnäkin eduskunnan ulkopuolelle jäävien puolueiden aseman parantaminen. Edelleen näiden Etyjin suositusten mukaan puoluetuen rajoittaminen vain eduskuntapuolueisiin rajoittaa demokraattista keskustelua ja moninaisuutta. Perustuslakivaliokunta katsookin, että puoluetuen ulottaminen eduskunnan ulkopuolisiin puolueisiin on demokraattisen keskustelun moninaisuuden ja äänestäjien valittavana olevien poliittisten vaihtoehtojen kannalta myönteinen asia. Vaalijärjestelmämme tuottaa erityisesti pienissä vaalipiireissä

melko korkean piilevän äänikynnyksen, joka hankaloittaa kilpailuasetelmaa pienten puolueiden osalta yleisesti ja ensimmäistä edustajanpaikkaansa tavoittelevien uusien puolueiden osalta erityisesti. Hallituksen esittämä 2 prosentin valtakunnallinen kannatuksen raja on melko korkea, ja tämän vuoksi on jätetty myös rinnakkaislakialoite, jossa on ehdotettu 0,5 prosentin rajaa. Valiokunta kuitenkin päätyi yksimielisesti puoltamaan hallituksen esitystä ja sen vuoksi tämän lakialoitteen hylkäämistä.

Toiseksi otan esille valvonnan siirtämisen Valtiontalouden tarkastusvirastolle. Puolueiden valtionavustusten käytön valvonnan siirto Valtiontalouden tarkastusvirastoon tukee siellä virastossa jo nykyään olevia valvontatehtäviä, ja katsomme, että tällainen siirto parantaa valvonnan riippumattomuutta ja puolueettomuutta ja on myös tehokas.

Kolmanneksi otan esille ilmoitusvelvollisuuden laajentamisen. Hallitus esittää, että Valtiontalouden tarkastusviraston tarkastusoikeutta laajennetaan presidentinvaaleissa tukiyhdistyksiin, ja lisäksi ehdotetaan, että ilmoitusvelvollisuus europarlamenttivaaleissa koskisi myös toista varaedustajaa. Myös näitä esityksiä valiokunta puoltaa.

Tarkastusvaliokunta on lisäksi kiinnittänyt huomiota vaalirahoitusilmoituksia koskevien menettelytapojen yhtenäistämiseen ja esittänyt, että perustuslakivaliokunta pohtisi, olisiko ilmoitusvelvollisille syytä luoda yhtenäinen menettely eduskunta- ja europarlamenttivaaleissa muistiinmerkitsemisvelvollisuuden toteuttamiseksi kampanjatilin tai jonkin muun, tätä kevyemmän järjestelyn muodossa. Parlamentaarinen työryhmä ei pitänyt tätä tarpeellisena, mihin tämä esitys perustuu, ja perusteluna työryhmä esitti, että jo nykyinen vaalirahoituslain 8 §:n 3 momentti säätelee riittävän tarkasti. Tämän kyseisen lainkohdan mukaan ilmoitusvelvollisen on pyydettäessä annettava kampanjatiliotteella tai vastaavalla tavalla sellaisia ilmoitusta täydentäviä tietoja ja selvityksiä, jotka saattavat olla tarpeen ilmoituksen oikeellisuuden ja riittävyyden tarkistamisessa. Valiokunta yhtyy tähän työryhmän näkemykseen.

Perustuslakivaliokunta pitää erittäin tärkeänä vaali- ja puoluerahoituksen avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Kuitenkin ehdokkaiden velvoitteiden lisääminen erityisesti kuntavaalien osalta voisi vaikeuttaa ehdokkaiden saamista. Toisaalta eri vaaleja koskevien säännösten olisi hyvä olla mahdollisimman yhtenevät. Näistä syistä suositamme, että Valtiontalouden tarkastusvirasto pyrkisi yhtenäistämään menettelytapoja ohjeistuksella, joka saatettaisiin ehdokkaiden tietoon mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Valiokunta pitää myös tärkeänä, että ehdokkailla olisi eduskuntavaaleissa ja europarlamenttivaaleissa vaalikampanjaa varten erilliset pankkitilit sekä myös tieto siitä, miten kampanjaan liittyviä kuitteja tulee säilyttää. Vaikka tällaiset ohjeet eivät olekaan sitovia, niin valiokunta katsoo, että ajoissa ehdokkaille toimitetuilla ohjeilla on mahdollista päästä hyviin tuloksiin menettelytapojen yhtenäistämisessä.

Ongelma on se, että Valtiontalouden tarkastusvirasto vahvistaa vaalikohtaiset ohjeet vaalirahoitusilmoituksen tekemiseksi noin puoli vuotta ennen vaalipäivää. Kuitenkaan virasto ei voi tietää ehdokkaita ennen kuin ehdokkaat on varsinaisesti asetettu. Tämän vuoksi ehdokkaita asettavien puolueiden merkitystä on korostettava ohjeiden saattamisessa ehdokkaiden tietoon heti kampanja-ajan alussa ehdokasasettelun edetessä. Valtiontalouden tarkastusvirastolla tätä mahdollisuutta ei ole. Koska tämä asia on nähty ongelmaksi esimerkiksi tarkastusvaliokunnan osalta, niin esitämme, että hallitus seuraa menettelytapojen yhtenäistämisen onnistumista ohjeistuksen avulla ja valmistelee tarvittaessa ehdotuksen vaalirahoituslain tarkistamiseksi tältä osin.

Lopuksi otan esille kaksi muutosesitystä, jotka valiokunta esittää.

Ensinnäkin hallituksen esityksestä olisi seurannut puoluetuen valvonnan puutteita. Tätä valiokunta ei pidä perusteltuna vaan katsoo, että puoluetuen käytön valvonnan siirtämisestä oikeusministeriöltä Valtiontalouden tarkastusvirastolle seuraisi puolueisiin kohdistuvan valvonnan kaventuminen joiltakin osin. Tämän vuoksi ehdotamme palautettavaksi 9 e §:n säännöksen, jonka mukaan oikeusministeriö valvoo puoluelain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista siltä osin kuin valvonta ei kuulu Valtiontalouden tarkastusvirastolle.

Toinen muutosesitys koskee lakia ehdokkaan vaalirahoituksesta, jossa on ehkä ongelmia, päällekkäisyyttä ja ylitulkintaakin herättävä muotoilu, jonka mukaan "maksullisesta mainoksesta tulee käydä ilmi mainoksen maksajan nimi". Esitämme tätä muutettavaksi niin, että "maksullisesta mainoksesta tulee käydä ilmi mainoksen maksaja". Uskomme, että tällä vähäisellä mutta merkittävällä käytännön muutoksella voidaan järkiperäistää näiden ilmoitusten maksajan yksilöimistä ja sillä tavalla voidaan edelleen antaa tehokkaampia ohjeita puolueille, miten he ohjeistavat omia ehdokkaitaan.

Perustuslakivaliokunta ehdottaa siis, että eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen ja että eduskunta hylkää lakialoitteen äsken kuultujen perusteluiden mukaan.

17.12 **Ulkoasiainministeri Timo Soini:** (Vasemmalta: Puhuuko nyt ministeri Soini vai kansanedustaja?) Arvoisa rouva puhemies! Minua täällä oli kaivattu, kun tämä asia oli lähdössä valiokuntaan, ja nyt sitten olen kertomassa tästä mielipiteeni.

On aivan erinomaista, että perustuslakivaliokunta on tehnyt yksimielisen esityksen, yksimielisen päätöksen. Myöskin sosialidemokraatit, jotka täällä viimeksi pitivät meteliä asiasta — jokainen sosialidemokraatti perustuslakivaliokunnassa on hyväksynyt tämän hallituksen esityksen. Kysymys on tietysti siitä, että mikä taitaa olla kanta: se, joka esitetään valiokunnassa, vai se, joka esitetään salissa?

Tämä on aivan erinomainen korjaus. Tällä esityksellä palataan siihen alkuperäiseen puoluelain henkeen ja kirjaimeen, joka se oli, kun se aikanaan säädettiin. Poikkeus siihen säädettiin aikanaan sen vuoksi, että tehtiin poikkeuspäätös siitä, että jos loikkaat tai enemmistö loikkaa, niin voi viedä rahat mennessään. Tämän historia on se, että kun näin tehtiin, niin sen jälkeen Urho Kekkonen valittiin poikkeuslailla ilman, että siitä äänestettiin, kansa äänesti. (Olavi Ala-Nissilä: Se oli hyvä valinta!) Tämä oli tämän tausta. Tämä tarkoituksenmukainen laki nyt menee historian hämärään. Olen siitä erittäin iloinen, että perustuslakivaliokunta yksimielisesti — yksimielisesti — teki tämän ja korjaa tämän historiallisen vääristymän ja lähtee siitä, mikä on kansalaisten vaaleissa ilmaisema tahto.

Ja sitten kun on esitetty täällä viimeksi 3.11., käsitykseni mukaan, että tämä on joku räätälöity asia: Tätä on yritetty korjata, muun muassa lakialoite LA 24/2005 vp, siis kymmenen vuotta sitten. Ei tätä missään historian hämärissä ole pidetty. (Antti Lindtmanin välihuuto) — No, edustaja Lindtman, tiedätte kyllä tarkistaa tämän asian. Se on aivan erinomainen aloite. Silloin se ei mennyt läpi, mutta nyt se on sitten läpi menossa.

Tämä on hallituksen hallitusohjelmaan merkitsemä yksimielinen kanta, ja se on nyt myös perustuslakivaliokunnan yksimielinen kanta. (Kari Uotilan välihuuto) Tämä on aivan erinomainen päätös. (Paavo Arhinmäki: Oliko se yksimielinen?) Kun tämä tulee... — Edustaja Arhinmäki, myös teidän valiokunnan puheenjohtaja Annika Lapintie on ollut tekemässä tätä yksimielistä päätöstä. Kelpaako teille nyt tämä yksimielinen päätös? Minun mielestäni tämä on aivan erinomaista.

Koska on syytä katsoa, että kun me kävimme tätä keskustelua, silloin tuli paljon kritiikkiä, niin minä tietysti mielenkiinnolla nyt ajattelen, että kun siellä valiokunnassa on kuunneltu todellisia asiantuntijoita, asiantuntijakuuleminen tehty, ja sen perusteella päädytty yksimieliseen päätökseen, niin kelpaako tämä nyt tässä salissa kaikille. Minun mielestäni tämä on aivan erinomaista, että kun sellaista tarkoituksenmukaista lainsäädäntöä konjunktuurisyistä on muuteltu, niin nyt palataan siihen alkuperäisen lain henkeen ja myöskin kirjaimeen, että vaaleissa valittu edustus on myöskin se peruste, millä tämä puoluetuki määräytyy.

Tällä ei tietenkään ole mitään tekemistä missään puolueessa, ei sen paremmin sosialidemokraateissa, keskustassa, kokoomuksessa kuin missään muussakaan, sen kanssa, että jollain puoluejohdolla on rahat. Ei tietenkään ole. (Paavo Arhinmäki: Paitsi perussuomalaisilla!) Se on puoluevaltuusto, joka hyväksyy tilit ja talousarvion ja kaikki muut, ja Valtiontalouden tarkastusvirasto valvoo kaikkien puoluetukien ja sääntöjen ja normien noudattamista. Tämmöisen kuvan antaminen, että joku puoluejohto, olkoon sitten sosialidemokraattien tai kokoomuksen, voisi tällä lailla manipuloida ja pelata, on täysin perusteetonta.

Eli hallituksen esitys on nyt saanut myös perustuslakivaliokunnan yksimielisen tuen, ja tämä varmaankin menee tässä hyvässä järjestyksessä eteenpäin.

Puhemies Maria Lohela: Aha, täällä on näköjään halua käydä debattia tästä aiheesta.

17.18 **Annika Lapintie vas** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Lyhyesti tästä ministeri Soinin esille nostamasta asiasta: Valiokunta pohti myös näitä mahdollisia siirtymiä puolueryhmittymästä tai eduskuntaryhmästä toiseen. Käytännössä ne ovat olleet yhden edustajan siirtymiä, ja lyhyesti tätä asiaa myös käsittelimme. Mutta olen iloinen siitä, että ministeri Soini antoi näin suuren merkityksen perustuslakivaliokunnan lausunnolle, tässä tapauksessa mietinnölle, ja erityisesti sille, että se oli yksimielinen. Odotan ja toivon jatkossakin tätä samaa tukea, kun perustuslakivaliokunta antaa yksimielisiä lausuntoja siitä, miten perustuslakia tai ihmisoikeussopimuksia tai kansainvälisiä velvoitteita tulee tulkita. Eli kiitos tästä perustuslakivaliokunnan aseman esille nostamisesta ja sen tärkeyden alleviivaamisesta.

17.19 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Lähetekeskustelussa eräät edustajat halusivat nähdä tässä puheena olevassa korjauksessa heijastumia ajankohtaiseen poliittiseen tilanteeseen ja puolueiden tilanteeseen, mutta kyllä minä olen ministeri Soinin kanssa samoilla linjoilla siinä, että tässä oli kyseessä historiallisen vääryyden korjaaminen. Urho Kekkosen valitseminen poikkeuslailla uudelleen oli sinänsä kyseenalainen prosessi, mutta häpeällinen oli se tapahtumaketju, jolla silloinen SMP:n oppositio ostettiin puoluelain muutoksella poikkeuslain taakse. (Timo Soini: Näin oli!)

Olen, rouva puhemies, sitä mieltä, että silloisen edustaja Veikko Vennamon tuolloin lanseeraama termi seteliselkärankaisista oli täysin osuva, ja olen iloinen siitä, että olen ollut eduskunnassa niin pitkään, että sain nähdä tämän päivän, jolloin tämä historiallinen vääryys ja häpeä korjattiin. (Eduskunnasta: Yksimielisesti! — Naurua) — Yksimielisesti.

17.20 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin perustuslakivaliokunnan puolesta kiitän myös Zyskowiczia, että hän kehuu perustuslakivaliokuntaa. Hän on hieman tässä männä viikoilla myös esittänyt kritiikkiä, ja se on ihan hyväkin

asia. Myös iloitsen siitä, että oppositiosta Lapintie tuo tätä perustuslakivaliokunnan näkökulmaa ja arvostusta esille.

Tässä viime viikkoina olemme myös kuulleet oppositiolta hyvin paljon ennen kuin lakihankkeet ovat edes täällä eduskunnassa, että ne ovat perustuslain vastaisia. Minusta se on aika mielenkiintoista, kun perustuslakivaliokunta ei ole monesti niitä vielä silloin tietenkään voinut edes käsitellä. Tänään kuulimme näistä pakkolaeista, että ne ovat mahdollisesti perustuslain vastaisia, niissä on ongelmia. Voi ollakin näin. Sitten subjektiivisesta päivähoito-oikeudesta kerrottiin, että se tulee olemaan perustuslain vastainen. No, se ei nyt perustuslakivaliokunnan mielestä näin ollut. Sekin oli yksimielinen. Toivoisin, että oltaisiin varovaisia siinä, kun tuodaan esille se, että joku on perustuslain vastaista, ennen kuin perustuslakivaliokunta on sen katsonut.

17.21 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän erittäin hyvänä, että ulkoministeri Soini on ulkoministerikiireiltään löytänyt ajan ja tullut tänne eduskuntaan nimenomaan siinä vaiheessa, kun valiokunta tuo mietinnön, perustelemaan hallituksen puolesta tätä kantaa. Minusta tämä osoittaa sen, että toisin kuin julkisuudessa on yleisesti väitetty, näyttää siltä, että perussuomalaiset ovat todella saaneet jonkun kädenjäljen tämän hallituksen ohjelmaan. Ja varmasti on niin, että tämä ministeri Soinin ilmestyminen tänne tässä vaiheessa sen vahvistaa. Pidän sitä erinomaisen hyvänä, että hän on täällä.

Mutta nyt se keskeinen kysymys on se, että silloin kun tätä vietiin lähetekeskusteluun, niin täällä oli esittelevä ministeri paikalla, ja kun yritimme kysyä, miksei tätä kohtaa valmisteltu parlamentaarisesti, niin siihen emme saaneet esittelevältä ministeriltä vastausta. On ollut hyvä perinne siinä, että perustuslakivaliokunta aina pyrkii yksimielisiin esityksiin erityisesti asioissa, jotka ovat olleet parlamentaarisia, ja ymmärrän, jos tämäkin asia on voinut painaa vaakakupissa. (Puhemies koputtaa) Tämä sali kuitenkin päättää. Voisitteko te nyt vastata, miksei tätä valmisteltu (Puhemies: Aika!) parlamentaarisesti, niin kuin tapana on, kun puoluelain muutokset on tehty?

17.22 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tämä mitään parlamentaarista valmistelua edellyttänyt. Tämä on historiallisen vääryyden korjaaminen ja paluu alkumuotoon. Silloinen sosialidemokraattinen puoluesihteeri, hiljattain edesmennyt Kaarlo Pitsinki, oli vanhan puoluetukilain eräänlainen keskeinen arkkitehti, ja nyt palataan tähän alkuperäiseen sosialidemokraattiseen linjaan. Tässä välillä on ollut häpeällisiä vaiheita suomalaisen parlamentarismin historiassa, ruoskaparlamentarismin aika, se aika, jolloin ulkopolitiikkaa käytettiin sisäpolitiikan välineenä. Toivottavasti emme ikinä enää tällaisiin aikoihin palaa takaisin, vaan meidän demokratia tervehtyy.

17.23 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edellinen edustaja juuri sanoi, että Suomessa on eletty joskus silloin, kun minä en ollut vielä syntynytkään, häpeällisiä parlamentarismin aikoja. Ja ennen sitä hän totesi, että ei tässä mitään parlamentarismia tarvita, niin että en oikein nyt päässyt perille. Siis aivan keskeinen kysymys oli se — kun kaikki muut kohdat tästä puoluelain muutoksesta oli käsitelty vakiintuneen hyvän tavan mukaisesti parlamentaarisesti, mutta sitten tämä kohta, jota ministeri Soini kävi täällä perustelemassa, vain ilmestyy hallitusohjelmaan, ja sen jälkeen se ilmestyi tänne ilman mitään parlamentaarista käsittelyä — kuka tässä nyt parlamentarismia on

oikein hukuttamassa. Kun esittelevä ministeri ei vastannut tähän kysymykseen, niin voisiko ministeri Soini nyt tähän kysymykseen vastata, miksei tätä edes yritetty valmistella parlamentaarisesti? (Ben Zyskowicz: Eikö tämä ollut hallitusohjelmassa?) Ymmärrän, että teillä on vähän huolta (Puhemies koputtaa) oman eduskuntaryhmänne ja ministerinne sanomisista.

17.24 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tämä oli hallitusohjelmaan kirjattu asia. Ja toisekseen: eiköhän tällä, että tätä ei parlamentaarisesti valmisteltu, pelasteta myös sosialidemokraattien kasvot historian valossa, koska sosialidemokraatit olivat tätä häpeällistä lainmuutosta silloin 1972—1973 laatimassa ja viemässä eteenpäin.

17.25 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän perustuslakivaliokuntaa siitä, että ne näkemykset, mitä me tarkastusvaliokunnassa esitimme, on yksimielisesti kirjattu mietintöön. Erityisesti tämä kampanjatili tai vastaava todellakin tarvitaan.

Puhemies! Nyt tulee oma henkilökohtainen mielipiteeni siitä, miten yhteiskunnallista rahoitusta laajemmin avoimuutta voitaisiin lisätä. Ehkä pitäisi pohtia myöskin sitä, että me tuemme etujärjestöjä jäsenmaksujen verovapaudella — ne ovat taas saajalle verovapaita — ja sitten kun vielä annetaan lakkoavustuksia näistä rahoista, niin se on taas verovapaata, eli on tavallaan kolminkertainen verovapaus, puhutaan 200—300 miljoonasta eurosta. Ja kun tähän liittyy myöskin työeläkerahastojen hallinta, yleishyödyllistä rakentamista, niin tässä voisi jopa ajatella, että on yhteiskunnallisen korruption vaara olemassa tässä kokonaisuudessa. Joskus pitäisi harkita, pitäisikö myöskin tämän rahoituksen avoimuutta Suomessa lisätä. (Kari Uotilan välihuuto) — MTK myöskin.

17.26 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minulla on tästä vaalirahoituslaista laajemminkin erinäisiä näkemyksiä. Mutta kun varasin puheenvuoron etukäteen, yllätyin, kun huomasin, että ministeri Soini oli varannut poikkeuksellisesti puheenvuoron, ei hallituksen esityksestä, vaan siitä, kun se tuodaan sitten valiokunnasta tänne, ja vielä asiasta, joka ei kuulu hänen ministerialueeseensa. Mietin, mitähän tässä on tulossa. Mutta nyt, kun kuulin tämän puheenvuoron, ymmärsin, mistä on kysymys. Totta kai puolueensa puheenjohtajan, ministeri Soinin, pitää tulla innosta puhkuen ja ilosta melkein räjähtäen paikalle silloin, kun esitellään se ainoa asia, jonka puolue on saanut hallitusohjelmaan läpi. (Timo Soini: Te ette ole saaneet yhtään mitään!) "Sitä saa, mitä tilaa", oli ennen vaaleja slogan. No, tätä kai ne perussuomalaisten äänestäjät tilasivat. (Timo Soini: Lujille ottaa!) Tämän yhden asian te saitte hallituksessa läpi. Muuten sitten leikkasittekin köyhiltä ja työssä käyviltä.

17.27 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jäi hieman epäselväksi ministeri Soinin puheenvuoron perusteella, oliko tämä mietintö yksimielinen vai ei. (Timo Soini: Kyllä se oli!) — Joo, selvä, no en puutu siihen. — Mutta, hyvät kollegat, eihän tässä ole kysymys pelkästään historiallisen, 40 vuotta vanhan vääryyden, Lex Vennamon, korjaamisesta. Tämähän on Lex Soini. Ja taustalla on pelko siitä, että raskas hallitusvastuu, syödyt vaalilupaukset ja surkeat kannatuslukemat hajottavat teidän ryhmänne. Tämä pelko on helppo ymmärtää, mutta ei ole eduskunnan tehtävä ryhtyä jonkinlaiseksi perussuoma-

laisen eduskuntaryhmän portsariksi tai vapaapalokunnaksi (Eduskunnasta: Ei hyvää päivää!) sillä riskillä, että teidän oma saunanne palaa.

17.28 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kysymyksessä on ollut hallituksen esitys, joka on pohjautunut hallitusohjelmaan. Mikä sen enempää voi olla normaalia parlamentaarista käytäntöä kuin että nimenomaan vaaleissa pärjänneet puolueet, jotka pystyvät muodostamaan enemmistöhallituksen, tekevät hallitusohjelman, tämän mukainen hallituksen esitys tulee eduskuntaan, lähetekeskustelun jälkeen se menee valiokuntaan ja sieltä tulee yksimielinen esitys? Mikä voi olla sen suurempaa konsensusta suomalaisessa lainsäädännössä kuin tämä? Tämähän on aivan erinomainen.

Ja sitten, edustaja Wallin, ei tällä ole mitään tekemistä nykypäivän kanssa. Tämä on historiallisen vääryyden oikaisu, aivan kuten kokenut ja arvostettu parlamentaarikko Ben Zyskowicz tietää. Meillä ei näitä aikalaistodistajia enää täällä paljon ole. Edustaja Tuomioja on kyllä silloin ollut itse eduskunnassa, niin että olisi hyvin mielenkiintoista ollut kuulla hänen näkemyksensä, koska hän on tämän (Puhemies koputtaa) muutoksen puolesta aikanaan äänestänyt.

17.29 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun perussuomalaisten ja Timo Soinin vaalislogan oli, että sitä saat, mitä tilaat, niin onhan se kuvaavaa, että kun täällä on käsitelty työttömiltä leikkaamista, eläkkeensaajilta leikkaamista, pienituloisilta leikkaamista tai näitä pakkolakeja, silloin teitä ei ole täällä näkynyt, mutta nyt kun te varmistatte oman asemanne tällä isolla rahamassilla, niin sitten te olette täällä innosta puhkuen tätä perustelemassa.

Arvoisa puhemies! Jos todella te otatte sen linjan, että jatkossa puoluelakia voivat aina kulloisetkin hallituspuolueet muokata itselleen mieleiseen suuntaan — te sanoitte äsken, että mikä voi olla suurempaa parlamentaarista kuin se, että hallituspuolueet kokoontuvat miettimään — edelleen jää jäljelle kysymys: aiotaanko puoluelakia jatkossa muuttaa parlamentaarisen valmistelun pohjalta vai ei? Tätä kohtaa ei, ja vastaus siihen kysymykseen on edelleen auki. Sitä ei esittelevä ministeri kertonut. Voisitteko te nyt kertoa, miksei tätä valmisteltu parlamentaarisesti?

17.30 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se, että tämä ongelma aikanaan syntyi ennen Lindtmanin syntymää ja sitä korjattiin jälkeen Lindtmanin syntymän, nyt ei, hyvänen aika, saisi olla tässä asiassa se, mikä on suuri juttu, vaan aivan kuten ministeri Soini oivallisesti äsken kertoi suurelle salille tämän tapahtuman, miten tämän lain valmistelu on edennyt, (Paavo Arhinmäki: Kekkonen vääryydellä valittiin!) tässä lakimietinnössä on monta parannusta siihen tilanteeseen, että puoluelaissa oli pieniä valuvikoja. Eihän meidän nyt, hyvänen aika, jos me olemme kuitenkin ihan tavallisia ihmisiä ja teemme virheitä lakiesityksissäkin ja kun niitä nyt korjataan sitten tällä keinoin normaalin hallituksen esityksen muodossa, kai oppositiota normaaliin parlamentaariseen aikaan tarvitse ottaa jokaiseen valmisteluun mukaan. Ymmärrän, että puoluelaissa se on selvä asia, mutta pitäisikö meidän sitten jokaiseen pikkurisaukseen ottaa oppositio mukaan? Se ei ole parlamentarismia. Hallitus tekee esityksiä, suuri sali käsittelee, ja sillä sipuli. Ei tässä tarvita sen suurempia jorinoita.

17.31 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraateilla ei ole perustuslakivaliokunnassa edustusta, ja sen takia olen jättänyt tänne teille pöydille jaetun pykäläesityksen huomenna äänestettäväksi. (Eduskunnasta: Ei ollut yksimielinen!) Tiettyyn rajaan asti pystyn ymmärtämään hyvin niitä historiallisia haavoja, jotka ovat jääneet ministeri Soinin sieluun. On todellakin niin, että se oli suomalaisen parlamentarismin mustia ajanjaksoja, kun Suomessa tehtiin poikkeuslakia presidentti Kekkosen uudelleen valitsemiseksi. Hyvä on muuten huomata, että silloinen Kristillinen Liitto oli ainut puolue, joka ei ollut mukana siinä rähmällään olossa. Siinä mielessä katson, että on erittäin tärkeää tässäkin tilanteessa pohtia sitä, mikä on oikeus ja kohtuus. Olen tässä kysynyt itseltäni, että entä jos minulta lähtisi, puolueen puheenjohtajana kun olen, nyt neljä jäsentä tästä puolueesta omaan puolueeseen, niin olisinko sitä mieltä, että rahoitus kuuluu kokonaisuudessaan kuitenkin sille puolueelle, johon yksin jään. Minä en pystyisi sanomaan, että kyllä se kuuluu. Minun mielestäni tässä pitää oikeudenmukaisesti menetellä, ja sen tähden ajattelen, että vallankäyttäjän kypsyyttä osoittaa (Puhemies: Aika!) se, että valtaan päästyään hän ei käytä sitä omaksi hyväkseen.

17.33 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen iloinen siitä, että vuonna 72 ja tammikuussa 73 voimaan tullut epädemokraattinen suhmurointi vihdoin voidaan korjata, ja iloinen siitä, että vierustoverini — vieruskaverini — edustaja Zyskowicz (Naurua) näkee tämän päivän.

Arvoisa puhemies! Olen myös iloinen siitä, että itse sain sitten muutamaa vuotta myöhemmin syntyä nähdäkseni tämän päivän, kun tämä epädemokraattinen näytelmä saa päätöksen. Minun mielestäni se on ihan kunniakasta, että tämä hallitus sen nyt korjaa, jos eivät sitä muut hallitukset ole korjanneet.

Tässä esityksessä myös laajennetaan ilmoitusvelvollisuutta europarlamenttivaaleissa. Minun mielestäni olisi syytä pohtia myös sen laajentamista kuntavaaleissa koskemaan kaikkia ehdokkaita niin, että he kuitenkin ovat lautakunnissa tekemässä päätöksiä, ja olisi äärimmäisen tärkeää, että tämä avoimuus ulotettaisiin kuntavaaleissa kaikkiin ehdokkaisiin.

17.34 **Sampo Terho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten täällä on todettu, tänään kumotaan vanhan valtapelin luoma tunkkainen tuotos, ei tosin aivan tänään mutta tänään viedään sitä eteenpäin. Vaalijärjestelmässämme äänestetään puoluetta eli viime kädessä aatetta ja sitä edustavaa liikettä. Kansalainen ei tiedä, kuka siltä listalta menee läpi, jota hän äänestää, vaan viime kädessä nimenomaan aatetta ja liikettä äänestetään. Silloin loikkaaminen on selvä äänestystoimen ja äänestyskäyttäytymisen mitätöinti. (Antti Lindtman: Sitä saa, mitä tilaa!) Tästä ei saa palkita. Siinä mielessä tämä on hieno ja erittäin moraalinen ratkaisu, joka korjaa historiallisen vääryyden, kuten täällä on sanottu. Seteliselkärankaiset jäävät tästä eteenpäin ilman seteliä, ja silloin selkärankakin puuttuu.

Onhan se hienoa, että täällä ovat Vennamon ja Kekkosen perillispuolueet yhdessä tätä purkamassa yksimielisesti opposition kanssa, joka tosin antaa tähän suloisen mausteen muutamilla katkerilla kommenteilla. — Kiitos. (Olavi Ala-Nissilä: Ei nyt pidä historiaa oikaista sentään liikaa!)

17.35 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ei missään tapauksessa ole tarkoitus, että oppositio otetaan mukaan jokaiseen risahdukseen, mutta tässä

talossa on pitkä perinne siitä, että puoluelakia, vaalirahoitusta, myös Yle-rahoitusta samoin kuin viime kaudella alkanutta sote-yhteistyötä käydään parlamentaarisesti yhdessä, siis että sitä työtä tekevät oppositio ja hallitus yhdessä. Ja sen perinteen vaaliminen olisi jatkossakin tärkeää.

Haluaisin kysyä yhdestä pienestä yksityiskohdasta ihan yksimielisesti itseni kanssa. Kun tässä muutoksessa tulee nyt muutos vaali-ilmoitteluun — kun aiemmin ilmoituksessa on pitänyt olla maksajan nimi, nyt pitää olla maksaja — mitä se käytännössä tarkoittaa? Ulkoministeri Soini voisi vastata tähän kysymykseen, kun on paikalla. Kun olen ymmärtänyt, että tähänkään asti siitä ei ole tullut mitään seuraamuksia, jos se ilmoittajan nimi on sieltä puuttunut, miten tätä asiaa saadaan kuriin ja miten tämän nyanssin muuttuminen siihen vaikuttaa?

17.36 **Annika Lapintie vas** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Siis tämä ei ole hallituksen esityksessä, vaan tämä on valiokunnan tekemä muutosesitys ja perustuu kuulemiseen, jossa kuulimme ministeri Lauri Tarastia, joka on kirjoittanut kirjan tästä kysymyksestä. Tarkoituksena on nimenomaan ollut, että kun on ilmoitus, niin jos ilmoituksessa on ehdokas ja sitten siinä on myös puolue, pidetään luonnollisena, että siitä ilmenee maksaja. Sitten on myös tämä raportointivelvollisuus, jonka Valtiontalouden tarkastusvirasto tarkistaa. Tämä muutos, että ilmoituksesta on käytävä ilmi maksaja, perustuu siihen. Tilanne, jossa tämä voisi olla erityisen aktualisoitunut, olisi sellainen, jossa jokin muu taho tekisi tällaista negatiivista mainosta jostakin ehdokkaasta ja haukkuisi häntä. Ja silloin sen ilmoituksen maksajan tulee käydä siitä ilmi. Eli tämä toivottavasti nyt selkeyttää tilannetta.

17.37 **Timo Harakka sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin on nyt todistettu, että perussuomalaiset sai hallitusohjelmaan itselleen tärkeän pykälän, ja sen merkityksestä kertoo se, että tässä suuressa taloudellisessa kriisissä ja yhteiskunnallisessa mullistuksessa vain tämä on niin tärkeä asia, että ministeri Soini, puheenjohtaja, aivan erikseen tulee tänne siitä riemuitsemaan. Teille tärkeä yksinvaltiaspykälä, joka varmistaa puoluejohdon ja puolueen säätiön asemat jatkossakin.

Edustaja Stefan Wallin sanoi, että eduskunnan ei tarvitsisi olla minkään puolueen tai perussuomalaisten portsari. On tietysti vähän sääli, että eduskunta joutuu olemaan perussuomalaisten terapeutti. On varsin erikoista, että laki säädetään ainoastaan sen takia, että saadaan korjattua joku historiallinen, muinainen vääryys. Toki voidaan ajatella näin, että hallitus haluaa korjata historian vääryyksiä, että tulee tilaa tulevaisuuden vääryyksille.

17.38 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä tämä edustaja Harakan käsitys siitä, että tätä tehtäisiin yhden puolueen tai sen puheenjohtajan takia, on röyhkeä ja vailla totuusperustaa, vailla totuusperustaa. (Antti Lindtman: Mistä se tuli?) Aivan yhtä hyvin sosialidemokraatit ja heidän puheenjohtajansa, joka ei nyt muuten ole paikalla, ja säätiönsä voisivat myöskin toimia näin, jos teille sattuisi se, että huomaisitte, että sosialismi on menneisyyden aate, ja päättäisitte vaikka lähteä tuonne keskustaan päin. Tämä koskee kaikkia puolueita. Tämä ei ole ketään kohti lyöty.

Ja sitten haluan kyllä edustaja Essayahille sanoa, että kyllä olen hämmästynyt, että nyt kun Kristillisestä Liitosta, joka oli ryhdikäs, on tullut kristillisdemokraatit, niin te haluatte palkita puoluejuudakset siitä, mitä he tekevät.

17.39 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Meidän puolueestamme on lähtenyt väkeä, entisiä puolueen puheenjohtajia mukaan lukien, ja minun mielestäni jos ihminen kokee, että ei halua enää olla jossakin aatteessa mukana, niin silloin varmasti on ihan ok, että ihminen vaihtaa leiriä tai perustaa oman puolueen. Mutta väärin on suitsia ihmisten aatteellisuutta tällä tavalla puoluerahoituksella. Siinä mielessä itse taas olen puolestani hämmentynyt ja hämmästynyt siitä, että kun ministeri Soinin, silloisen puolueen puheenjohtaja Soinin, kanssa istuimme vaalilakia uudistavassa työryhmässä — hänellä oli silloin kolmen kansanedustajan ryhmä, ja itse olin puoluesihteerinä seitsemän kansanedustajan puolueessa — jollakin tavalla tuntui, että siinä vaiheessa oli selkeä semmoinen nöyrä asenne siihen, että pienten puolueitten asemaa tulee auttaa. Ja jollakin tavalla nämä manööverit, mitä nytten hänen valtaan päästyään näen, tuntuvat hämmentäviltä, ja olen kyllä siitä harmissani.

Niin kuin sanoin, ymmärrän tiettyyn (Puhemies koputtaa) rajaan asti näitä historian haavoja ja miksi tätä ollaan oltu tekemässä mutta en silti soisi, että käytetään lainsäädäntöapparaattia (Puhemies: Aika!) näitten haavojen tilkitsemiseen.

17.40 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun istuttiin siinä komiteassa, silloin kolmihenkinen perussuomalaisten eduskuntaryhmä teki jo silloin tämän puoluelain muutosesityksen lakialoitteena, ja varmasti muistatte, että ajoimme siellä yhdessä pieniä puolueita suosivaa vaalilakia. Tämä on meidän pitkäaikainen linjamme. Me olemme olleet tällä pykälällä liikkeellä tämän oikeudenmukaisuuden, historiallisen vääryyden oikaisemisen takia. Ei sillä ole merkitystä, onko meillä ollut 1, 3, 5, 38 tai ensi kerralla vaikka 60. Tässä on kysymys siitä, että historiassa vietiin Suomen kansalta äänioikeus presidentinvaaleissa poikkeuslailla rauhan aikana ja tämän manööverin varmistamiseksi ostettiin rahalla tietty osa edustajista. Tätä häpeän päivää ollaan nyt korjaamassa. Ei tällä ole tämän päivän kanssa, sen enempää perussuomalaisten kuin vasemmistoliiton kuin vaikka RKP:nkään kanssa, (Puhemies koputtaa) tekemistä.

17.42 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En arvannutkaan, kun jäin seuraamaan tätä keskustelua, että tämä olisi näin historiallinen keskustelu, en todellakaan. Mutta haluan kyllä tukea eduskuntaryhmämme puheenjohtaja Lindtmanin näkemystä, että kyllä kuitenkin näen myöskin niin, että puoluelakia koskevat muutokset ja muut pitää sopia mieluummin laajemmalla pohjalla kuin hallitusohjelmaneuvotteluissa. Kyllä asia tällä tavalla on, että meillä voi jatkossa historiassa olla hyvinkin erikoisia hallituskokoonpanoja, ja en mielellään soisi, että niitä sitten siellä päätettäisiin ja sovittaisiin.

Ja sitten ihan ministeri Soinille: Käytätte sosialismi-käsitettä epähistoriallisesti. Tai en itse asiassa tarkasti ottaen tiedä, mitä te tarkoititte. Mutta jos puhutte sosialidemokratiasta, puhukaa sosialidemokratiasta, (Puhemies koputtaa) tai jos haluatte käyttää sanaa "sosialismi", niin puhukaa demokraattisesta sosialismista.

17.43 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä joku aika sitten myös, kun vihreät ja vasemmistoliitto halusivat parantaa suhteellisuutta — mikä sinänsä oikein oli — yhdistettiin tiettyjä vaalipiirejä Suomessa, mutta ei kaikkia vaalipiirejä. Myöskin voi katsoa, oliko se tilaustyö, mikä työ se oli ja kuka sen teki, tehtiinkö se parlamentaarisesti. Tehtiinkö se parlamentaarisesti? Käsitykseni on toinen. Kun tämä laki tehtiin, jolla nyt siis Pohjois-Karjala ja Pohjois-Savo, Etelä-Savo ja Kymi yhdistettiin,

niin samalla ei yhdistetty Satakuntaa, samalla ei yhdistetty Lappia. Kun tämmöistä on tapahtunut aikaisempien hallitusten aikana, niin tässä hurskastelu on minun mielestäni kyllä aika suuressa roolissa, kun ruvetaan tämän asian kanssa toimimaan.

17.44 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja, anteeksi, ministeri Soini — ehkä pitää enemmän edustaja Soini puheenvuoroja — sanoi, että vasemmistoliitto halusi tehdä tämän muutoksen vaalipiirijakoon ja se tehtiin jotenkin parlamentarismin ulkopuolella. Täytyy sanoa, kun tunnen aika hyvin puolueen puheenjohtajana tätä historiaa, että me emme olisi halunneet tehdä tällaista vaalipiirijakoa, olisimme halunneet tehdä toisenlaisen. (Timo Soini: Te hyväksyitte!)

Tämä on minusta tärkeää nostaa esille myös sen vuoksi, että meidän vaalijärjestelmämme ei ole kaikella tapaa demokraattinen: nimittäin meillä on erittäin korkeita piileviä äänikynnyksiä (Sari Essayah: Edelleen!) — edelleen — näidenkin muutosten jälkeen, joten olisi tärkeää, että kaikkialla Suomessa äänellä on sama painoarvo, ja sen vuoksi meidän vaalipiirejämme pitäisi suurentaa tai tuoda tasauspaikkajärjestelmä. Tällä kannalla myös Perussuomalaiset oli silloin, kun se oli pieni puolue, mutta nyt kun esimerkiksi pyrittiin perustuslain muutokseen, jolla olisi kasvatettu mahdollisuutta kasvattaa vaalipiirejä, (Puhemies koputtaa) niin Perussuomalaiset, nyt kun hetkellisesti on vähän isompi, unohti nopeasti sen, (Puhemies koputtaa) mistä perussuomalaiset ovat tulleet ja mihin he ovat menossa takaisin.

17.45 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hieno asia, että vaalipiirikysymys tulee esille tässä kohtaa, koska vihreät ovat alunperin olleet kannattamassa nimenomaan koko maata, koko Suomea kattavaa vaalipiiriuudistusta. Sitä on ajettu ainakin kahdeksan vuotta eli siitä lähtien, kun ensimmäistä kertaa itse olin täällä mukana. Valitettavasti vain sillä kaudella ei saatu oppositiopuolueita kokonaisuudessaan tehdyn esityksen taakse, ja se aiheutti sen, että valtakunnalliseen ratkaisuun ei päästy. Mutta nyt, kun te ministerinä olette samaa mieltä näistä ongelmista ja siitä, että me olemme vain puolitiessä, kun vain muutaman alueen vaalikuviot on saatu selvitettyä, olen enemmän kuin iloinen, jos viette asiaa eteenpäin niin, että saadaan koko valtakuntaa koskien samat piilevät äänikynnysrajat ja samat pelisäännöt, joilla seuraaviin vaaleihin mennään. Annamme vihreinä kaiken tukemme tälle työlle.

17.46 **Simon Elo ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä sosialidemokraatteja kuuntelee, niin tulee mieleen vanha klassinen amerikkalainen mainos, että "where is the beef?", ’missä pihvi?’. Te kovasti puhutte, että parlamentarismia pitäisi kunnioittaa, ja ei siinä mitään, mutta ette te kyllä varsinaisesti tunnu tätä hallituksen esittämää lakimuutosta vastustavankaan — että kyllä sitä tosiaan pihviä kaipaisi.

Täällä edustaja Lindtman on kysynyt, että saako sitä, mitä tilaa, kun äänestää perussuomalaisia. Otanpa yhden esimerkin, kun halusitte, että otetaan esille: Ajatellaan maahanmuuttoa. Tämä hallitus kiristää maahanmuuttopolitiikkaa, turvapaikkapolitiikkaa, tekee sitä, mitä perussuomalaiset ovat luvanneet. Miten tähän suhtautuu teidän puheenjohtajanne Rinne? Sanoo, että hyviä avauksia toimenpideohjelmassa, kannatamme kaikkia, mutta teidän meppinne Liisa Jaakonsaari taas värikkäin sanakäänteinen tyrmää. Eli jos teiltä tilaa, niin ei kyllä todellakaan tiedä, mitä esimerkiksi maahanmuuttopolitiikan osalta sosialidemokraateilta saa.

17.47 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten täällä edustaja Terho aikaisemmin sanoi, todella ihmiset äänestävät puolueita, ja ainakin tuolta toreilta tulleen palautteen perusteella ne, jotka äänestivät perussuomalaisia, eivät näitä palkanalennuksia teiltä tilanneet. Mutta onko niin, että sitä saat, mitä tilaat?

Mutta, arvoisa puhemies, edelleen toistan, että on hienoa, että ulkoministeri Soini on nyt löytänyt virkamatkojensa ohessa ajan tulla tänne tästä asiasta keskustelemaan. Ymmärrän, että ette ole vastannut kysymykseen, ketkä hallitusneuvotteluissa tätä asiaa ajoivat ja miksei tätä kohtaa valmisteltu parlamentaarisesti. Nimittäin tämä vaalipiiriuudistus on hyvä esimerkki siitä, kun keskustan Korhonen aikanaan rikkoi tämän perinteen parlamentaarisesta valmistelusta, että päädyttiin siihen, mihin nyt päädyttiin. Sen takia, jos te nyt ette tähän halua vastata, sanokaa nyt, että edes jatkossa teidän linjanne on se, että kukin hallitus ei peukaloi puoluelakia, jossa esimerkiksi rahoitusta jaetaan, oman mielensä mukaiseksi. Silloin ollaan kyllä semmoisen valtion tiellä, jota ei viitsi edes tässä salissa mainita.

17.48 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä minä olen nyt todella kiinnostunut huomenna, kun tästä "yksimielisestä" mietinnöstä äänestetään edustaja Essayahin esityksen pohjalta, mitä sosialidemokraatit tekevät. Mitä he tekevät? Äänestävätkö he eri tavalla kuin heidän asiantuntijakuulemiseen osallistunut ryhmänsä? Tekeekö samoin vasemmistoliitto? Mitä te teette? Se on ratkaisevaa, ei se, mitä puhutaan, vaan se, mitä tehdään.

Mitä tulee parlamentaariseen valmisteluun, olisi ollut aivan erinomaista, että olisi silloin saatu se järjestelmä aikaan, kun oltiin siellä työryhmässä. Sen työryhmän muuten torppasi käsitykseni ja muistini mukaan SDP:n puoluesihteeri silloin.

17.49 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Tämä on aika mielenkiintoinen keskustelu, koska oikeastaan me emme välttämättä ole ministeri Soinin kanssa eri mieltä tästä itse asiasta. Minä olen itse sitä mieltä, että 40 vuotta sitten tapahtui tuplavääryys: poikkeuslaki ja tämä Lex Vennamo. Siitä ei ole kysymys.

Mutta kysymys on nyt periaatteellinen. Ministeri Soini kuvasi varsin hyvin tätä lain prosessia, miten hallitusohjelma kirjoitetaan ja sovitaan siitä, mitkä asiat, lainvalmisteluhankkeet tulevat siihen mukaan. Ei siinä mitään, olkoonkin että tämä kyseinen puoluelain muutos ikään kuin salakuljetettiin pöytäkirjamerkinnän muodossa tähän hallitusohjelmaan.

Kysymys on nyt siitä, onko oikein, olemmeko tulleet pisteeseen, jossa puolue, joka kokee olleensa tämmöisen historiallisen vääryyden kohteena vuonna yks ja kaks, heti valtaan päästyään pystyy sanelemaan tällaisen lainmuutoksen, jossa palataan siihen vanhaan asentoon. Tämähän on niin kuin Kekkosen kulttuuriin palaamista. Ette kai te väitä, ministeri Soini, että kokoomus ja keskusta olisivat olleet aloitteellisia, kun tätä asiaa otettiin hallitusohjelmaan? Itse kerroitte äsken, että te olette pitkään jo vaatineet tätä muutosta lakialoitteiden muodossa.

17.51 **Sampo Terho ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En käsitä nyt tätä valitusvirttä, mikä täällä pyörii. Eikö tämä päätös ollut yksimielinen? Nyt valitetaan, ettei se kelpaakaan. Eikö ollut tilaisuus antaa mielipiteet silloin?

Meillä on myös monta kertaa nyt heitetty tässä erilaisia lainauksia, muun muassa edustaja Lindtman kertoi omalla vaaliteltallansa kuulleensa siitä, kuinka siellä on tyytymättömiä perussuomalaisia kohtaan. (Eduskunnasta: Demarien teltalla!) Ehkä on parempi, etten

kerro, mitä kuulin meidän vaaliteltallamme teistä sanottavan. Te olette maininnut, että perussuomalaiset eivät vaikuta mihinkään muuta kuin tämä on se ainoa kohta. No, todella täällä jo kerrottiin siitä, että hallitus on juuri julkaissut 80-kohtaisen maahanmuutto-ohjelman tai turvapaikkaohjelman. Jos luulette, että siinä ei ole meidän kädenjälkeämme, niin kehotan teitä hieman tarkemmin vastaisuudessa seuraamaan politiikkaa.

Erityisesti ihmettelen tätä, että arvostelitte meitä siitä, että olemme saaneet vain yhden asian hallitusohjelmaan. Montakos te olette saaneet?

17.52 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oppositio on nyt päättänyt käyttää todella paljon voimia ja energiaa vastustaakseen kaikkea. Tällä kertaa te ette vastusta käytännössä, nyt te vastustatte vain periaatteessa.

Tämä yksimielisyys valiokunnassa kuulosti kyllä todella hyvältä, joten ilmeisesti äänestystulos on sitten sen mukainen. Huonot päätökset on voitava purkaa. Tässä on kysymys siitä. Kesti näin kauan ennen kuin perussuomalaiset pääsi hallitukseen, jotta voimme aloittaa näiden huonojen päätösten purkamisen. Nyt on kysymys ryhdin parantamisesta. Siitä tässä on kysymys.

17.52 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuossa ministeri Soini muisteli juuri sitä Lauri Tarastin vaalityöryhmää. Siellähän me säädimme esityksen siitä, että meillä olisi tällainen valtakunnallinen tasauspaikkajärjestelmä. Jos nyt aivan oikein muistan, niin siinä vaiheessa sitten teidän puolueenne kasvoi pienestä suureksi, ja kun kaksilla valtiopäivillä tämä asia piti hyväksyä, niin sitten siellä toisessa äänestyksessä ei enää löytynytkään perussuomalaisten tukea tälle esitykselle. (Eduskunnasta: Kyllä!) — Se ei mennyt läpi. (Eduskunnasta: Ei se koko esitys mennyt läpi!) — Minun mielestäni se kaatui vasta eduskunnassa. En lähde kiistämään. Voi olla, että sitä ei sitten viety enää pidemmälle eteenpäin. — Mutta joka tapauksessa, kun nyt perussuomalaiset on suuri puolue, (Eduskunnasta: Ai suurin?) niin toivoisin, että aivan samalla innolla, aivan samalla innolla, lähtisitte nyt tätä vaalilain epäkohtaa korjaamaan kuin millä olette nyt tätä puoluetuen epäkohtaa, omasta mielestänne epäkohtaa, korjanneet. Siinä mielessä voin sanoa, että tämänkin stiplun voisin aivan hyvin unohtaa, mikäli nyt voitte luvata, että hallituksessa lähdette tekemään kaikkenne sen eteen, että meillä olisi demokraattisempi vaalilaki, joka ei todellakaan näitä piileviä ja korkeita äänikynnyksiä enää pitäisi sisällään.

17.54 **Toimi Kankaanniemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraattien puheet ovat nyt kyllä pahasti ristissä. Perustuslakivaliokunnassa teiltä ovat edustajina edustajat Guzenina, Kantola ja Skinnari, ja he ovat yhtyneet tähän mietintöön yksimielisesti. Nyt te vaaditte, että olisi pitänyt valmistella toisella tavalla, parlamentaarisesti. Mikä olisi sitten ollut se ero parlamentaarisella valmistelulla ja sillä, mikä on meillä nyt perustuslakivaliokunnan perusteellisen työn jälkeen tehdyssä mietinnössä, (Jukka Gustafsson: Emmehän me mietintöä ole kritisoineet!) jonka ovat allekirjoittaneet nämä teidän kolme edustajaa? Eli johdonmukaisuutta pitää teiltä nyt kyllä peräänkuuluttaa.

Mutta niin kuin täällä kuulimme, edustaja Jaakonsaari esimerkiksi esittää maahanmuutosta aivan eri linjaa kuin puheenjohtaja Rinne. Aivan käsittämätöntä. (Paavo Arhinmäki: Se on hyvin tuttua myös perussuomalaisille!)

17.55 **Kimmo Kivelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan viime eduskuntakaudella perustuslain muutosesitys hylättiin. Perussuomalaisethan olisivat nimenomaan edelleen olleet sillä kannalla, että tämä suhteellisuus ja alueellisuus olisivat toteutuneet, kun olisi nimenomaan siirrytty tähän tasauspaikkajärjestelmään. Ja edustaja Essayah muistaa aivan hyvin tältä kaudeltakin, kuinka esimerkiksi minä olen puhunut tämän asian puolesta, että sekä suhteellisuus että alueellisuus toteutuisi. (Välihuutoja)

Vielä edustaja Wallinille: vaikka tätä yleisesti nyt jopa historioitsijat kutsuvat ja googlaamalla löytyy, että tämä on Lex Vennamo, alkujaan Lex Vennamo on tarkoittanut sitä, että edustajaehdokas voi olla ehdokkaana vain yhdessä vaalipiirissä.

Puhemies Maria Lohela: Myönnän vielä vastauspuheenvuorot edustajille Meri, Essayah, Lindtman ja Soini. Sitten mennään puhujalistaan.

17.56 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tässä on oikeastaan tullut käytettyäkin tämä minun puheenvuoroni, eli minä olisin halunnut muistuttaa nimenomaan tästä, että jopa meidän puolueohjelmassamme oli näitä maahanmuuttolinjauksia. Myöskin edustaja Sampo Terho tuossa kertoi näistä, että kyllä meillä on tosi paljon näitä asioita tullut sinne. Meille on ollut tärkeätä myös pieneläkeläisten asema. Me saimme myös esimerkiksi tämän... (Paavo Arhinmäki: Päätitte sitten leikata niitä!) — 300 000 pienituloista saa nyt sen Yle-veron alennuksen, ja sitten tämä eläkkeensaajan asumistukiasia, tämä leikattiin. Kyllä meillä ovat nämä asiat ihan lähellä sydäntä, turha sitä on vähätellä.

Olisin vain kysynyt, että kun edustaja Arhinmäkikin vastustaa täällä kaikkea, ilmeisesti piditte näitä hallituksen maahanmuutto-ohjelmia erittäin huonoina, niin kertoisitteko te, kun te vastustatte ihan kaikkea, mistä te otatte ne rahat ihan tähän kaikkeen. Että velkaa, velkaa, velkaa, koska maahanmuuttoakaan ei saa yrittää hallita. (Eduskunnasta: Mikä on vasemmiston vaihtoehto?)

17.57 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kivelälle: saattaa olla, että olette puhuneet tästä asiasta, mutta kun viimeksi tästä asiasta äänestimme, niin ainoastaan vihreät ja kristillisdemokraatit täällä olivat sitä mieltä, että meidän pitäisi saada demokraattisempi vaalilaki aikaiseksi. (Kimmo Kivelän välihuuto)

Minun mielestäni on nyt hyvä, että vaikka tämä hallituksen esitys käsittelee nyt ennen kaikkea tätä vaalirahoitusta ja sen tarkastamista, niin on todella tärkeää, että meillä syntyisi yhteinen tahto tässä salissa, että meidän pitää saada demokraattinen vaalilaki aikaiseksi. Kun nyt ollaan menossa näihin itsehallintoalueisiin, niin siinä on taas seuraava mahdollisuus joko olla demokraattinen ja huomioida suhteellisuus ja alueellisuus tai jälleen kerran käyttää sitä valtaa ja tehdä piilevät korkeat äänikynnykset ja pitää huoli siitä, että siellä itsehallintoalueilla ei ole esimerkiksi pienten puolueitten edustusta puhumattakaan siitä, että siellä olisi esimerkiksi sitoutumattomien edustusta tai jotakin vastaavaa, mitä tänä päivänä näemme kunnallispolitiikassa. Tämä on yhteinen vetoomus. Pidetään nyt edes tästä asiasta huolta, jos ei muusta olla pystytty pitämään, että näissä itsehallintoalueitten valtuustoissa sitten olisi varmasti myöskin demokraattisuus voimassa.

17.58 **Antti Lindtman sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun tämä debatti tässä nyt alkaa loppua, niin vielä kerran todella täytyy kiittää, että tämä oli nyt se asia,

jonka vuoksi ulkoministeri Soini täällä jaksoi meidän kanssamme hieman debatoida. (Jukka Gustafsson: Hän on kohtelias mies!)

Ehkä nyt vielä vähän tästä menettelystä. Niin kuin me olemme tottuneet ja hyvä periaate on ollut, perustuslakivaliokunta ikään kuin toiminnassaan yrittää pysyä tavallaan päivänpolitiikan yläpuolella tai ulkopuolella. Minusta ne näkökohdat, jos niitä on siellä punnittu, painavat, ja minusta se on sinänsä ihan hyvä periaate. Tai minä toivon, että te ette ainakaan hirvittävästi etukäteen politisoi perustuslakivaliokunnan toimintaa, ja tämä on yksi arvo. Kun historiallisesti aina nämä puoluelakiin liittyvät muutokset ainakin minun elinaikanani on käsitelty parlamentaarisesti, niin ymmärrän, että sen takia ne ovat ainakin tähän mennessä menneet sieltä läpi. Mitä tulemme sitten tekemään tässä täällä salissa, niin sehän on se, joka ratkaisee, ja tulette sen huomenna näkemään.

Mutta, ministeri Soini, kysyn nyt teiltä vielä sen, että kun sanoitte, että teidän mielestänne on hyvää parlamentarismia se, että hallitus tekee esityksen, siis puoluelakia koskevan, ja sitten se tuodaan käsittelyyn, niin toivon, että voisitte nyt antaa semmoisen signaalin, että te olette sitä mieltä, että jatkossa näin ei tultaisi tekemään, (Puhemies koputtaa) koska se avaa todella synkeän näkymän. Olisi hyvä, että siihen edes suostuisitte, vaikka nyt tämä Lex Soini menisikin eteenpäin hallituspuolueiden voimin.

18.00 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan vielä, että tulee selväksi tämä historiallinen konteksti ja se, miksi tämä historiallinen vääryys oikaistaan — uskon, että se teille sosialidemokraateille käy oikein hyvin. Siteeraan sosialidemokraatti Lasse Lehtistä, joka silloin itse oli eduskunnassa. 10.8.2014 hän kirjoitti Helsingin Sanomissa näin:

"Kun poikkeuslakiesitys annettiin, Kekkonen jääväsi itsensä viiden minuutin ajaksi. Sinä aikana presidentin tehtäviä hoiti pääministeri Sorsa ja asian esitteli vt. presidentille vt. oikeusministeri Kristian Gestrin. Kaksi päivää myöhemmin tästä tehtiin eduskunnalle virkatoimien lainmukaisuudesta kysymys, ja hallitusmuoto ei tunne viiden minuutin esteellisyyttä. Oppineet juristit Paavo Kastari, Veli Merikoski ja Mikael Hidén joutuivat myöntämään, että menettely oli ollut virheellinen. Jos eduskunnan perustuslakivaliokunnan enemmistö olisi todennut saman, pääministeri ja oikeusministeri olisi jouduttu asettamaan syytteeseen valtakunnanoikeudessa." (Puhemies koputtaa)

Tämä siis Lasse Lehtisen tekstiä. Tämä on se historiallinen konteksti, johon tämä liittyy. Ja tämä on nyt se vääryys, joka oikaistaan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Yksi vastauspuheenvuoro vielä, edustaja Arhinmäki, sen jälkeen puhujalistaan.

18.01 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meri täällä kritisoi sitä, että vastustan kaikkea hänen mukaansa. En minä ole tätä lakiesitystä täällä vastustanut. (Eduskunnasta: Ette niin!) Myös kysyitte, millä meillä on varaa tämän yhteiskunnan ylläpitämiseen. Sillä, että entistä useampi on töissä. Meidän suurin ongelmamme on työttömyys, ja meidän pitää saada työttömyys nujerrettua.

Nyt kun kerrankin ministeri Soini on paikalla, niin esitän teille kysymyksen. Te eilen välikysymyskeskustelussa kerroitte, että pakkolait on se teidän ykköskeinonne parantaa työllisyyttä. Ministeri Lindström lupasi, että yli 30 000 työpaikkaa tulee sillä. Tänään on julkistettu lausunnot, jotka on annettu pakkolaeista. Eivät mitkään kaiken maailman dosentit

vaan tällä kertaa professorit ovat niistä lausuneet, ja jokainen näistä sanoo, että näihin ei päästä. Mitkä ovat teidän keinonne parantaa työllisyyttä, kun professorit lausunnoissaan, jotka he ovat tänään julkistaneet, sanovat, että tällä ei työllisyyttä paranneta? (Puhemies koputtaa) Se tarkoittaa sitä, että meidän valtiontalous menee entistä heikompaan suuntaan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tähän ministeri Soini haluaa vielä vastata, olkaa hyvä, minuutti.

18.02 **Ulkoasiainministeri Timo Soini** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eilen, kun välikysymystä käsiteltiin, jouduin lähtemään tapaamaan Ban Ki-moonia, YK:n pääsihteeriä. Olen todella iloinen, että pääsin tänään paikalle. Kun tämä lähetekeskustelu oli, niin silloin olin virkatehtävissä, en päässyt paikalle. Arvostan kovasti tätä värikästä debattia, se on ollut reilua ja juurevaa. Mutta, edustaja Arhinmäki, tämä hallitus pyrkii työllisyyden parantamiseen. Edellinen hallitus, jossa kestitte osan aikaa mukana, lupasi 100 000 työpaikkaa. Mitä tuli? Eipä tullut juuri mitään.

Arvoisa rouva puhemies! Aivan lopuksi, kun nyt sitten sanotaan, että mihinkä se Soini nyt menee, kerron, että menen hoitamaan virkatehtäviäni. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Nyt mennään puhelistalle, on mahdollisuus sitten vielä käyttää niitä puheenvuoroja. Puhelistalta ensimmäisenä edustaja Essayah, olkaa hyvä.

18.03 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Perustuslakivaliokunta on todellakin, aivan niin kuin ministeri Soini täällä on sanonut, puoltanut tätä hallituksen esitystä, ja tässä lakiesityksessähän on paljon sinällään ihan kannatettavaa ainesta. Erityisen tärkeänä demokratian kannalta pidän sitä, että eduskunnan ulkopuolisten pienpuolueitten asemaa ollaan tässä myös selkeästi kohentamassa. Tosin täytyy huomauttaa, että tätäkään ei olisi tapahtunut, ellei tähän olisi Etyjin puolelta suosituksin puututtu. On tärkeää myöskin, että tämä puoluerahoituksen jakaminen tapahtuu tulevaisuudessa demokraattisemmin ja auttaa sitä, että uusilla puolueilla on mahdollisuus nousta helpommin parlamenttiin.

Tässä laissa todetaan, että puoluetukea voi jatkossa saada sellainen puolue, joka saa vähintään sen 2 prosenttia valtakunnallisesta kannatuksesta eduskuntavaaleissa, ja tässä yhteydessä käsiteltiin lakialoitetta, jossa tätä prosenttia oli viety vielä alaspäin, mutta perustuslakivaliokunta puolsi tätä hallituksen esityksen linjaa. On myös tärkeää, että puoluetukea saavaa puoluetta ei poistettaisi puoluerekisteristä, vaikka se ei olisikaan saanut kansanedustajan paikkaa kaksissa peräkkäisissä eduskuntavaaleissa, koska noitten kannatuskorttien keräämisessä on kova työ ja siinä mielessä, jos puolueen toiminta kuitenkin jatkuu, on turhaa sitten ikään kuin tällaisen rekisteriviranomaisen olla vaatimassa näyttöä uudesta kannatuksesta.

Sitten tähän puolueitten valvontaan ja myöskin vaalirahoituksen valvontaan. Täällä edustaja Lapintie valiokunnan puheenjohtajana hyvin esitteli sitä, että oli pohdinnassa, että esimerkiksi tähän vaalirahoituksen valvontaan olisi tullut jonkinlaisia lisäehtoja ehdokkaille, mutta sitten asiaa ja myöskin asiantuntijoita kuultuanne ette tehneet muutoksia näihin. Minusta on tärkeää säilyttää sellainen tasapaino, jos esimerkiksi ajatellaan kunnallisvaaleihin ehdolle lähteviä henkilöitä, että kunnallisvaaleihin ehdolle lähtevällä henkilöllä ei saa olla ainakaan syynä jättäytyä pois ehdokkuudesta se, että pelkää sitä byrokratiaa,

mikä mahdollisesti saattaa seurata siitä, että joutuu avaamaan erilaisia vaalitilejä ja pitämään erilaisia rekistereitä ynnä muita ynnä muita. Minun mielestäni nämä nykyiset vaatimukset, mitkä tällä hetkellä ovat, eli on pidettävä kirjaa ja on pystyttävä näyttämään, mistä vaalituki on tullut, ovat sinällänsä riittäviä.

Puoluetuen valvonta on tarkoitus siirtää oikeusministeriöltä Valtiontalouden tarkastusvirastolle, ja siellä oli todettu, että tämä ei sinällänsä aiheuta minkäänlaista jääviysongelmaa Valtiontalouden tarkastusvirastolle, ja erittäin hyvä. Sitten myöskin tarkastusviraston oikeus laajennettaisiin presidentinvaaleissa näihin tukiyhdistyksiin ja ilmoitusvelvollisuus vaalirahoituksesta Euroopan parlamenttivaaleissa laajennettaisiin koskemaan myöskin toista varaedustajaa. Pidän tätä jälkimmäistä myöskin tärkeänä, koska kyllähän 2014 kevään vaalien jälkeen nähtiin se, että kun vaaleja tulee useat peräkkäin ja vähän eri rytmissä, niin se aiheuttaa sellaisia tilanteita, että osa poliitikoista miettii, missä aikoo nyt sitä kansaa loppujen lopuksi edustaa.

Täällä käytiin äsken aika värikäs debatti siitä esityksen kohdasta, jossa tosiaankin sitten tätä puoluerahoitusta ollaan nyt muuttamassa siten, että jos yli puolet puolueen edustajista jättää puolueen, niin silloin myöskään puoluerahoitusta ei enää heidän mukaansa anneta vaan se pysyy tässä puolueessa. Niin kuin sanoin, ymmärrän kyllä tätä historiallista kontekstia ja ymmärrän myöskin sitä, mitä haavoja tämä on voinut jättää yksittäisen poliitikon sieluun, mutta kuitenkin pidän hyvin erikoisena tätä tapaa, millä tätä nyt lähdetään korjaamaan.

Todella, niin kuin debatissa totesin, itseltäni kysyin, että entä jos omalla kohdallani näin tapahtuisi omassa puolueessa, ja katsoisin kyllä niin, että en olisi oikeutettu pitämään vaikkapa yhdellä hengellä sitten koko sitä puoluetukea, mikä puolueelle olisi tulossa. Siinä mielessä toivon, että tälle kohdalle, kun olen nyt jättänyt sen esityksen siitä, että tätä pykäläkohtaa ei lähdettäisi muuttamaan, huomenna sitten täällä salissa myöskin saisin muilta puolueilta kannatusta, koska olen ymmärtänyt, että perustuslakivaliokunnassa on aina se tapa, että siellä ei nyt lähdetä hyvin herkästi antamaan näitä vastalauseita mietintöihin ja siellä pyritään katsomaan sitä esityksen kokonaisuutta. Siinä mielessä toivon, että niilläkin henkilöillä, jotka siellä kenties ovat olleet sitä mieltä, että antaa mennä sen nyt yksimielisenä eteenpäin, olisi mahdollisuus olla tukemassa kuitenkin sitten tätä mielestäni demokraattista näkemystä, että tälle kohdalle ei tehdä muutoksia.

Ehkä vielä lyhyesti se, että kaikkein tärkeintä olisi se, että meillä olisi tulevaisuudessa sellainen vaalilaki, joka antaa demokraattisen tuloksen, eli täällä eduskunnassa olisi juuri sellainen määrä kansanedustajia niillä puolueilla kuin mitä kansa on oikeasti äänestänyt, elikkä vaalijärjestelmä ei saisi vaikuttaa siihen.

18.08 **Paavo Arhinmäki vas:** Arvoisa rouva puhemies! Kun käsitellään hallituksen esityksiä, joissa on tarkoitus leikata työssä käyvien palkkoja, leikata eläkkeitä, leikata työttömiltä, ei ministeri Soinia, perussuomalaisten puheenjohtajaa, ole salissa näkynyt perustelemassa esityksiä, ei vastaamassa opposition kysymyksiin. No, tänään, kun on käsittelyssä puoluelain muutos, yllättäen tällä kertaa ministeri Soinilta löytyi aikaa. Tosin siinä vaiheessa kun tuli kysymys esimerkiksi pakkolaeista, kun kysyttiin siitä, että leikataan pienipalkkaisilta sairaanhoitajilta, opettajilta, lastenhoitajilta ja lähihoitajilta, niin johan ministeri Soinilla tuli kiire virkatehtäviin. Takin reunat vain liehottivat, kun ministeri Soini poistui salista.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakimuutos sinänsä on ihan kannatettava, mutta otin tämän puheenvuoron alun perin sen vuoksi, että halusin nostaa muutamia seikkoja, jotka jatkossa vaalilakeja, puoluelakeja, vaalirahoituslakeja pohdittaessa pitäisi muistaa ottaa esille. Ensimmäinen seikka on se, että vaali vaalilta yksittäisten ehdokkaiden vaalikampanjoiden koko on kasvanut taloudellisesti. Tämä laittaa eri puolueista tulevia ehdokkaita eriarvoiseen asemaan mutta myös puolueen sisällä olevia. Tulee kilpavarustelua. Se ei ole demokratian kannalta hyvä asia. Ja demokratian ja kaikkien osallistumismahdollisuuksien vuoksi olisi tärkeää, että jatkossa rajoitettaisiin kampanjoiden kokoa taloudellisesti, ja toisaalta tällä tavalla ei tulisi painetta kerätä niin suuria kampanjakassoja ja sitä kautta ehkä jäädä myös kiitollisuudenvelkaan tukijoille. Sen vuoksi ehdottaisinkin, että kun jatkossa lakeja valmistellaan, niin tulisi selkeät ylärajat siihen, kuinka paljon kampanjoihin yksittäinen ehdokas voi käyttää rahaa. Tämä olisi tasa-arvoista kaikkien ehdokkaiden näkökulmasta. Tällaisia rajoja voisivat olla esimerkiksi kunnallisvaaleissa 10 000 euroa, eduskuntavaaleissa 30 000 euroa ja europarlamenttivaaleissa 50 000 euroa.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa aikaisemmin viitattiin myös toiseen, vielä merkittävämpään epäkohtaan, mikä meillä on demokratian ja vaalituloksen toteutumisen kannalta. Se on se, että meillä on eri puolilla Suomea erikorkuisia piileviä vaalikynnyksiä. Uudellamaalla puolue saa huomattavasti, huomattavasti pienemmällä ääniosuudella valituksi kansanedustajan kuin joissain toisissa vaalipiireissä. Kun Perussuomalaiset oli vielä pieni puolue, Perussuomalaiset kiinnitti voimakkaasti huomiota tähän epäkohtaan. Toivoisin, että nyt kun alkuinnostuksesta, hetkellisestä noususta suureksi puolueeksi on toivuttu, huomataan ja muistetaan se, mistä on tultu — politiikassa on aina tärkeää muistaa, mistä on tultu, ja erityisesti tilanteessa, jossa Perussuomalaisten kannatus sulaa ja tiedetään, että Perussuomalaiset on takaisin menossa sinne, mistä puolue on tullut — ja tähän puututtaisiin.

Kaikkein oikeudenmukaisin järjestelmä olisi se, että meillä olisi tasauspaikkajärjestelmä meidän vaaleissa, niin että jokainen puolue saa juuri sen määrän kansanedustajia kuin valtakunnallisesti saa kannatusta. Toinen mahdollisuus on se, että vaalipiirien kokoa kasvatetaan. Viime vaaleissa oli kaksi uutta vaalipiiriä: uudistettiin Kymen ja Etelä-Savon vaalipiirit ja sitten toisaalta Pohjois-Karjalan ja Pohjois-Savon vaalipiirit. Tämä ei ollut optimaalinen ratkaisu. Sen vuoksi tehtiin myös perustuslain muutos, jossa olisi mahdollisuus, että Suomessa olisi vähemmän vaalipiirejä, se alaraja olisi matalampi, jolloin vaalipiirit olisivat suurempia ja jolloin piilevä äänikynnys putoaisi. Valitettavasti tämä ei mennyt perustuslakivaliokunnassa tällä kertaa läpi ja tämä esitys kaatui. Mutta kun haluamme kehittää demokratiaa ja vaalijärjestelmää oikeudenmukaisempaan suuntaan, pitäisi huomioida se, että kampanjoihin tulee katot, ne eivät ole liian suuria yksittäiselle ehdokkaalle taloudellisesti ja toisaalta jokainen puolue saa oikeudenmukaisen osuuden kansanedustajapaikkoja suhteessa ääniin. Näitä toivoisi yhtä ponnekkaasti perussuomalaisten puheenjohtajan, ministeri Timo Soinin ajavan kuin ajoi (Puhemies koputtaa) tätä pientä muutosta tähän vaalirahalakiin. Tämä tulee hyödyttämään tulevaisuudessa perussuomalaisia, kun kannatus on jälleen sulanut sinne pienen puolueen tasolle.

18.14 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Täällä käytiin värikästä keskustelua asiasta reilun 40 vuoden takaa, 70-luvun ensimmäisiltä vuosilta, jolloin epädemokraattinen suhmurointi sai aikaan lainsäädäntöä ja myös presidentin valinnan tässä maassa. Kyllä itse hieman sitä ihmettelen, minkä takia näin kauan piti elää,

ennen kuin tämä asia korjataan. Ja siitä kyllä haluan antaa kiitosta tälle hallitukselle, että tämä asia nyt korjataan. Se ei varmasti ollut tälle maalle kunniaksi eikä varsinkaan kansanvallalle ja demokratialle, mitä silloin Kekkosen johdolla ja keskustan johdolla ja smp:läisten johdolla tässä maassa tehtiin. Tässä esityksessä siis korjataan tuo epäkohta. Itse kyllä näen niin, että tänne ei kukaan tule yksin vaan tänne tullaan puolueiden edustajina, ja näen sen hyvin luontevana, että tämä epäkohta nyt korjataan.

Tässä esityksessä myös puoluelain nojalla maksettavan valtionavustuksen eli kansan suussa puoluetuen käytön valvonta siirretään oikeusministeriöltä Valtiontalouden tarkastusvirastolle, mikä on hyvä ja kannatettava esitys. Puoluetukea voisi jatkossa saada eduskuntapuolueiden lisäksi myös puolue, joka saa vähintään 2 prosentin valtakunnallisen kannatuksen eduskuntavaaleissa. Tämä on myös hyvä demokratiaa ja avoimuutta lisäävä esitys.

Sitten se, että puoluetukea saavaa puoluetta ei myöskään poistettaisi puoluerekisteristä, vaikka se ei olisi saanut kansanedustajapaikkaa kaksissa peräkkäisissä eduskuntavaaleissa: Itse pohdin, kun tämä esitys hallitukselta tuli, että minkä takia sitten ne puolueet poistetaan puoluerekisteristä, jotka eivät tuota äänikynnystä ja valtakunnallista kannatusta ole saavuttaneet. Sekin luo paljon byrokratiaa. Voisi miettiä järjestelmää, missä valvonta olisi toisentyyppinen ja voisimme edetä niin, että kun puolueita syntyy, ne voisivat elää sitten sen ajan, kun niillä on toimintaa, mikä täyttää tietyt vaatimukset.

Tässä esityksessä ilmoitusvelvollisuus vaalirahoituksesta europarlamenttivaaleissa laajennetaan koskemaan myös toista varaedustajaa ja myös presidentinvaaleissa tukiyhdistyksiä. Pidän näitä myönteisinä asioina. Tässä perustuslakivaliokunnan mietinnössä todetaan, että "valiokunta katsoo, että ehdotetut muutokset lisäävät vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä, hälventävät epäilyjä ehdokkaiden riippumattomuutta vaarantavista taustakytköksistä ja lisäävät luottamusta julkisen vallankäytön puolueettomuuteen". Näin se on.

Mutta olen kyllä vahvasti eri mieltä edustaja Essayahin ja kristillisdemokraattien kanssa siitä, että tiukennuksia ei pitäisi tehdä kuntavaaliehdokkaisiin. Minun mielestäni ennen muuta siellä tällä vaalirahoituksella on aivan merkittävä rooli. Itse olen esittänyt, että vaalirahoitusvelvollisuus olisi kaikilla kuntavaaliehdokkailla. Meillä kunnissa tapahtuu hyvin yleisesti sitä, että lautakuntiin, vaikkapa tekniseen lautakuntaan, rakennuslautakuntaan tai tämäntyyppisiin, tulee paljon niitä edustajia, jotka eivät tule valtuustoon valituiksi. Nämä toimielimet käyttävät erittäin paljon valtaa monissa sellaisissa asioissa, joissa voi löytää juuri näitä kytköksiä vaikkapa vaalirahan ja päätöksen välillä, vaikkapa kaavoituskysymyksissä, kauppapaikoissa, mikä kauppa saa kaupan mihinkin, ja tämäntyyppisiä ratkaisuja. Minun mielestäni avoimuutta lisäisi se, että vaalirahavelvollisuus olisi kaikilla kuntavaaliehdokkailla tulevaisuudessa.

Itse en ole nähnyt järkeväksi edustaja Arhinmäen esittämää vaalirahakattoa. Se on erittäin ongelmainen siinä mielessä, että meillä ehdokkailla on erilaisia taustoja, joista tulemme. Toiset saavat niin sanottua ilmaista mainosta — ovat tunnettuja — ja näkyvyyttä, ja toiset tulevat taas erilaisesta taustasta. Taikka toinen saa suuren ladonseinän ilmaiseksi mainospaikakseen, toisella ei ole maanviljelijäystävää, ja hän ostaa tuon mainospaikan Clear Channelilta tai joltain muulta toimijalta. Minun mielestäni näitä ei ole syytä lähteä rajoittamaan. Mutta sen sijaan voisi miettiä sitä, pitäisikö vaalirahoitukseen voida käyttää vain sellaista rahaa, josta on maksettu verot. Itse olen myös ehdottanut, että kirjanpitotasoinen vaalirahailmoitus olisi ehkä se järkevin ja läpinäkyvyyden (Puhemies koputtaa)

kannalta oikea eli jokainen ehdokas tekisi kirjanpidon omasta rahoituksestaan ja sen mukaan voitaisiin silloin tulot ja menot aukottomasti todistaa. — Kiitos.

18.20 **Simon Elo ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on selkeyttää vaalirahoituslainsäädäntöä, lisätä vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä, parantaa valvonnan puolueettomuutta ja edistää pientä kannatusta saaneiden puolueiden taloudellista asemaa. Oikeusministeriö asetti eduskunnan kannanoton johdosta parlamentaarisen työryhmän marraskuussa 2014 selvittämään vaali- ja puoluerahoituslainsäädännön tarkistamista. Hallituksen tekemät esitykset perustuvatkin tämän työryhmän yksimieliseen mietintöön lukuun ottamatta hallitusohjelmakirjausta.

Avoimet ja rehelliset vaalit ovat toimivan demokratian kulmakivi. Kuten perustuslakivaliokunta mietinnössään toteaa: "Keskeinen osa avoimuutta on, että äänestäjillä on mahdollisuus saada tietää, mistä puolueet tai muut ehdokkaita asettavat mielipidesuunnat ovat saaneet kampanjaansa merkittävää rahoitusta." On hyvä, että vaalirahoituksen ilmoitusvelvollisuus laajenee europarlamenttivaalien toisiin varaedustajiin. Europarlamenttiin voidaan nousta käytännössä toiseltakin varasijalta, sillä siirtymät toisiin tehtäviin ovat varsin tavanomaisia. Muutos siis lisää vaalirahoituksen läpinäkyvyyttä ja lisää myös luottamusta ehdokkaiden riippumattomuuteen.

Puoluetuen myöntämisperusteita laajennetaan siten, että myös eduskunnan ulkopuolelle jäävät puolueet voivat saada tukea, mikäli ne saavuttaisivat eduskuntavaaleissa vähintään 2 prosentin valtakunnallisen kannatuksen. Puoluetukea saavaa puoluetta ei myöskään poistettaisi puoluerekisteristä, vaikka se ei olisi kaksissa edeltäneissä vaaleissa saavuttanut edustajanpaikkoja. On todettava, että 2 prosentin valtakunnallisen kannatuksen raja on korkea. Näin ollen ehdotus ei käytännössä johda kovin usein tilanteisiin, joissa puoluetukea maksettaisiin myös eduskunnan ulkopuoliselle puolueelle. Taloudelliset vaikutukset jäävät siis vähäisiksi. Vuoden 2015 eduskuntavaaleissa yksikään puolueista, jotka eivät saaneet kansanedustajapaikkaa, ei saavuttanut 2 prosentin valtakunnallista kannatusta. Pienpuolueista suurimman valtakunnallisen kannatuksen eli 0,8 prosenttia sai Piraattipuolue. Tällä vaalikaudella muille kuin eduskuntapuolueille ei siis todennäköisesti tulisi maksettavaksi puoluetukea.

Arvoisa puhemies! Kuten perustuslakivaliokunta katsoo, niin hallituksen esitys on kuitenkin periaatteellisesti tärkeä demokraattisen keskustelun ja moninaisuuden edistämisen kannalta. Kansainvälinen vertailu ja historian tarkastelu osoittavat, että uusien puolueiden on vaikea päästä Suomen eduskuntaan. Esimerkiksi perussuomalaisilla ja vihreillä kului useampi vaalikausi juurruttaa itsensä suomalaiseen puoluekenttään. Näin ollen jatkossakin on syytä yhä tarkastella keinoja, joilla Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimiston vuonna 2011 Suomelle antamiin suosituksiin voidaan parhaiten vastata.

Hallitus esittää puoluelain 9 §:n 1 momentin muuttamista niin, etteivät vaalikauden aikana tapahtuvat kansanedustajan siirtymiset vaikuta puoluetuen määrään. Tässä on luonnollisesti kyse siitä, mistä ulkoministeri Soini puheenvuorossaan voimallisesti kertoi. Nähdäkseni muutos vahvistaa eduskuntavaaleissa annetun äänen painoarvoa ja äänestäjänsuojaa, sillä vaalikauden aikana tapahtuvat edustajien siirtymiset eivät ole äänestäjien päätös, vaan kansanedustajan oma tahto ja päätös. On huomattava, että Suomen vaalijärjestelmässä äänestetään ensisijaisesti puoluetta ja toissijaisesti yksittäistä henkilöä tämän puolueen listalla. Äänestäjä todennäköisesti olettaa valitun edustajan edustavan oman linjansa lisäk-

si myös puolueen yleistä poliittista linjaa, jolle äänestäjä antaa tukensa lähtökohtaisesti koko vaalikaudeksi. Puoluelain 9 §:n 1 momentti säädettiin aikanaan poikkeuksellisissa oloissa ja kyseenalaisin motiivein. Suomalaisen kansanvallan kunniaksi on todettava, että tämä historiallinen vääryys korjataan vakaan parlamentaarisuuden aikana vakaasti harkiten perustuslakivaliokunnan yksimielisen mietinnön pohjalta.

18.25 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Tässä puoluelain muutoksessa on tosiaan kyse historiallisen vääryyden korjaamisesta. Kuten tässä keskustelussa nyt on hyvin tullut esille, tähän aiempaan lakiinhan sisältyy vuoden 1973 poikkeuslain läpivienti, jolla presidentti Kekkonen täysin poikkeuksellisesti ja epädemokraattisesti sitten valittiin neljännelle presidenttikaudelleen. On periaatteellisesti erittäin tärkeää, että historiallinen vääryys korjataan ja varmistetaan, että kansalaisten vaaleissa äänestämät nimenomaan puolueet saavat vaikutusvaltaa, eivät ehdokkaat. Äänestäjäthän äänestävät eduskuntavaaleissa, kuten lähes kaikissa muissakin vaaleissa, ensisijaisesti puoluetta.

Itse asiassa pidän hieman ongelmallisena sitä, että tässä esityksessä, toki aivan oikein, puoluetukea myönnetään jatkossa myös eduskuntavaaleissa kannatusta saaneille puolueille, jotka eivät ole saaneet eduskuntapaikkoja. Mielestäni tämä 2 prosentin raja on hieman korkea käytännön kannalta, ja katsoisinkin, että jatkossa alaraja voisi olla esimerkiksi noin 1 prosenttiyksikön kohdalla, kuten myös edustaja Elo tässä toi esiin, että 0,8 prosenttiyksikköä olisi käytännössä sellainen raja, jolla kansanedustajia voidaan puolueista valita.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi perusopetuslain 48 f §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2015 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 12/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 12/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

18.28 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan perusopetuslakia muutettavaksi siten, että koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta mahdollistettaisiin korkeampien maksujen periminen. Enimmäismaksut nostettaisiin nykyisestä 60 eurosta 120 euroon ja 80 eurosta 160 euroon kuukaudessa. Nykyiset enimmäismaksurajat ovat olleet voimassa vuodesta 2006 lähtien, joten pitkään aikaan niihin ei ole tehty korotuksia.

Nyt tehtävien enimmäismaksujen korotusten rinnalla tiukennettaisiin velvollisuutta jättää maksu perimättä tai alentaa sitä, jotta perheen pienituloisuus ei muodostuisi esteeksi lapsen osallistumiselle tähän tärkeään toimintaan. Juuri tähän asiaan sivistysvaliokunta kiinnittää erittäin vahvasti huomiota.

Arvioiden mukaan laki lisäisi kuntien maksukertymää noin 18 miljoonalla eurolla vuodesta 2017 lähtien. Vuonna 2016 vaikutus kuntien talouteen olisi noin 7 miljoonaa euroa. Valtiontaloudellisia vaikutuksia esityksellä ei olisi. Lopulliset vaikutukset kuntatalouteen riippuvat tietenkin siitä, miten kunnat nostavat kerhotoiminnan maksuja. Enimmäismaksun korotus ei siis automaattisesti tarkoita sitä, että maksut nousevat.

Puhemies! Sivistysvaliokunta nostaa esille sen, että aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa kaikille lapsille turvallisen ympäristön ja aikuisen läsnäolon yksinäisiin tunteihin ennen ja jälkeen koulupäivän. Monille lapsille aamu- ja iltapäivätoiminta tarjoaa myös kohtuuhintaisen mahdollisuuden harrastustoimintaan. Suomessahan valtaosa kouluikäisten vanhemmista tekee kokopäivätyötä. Pienten koululaisten ja heidän perheidensä näkökulmasta aamu- ja iltapäivätoiminnalle on siis suuri tarve. Toiminta tukee merkittävästi pienten koululaisten vanhempien perheen ja työn yhteensovittamista.

Kerhotoiminnan tärkeän merkityksen vuoksi sivistysvaliokunta kiinnittää mietinnössään huomiota erityisesti kahteen asiaan: maksujen korotuksen vaikutukseen sekä koko järjestelmän kehittämistarpeeseen.

Ensinnä maksujen korotuksesta: Pidämme valiokunnassa ehdotettua korotusta hyvin korkeana yksittäisenä muutoksena, ja lisäkustannuksena lapsiperheille se on todella merkittävä, jos kunnat ottavat käyttöön noita enimmäismääriä, etenkin kun otetaan huomioon myös muut perheen taloudellista tilannetta hankaloittavat maksujen korotukset ja kustannuslisät. Valiokunta pitääkin välttämättömänä, että jatkossa maksuihin tehtävät korotukset jaksotettaisiin tasaisemmin, jotta perheillä on mahdollisuus helpommin sopeutua lisäkustannuksiin.

Järjestelmän kehittämistarpeista sanomme erityisesti: Pidämme selvittämisen arvoisena sitä, että aamu- ja iltapäivätoiminnan maksujärjestelmää kehitetään porrasteiseksi lasten päivähoidon maksujärjestelmän suuntaan. Tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että järjestelmän kehittämisessä harkittaisiin tietojen yhteiskäyttöä päivähoitojärjestelmän asiakastietokannan kanssa. Mietinnössä painotetaan myös sitä, että erityisesti vammaisten lasten, pitkäaikaissairaiden lasten ja erityistä tukea tarvitsevien lasten osalta tarvitaan nykyistä enemmän panostusta aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestelyihin. Valiokunta kannustaa myös koulujen kerhotoiminnan kehittämiseen. Koulujen kerhotoiminta on erityisen tärkeää niille alakoululaisille, jotka eivät enää osallistu iltapäivätoimintaan. Hallitusohjelman kärkihankehan kiinnittää huomiota tähän ihan samaan seikkaan, ja siihen on luvassa myöskin lisäresurssi.

Puhemies! Maksurajojen ajantasaistaminen sekä velvollisuus jättää maksut perimättä perheen pienituloisuuden vuoksi ovat välttämättömiä toimenpiteitä, jotta aamu- ja iltapäivätoimintaa voidaan kehittää lasten ja perheiden tarpeita paremmin palveleviksi palveluiksi.

Mietintö sisältää hylkäysesityksen sisältävän vastalauseen.

18.32 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä, että valiokunnan puheenjohtaja totesi täällä ääneen, että tämä lakiesitys sisältää paljon ongelmakohtia. Tässähän lyödään nyt suomalaisen yhteiskunnan yhtä tärkeimmistä peruspilareista eli perheitä, ja tässä lyödään nimenomaan työssä käyvien vanhempien perheitä. Kun katsotaan se kokonaisuus, jota hallitus on viemässä — isoja heikennyksiä, jotka liittyvät paitsi pakkolakeihin myöskin päivähoidon kohdalla kiristyksiin, kouluissa joudutaan painimaan taloudellisten vaikeiden tilanteiden kanssa, ja kunnissa on laajasti vaikea taloudellinen ti-

lanne, ja tämä on kunnille vapaaehtoinen tehtävä. Todennäköisesti kunnat nostavat näitä maksuja hyvinkin korkealle, niin että työssä käyvät perheet joutuvat aidosti miettimään, riittävätkö rahat enää iltapäiväkerhotoimintaan, ja se ei ole lasten etu.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten siellä oli vastauspuheenvuoroja, edustajat Taavitsainen, Sarkkinen ja Mäkisalo-Ropponen. (Välihuuto) — Juu, saatte sitten sen varsinaisen puheenvuoron tästä ensimmäisenä heti, mutta nyt nämä vastauspuheenvuorot. — Olkaa hyvä.

18.33 **Satu Taavitsainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tämä hallituksen esitys on täysin suorastaan järjenvastainen. Meillä on jo nyt tällä hetkellä maksullinen iltapäiväkerho, jossa ei ole ollut tulosidonnaisuutta, vaan se on ollut kaikille saman hintaista. Jos perheessä ovat olleet rahat tiukoilla tai on monta lasta, niin monen on ollut jo näilläkin maksuilla pakko säästää tässä kohtaa ja olla laittamatta lasta tuonne kerhoon. Ja nyt, kun hallitus tällä esityksellä tuplaa nuo maksut, heikennetään entisestään lapsiperheitten mahdollisuutta saada kerhotoimintaa.

Jos ajatellaan tätä iltapäiväkerhoa toimintana, niin sehän on pienen koululaisen kannalta aivan ihanteellinen paikka olla koulun jälkeen: saa olla kavereitten kanssa, saa terveellisen välipalan, saa leikkiä, saa olla turvallisen aikuisen valvonnan alla, ja läksytkin tulevat tehdyiksi. Vanhempi voi olla rauhallisin mielin töissä ja hakea töiden jälkeen lapsen sieltä kerhosta. Mielestäni myöskin tällä iltapäiväkerholla toteutetaan nuorisotakuuta. Eli tämä pitäisi säätää lakisääteiseksi palveluksi niin, että kaikilla alakoululaisilla oppilailla tulisi olla mahdollisuus päästä iltapäivätoiminnan pariin ja että sen pitäisi olla maksutonta. Tällöin voitaisiin alkaa puhua myöskin ihan kokonaiskoulupäivästä.

18.35 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mielestäni on hyvä, että valiokunta tunnustaa tähän esitykseen liittyviä ongelmia. Erityisesti näitä ongelmia on, kun peilataan tätä esitystä näiden kaikkien muiden esitysten kanssa, mitä lapsiperheisiin kohdistetaan. Kokonaisuudesta muodostuu erittäin vaikea monille lapsiperheille, ja ongelma on myös siinä, että perheet asettuvat eriarvoiseen asemaan, kun todennäköisesti osa kunnista ottaa korotukset täysimääräisinä käyttöön ja toiset taas eivät ota.

Mutta oikeastaan kysyisin valiokunnan puheenjohtajalta, joka tuossa puheenvuorossaan kertoi, että siellä valiokunnassakin on nähty, että olisi paras tehdä porrastus siihen tapaan, mikä on päivähoitomaksuissa: mikäli valiokunta näkee, että tämä porrastus olisi parempi, niin kuin itsekin näkisin, niin minkä takia sitä ei tehdä?

18.36 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen nosto on vain osa hallitusohjelmassa kaavailtuja tiukennuksia, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Lapsiperheiden asemaan vaikuttavat heikennykset ovat kovasti ristiriitaisia tämän hallitusohjelman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan liittyviin tavoitteisiin nähden, sillä tämä aamu- ja iltapäivätoiminta on hyvä esimerkki matalan kynnyksen palveluista, joita hallitus lupaa vahvistavansa. Minä pelkään pahoin, että näitä kaikkia säästöjä, mitä nyt lapsiin ja lapsiperheisiin tehdään, maksetaan vielä vuosikymmenienkin kuluttua. Näin kävi esimerkiksi 1990-luvun laman hoidossa, eli silloin tehtyjä säästöjä maksetaan edelleenkin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan tässä näitä vastauspuheenvuoroja. Koska edustaja Gustafsson pyysi myöskin vastauspuheenvuoron, niin olkaa hyvä, tässä vaiheessa se, sitten myöhemmin tulee se puheenvuoro. Täällä on kaikki jo huomioitu.

18.37 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valiokunnassa kuultiin myöskin lapsiasiavaltuutettua, ja hänen mielestään tämä alennus, tai jättää maksu kokonaan perittäväksi, ei ole riittävä yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Hän toivoi vähimmäisedellytyksenä sitä, että tästä mahdollisuudesta myös tiedotetaan kunnissa. Lisäksi tarvittaisiin vähintäänkin ohjeistus siitä, miten eri näkökohdat tulee huomioida perittävän maksun suuruutta arvioitaessa, miten alennusten suuruus lasketaan ja kuka päätökset tekee.

Omassa varsinaisessa puheenvuorossani ei ollut tarkoitus tätä lapsiasiavaltuutetun näkemystä tuoda esille. Halusin tuoda sen tässä vastauspuheenvuorossa, koska tämä ydin on just tässä, että kaikkein pienituloisimmat (Puhemies koputtaa) jäävät nyt helposti tämän käytön ulkopuolelle.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten vastauspuheenvuoroja ovat pyytäneet edustajat Multala, Pelkonen, Heinonen, Savio, ja nyt aloitetaan.

18.38 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! Muutamaan kysymykseen täällä kommentoin. Kuulimme asiantuntijoita sivistysvaliokunnassa, ja siellä tuli ilmi, että tosiaan tälläkään hetkellä ei pidetä maksuja kaikissa kunnissa täysimääräisinä. Tässä pitää korostaa sitä, että tämä on nimenomaan maksukatto, ei se maksu, mitä tullaan joka paikassa perimään. Toisaalta on käynyt ilmi ja tiedän myös oman kokemukseni perusteella, että tällä hetkellä on vaikea järjestää edes kaikille ekaluokkalaisille paikkaa aamu- ja iltapäivätoiminnassa, ja tämä, että sallitaan korkeammat maksut, helpottaa tätä tilannetta kunnissa: pystytään takaamaan paikka useammalle lapselle, mahdollisesti myös joillekin kakkosluokkalaisille. Ja kuten me olemme tuossa mietinnössämme kiinnittäneet huomiota, niin se ei ole optimaalista todellakaan, että näin kerralla korotetaan näin suuri määrä, mutta toisaalta korotuksia ei ole tehty kymmeneen vuoteen. Toivottavasti jatkossa pystytään siihen, että jos korotuksia tehdään, ne tehdään pienemmissä erissä.

18.39 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Multala äsken sanoi, fakta on se, että kaikki kunnat eivät tälläkään hetkellä peri maksuja enimmäismääräisinä. Jatkossakin kunnilla on oma päätäntävalta siitä, minkä suuruisina näitä maksuja tulevat perimään. Mutta samaan hengenvetoon on myös sanottava se, että kannatan valiokunnankin mietinnön mukaisesti sitä, että jatkossa maksujärjestelmän kehittämistä porrasteiseksi tutkittaisiin ja siihen suuntaan mentäisiin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Heinonen. Vastauspuheenvuorot jatkuvat.

18.40 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aamu- ja iltapäivätoiminta pienille koululaisille on arvokasta, lapsille mutta ennen muuta perheille. Mitä tulee tähän nykyiseen maksukattoon, haluan nostaa tähän keskusteluun esimerkin maalaiskunnasta, missä itse asiassa tämä maksukatto on tehnyt sen, että tätä palvelua ei ole

tarjolla kenellekään. Eli on pieni kyläkoulu, ja siellä olisi tarvetta, ja tämä esimerkki tulee omasta kunnastani. Tämän maksukaton takia on syntynyt minimiryhmäkoko, eli pitäisi olla 10 lasta tähän iltapäivätoimintaan, ja kun niitä ei löydy, niin ryhmää ei perusteta eli nekään lapset eivät saa tätä palvelua, jotka sitä tarvitsisivat. Vanhemmat ovat sanoneet, että no, me voisimme maksaa vähän enempi. Mutta eipä ole käynytkään sen takia, että laki estää sen. Tämä antaa joustoa ja tuo myös arvokkaan aamu- ja iltapäivätoiminnan pienempiinkin yksiköihin kyläkouluille. Se on minun mielestäni arvokasta. Kunnat päättävät siis jatkossakin siitä, käyttävätkö vanhaa 60 euron maksua vai uutta kattoa vai jotain siltä väliltä vai tarjoavatko tämän palvelun peräti ilmaiseksi.

18.41 **Sami Savio ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan myös valtiovarainvaliokunnassa keskusteltiin varsinkin hallituspuolueiden kesken tästä kerhotoiminnan tärkeydestä. Tässä valiokunnan tänään hyväksymässä mietinnössä on myös mainittu, että valiokunta pitää maksutonta kerhotoimintaa tärkeänä, sillä se antaa lapsille mahdollisuuden harrastamiseen, jos heidän perheillään ei ole muuten mahdollisuuksia vaikean taloudellisen tilanteen ja harrastusten korkean hinnan vuoksi tähän ottaa osaa. Tässä valiokunnan mietinnössä on nyt sitten myös lisätty 2 miljoonaa euroa tälle momentille avustuksena kerhotoimintaan, ja tämähän tulee ensi viikolla tänne budjetin käsittelyyn, eli kyllä tähänkin asiaan on tosiaan hallitus päättänyt lisätä määrärahoja.

18.42 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tosiaan tämä iltapäivähoito on erittäin tärkeä asia ja tärkeä monelle lapselle ja perheelle. Kuitenkin näitä mahdollisuuksia julkisen talouden sopeuttamiseen joudutaan tekemään, vaikka, niin kuin tästä mietinnöstäkin käy ilmi, ne eivät kaikille ole niin mieluisia mutta kuitenkin välttämättömiä julkisen talouden parantamiseksi. Pidän kyllä tärkeänä, että kunnille annetaan tällainen mahdollisuus, ja se vastuu tämän päätöksen tekemisestä on nimenomaan kunnilla. Itse kyllä luotan kuntapäättäjiin siinä, että he osaavat arvioida tilanteen, sikäli kuin näiden maksujen korottaminen on tarpeellista ja välttämätöntä ja siihen kunnan väestöön nähden tarkoituksenmukaista. On hyvä, että tässä päätöksessä nimenomaan kunnilla on mahdollisuus sitten se lopullinen päätös maksun korottamisesta tehdä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Myönnän vielä neljä vastauspuheenvuoroa, minkä jälkeen mennään puhujalistaan, ja nämä neljä henkilöä ovat edustajat Kiljunen, Guzenina, Taavitsainen ja Mäkisalo-Ropponen.

18.43 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin päivätoiminta on erittäin tärkeää toimintaa lapsille. Valitettava tosiasia kuitenkin on, että tämäkin laki asettaa lapset eriarvoiseen asemaan riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Yhdeksi ongelmaksi voi syntyä se, että perheen taloudellisen tilanteen takia lapsilla ei ole mahdollisuutta osallistua tähän päivätoimintaan. Tästä syystä meidän tulisikin tehdä vahva kannanotto siihen, että riippumatta perheen taloudellisesta tilanteesta jokaisella lapsella pitäisi olla oikeus tähän päivätoimintaan. Tästä syystä tässä perhealennuksessa, joka nytten on täällä mahdollista toteuttaa, vähintä, mitä pitäisi tehdä, on se, että meillä pitäisi olla yhtenäiset valtakunnalliset kriteerit ja periaatteet siitä, millä periaatteella perhe saa nämä mahdolliset alennukset, jotta jokainen lapsi riippumatta siitä, mikä on perheen tilanne, voi osallistua tähän päivätoimintaan.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tuohon äskeiseen listaan vielä edustaja Puumala, mutta sitten seuraavana on siis edustaja Guzenina, vastauspuheenvuoro.

18.45 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä maksun korotukset ovat todella tuntuvia, kun ne ovat tuplat siihen, mitä on aikaisemmin ollut. Jo nykyisellään monilla perheillä on tuottanut vaikeuksia kerätä nämä rahat kasaan, koska nykyään tilanne on, mikä on. Monia uhkaa työttömyys, tai joudutaan tekemään työtä, josta palkka on hyvin pieni, ja tehdään pitkää päivää, ja silloin lapsille on todella tärkeää, että pääsee tähän iltapäiväkerhotoimintaan. Nyt näiltä perheiltä saattaa hyvinkin jäädä se mahdollisuus laittaa lapsensa sinne.

Sen on takia se, mitä edustaja Kiljunen tuossa totesi: että olisi edes valtakunnalliset kriteerit, missä määritellään se pienituloisen raja. Tämä ei ole nyt sitä, että oppositio vain vastustaa hallituspuolueita, vaan tässä on aito huoli siitä, millä tavalla meidän lapsemme voivat, missä meidän lapsemme ovat iltapäivällä, kun koulupäivät eka- ja tokaluokkalaisilla ovat todella lyhyitä. Emmehän me halua palata siihen avainlapsiaikaan, kun tämä maailma on muuttunut niin paljon. Vielä jossain maaseudulla voi olla hyvinkin turvallista, mutta kaupungeissa ei kukaan suo sitä. (Timo Heinonen: Eli ette kannata maaseutulapsia?) — Ei, vaan päinvastoin totesin, että voi, kun kaikki voisivat kasvattaa lapsensa maaseudulla, missä on puhdas luonto ja voidaan kiipeillä puissa. — Mutta kaupunkiympäristöissä lapsilla ei enää ole samalla tavalla paikkoja, missä viettää aikaa koulun ulkopuolella. (Puhemies koputtaa) Tämä on todella tärkeää huomioida, että nämä iltapäiväkerhot ovat todella todella arvokkaita ja hyviä paikkoja.

18.46 **Satu Taavitsainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vähän kyllä hämmästelen tätä edustaja Heinosen logiikkaa siitä, että aivan kuin näitä kerhoja pyöritettäisiin pelkästään näillä vanhemmilta tulevilla maksuilla, sillä näinhän ei tietenkään ole. Kunnat tarvitsevat valtiolta tulevaa avustusta tähän, sekä kunnat laittavat myöskin sitä omaa verorahaansa näitten kerhojen pyörittämiseen, ja sehän säilyy edelleenkin. Jokaisella kunnalla on mahdollisuus jakaa se taakka niitten kaikkien kuntalaisten kesken elikkä käyttää niitä verotulorahoja näitten kerhojen pyörittämiseen. Ja jos ajattelemme sitä, mitä aiheutamme pienille koululaisille, jotka ovat itsekseen iltapäivät pelaten pleikkaria ja kännykkää tai tietokonetta yksinään kotona tai surffaten netissä, syöden epäterveellisesti ja joutuen huonoon seuraan, niin ihan varmasti tämä kerhotoiminta maksaa itsensä takaisin pitkällä aikavälillä, kun lapset ovat järkevän toiminnan parissa: liikkuvat, harrastavat eivätkä ole yksinään kotona.

18.47 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kerhotoiminta on lapsen kannalta niin tärkeää toimintaa, että siihen pitäisi kaikilla lapsilla olla mahdollisuus — siis niillä lapsilla, jotka muuten joutuisivat viettämään sen iltapäivän yksin tai pelkästään kaveriporukassa.

Se, että kunnat voivat itse päättää maksustaan, kyllä tarkoittaa käytännössä eriarvoisuuden kasvua, koska nyt se, onko perheellä varaa osallistua tähän kerhotoimintaan, riippuu siitä, missä kunnassa lapsi ja perhe asuu. Eli tämä on eriarvoistavaa lainsäädäntöä.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Puumala, vastauspuheenvuoro tässä vaiheessa.

18.48 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Juuri tähän hallituksen esitys tähtää, että kaikilla olisi mahdollisuus jatkossakin varallisuuden sitä estämättä kerhotoimintaan osallistua. Eli kuten esityksessä sanotaan, nyt tehtävien enimmäismaksujen korotusten rinnalla tiukennettaisiin velvollisuutta jättää maksu perimättä kokonaan tai alentaa sitä, jotta perheen pienituloisuus ei muodostuisi esteeksi. Otetaan vastaan myös se evästys siitä, että kriteereissäkin tarvitaan — varmasti siinä voidaan työtä tehdä.

Eiväthän nämä maksun korotukset tietenkään ole helppoja. Vaihtoehto tälle asialle ehkä enimmäkseen olisi se, että leikattaisiin kuntien valtionosuuksia, niin kuin viime kaudella tehtiin. Nythän hallitus on ottanut kokonaan toisenlaisen ajatustavan, että väljennetään normeja ja annetaan mahdollisuuksia periä esimerkiksi korkeampia maksuja. Viime kaudella oli aika hurjaa se meno, kun valtionosuuksia leikattiin. Siellähän opetustoimen osuus oli sitten jopa 400:aa miljoonaa euroa vuositasolla, eli aika hurjista summista puhuttiin silloin.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Täällä on tarvetta vielä vähän debattiin, täällä olivat edustaja Heinonen ja edustaja Järvinen, jotka ovat pyytäneet — siellä on myöskin lisää — elikkä nämä keskustelut tässä nyt käydään, ja se sitten auttaa tätä asiaa eteenpäin.

18.49 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin edustaja Puumala kertoi, valtionosuusleikkaukset aiheuttivat sitä, että palvelua ei enää ollut tarjolla monessa kunnassa lainkaan. Vaikka vasemmistosta esitetään, että tämä nyt jotenkin muuttaisi tilannetta nykytilanteeseen, nytkin kunnat päättävät itse maksuista eli on eriarvoisia tilanteita. Meillä on kuntia, joissa aamu- ja iltapäivätoiminta on maksutonta — ei toki ilmaista, mutta maksutonta — ja on kuntia, missä peritään kaksikymppiä, neljäkymppiä tai maksimi, kuusikymppiä. Mutta vaikka siellä maaseudulla on mukavaa, niin sielläkin on kiva, että on kerhotoimintaa, ja tällä hetkellä tämä nykyinen lainsäädäntö on estänyt sen, että pienessä kyläkoulussa löytyisi siihen ryhmään tarvittavaa määrää näitä lapsia, ja silloin kukaan ei saa sitä ilta- ja aamupäivätoimintaa, vaikka he olisivat valmiita maksamaan 75 euroa siitä, kun tänä päivänä laki jo sanoo, että kuusikymppiä on maksimi. Nyt me voimme tämän lainsäädännön myötä antaa perheille myös mahdollisuuden maksaa hivenen enempi siitä ja näin tuoda myös kyläkouluille maaseudullekin tämän hienon palvelun, josta nyt ovat varmaan espoolaiset saaneet nauttia, (Puhemies koputtaa) mutta monet kyläkoululaiset eivät.

18.51 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallitus on päättänyt vähentää kuntien työtaakkaa ja tehtävätaakkaa, mutta kaikki nämä päätökset — subjektiivisen päivähoidon rajaus, samoin kuin kerhotoiminnan maksullistaminen osittain ja eri tavoin lapsia koskevaksi — tarkoittavat sitä, että kuntien työtaakka lisääntyy.

Ja mitä tulee valtionosuuksiin, on kerta kaikkiaan hienoa, että tämä hallitus ei lisää kuntien maksutaakkaa eikä vähennä valtionosuuksia kunnille, mutta pitää muistaa, että samaan aikaan, kun tehdään indeksileikkauksia työttömille, eläkkeensaajille, opiskelijoille ja kun palkansaajien tulot pienenevät pakkolakien ja muiden ratkaisujen myötä, kuntien tulot tulevat vähentymään aivan samalla tavalla kuin jos valtionosuuksia pienennettäisiin. Sen takia ehkä tässä kohtaa ei vielä kannata tuuletella sitä, kuinka hyvin (Puhemies koputtaa) suomalaisilla kunnilla tulee menemään.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ja sitten on vastauspuheenvuoro, edustaja Razmyar.

Onko nyt joku, joka haluaa käyttää vastauspuheenvuoron vielä tässä vaiheessa? Aika monikin. Jos sopii, niin painatte V-painiketta, niin me saamme teidän nimenne, (Eduskunnasta: Ei ole päällä!) — nyt käynnistyy — ja sitten otetaan nämä kaikki vastauspuheenvuorot tässä vaiheessa. — Mutta edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

18.52 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos kovasti. — Tosiaankin itse valiokunnassa ollaan tietenkin näitä käsitelty, ja subjektiivinen päivähoitooikeus on täällä aikaisemminkin ollut esillä, ja tiedätte varsin hyvin tunteet sen osalta. Mutta näiden maksujen korottaminen, tuplasti korottaminen: Itse olen kuvaillut sitä lähinnä niin, että toisille perheille se saattaa olla lomamatka ja toisille se on vuokranmaksun paikka. Tämä kertaluontoinen korottaminen on ollut valtavan suuri, ja tälle olisi löytynyt myös oikeudenmukaisempi vaihtoehto, kuten myös valiokunnassa tästä paljon keskusteltiin, eli tämmöinen portaittainen päivähoitomaksujen määräytyminen, mutta se tietenkään ei käynyt päinsä.

Ja sitten täällä on monesti nostettu useamman tahon osalta kuntien ohjeistus siitä, miten he tulevat toimimaan tämän osalta. Tästä on ihan oikeasti kunnilta tullut hyvin kriittistä palautetta. Kuka ohjeistaa, kuka neuvoo, kuka itse asiassa sitten tekee loppujen lopuksi nämä päätökset, ja mistä nämä alennukset muodostuvat? Minä uskon, että hallitukselle (Puhemies koputtaa) tulevat vielä erittäin yllättävinä nämä kaikki kysymykset ja epätietoisuus, (Puhemies koputtaa) joita itse asiassa kunnilla on tällä hetkellä jo valmiiksi olemassa.

18.53 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tässä lisätään nimenomaan kuntien mahdollisuuksia nyt näitä palveluita järjestää. Tämähän on vapaaehtoista kunnille. On hyvä, että tätä mahdollisuutta laajennetaan ja nimenomaan kuntien omaa päätöksentekoa. Jokainen meistä kuntapäättäjänä, niin kuin suurin osa siellä olemme, varmasti käy sitten tämän tiukan keskustelun siellä kunnissa. Suurin osa kunnistahan myös käyttää näitä alennuksia, ja tällä hallituksen esityksellä nimenomaan parannetaan tämän iltapäivätoiminnan tarjoamista vähävaraisille perheille. Näitä ehtoja pitääkin tiukentaa, että voidaan tarjota tätä palvelua kaikille.

Ihmettelen kyllä sitä, että kun puhutaan kuntien mahdollisuuksista järjestää näitä palveluita, niin nyt sitten tätä esitystä vastustetaan. Ja juuri, kun lisäsimme kunnille näitä valtionosuuksia palveluiden järjestämiseen, siihenkin löytyy vastustusta oppositiosta. Ihmettelen kyllä, mitä kautta oikein kuntia autetaan sitten näitten palveluitten järjestämisessä, jos kaikkia esityksiä kuntien taloudellisista mahdollisuuksista palveluitten järjestämiseen vastustetaan.

18.55 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä haluaisin sitä korostaa, että tässä on siis kysymys mahdollisuudesta kunnalle periä korkeampia maksuja. Todella siis kunnallinen itsehallintohan tarkoittaa sitä, että jo tällä hetkellä on erilaisia veroprosentteja eri kunnissa ja erilaisia maksukäytäntöjä. Se on kunnallista itsehallintoa, olemassa oleva osa meidän järjestelmäämme.

Sitäkin on syytä alleviivata, että kymmeneen vuoteen näitä maksukorotuksia ei ole tehty. Toki sanon, niin kuin sanotaan tuossa valiokunnan mietinnössäkin, että parempi tapa

olisi tehdä niitä muutaman vuoden välein eikä kertarysäyksellä kymmenen vuoden välein, mutta tämä nyt joka tapauksessa oli edessä, koska pitkään aikaan korotuksia ei ole tehty.

Sitten tuli kysymys valiokunnalle siitä, miten tuo portaisuus etenisi. Siitä totesimme siis sillä tavalla, että lähinnä tuossa jatkokehittelyssä porrasteiseksi lasten päivähoidon maksujärjestelmän suuntaan voitaisiin harkita esimerkiksi tietojen yhteiskäyttöä päivähoitojärjestelmän asiakastietokannan kanssa. Tässähän voitaisiin poistaa byrokratiaa, (Puhemies koputtaa) niin että olisi ihan hyvä jatkossa edetä tähän suuntaan.

18.56 **Satu Taavitsainen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu nyt siitä, että pienituloisia ja vähävaraisia perheitä autetaan sitten maksuissa, mutta kyllä minä olisin huolissani ihan tavallisista työssä käyvistä vanhemmista. Nimittäin ne maksut ovat olleet tälläkin hetkellä jo niin, että jos on vaikka kolme lasta iltapäivätoiminnan parissa, niin se maksu on ollut 200 euroa kuukaudessa. Ja nyt, kun te tuplaatte maksut, se maksu olisi tällaiselle (Eduskunnasta: Ei me tuplata!) perheelle 400 euroa kuukaudessa. Kyllähän siinä tulee raja vastaan työssä käyvillä ihmisilläkin, että ei kerta kaikkiaan ole rahaa maksaa tällaisia summia.

Kuten jo tuossa aikaisemmin sanoin, minun mielestäni oikea suunta olisi mennä kohti maksuttomuutta ja kohti sitä, että myöskin muilla kuin ykkös- ja kakkosluokkalaisilla olisi oikeus jäädä iltapäivätoiminnan pariin, sillä on todella surullista, että koulujen lähettyvillä pieniä lapsia vaeltelee katsoen kaihoten sinne koulun pihalle taikka ikkunasta sisälle, jossa iippalaiset viettävät hauskaa, leikkivät ja saavat välipalaa sillä välin, kun toiset eivät pääse sinne kerhoon. Elikkä meidän lapsemme haluaisivat osallistua, mutta järjestelmämme (Puhemies: Aika!) ei anna.

18.57 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän hallitukselta on tulossa useampia lapsiperheisiin kohdistuvia toimenpiteitä, jotka heikentävät lapsiperheiden asemaa. Tämä on tärkeää huomioida, että tässä on iso kokonaisuus nyt tällä hetkellä liikkeellä. Jos lapsiperheellä on yksi päiväkoti-ikäinen lapsi, sitten yksi, joka tarvitsee iltapäiväkerhotoimintaa, ja mahdollisesti sitten sellainen erityislapsi, joka tarvitsee siellä kouluympäristössä tukea, niin näiden kaikkien kolmen lapsen osalta saattaa olla kyseessä, että he asuvat kunnassa, jossa heidän asemansa heikentyy huomattavasti.

Me olemme Suomessa tottuneet siihen, että meillä on tietty standardi. Me pidämme huolta meidän lapsistamme, koska me ymmärrämme, että meidän tulevaisuutemme on heissä. Ja nyt hallituksen toimenpiteillä saatetaan aiheuttaa se, että niissä kunnissa, joissa taloudellinen tilanne on heikko, lasten asema heikentyy todella kohtuuttomasti. Tästä myöskin asiantuntijat ovat huolissaan, että ei ole katsottu sitä kokonaisuutta. (Puhemies koputtaa) Tässä olisi tärkeää, että seurattaisiin, millä tavalla tämä asia etenee. Minun mielestäni on hienoa, että valiokunnan puheenjohtaja antoi (Puhemies koputtaa) hieman vihreätä valoa sille valtakunnalliselle standardisoinnille ja kriteeristölle.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tässä vaiheessa vastauspuheenvuorot vielä edustajille Multala ja Lauslahti. Sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Jaa, siellä oli vielä yksi. Edustaja Tolppanen, teidän nimenne ei ollut tullut tänne koneelle, mutta otetaan tästä lennosta.

18.59 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! En usko, että nykyisessä taloudellisessa tilanteessa tai edes tulevaisuudessa on mahdollista mennä siihen, että tästä palvelusta tulisi täysin maksuton, ainakaan niin, että kustannukset katettaisiin kunnilta tai valtiolta. Sen sijaan erittäin kannatettavaa olisi se, että palveluntarjoajat saisivat rahoitusta esimerkiksi yksityiseltä sektorilta tai myös kolmannen sektorin toimijat ottaisivat iltapäivätoiminnan vahvemmin osaksi omaa toimintakenttäänsä. Tällaisia toimijoita on jo nyt olemassa.

Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta on todella arvokasta. Sitä haluan myös itse korostaa. Se on arvokasta lapsille mutta myös mahdollistaa sen, että aikuiset voivat käydä täysipäiväisesti töissä. Kuten edustaja Heinonen täällä kertoi, suurissa kunnissa on monesti erilainen tilanne kuin pienissä kunnissa. Hän toi myös erinomaisella tavalla esiin sen, että jo nyt kunnat päättävät itse maksun suuruuden, eli tässä ei ole muutosta.

Erittäin kannatettava asia mielestäni on se, että yhtenäistä ohjeistusta maksujen perimättä jättämisestä ja esimerkiksi sisaralennuksista valmisteltaisiin kansallisesti.

19.00 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Turvallinen iltapäivä meidän alakoululaisille on varmasti se meidän jokaisen tavoite. Se voidaan tehdä eri tavoin. Tässä kohdin valiokunnassakin nousi esille, kuinka me voimme meidän kerhoja ja myöskin avustusperusteista kulttuuri- ja liikuntatoimintaa yhdistää ja tuoda niitä sinne kouluihin ja miettiä, millä tavalla me saamme nykyrahalla entistä enemmän. Selvää on, että tämä maksukorotus on perusteltu. Monissa kunnissa nimittäin, kun kustannusten mukaisesti maksut eivät ole nousseet, se on johtanut laadun heikkenemiseen, muun muassa ryhmäkoot ovat kasvaneet, ja yhtä lailla rajaamiseen. Näen ennen kaikkea, että kunnille tulee antaa mahdollisuus nostaa maksuja sille tasolle, jonka näkevät parhaaksi.

19.01 **Maria Tolppanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Eivät nämä leikkaukset kenenkään sydäntä lämmitä. Näitä on tosi raskasta tehdä, mutta se tilanne on tällä hetkellä se, että meidän rahamme ovat rajalliset. Vuoden 2007 talouskupla on nyt valitettavasti puhjennut. Tuolloinhan pörssi loi tyhjästä rahaa, ja nyt sitä rahaa ei ole kuitenkaan käytettävissä, ja jotakin täytyy tehdä. Meillä on tähän päälle pakolaiskriisi, joka vie valtavan määrän rahaa, ja me emme voi tyhjästä ottaa sitä rahaa sinne. Meistä aika moni on myöskin kuntapäättäjä, ja nytten tämä valitettavasti tarkoittaa sitä, että kuntapäättäjien on ryhdyttävä myös kantamaan sillä tavalla vastuuta, että heidän täytyy priorisoida asioita, mitä kunnallisverolla voidaan kunnassa tehdä. Tämä on yksi asia, johon toivon totisesti kunnissa löytyvän rahaa, että saadaan lasten iltapäiväkerhotoiminta hoidettua, saadaan se hoidettua sille tasolle, että lapsilla on hyvä olla, että lapset eivät joudu heitteille.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

19.02 **Jukka Gustafsson sd:** Arvoisa puhemies! Tässä käydyssä keskustelussa on todettu ja kiistatta käynyt ilmi, että tämä pääministeri Sipilän johtama hallitus, perusoikeistolainen, perusporvarillinen hallitus, ei nyt todellakaan ainakaan lapsiystävällinen ole. Täällä päivä kaksi sitten keskusteltiin lähes kuusi tuntia varhaiskasvatuslaista, ja nyt on tämä toinen esitys koskien aamu- ja iltapäivätoimintaa, jossa hallitus esittää näitten enimmäismaksujen kaksinkertaistavaa korotusta.

Tämä aamu- ja iltapäivätoimintahan on perheille tärkeä palvelukokonaisuus, joka takaa pienille koululaisille ja erityisesti tuen piirissä oleville turvallisen ja toiminnaltaan aktiivisen aamun ja iltapäivän kouluajan ulkopuolella. Tämä on vakiintunut palvelu, jonka kehittämistä Opetushallitus on merkittävästi tukenut koordinoimalla myös verkostomaista toimintaa.

Tälle maksujen nostolle olisi myös minun mielestäni ollut oikeudenmukaisempia vaihtoehtoja, kuten portaittainen päivähoitomaksujen määräytyminen. Tällöin esitys olisi sisältänyt myös nollamaksuluokan. Näin kaikki aamu- ja iltapäivähoidon tarpeessa olevat lapset olisivat tosiasiallisesti voineet osallistua siihen ja maksut olisivat kaikissa kunnissa samalla tasolla. Jännä on todeta, että opetusministeriön vuonna 2009 teettämässä selvityksessä todetaan, että asiakasmaksut rajoittavat aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumista.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen nosto on vain osa hallitusohjelmassa kaavailtuja tiukennuksia, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Lapsiperheiden asemaan vaikuttavat heikennykset ovat ristiriitaisia muun muassa hallitusohjelman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan liittyviin tavoitteisiin nähden. Aamu- ja iltapäivätoiminta on esimerkki tavoitteissa mainituista matalan kynnyksen palveluista, joita on tarkoitus vahvistaa. Toiminnalla voidaan tukea lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä jo varhaisessa vaiheessa. Palveluiden saatavuuden heikentäminen maksuja korottamalla ei tue näitä tavoitteita. Näin on syytä kuitenkin pelätä, kun kuntien taloustilanne nyt kuitenkin on se, minkä me kai kaikki tiedämme.

Lapsiperheisiin kohdistuvia hallitusohjelman mukaisia leikkauksia sekä muita suunnitteilla olevia muutoksia ja uudistuksia tulisi arvioida kokonaisuutena ja erityisesti lapsinäkökulmasta. Asiantuntijat ovat ihan oikeasti huolissaan tämän lapsinäkökulman tärkeydestä. Varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen ja perusopetuksen ja niihin liittyvien aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä kerhotoiminnan muutokset ovat esimerkki kokonaisarviointia vaativista kohteista. Niin kuin täällä käytetyissä puheenvuoroissa todettiin, meillä on paljon lapsiperheitä, joihin nämä eri korotukset ja heikennykset kohdentuvat samanaikaisesti, ja niistä muodostuu monen sadan euron kokonaisuus.

Julkisten menojen vähentämiseen tähtäävien yksittäisten muutosten eteenpäinvienti ilman kattavaa kokonaisarviointia voi johtaa täysin päinvastaiseen lopputulokseen kuin hallitusohjelmassa todetut yleiset hyvinvointi- ja lapsiystävälliset tavoitteet. Sen vuoksi tulen ja tulemme ehdottamaan toisessa käsittelyssä tämän hallituksen esityksen sisältämän lakiesityksen hylkäämistä.

19.07 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Aamu- ja iltapäivätoiminta on perheelle tärkeä palvelukokonaisuus, joka takaa pienille koululaisille ja erityisen tuen piirissä oleville turvallisen ja toiminnaltaan aktiivisen aamun ja iltapäivän kouluajan ulkopuolella. Nyt hallitus on nostamassa tuntuvasti aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan maksuja, ja onkin suuri vaara, että perheillä ei jatkossa ole enää varaa maksaa näitä maksuja.

Opetusministeriön vuonna 2009 teettämässä selvityksessä todetaan, että asiakasmaksut rajoittavat aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumista ja näillä suurilla korotuksilla osallistuminen toimintaan voi vähentyä huomattavastikin. Tämä ei todellakaan koske vain kaikkein pienituloisimpia perheitä vaan ihan tavallisia työssä käyviä perheitä samalla tavalla.

Tämä on huono asia, sillä ensimmäisinä kouluvuosina koulupäivä on Suomessa erittäin lyhyt ja monet pienet koululaiset jäävät päivittäin pitkiksi ajoiksi ilman aikuisen valvon-

taa. Suomessa lapset ovat muutenkin liian usein yksin tai pelkästään kaveripiirissä ilman vanhempien läsnäoloa ja ohjausta.

Aamu- ja iltapäiväkerhotoiminta on erittäin hyvää lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia tukevaa toimintaa, ja samalla se ehkäisee tehokkaasti myöskin syrjäytymistä. Maksujen korottaminen ei kyllä tue näitä hyviä tavoitteita. Voidaankin todeta, että hallituksen lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistamat säästöt ovat kokonaisuudessaan kohtuuttomia ja ne asettavat kyllä lapset hyvin eriarvoiseen asemaan eri kunnissakin. Kunnat voivat päättää itse, nostavatko maksuja vai eivät, ja silloin kerhotoiminnan toteutus riippuu määrältään ja laajuudeltaan siitä, missä kunnassa lapsi on.

Todella, niin kuin täällä äsken debattikeskustelussa tuli esille, vähimmäistavoitteen pitäisi olla se, että saataisiin jonkinlaiset yhtenäiset kriteerit edes sille, milloin toiminta on maksutonta, että tässä jotenkin joka kunnassa olisi samat pelisäännöt.

Toivon hartaasti, että kunnissa olisi nyt riittävästi viisautta tehdä oikeita päätöksiä. Mutta pahoin pelkään sitä, että kunnissa, joissa on huono taloudellinen tilanne, lapsen etu voi helposti jäädä toissijaiseksi.

Kaiken kaikkiaan olen huolissani myöskin siitä, että näitä kaikkia lapsiin ja lapsiperheisiin kohdistuvia säästöjä maksetaan kenties vielä vuosikymmenienkin kuluttua, sillä näin kävi esimerkiksi 1990-luvun laman hoidossa. Nyt kun sitä asiaa on jälkikäteen tutkittu, niin on todettu, että kyllä näitä silloin tehtyjä säästöjä maksetaan edelleenkin eli silloin lapsuuttaan ja nuoruuttaan viettäneillä, nyt nuorilla aikuisilla on huomattavasti enemmän esimerkiksi mielenterveysongelmia ja syrjäytymistä. Tämä ihan näkyy tilastoissa selkeänä kohoamisena.

Pahoin pelkään, että nyt toistamme silloin tekemiämme virheitä. Sen takia minä kannatan edustaja Gustafssonin tekemää hylkäysesitystä.

19.12 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Kerhomaksujen korotus on asetettava osaksi kokonaisuutta, osaksi näitä kaikkia lapsiperheitä koskevia säästöjä, joita muita ovat muun muassa lapsilisien indeksien korotukset, varhaiskasvatus, maksujen nosto ja varhaiskasvatuksen laadun heikentäminen ja kerhomaksujen korotukset. On ongelma, jos näitä eri säästöjä ja muutoksia ei arvioida yhdessä, jos niiden yhteisvaikutuksia lapsiperheisiin, varhaiskasvatukseen ei arvioida kokonaisuutena.

Tämä kerhomaksujen kaksinkertaistaminen, näin suuri kertakorotus, on kohtuuton kerralla tehtäväksi. Maksujen nosto olisi voitu toteuttaa oikeudenmukaisemmin, jos olisi otettu käyttöön päivähoitomaksujen tapainen portaittainen hinnoittelu. Tällöin esitys olisi myös sisältänyt nollamaksuluokan ja kaikki ihmiset ja lapsiperheet kunnista riippumatta olisivat samassa asemassa. Nyt osa kunnista tulee korottamaan ja osa ei korota. Osa perii jo nyt enemmän, osa perii vähemmän, mutta tämä haarukka tulee entisestään kasvamaan, ja lapsiperheet tulevat olemaan entistä enemmän eriarvoisessa asemassa kotikuntansa perusteella. Ei kyllä voi hyväksyä tämänsuuntaista kehitystä.

Maksujen kaksinkertaistamisen onnettomana sivuvaikutuksena saattaa olla se, että osa pienistä koululaisista jää sitten lopulta ilman ap- ja ip-toimintaa. Se olisi erittäin surkeaa, koska lapsilla usein on kuitenkin siihen selkeä tarve. On hyvä, että kuntia velvoitetaan pienituloisuuden perusteella alentamaan maksuja, mutta olen huolissani siitä, miten tätä sovelletaan. Lisäksi on huoli tavallisten keskituloisten perheiden tilanteesta erityisesti, jos on monta lasta. Heilläkin voi tulla jatkossa ongelmia.

Kaikista näistä ongelmista johtuen vasemmistoliiton eduskuntaryhmä kannattaa lakiesityksen hylkäämistä.

19.14 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! On selvää, että vaikutuksia tulee arvioida kokonaisvaltaisesti tehtyjen päätösten osalta, se on aivan ehdottoman selvä asia, ja siltä osin katsoa, minkälaisiin lopputuloksiin ne ovat johtaneet.

Mutta tämän hallituksen esityksen osaltahan on kysymys vapaaehtoisesta toiminnasta, johon valtio antaa porkkanarahaa, jotta sitä järjestettäisiin kunnissa. Se, että maksuja ei ole vuosikausiin pystytty korottamaan kunnissa ja samaan aikaan kustannukset ovat nousseet, on aiheuttanut sen, että monissa kunnissa on jouduttu lähtemään rajaamaan tarjontaa, kuten esimerkiksi omassa kotikunnassani on jouduttu katsomaan, ketkä ovat ensisijaisia, koska viime kädessä, jos on vapaaehtoista toimintaa, ne eräällä tavalla pakolliset järjestettävät toiminnat ajavat sen ohitse.

Sitä, että maksuja tässä esitetään korotettavaksi, en dramatisoisi, että nyt kaksinkertaistetaan yhtäkkiä. Tämä menee suoraan kuntien päätöksentekoon ja kuntien arvioitavaksi, mikä heidän näkemänsä oikea taso on ja missä laajuudessa he haluavat tarjota iltapäivätoimintaa alakouluikäisille lapsille. Maksujen korotus — siltä osin voidaan katsoa myös positiivisia näkökulmia — mahdollistaa myöskin tarjonnan laajentamisen mutta yhtä lailla sen, että mikä on sen palvelun laatu. Nimittäin siinä kohdin, jos rahaa on vähäsen, se saattaa johtaa siihen, että ryhmäkoot kasvavat, jolloin laatu myöskin heikkenee. Siltä osin voidaan nähdä tämä yhtenä keinona myös siihen, että iltapäivätoiminnan laatuun voidaan myöskin jatkossa kiinnittää entistä enemmän huomiota.

Omat huonot puolensa tähän tietenkin liittyy: selvää on, että kun tämä on vapaaehtoista toimintaa, niin kunta voi itse päättää, järjestetäänkö, ja näin myöskin syntyy eroja eri kunnissa asuvien lapsien välille ja myös heidän maksamiensa maksujen välille. Mutta näin se on jo tänä päivänä.

Toisaalta voisi herättää kysymyksen siitä, mitä me voisimme tehdä tässä taloustilanteessa lasten turvallisen iltapäivän organisoimiseksi niin, että me nivoisimme sinne eri toimialojen toiminnat yhteen. Turvallinen iltapäivä, jossa olisi mukana nuorisotointa, siellä olisi musiikkiopistoja, liikuntaseuroja, samoin koulujen kerhotoimintaa ja sitten vielä mukana tämä iltapäivätoiminta — voisi sanoa, että me voisimme saada samalla rahalla enemmän lapsille ja ehkä myös useammalle lapselle. Tämä vaatii meiltä luovaa kykyä nähdä avoimesti yli eri toimirajojen. Näkisin tämän ehdottomasti tärkeänä tavoitteena, joka meidän tulisi saada jokaiseen kuntaan: turvallinen iltapäivä alakoululaisille.

19.17 **Sari Multala kok:** Arvoisa puhemies! Koulujen aamu- ja iltapäivätoiminta on todella arvokasta, ja se tulee mahdollistaa niin monelle lapselle kuin mahdollista. Kuten edustaja Lauslahtikin edellä totesi, tämä on kunnille kuitenkin vapaaehtoinen palvelu, ja on todella hienoa, että nykyään niin suuri osa kunnista tätä palvelua perheille ja lapsille tarjoaa ja, toisaalta, että valtio siihen myös porkkanan antaa.

Esimerkiksi meillä Vantaalla jouduttiin kuitenkin tekemään päätös, jossa aamu- ja iltapäivätoiminnan ryhmäkokoja kasvatettiin kahdella lapsella, jotta kaikki ensimmäisen luokan oppilaat mahtuisivat mukaan toimintaan. Monessa toisessa kunnassa saattaa taas olla tilanne, jossa nykyisellä maksimimaksullakaan ei pystytä kattamaan pienen lapsiryhmän kustannuksia ja täten järjestämään toimintaa, jolloin kaikki lapset jäävät toiminnan ulkopuolelle.

On totta, että jos korotukset otetaan täysimääräisinä käyttöön, on kustannusvaikutus suuri erityisesti perheille, joissa on monta lasta. Siksi olisikin jatkossa parempi tehdä korotuksia asteittain, jos siihen on tarvetta.

Sivistysvaliokunnan kuulemat asiantuntijat toivat esiin, että tälläkään hetkellä kaikki kunnat eivät peri maksuja täysimääräisinä. Pitää myös muistaa, että erilaisissa kunnissa myös muut elinkustannukset vaihtelevat. Toisaalta myös koulujen koko vaihtelee suuresti ja kuntien ja palveluntarjoajien kyky järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa vaihtelevat. Nyt tällä tehtävällä muutoksella luodaan mahdollisuuksia erilaisille kunnille kuitenkin järjestää tätä toimintaa.

Edelleen korostan sitä, että tässä puhutaan maksukatosta, ei siitä, että nyt täysimääräisesti korotetaan. Se on edelleen kuntien päättäjien vastuulla ja kuntien virkamiesten vastuulla, millä tavalla maksut otetaan käyttöön.

Kannatan myös erittäin vahvasti edustaja Lauslahden esittämää ajatusta siitä, että me ajattelemme tätä asiaa laajasti ja otamme palveluntarjoajat laajasti käyttöön ja pohdimme yhdessä, miten saisimme aamu- ja iltapäivätoiminnasta entistä laajempaa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tässä muistutan edustajia siitä, että ne muutosesitykset tehdään ja niitä kannatetaan toisessa käsittelyssä vasta. Mutta aivan niin kuin edustaja Gustafsson totesi, hän tulee esittämään toisessa käsittelyssä, elikkä ne kannatuspuheenvuorot kannattaa käyttää sitten vasta.

Elikkä puhelista jatkuu.

19.20 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Paitsi kansanedustajana ja kuntapoliitikkona myös äitinä perheiden huolet tulevat todella liki. Siitä ei ole kovinkaan kauan aikaa, kun olen itse joutunut käyttämään iltapäiväkerhotoimintaa, jotta lapsella on koulupäivän jälkeen hyvää aktiviteettia ja turvallinen ympäristö. Yhteydenottokynnys vanhemmilla on todella matala silloin, kun on kyse omista lapsista, ja kyllä täytyy sanoa, että tällä hetkellä vanhemmat ottavat todella paljon yhteyttä. Hallitukselta on tulossa todella paljon erilaisia toimenpiteitä, jotka koskettavat lapsiperheitä, eivät ainoastaan aivan pienten lasten vanhempia vaan myös heitä, jotka ovat siellä iltapäiväkerhotoiminnassa — lapset, jotka ajattelevat olevansa jo aika isoja, kun ovat ekalla tai tokalla luokalla — ja myöskin ihan peruskouluun, lukioon, toisen asteen koulutukseen. Homekoulut, koulusäästöt ja tämä iltapäivätoiminnan tulevaisuus puhuttavat todella paljon: onko varaa enää laittaa lasta, varsinkin jos on useampi lapsi, turvalliseen ympäristöön koulupäivän jälkeen.

Täällä edustaja Lauslahti totesi, että omassa kotikunnassa lapset ovat joutuneet tyytymään iltapäiväkerhon toiminnan osalta joskus jopa eioohon. Satun itse olemaan saman kunnan eli Espoon kuntapäättäjä, aivan kuten edustaja Lauslahtikin — ja harmi, että hän lähti täältä pois, nimittäin kunnilla on mahdollisuus myöskin kompensoida muulla tavalla kuin korottamalla maksuja. Eli peritään niiltä työssä käyviltä perheiltä, joissa palkka on todella pieni, pistetään maksamaan sitten siitä, että voi olla turvallisin mielin siellä työpaikalla. Veroprosentti Espoossa on pääkaupunkiseudun matalin, jollei Kauniaista oteta lukuun, ja kyllä tämä on semmoinen arvovalinta. Espoossa se on ollut kokoomuslainen arvovalinta, että pidetään veroprosentti alhaalla (Puhemies koputtaa) mutta iltapäiväkerhotoimintaa ei mahdollisteta kaikille sitä tarvitseville.

19.22 **Satu Taavitsainen sd:** Arvoisa puhemies! Eilen puhuimme nuorisotakuusta ja siitä, kuinka hallitus käytännössä lopettaa sen leikkaamalla 96 prosenttia rahoituksesta. Nuorisotakuussa puhutaan nuorista, jotka eivät lähde opiskelemaan peruskoulun jälkeen tai jo peruskoulun yläluokkien aikana jättäytyvät koulutyöstä paitsi. Mielestäni olemme nuorten auttamisessa kovin paljon myöhässä ja huomion pitäisi keskittyä koulupolun alkupäähän. Keskilapsuus 7—12 vuoden iässä on aikaa, jolloin luodaan pohja loppuelämän elämäntavoille. Silloin muodostuvat ihmiselle loppuiäksi unirytmi, syömis- ja liikuntatottumukset. Mitä on perheen arjen näkökulmasta lapsen alaluokkien koulunkäynti? Se on sitä, että lapsi saa koulussa laadukasta opetusta, mutta koska tunteja on viikossa niin vähän, ovat päivät lyhyitä ja päättyvät usein jo puoliltapäivin. Lapsi on tällöin koko loppupäivän kotona yksin odottaen vanhemman kotiintuloa töistä. Monet tekevät töitä nykyään palvelualoilla, joilla työaika on esimerkiksi kaupan aukioloaika, ja lapsen yksinolo voi olla nukkumaanmenoon saakka. Ei ole myöskään ketään viemässä harrastuksiin.

Iltapäiväkerhopaikkoja ei ole usein kuin ekaluokkalaisille, tai jos tilaa on, niin myös kakkosluokkalaisille. Iltapäiväkerho on ollut jo nykyisellään maksullista, eikä siinä ole tulosidonnaisuutta, vaan se on kaikille samanhintaista. Jos perheessä on rahat tiukoilla tai on monta lasta, on monen pakko säästää tässä kohtaa ja olla laittamatta lapsiaan kerhoon. Nyt hallitus esityksellään tuplaa maksut, ja mielestäni esitys on suorastaan järjenvastainen. Iltapäiväkerho on lapsen kannalta ihanteellinen paikka olla koulun jälkeen: saa olla kavereiden kanssa, saa terveellisen välipalan, saa leikkiä, saa olla turvallisen aikuisen valvonnan alla, ja läksytkin tulevat tehdyksi. Vanhempi voi olla rauhallisin mielin töissä ja hakea lapsen koululta töistä päästyään. Eli iltapäiväkerhoilla toteutetaan nuorisotakuuta, ja ne pitäisi säätää lakisääteiseksi palveluksi niin, että niihin olisi oikeus kaikilla alakoulun oppilailla ja toiminta olisi maksutonta. Voitaisiin alkaa puhua Suomessa kokonaiskoulupäivästä.

Jos ajattelee sitä, minkä aiheutamme lapsille nyt heidän pelatessaan pleikkaria, kännykkää tai tietokonetta yksin kotona kaiket iltapäivät surffaillen netissä, syöden epäterveellisesti, joutuen huonoon seuraan, peläten, joutuen kiusatuksi, kokeillen päihteitä ja niin edelleen, voidaan todeta, että iltapäiväkerhoissa lasten oleminen tulisi pitkällä tähtäimellä yhteiskunnalle halvemmaksi. Perheiden arki paranisi, ja säästyttäisiin monelta inhimilliseltä tuskalta ja hädältä. Lasten liikalihavuus myös pienenisi, kun liikkuminen lisääntyisi ja syöminen olisi terveellisempää. Lapsilla yksinäisyys vähenisi ja ystävien määrä lisääntyisi, ja koulukiusaaminen vähenisi, ja tupakointi ja päihteet vähenisivät. Kerhonohjaajia palkkaamalla yhteisöpedagogien ja muiden korkeakoulutettujen ammattilaisten työttömyys pienenisi. Myöskin työn määrä ja verotulot yhteiskunnassamme lisääntyisivät, sillä vanhemmat voisivat tehdä kokopäivätyötä. Nyt moni tekee puolikasta työaikaa sen vuoksi, että pääsee aiemmin kotiin lapsensa luo. Pienipalkkaisilla ja yksinhuoltajilla ei tähän ole mahdollisuutta. Moni lapsi viettää iltapäiviään myös vanhempien työpaikoilla. On surullista, että koulujen lähettyvillä vaeltelee alakoululaisia katsomassa kaihoten koulun sisälle ja pihoille, missä iippalaiset viettävät hauskaa. Lapset haluaisivat osallistua, mutta järjestelmämme ei anna, ja se on väärin. Veikkaan myös, että lasten masennukset ja muut mielenterveysongelmat vähenisivät ja kiinnostus elämää kohtaan lisääntyisi. Monella yläkouluikäisellä nuorella on vaikeuksia aamulla lähteä kouluun: yöt pelataan ja päivät nukutaan, koulu ei kiinnosta. Koulusta on satoja tunteja poissaoloja, ja jatko-opiskelupaikka ei kiinnosta. Arjen rytmi ja elämäntavat ovat ehtineet 9 vuoden koulutaipaleen aikana vääristyä.

Uskon ennaltaehkäisyn auttavan paremmin kuin jälkien korjaamisen. Se, että lapset saisivat olla iltapäivät koulussa järkevän, laadukkaan tekemisen parissa koulutettujen aikuisten kanssa, (Puhemies koputtaa) ehkäisisi vääriille poluille joutumista.

19.28 **Sirpa Paatero sd:** Arvoisa rouva puhemies! Täällä äsken viitattiin kolmannen sektorin toimijoihin, jotka ovat hyviä iltapäiväkerhotoiminnan järjestäjiä, ja näin on ollut vuoden 90 alun jälkeen, kun olen itse saanut sitä seurata, myöskin jonkun verran seurakunnan ja kunnan puolelta.

Mutta ongelma on yhä edelleen toimintojen kirjavuus, sillä jokainen kunta voi itse päättää, miten kolmannen sektorin toimijoiden kanssa tehdään: onko se avustuksena, avustetaanko lapsiperheitä, tehdäänkö kumppanuussopimuksia, viedäänkö kilpailutukseen, maksetaanko osarahoitusta, ja myöskin se, mikä hallintokunta missäkin kunnassa vastaa, on hyvin kirjavaa. Kaikissa tapauksissa kunta tietenkin vastaa siitä toiminnasta, että sitä kunnassa on, ja palveluntuottajat saavat aina semmoisen könttäkorvauksen. Mutta palveluntuottajat eivät voi suhteuttaa, kun meillä on kerran laki, sitä toimintaansa sen korvauksen mukaan, vaan sen toiminnan pitää olla aina tasalaatuista. Ja tämä on ongelma, koska ne korvaukset kunnittain ovat hyvin erilaiset. Ja kuitenkin on haluttu ja ajateltu, että kaikki toiminta olisi tietenkin pitkäjänteistä ja suunnitelmallista, osa lapsen koulupäivää ja varhaiskasvatuksesta pidemmälle opinahjoihin sitten laadukasta.

Tässähän on ollut ongelmia, ja tuntuu, että ne taas pahenevat. Kun meillä kolmas sektori pitkälti yhä edelleen iltapäiväkerhoissa työllistää työllistämistuen kautta olevat työntekijät, niin kaikki työsuhteet loppuvat puolen vuoden, yhdeksän kuukauden, korkeintaan vuoden jälkeen, jotenka pitkäjänteistä, laadukasta toimintaa on todellakin vaikea järjestää, etenkin kun siellä on joka tapauksessa se kesäaika, siinäkin tapauksessa, että palveluntuottaja säilyisi samana, mikä kyllä vaihtuu aika monessa kunnassa vuodesta toiseen. Elikkä määräaikaiset työsuhteet ja palkkatuella työllistäminen eivät tue tätä.

Hyvää on tietenkin, että 2006 on tehty erillinen ammattitutkinto ja nyt osa pystyy kouluttautumaan siinä samalla, työn aikana, sitten siihen ammattiin, ja sitä voi myöskin opiskella muualla. Ja kun hallitus kerran toteaa, että tämä parantaa laadukasta toimintaa ja edistää aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien työsuhteiden pysyvyyttä, niin näillä reunaehdoilla ihmettelen kyllä, miten. Vai onko tarkoitus se, että järjestetään harvemmille laadukkaampaa toimintaa — elikkä niille, joilla on rahaa, sitten sitä toimintaa voidaan järjestää?

Kunnat ovat tuottaneet tätä palvelua hyvin erityyppisesti. Joissakin kunnissa palvelua tuotetaan ilmaiseksi osana koulujen kerhotoimintaa ja siitä vastuun kantaa sitten kunta kokonaisuudessaan, ja joissakin kunnissa ne lukukausimaksut tai kuukausimaksut ovat varsin suuria. Elikkä tälläkin hetkellä eri kunnissa on hyvin eriarvoinen kohtelu.

Mutta nämä maksujen korottamiset, niin kuin täällä jo on moneen kertaan todettu, nostavat sitä osallistumiskynnystä ja saattavat lapset eriarvoiseen asemaan nyt siellä kunnan sisällä vielä entistä enemmän.

Vielä muutama sana tähän tuottajien puolelle. Tässähän ei ole missään tapauksessa kyse siitä, että tällä tuettaisiin kolmannen sektorin iltapäiväkerhojen tuottajia tai niitten järjestäjiä. Tällä ei ole mitään tekemistä valtiontalouden kanssa, elikkä minkäännäköistä julkisen talouden helpotusta tällä ei ole tulossa, koska oletettavasti myöskin siellä kunnassa on käytössä siihen iltapäiväkerhotoimintaan kaikki ne maksut, mitä sieltä kerätään.

Yksi byrokratian lisäys tässä on tulossa, samalla tavalla kuin subjektiivisen päivähoidon osalta. Kuka on se, joka määrittää ja päättää, keneltä maksuja ei kerätä? Keräävätkö ne il-

tapäiväkerhon ohjaajat, ne palkkatuella olevat ihmiset, toisten tilinauhat ja tekevät itsenäiset päätökset siellä kerhoissa? Vai menevätkö ne sosiaalitoimen päätettäväksi? Tässä on byrokratiaa.

Ja sitten vielä tuottajien puolelta: Kuka korvaa ja miten korvataan tuottajille, elikkä sille kolmannelle sektorille, ne maksuvapaudet tai ne maksujen alennukset? Sitä ei tässä hallituksen esityksessä ymmärtääkseni ole ollenkaan pohdittu. Jäävätkö ne sen kolmannen sektorin järjestön itse maksettavaksi, jos se päättää, että se voi ottaa toimintaansa — niin kuin toivottavaa on — niitä lapsia tai niiden lasten perheitä, joilla sitä maksuvalmiutta ei ole? Onko se se järjestö, (Puhemies koputtaa) joka sitten huolehtii?

19.33 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä syksy on ollut todella surullinen syksy, ja kun joulua lähestytään, niin tuntuu siltä, että ne lapsiperheisiin kohdistetut kaikki maksut ja palveluiden heikentämiset eivät ainakaan helpompaa joulua ja rauhaa perheille tuo.

Hallitus kohdistaa maksuja jälleen lapsiperheille nostamalla koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja. Aamu- ja iltapäivätoiminta on lapselle ja perheelle tärkeä palvelu, joka takaa pienelle koululaiselle turvallisen ja toiminnallisen ajan kouluaikojen ulkopuolella. Ensimmäisinä kouluvuosina koulupäivät ovat lyhyitä, joten monet koululaiset joutuvat olemaan yksin pitkän ajan ennen kuin vanhemmat tulevat töistä.

Päivätoiminnalla vaikutetaan myös ennalta ehkäisevästi lapsen kehitykseen monella eri tavalla. Toiminnalla on monia myönteisiä vaikutuksia lapsen oppimiseen, kasvuun ja kehitykseen. Tämä tukee lapsen sosiaalista kanssakäymistä muiden lasten sekä aikuisten kanssa. Liikunta-, musiikki- ja muu kerhotoiminta kehittävät lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kyse ei siis ole vain siitä, että lapsen ei tarvitse olla yksin kotona, vaan toiminnalla tuetaan lapsen kokonaisvaltaista kehitystä sekä ehkäistään myös syrjäytymistä.

Hallitus kasaa ja nostaa erilaisia maksuja perheille. Lapsiperheköyhyys on jälleen kasvussa Suomessa. Työttömyys ja alhainen tulotaso lisäävät perheen köyhyysriskiä. Tällä hetkellä köyhyysrajan alapuolella työssä käyvien määräkin on lisääntynyt. Heidän määränsä arvioidaan olevan tällä hetkellä yli puoli miljoonaa. Kasvu johtuu muun muassa pätkä- ja vuokratöiden yleistymisestä. Yksinhuoltajaperheiden tulot menevät käytännössä kaikki arjen perusmenoihin eivätkä riitä edes niihinkään.

Yksi ongelma koululaisten iltapäivätoiminnan osalta on, että taloudellisista syistä tämä tulee vaikuttamaan joidenkin lasten osallistumismahdollisuuksiin. Perheillä on mahdollisuus saada alennus maksuista, kuten täällä on todettu, mutta ongelmana on, että nämä vaihtelevat kunnittain, koska yhtenäisiä periaatteita tai linjauksia tähän ei ole tehty.

Vähintä, mitä tulisi nyt tehdä, on saada valtakunnalliset yhtenäiset linjaukset ja ohjeistukset, kuinka ja millä periaatteella alennuksia voidaan saada. Varsinkin, kuten edustaja Paatero totesi äsken, näitä tuottajia on hyvin monenlaisia, jotka perustavat omat maksunsa eri periaatteille, sekä sitten myös alennukset voivat vaihdella niin kunnan sisällä kuin kuntien kanssa myös keskenään. Tähän olisi voitu sisällyttää porrastettu maksujärjestelmä, joka huomioisi perheiden tilanteet nykyistä paremmin.

Parasta tietenkin olisi, jos hallitus ottaisi esityksensä pois ja tekisi ensin lapsiperheisiin liittyvän kokonaisvaikutusarvioinnin, arvioisi tämän jälkeen tilanteen uudelleen ja sitä kautta huolehtisi, että jokainen lapsi taustastaan riippumatta voisi osallistua aamu- ja iltapäivätoimintaan.

Arvoisa rouva puhemies! Vaikka varsinainen esitys tai kannatus tehdään seuraavassa käsittelyssä, niin sanon jo tässä vaiheessa, että tuen jatkossa myös edustaja Gustafssonin esitystä.

19.37 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Varmastihan kaikki tässä salissa olemme täysin samaa mieltä aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan merkityksestä, tärkeydestä ja arvosta. Siitä ei todellakaan ole kysymys. Sen sijaan täytyy varmaan jälleen muistuttaa, mistä on kysymys: nimittäin maksujen enimmäismäärän korotuksesta. Tällä esityksellä ei koroteta maksuja, niin kuin täällä on sosialidemokraattisen puolueen edustajien toimesta väitetty, vaan tällä korotetaan sitä enimmäismaksumäärää, ja esityksellä ei ole valtiontaloudellista vaikutusta siten. Sen sijaan tällä enimmäismäärän korotuksella pyritään itse asiassa turvaamaan toimintaa mahdollisimman laajana kaikissa kunnissa, kun me olemme tällä hetkellä tilanteessa, jossa näitä korotuksia ei ole kunnissa ollut mahdollista tehdä jopa kymmeneen vuoteen.

Ja kuten on moneen otteeseen jo sanottu, niin muistutetaan vielä siitäkin, että aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnan järjestäminen todellakin on vapaaehtoista ja kunnat järjestävät tätä palvelua hyvin eri tavoin joko itse tai sitten yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Mukana voi olla yrityksiä, järjestöjä tai esimerkiksi seurakuntia. Moni meistä varmasti on mukana myös kunnallispolitiikassa, ja itselläni on sellainen näkemys, että kuntapolitiikassa suhtaudutaan varsin positiivisesti siihen, että valtion taholta säännellään vähemmän ja annetaan tehdä niitä päätöksiä siellä kuntatasolla. Tälläkään hetkellä kaikki kunnat eivät veloita sitä maksimimäärää aamu- ja iltapäiväkerhotoiminnastaan.

Mutta silti täytyy myöntää, että tämä korotus kieltämättä on varsin merkittävä, ja sellainen uhka tässä on ollut olemassa, että ellei kunnille anneta näitä pelimerkkejä tämän toiminnan toteuttamiseen, niin toiminnan jatkuminen voisi joissakin kunnissa olla vaarassa, (Puhemies koputtaa) ja siinä mielessä tämä enimmäismäärän korotus on ollut aivan perusteltu, varsinkin kun tavoitteena on, että (Puhemies koputtaa) kerhotoimintaa kehitettäisiin yhä edelleen (Puhemies: Aika!) ja vietäisiin eteenpäin.

19.39 **Nasima Razmyar sd:** Arvoisa puhemies! Kiitos, edustaja Sirén piti oikein hyvän puheenvuoron, ja jatkaisin siitä. Itse asiassa se, mikä täällä meitä kaikkia huolestuttaa: ymmärrämme yksittäisiä toimia, mutta näiden toimien, jotka kohdistuvat lapsiperheisiin, mitä hallitus nyt tekee, kokonaisvaikutus on hyvin surullinen, ja se on ehkä tässä kaikista ikävintä. Sen sijaan, että täällä puhutaan kovasti säästöistä ja kuntien tilanteesta ja valtiontalouden tilanteesta, niin säästöt kun kohdistuvat näin rajulla tavalla lapsiin, uskon vahvasti — enkä ole varmaan ainoa, joka näkee sen — että lopputulos voi olla teille päinvastainen ja sen sijaan, että teemme täällä säästöjä, voimme maksaa vielä tulevaisuudessa tästä ison hinnan. Myös sivistysvaliokunnassa meillä on ollut asiantuntijakuulemisia, ja niissä oikeastaan lähestulkoon kaikissa — jos ei nyt kaikissa — on oltu huolissaan tästä kokonaisarvioinnin puutteesta, siitä, että näitä säästöjä tulee kerta toisensa jälkeen mutta ei nähdä pidemmälle, että mikä tämä kokonaisarvio tulee olemaan.

Ja myös tästä vuoden 2009 opetusministeriön selvityksestä on käynyt ilmi, että maksut kyllä vaikuttavat vanhempien mahdollisuuteen ja haluun laittaa lapsia iltapäiväkerhotoimintaan, ja nyt kun maksut sitten kasvavat näinkin rajusti, niin se varmasti tulee myös vaikuttamaan. Toki täällä on korostettu sitä, että kunnille annetaan vapaus valita, mutta me

asetamme kunnat hyvin eriarvoiseen ja hyvin vaikeaan tilanteeseen, jolloin ne joutuvat huonojen vaihtoehtojen välillä valitsemaan.

Tosiaankin, kuten aikaisemmin sanoin: miten nämä alennukset lasketaan, kuka niistä päättää? Lisätään valitettavasti vielä yksi byrokratia kaikkien muiden perään. Mutta sen sijaan toivon, että tämän kaiken yhteydessä pystymme parantamaan meidän iltapäiväkerhotoimintaa. Se on valmiiksi jo monelta osin hyvää, mutta siellä voitaisiin tehdä paljon enemmän, mikä olisi lapsen kasvun kannalta erityisen tärkeätä: tuodaan enemmän urheilua, kulttuuria ja muuta tekemistä (Puhemies koputtaa) ja toimintaa. Uskon, että sitä kautta me saamme myös erittäin laadukasta ja hyvää varhaiskasvatusta ja myös iltapäiväkerhotoimintaa.

19.42 **Eeva-Johanna Eloranta sd:** Arvoisa puhemies! Sipilän hallitus on muuttamassa perusopetuslakia siten, että koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen enimmäismäärää korotettaisiin. Enimmäismaksu 570 tunnin osalta nostettaisiin siis nykyisestä 60 eurosta 120 euroon ja 760 tunnin osalta nykyisestä 80:sta 140 euroon kuukaudessa. Samalla tiukennettaisiin velvollisuutta jättää maksu perimättä tai alentaa sitä, jotta perheen pienituloisuus ei muodostuisi esteeksi lapsen osallistumiselle toimintaan. Korotukset ovat osa hallituksen koko suomalaiseen koulutuskenttään kohdistamaa kuritusta ja leikkauspolitiikkaa.

Perusopetuslain mukaan aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on muun ohella tukea kodin ja koulun kasvatustyötä sekä lapsen tunne-elämän kehitystä ja eettistä kasvua. Lisäksi aamu- ja iltapäivätoiminnan tulee edistää lasten hyvinvointia ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja lisätä osallisuutta. On syytä kysyä, miten maksujen kaksinkertaistaminen palvelee tätä tarkoitusta.

Hallituksen esittämät enimmäismaksut kerralla kaksinkertaistava korotus on erittäin korkea, ja se on omiaan lisäämään eriarvoisuutta. Maksujen nostolle olisi ollut oikeudenmukaisempia vaihtoehtoja, kuten portaittainen määräytyminen samaan tyyppitapaan kuin päivähoitomaksujen osalta. Tällöin esitys olisi sisältänyt myös nollamaksuluokan. Näin kaikki aamu- ja iltapäivähoidon tarpeessa olevat lapset olisivat tosiasiallisesti voineet osallistua siihen ja maksut olisivat kaikissa kunnissa samalla tasolla. Myös sivistysvaliokunta piti tätä selvittämisen arvoisena asiana.

Opetusministeriön vuonna 2009 teettämässä selvityksessä todetaan, että asiakasmaksut rajoittavat aamu- ja iltapäivätoimintaan osallistumista. Vaikka aamu- ja iltapäivätoiminnan seurantatietojen mukaan — nämä tiedot ovat viime vuodelta — suurin osa toimintaan osallistuvien lasten vanhemmista on tähän mennessä pitänyt nykyisiä maksuja kohtuullisina, maksujen kaksinkertaistaminen on muutoksena niin merkittävä, että suhtautuminen jatkossa todennäköisesti muuttuu paljon kielteisemmäksi. Osallistuminen toimintaan voi vähentyä selkeästi. Maksujen korotus voi vaikuttaa kielteisesti haluun hakea lapselle paikkaa aamu- ja iltapäivätoimintaan. Ensimmäisinä kouluvuosina koulupäivä on Suomessa varsin lyhyt, joten monet koululaiset jäävät tällöin päivittäin pitkiksi ajoiksi ilman ohjattua toimintaa ja aikuisten valvontaa, vaikka heillä olisi ohjattuun toimintaan selkeä tarve.

Aamu- ja iltapäivätoiminta on perheelle selkeä palvelukokonaisuus, joka takaa pienille koululaisille ja erityisen tuen piirissä oleville turvallisen ja toiminnaltaan aktiivisen aamun ja iltapäivän kouluajan ulkopuolella. Aamu- ja iltapäivätoiminta on vakiintunut palvelu, jonka kehittämistä Opetushallitus on merkittävästi tukenut koordinoimalla verkostomaista toimintaa. Kansallinen yhteistyö on taannut aamu- ja iltapäivätoiminnan hyvää laatua, jo-

hon vanhemmat ja lapset ovat olleet tyytyväisiä. Toimintaan osallistui vuonna 2014 ensimmäisen vuosiluokan oppilaista yli 50 prosenttia, toiselta luokalta lähes 30 prosenttia ja erityistä tukea tarvitsevista vuosiluokkien 3—9 oppilaista alle 7 prosenttia. Aamu- ja iltapäivätoiminta jopa työllistää noin 7 500 ohjaajaa.

Sivistysvaliokunnan saamissa monissa monissa lausunnoissa tuotiin esiin huoli siitä, että maksujen kaksinkertaistaminen johtaisi siihen, että toimintaan osallistuisi nykyistä vähemmän lapsia ja erityisesti äitien mahdollisuus osallistua täysiaikaisesti työelämään voisi vaikeutua. Lasten yhdenvertainen osallistuminen iltapäivätoimintaan vaarantuisi ja voisi vaikuttaa lasten syrjäytymiseen. Erityisesti tämä yhdenvertaisuuden vaarantuminen on hyvin vakava asia.

Arvoisa puhemies! Lapsiasiavaltuutetun mielestä velvollisuus myöntää alennusta tai jättää maksu kokonaan perimättä ei vielä ole riittävää yhdenvertaisen kohtelun varmistamiseksi. Vähimmäisedellytyksenä onkin, että tästä mahdollisuudesta tiedotetaan kunnissa kunnolla, mikä on myös mainittu hallituksen esityksessä. Lisäksi tarvittaisiin vähintäänkin ohjeistusta siitä, miten eri näkökohdat tulee huomioida perittävän maksun suuruutta arvioitaessa, miten alennusten suuruus lasketaan ja kuka päätökset tekee. Nyt on vaarassa eriarvoisuuden kasvu eri kuntien erilaisten käytäntöjen takia.

Aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen nosto on vain osa hallitusohjelmassa kaavailtuja tiukennuksia, jotka kohdistuvat lapsiin ja heidän perheisiinsä. Lapsiperheiden asemaan vaikuttavat heikennykset ovat ristiriitaisia muun muassa hallitusohjelman lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaan liittyviin tavoitteisiin nähden. Aamu- ja iltapäivätoiminta on esimerkki tavoitteissa mainituista matalan kynnyksen palveluista, joita on tarkoitus vahvistaa. Toiminnalla voidaan tukea lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä varhaisessa vaiheessa. Palvelun saatavuuden heikentäminen maksuja korottamalla ei tue näitä tavoitteita.

Lapsiperheisiin kohdistuvia hallitusohjelman mukaisia leikkauksia sekä muita suunnitteilla olevia muutoksia ja uudistuksia tulisi arvioida kokonaisuutena ja erityisesti lapsinäkökulmasta. Varhaiskasvatuksen sekä esiopetuksen ja perusopetuksen ja niihin liittyvien aamu- ja iltapäivätoiminnan sekä kerhotoiminnan muutokset ovat esimerkki kokonaisarviointia vaativista kohteista. Julkisten menojen vähentämiseen tähtäävien yksittäisten muutosten (Puhemies koputtaa) eteenpäinvienti ilman kattavaa kokonaisarviointia voi johtaa täysin päinvastaiseen lopputulokseen kuin hallitusohjelmassa todetut yleiset hyvinvointitavoitteet.

19.47 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Razmyar päätti hyvän puheenvuoronsa asiaan, josta haluan vielä muutamalla sanalla jatkaa, nimittäin tähän kerhotoiminnan kehittämiseen. Haluaisinkin puhua koulupäivien yhteydessä järjestettävästä kerhotoiminnasta kokonaisuudessaan, nimittäin tähän liittyy suuria mahdollisuuksia, ja valiokunnan mietinnössäkin kannustetaan kuntia laajemmin kerhotoiminnan kehittämiseen. Tämä on todellakin tärkeä asia, johon toivon, että kunnat tarttuvat. Kerhotoiminnan kehittämiseen liittyy isoja mahdollisuuksia esimerkiksi Liikkuva koulu -hankkeeseen liittyen.

Kerhotoiminnan järjestämisessä olisi hyvä hyödyntää hyviä käytäntöjä eri kunnista yhteistyössä esimerkiksi urheiluseurojen tai kulttuurijärjestöjen kanssa. Jos useampi lapsi voisi harrastaa koulujen kerhoissa esimerkiksi koulupäivän jälkeen, tällä olisi paljon positiivisia vaikutuksia. Se esimerkiksi laajentaisi kohtuuhintaisten harrastusmahdollisuuksien valikoimaa, ja kun harrastus olisi heti koulupäivän jälkeen, ei lapsen tarvitsisi viettää

aikaa yksin, vanhemmat vapautuisivat kuskausrumbasta ja ilta-aika olisi perheen yhteistä aikaa, kun harrastukset ajoittuisivat heti koulupäivän perään.

19.49 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! On ehkä hyvä vielä muistaa tästä esityksestä, että tällä esityksellähän ei kaksinkertaisteta maksuja, ettei anneta väärää kuvaa kansalaisille siitä, mitä tällä esityksellä ollaan tekemässä, eli kuntapäättäjät tekevät sitten omat päätöksensä tästä. Hyvinkin moni kunta ei välttämättä nosta ollenkaan. Ne kunnat luultavasti nostavat, jotka haluavat näitä palveluita laajemmin tarjota kuntalaisille. Ja kuntalaisiltahan on todella tullut, perheiltä myös, sitä palautetta siitä, että on ikävää, että kunta ei pysty näitä palveluita tällä hetkellä järjestämään. Jos kunnilla on niin hyvä taloudellinen tilanne, että ne voivat omista varoistaan siirtää osan aamupäivä- ja iltapäivätoiminnan järjestämiseen, niin hyvä niin. Sehän on hieno asia. Tällä esityksellä nimenomaan parannetaan kuntien omaa itsehallintoa päättää palveluista ja niiden järjestämisestä ja nimenomaan niitten rahoittamisesta. Tätä on nimenomaan toivottu kuntakentältä.

Mitä tulee myös tähän byrokratiaan, kun tästä puhuttiin, että tämä lisäisi sitä, niin nimenomaan se, että meillä olisi yhtenäiset kriteerit näistä, mitä kaivattiin, juuri toisi, niin kuin valiokunnan esityksessäkin lukee tai hallituksen esityksestä tulee ilmi, varoja myös tähän hallintoon ja kunnan pyörittämään byrokratiaan sitten tästä arvioinnista, että mitkä perheet kuuluvat minkäkin palvelun piiriin ja paljonko siitä pitää maksaa. Nimenomaan on tullut esille kunnista, että heillä ei ole halua näitä palveluita niin paljon järjestää, jos joka asiaan tulee tämä sama arviointi. Sen takia tässä hallituksen esityksessä on jo huomioitu nimenomaan vähävaraiset perheet ja muut, joilla on ongelmia näitten maksujen kanssa, että heidät jopa vapautetaan näistä maksuista.

Jos näitä kriteereitä halutaan käydä läpi, niin toivoisin, että niistä myös tulisi niitä konkreettisia esityksiä. Minusta on erittäin hyvä, että kunnilla on nyt jatkossa parempi mahdollisuus järjestää lapsiperheille aamu- ja iltapäivätoimintaa.

19.51 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Nyt, kun valiokunnan puheenjohtaja on täällä paikalla, esittäisin hänelle kysymyksen: kun olemme keskustelleet täällä paljon turvapaikanhakijoista ja pakolaisista ja tiedämme, että näillä lapsilla on myös oikeus perusopetukseen, niin oletteko pohtineet mahdollisesti valiokunnassa tai käyneet missään keskustelua siitä, voisivatko myös nämä turvapaikanhakijoitten perheitten lapset mahdollisesti osallistua näihin ilta- ja aamupäiväkerhoihin? Se voisi olla myös tämmöinen vähän toisen tyyppinen sosiaalinen ympäristö, jossa päästään vähän erilaisella tavalla kohtaamaan suomalaisia lapsia ja sitä kautta verkottumaan ja ehkäisemään syrjäytymistä ja kotoutumaan tähän maahan entistä paremmin.

19.51 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! On totta, että aamu- ja iltapäivätoiminnasta perittävien maksujen korotukset ovat korkeita. Korotusten suuruus heijastelee kuitenkin kuntien talouden heikkoa tilaa ja suurta tarvetta tasapainottaa julkista taloutta. Kunnat päättävät itse siitä, minkä suuruisena maksut peritään. On varmaa, että kaikki kunnat eivät suinkaan tule perimään korkeimpia aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuja, ja mikäli kunta päättää korottaa maksuja, lisää se luonnollisesti kunnan tuloja. Tämä varmistaa aamu- ja iltapäivätoiminnan jatkumisen tulevaisuudessa.

Vallitsevassa tilanteessa aamu- ja iltapäivätoiminnan loppuminen on ihan todellinen vaara monissa kunnissa. Tälläkin hetkellä erityisesti toisen vuosiluokan oppilaita jää toi-

minnan ulkopuolelle. On hyvä muistaa, että kunnilla on myös mahdollisuus järjestää iltapäivätoimintaa yhdessä muiden kuntien kanssa tai hankkia palvelu yksityiseltä tuottajalta. Tällöin ei maksujen korotuksia tarvita.

Arvoisa puhemies! Haluaisin vielä painottaa, että taide ja liikunta sopivat erittäin hyvin koulujen aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjelmaksi. Tämä tuli valiokunnassakin monasti esille. Arkiliikunta on erittäin oleellista lapsen henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kannalta, ja sitä tulisi edistää kaikin tavoin. Liikkuva koulu -hankkeen puitteissa lasten liikunnan määrää voidaankin lisätä tuntiin päivässä.

19.53 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Olen kuvitellut, olen vilpittömästi uskonut, että kaikki me tiedämme, millaisessa ahdingossa suomalaiset kunnat tällä hetkellä ovat: ne kunnat, joissa on vähän matalampi veroaste, ja ne kunnat, joissa on vähän korkeampi. Mutta kun kuuntelee näitä keskusteluja ja tätä keskustelua, niin tulee sellainen vaikutelma, että ymmärrys tästä ei olekaan yhteinen. Täällä hyvin käytiin läpi sellaisen kunnan tilannetta, jossa yleinen veroaste on alhaalla, mutta siitä huolimatta iltapäiväkerhosta peritään täydet maksut. Mitä tekevätkään sitten esimerkiksi oman kuntani Savonlinnan kaltaiset kunnat, joissa kuntavero on nyt jo yli 22 prosenttia ja raha ei tahdo millään riittää yhtään mihinkään? Eli se tarve korottaa näitä aamu- ja iltapäiväkerhojen hintoja aivan sinne viimeiseen tappiin asti on enemmän kuin valtava.

Haluaisin kysyä myös nyt, kun valiokunnan puheenjohtaja on paikalla, sitä, miten valiokunnassa on ajateltu rahoitettavan niitä kolmannen sektorin toimijoita, jotka tulevaisuudessa tarjoavat aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaa niille oppilaille, jotka eivät kuulu mihinkään maksuluokkaan, siis joille kunta antaa maksuttoman ilta- ja aamupäivähoidon. Kuka maksaa näille toimijoille? On kerta kaikkiaan valtavan hienoa, jos sinne saadaan liikuntaa, kulttuuria ja kaikkea muuta mukaan, mutta harva toimija tekee sitä maksutta, ja olisi hyvä tietää tässä yhteydessä, kuka sen maksaa.

19.54 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Minä olen kymmenen vuotta kiertänyt kuntia kouluttamassa ja toiminut rinnalla kulkijana kuntien kehittämishankkeissa. Minä väitän, että minä olen kiertänyt vähintään sadassa eri kunnassa, ja minun on nyt valitettavasti todettava, että kunnissa ei aina ole sitä parasta viisautta ajatella sitä kuntalaisen hyvää. Ei kukaan päättäjä tee eikä kunnassa tehdä näitä "huonoja päätöksiä" ilkeyksissään, mutta tosiasia on se, kuten ymmärsin edustaja Järvisenkin sanoneen, että jos kunnan taloudellinen tilanne on huono, niin siellä kyllä lapsen etu jää silloin toissijaiseksi. Tätä tarkoitin sillä, kun aiemmin sanoin, että tämä lisää eriarvoisuutta lasten välillä. Riippuen siitä, missä kunnassa ovat, lapset saavat erilaisia palveluja.

19.55 **Tuomo Puumala kesk:** Arvoisa puhemies! On totta, että tämä koulutuksen muoto tai tämä iltapäivätoiminta ylipäätänsä on erittäin hyödyllistä maahanmuuttajataustaisille lapsille. Kyllä jonkun verran keskustelua tästä kävimme myös valiokunnan mietintöä laadittaessa. Ehkä vielä isompi keskustelu liittyy sitten siihen, onko ylipäätänsä koulutuksen puolella resursseissa vielä osattu varautua siihen, mikä haaste meillä tulevina vuosina on edessä. Se nimittäin tulee olemaan mittava. Tähän valiokunta on omassa budjettilausunnossaan kiinnittänyt keskeisesti huomiota. Koulutuksellahan täytyy olla ihan tärkeä rooli kotoutumisessa. Luulen, että vielä ollenkaan sellaisiin rahasummiin ei ole hallituksen puolelta varauduttu, mitä tulevaisuudessa tässä edessä on.

19.56 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! Selvää on, että meidän kunnat ovat hyvin erilaisissa taloudellisissa tilanteissa ja myös meidän kunnissa on hyvin erilaisilla arvovalinnoilla tehtäviä päätöksiä. Voisi ehkä sanoa mieluumminkin näin, että niissä kunnissa, joissa taloudellinen tilanne on heikko ja joissa on myöskin supistettu iltapäivätoimintaa ja rajoitettu ja tehty isompia ryhmiä, voisi myös aiheellisesti kysyä, onko itse asiassa hallituksen esitys sellainen, että se saattaisi jopa turvata iltapäivätoiminnan tai mahdollistaa sen laajentamisen. En näkisi tätä niinkään tämmöisenä uhkatekijänä vaan mahdollisuutena siihen, että yhä useampi lapsi toivoaksemme pääsisi turvallisen iltapäivätoiminnan piiriin.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 78/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 77/2015 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 13/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 13/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelu alkaa, mietinnön esittelee valiokunnan puheenjohtaja edustaja Puumala.

Keskustelu

19.58 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisättäisiin säännökset Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisilta opiskelijoilta perittävistä lukuvuosimaksuista alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa vieraskielisessä koulutuksessa. Lukuvuosimaksun määrä olisi vähintään 1 500 euroa lukuvuodessa. Korkeakoulut voisivat periä maksuja 1.8.2017 alkaen. Korkeakouluilla tulisi olla apurahajärjestelmä, jolla tuetaan maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua. Lisäksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain tilauskoulutusta koskevia säännöksiä täsmennettäisiin. Voimassa olevia tilauskoulutusta koskevia säännöksiä on tulkittu tähän asti niin, että korkeakoulujen tulisi tilauskoulutussopimuksia solmiessaan varmistua siitä, ettei myöskään tilaaja peri koulutukseen osallistuvilta maksuja. Tämä tulkintakäytäntö on hankaloittanut ja osin estänyt tilauskoulutuksen toteutumista laissa tarkoitetulla tavalla.

Puhemies! Sivistysvaliokunnan huomioista. Kiinnitämme mietinnössä huomiota erityisesti neljään asiaan.

Ensinnäkin lukukausimaksujen periaatteista ja yleisestä toimivuudesta: Sivistysvaliokunta korostaa voimakkaasti, että hallituksen esityksessä esitetään lukuvuosimaksuja ai-

noastaan EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille. Tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuus suomalaisille ja muille EU- ja Eta-alueen opiskelijoille kaikilla koulutusasteilla on keskeinen ja kaikkien tahojen hyväksymä koulutuspoliittinen periaate maassamme, ja tällä hallituksen esityksellä ei miltään osin kyseenalaisteta tätä periaatetta. EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta perittävillä maksuilla ei myöskään ole eikä saa olla vaikutusta korkeakoulujen valtiolta saamaan perusrahoitukseen. Oleellista on, että maksuista kertyvät tuotot jäävät korkeakoulujen käyttöön koulutuksen laadun ja tukipalveluiden kehittämiseen. Tällä tavoin taataan korkeatasoinen opetus ja kustannustehokkaat tukipalvelut myös kotimaisille opiskelijoille.

Toinen huomio liittyy apurahajärjestelmään. Apurahajärjestelmä ei saa muodostua raskaan byrokraattiseksi ja kalliiksi, eikä se saa pitkittää opiskelijoiden haku- ja hyväksymisprosessia. Yksittäisten apurahajärjestelmien kehittämisessä tarvitaan korkeakoulujen kesken myös yhtenevät toimintatavat. Sivistysvaliokunta kannattaa stipendi- ja apurahajärjestelmän rakentamista jatkossa myös valtakunnan tasolla siten, että kaikille, myös köyhimmistä maista tuleville, taataan tasa-arvoinen mahdollisuus hakeutua koulutukseen.

Kolmas havainto, lukuvuosimaksujen vaikutus koulutuksen kansainvälisyyteen. Asiantuntijakuulemisessa on kyseenalaistettu koulutuksen positiivisia vaikutuksia korkeakoulujen kansainvälistymiseen. Kritiikin mukaan esityksen vaikutuksia korkeakoulujen vetovoimaan, opiskelijoiden määriin, esimerkiksi näitä, ei olisi riittävästi arvioitu. Korkeakoulujen kansainvälistymistavoitteiden keskeisenä ajatuksenahan on lahjakkaiden opiskelijoiden houkutteleminen Suomeen tarjoamalla laadukas ja kansainvälisesti arvostettu koulutus. Uudistuksen myötä korkeakoulujen on kiinnitettävä uudella tavalla huomiota koulutuksen laatukysymyksiin, kohderyhmiin ja alueisiin, kilpaileviin ohjelmiin, markkinointiin, apurahajärjestelmiin, kieliopetukseen ja maksullisen ohjelman hallinnointiin. Tarjonnan on vastedes vastattava maksavien asiakkaiden odotuksiin — siis vastaamme tähän kysymykseen pitkälti laatutekijöillä, että jatkossa voitaisiin kilpailla myös laadulla. Valiokunta pitää selvänä, että lukuvuosimaksujen käyttöönotto korostaa koulutuksen laadun merkitystä korkeakoulujen vetovoimatekijänä. Silti on todennäköistä, että EU- ja Eta-alueen ulkopuolisten opiskelijoiden määrä ainakin tilapäisesti vähenee. Sen vuoksi seuranta tälle asialle on aivan välttämätöntä, siihen valiokunta kiinnittää huomiota.

Neljänneksi on tärkeää, että mahdollisimman moni suomalaisen korkeakoulutuksen saanut ulkomainen opiskelija valmistuttuaan jäisi Suomeen ja olisi omalla työpanoksellaan osaltaan vahvistamassa maamme osaamispääomaa. Tämä on keskeinen osa hallituksen esityksen sisältöä ja myös valiokunnan mietintöä. Olemme viitanneet hallitusohjelman kirjaukseen, jonka mukaan valmistuneita kannustetaan jäämään Suomeen töihin esimerkiksi verovähennysoikeuden tyyppisellä järjestelmällä. Tämä on sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan yksi mahdollisuus, siis opintolainahyvityksen kaltainen järjestelmä, joka kannustaisi jäämään Suomeen.

Puhemies! Sivistysvaliokunta pitää hallituksen esitystä kokonaisuudessaan tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Mahdollisuus maksujen perimiseen on korkeakouluille tärkeä asia, ja noissa kuulemisissa se sai erittäin paljon positiivista palautetta nimenomaan korkeakouluilta, koko korkeakoulukentältä. Samaan aikaan esityksen sisällään pitämät reunaehdot sekä lukuvuosimaksujen käyttöönoton jatkuva seuranta pitävät huolen siitä, että esitys ei ole ristiriidassa koulutuksen kansainvälistymistavoitteen tai suomalaisen korkeakoulutuksen yleiseen kehittämiseen liittyvien näkökohtien kanssa.

Tässä esityksessä jo osa oppositiosta oli samaa mieltä hallituksen kanssa, mutta siitä huolimatta mietintöön sisältyy kaksi vastalausetta, joista toisessa ehdotetaan lakiehdotuksen hylkäämistä ja toisessa pykälätason muutoksia.

20.04 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Ottaen huomioon Suomen talouden heikon tilan lukukausimaksun asettaminen EU:n ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville korkeakouluopiskelijoille on järjen ja kohtuullisuuden voitto. Suomen korkeakoulut ovat tarjonneet jo vuosia maksutta laadukasta opetusta ja kansainvälisesti kilpailukykyisiä koulutusohjelmia. Tilanteessa, jossa kotimaiseen koulutukseen kohdistetaan valitettavia säästötoimenpiteitä, Suomen ei ole mahdollista kattaa kehittyvien maiden kasvavaa koulutuskysyntää ilmaiseksi.

Lukukausimaksuja on peritty jo pitkään monissa EU-maissa, joista löytyy maailman parhaita yliopistoja ja joissa ulkomaisten opiskelijoiden määrä on aivan maailman huippua. OECD-maista Suomi on Norjan ja Islannin lisäksi ainoa maa, jossa korkeakoulutus on maksutonta EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville. Tanskassa maksut otettiin käyttöön vuonna 2006 ja Ruotsissa 2011. Esimerkiksi Tanskassa maksujen käyttöönotto ei ole vähentänyt ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää vaan nopeuttanut opintojen suorittamista ja vieläpä lisännyt Tanskaan jäävien ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden osuutta.

Maltillisen lukukausimaksun periminen, vähintään 1 500 euroa, ei myöskään tule muodostumaan opiskelun esteeksi kenellekään, joka todella haluaa tulla Suomeen oppimaan ja suorittamaan korkealaatuisen tutkinnon. Yliopistot ja ammattikorkeakoulut kehittävät esityksen mukaisesti apurahajärjestelmät, mikä tukee maksulliseen tutkintokoulutukseen osallistuvien opiskelijoiden opiskelua. Lisäksi ulkomaisen opiskelijan Suomelle tuoma taloudellinen hyöty riippuu pitkälti siitä, jääkö hän Suomeen työskentelemään opintojensa jälkeen. Lukuvuosimaksuista saatavalla lisärahoituksella yliopistot voivat tarjota parempaa suomen kielen opiskelua ja integroitumista suomalaiseen työelämään ja yhteiskuntaan.

Esitys sisältää myös erinomaisen maininnan tilauskoulutusta koskevien säännösten selkiinnyttämisestä. Tämä on tärkeä askel kohti koulutusviennin tehostamista. Tilauskoulutuksen lisääminen takaisi myös ammattikorkeakouluille ja yliopistoille mahdollisuuden varteenotettaviin lisätuloihin sekä oman osaamisensa markkinointiin.

Alleviivattava on tosiaan, että asiantuntijakuulemisissa yliopistot ja varsinkin korkeakoulut puolsivat lukukausimaksuja. Ainoastaan Oulun yliopisto oli vähän vastahankainen ja otti tämän kansainvälistymisen esille — että se kärsisi. Mutta tosiaan Seinäjoen ammattikorkeakoulu muun muassa piti jopa tätä 1 500 euron lukukausimaksua hyvin alhaisena ja sanoi, että jos se on heistä kiinni, voisi harkita vähän korkeampaakin, että se ei suinkaan estä heidän mielestään tätä tilannetta, että tulisi ulkomailta, EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta, opiskelijoita hyvän, laadukkaan koulutuksen perään.

Todella on tärkeää, että tämä apurahajärjestelmä kehittyy ja myös takaa sen, että sieltä tulevaisuudessakin ihmisiä pääsee opiskelemaan Suomeen. — Kiitos.

20.08 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! Käsillä on laki, joka antaa mahdollisuuksia, mahdollisuuksia monipuolistaa rahoitusta. Mitä se vaatii? Se vaatii yliopistoilta kykyä lähteä tuotteistamaan omia koulutustuotteitaan. Se vaatii yliopistoilta kykyä luoda myöskin vetovoimatekijöitä, joilla koulutusta voidaan sitten lähteä myymään. Selvää on, että alkuvaihe ei lähde vauhdilla eteenpäin, koska se vaatii oman pohjatyön. Onneksi meidän

korkea-asteemme kenttätoimijat ovat hyvin innoissaan ja näkevät ennen kaikkea merkittäviä mahdollisuuksia luoda, avata uusia markkinoita.

Tällä hetkellä nimittäin maailmalla jaetaan kovaa vauhtia koulutusmarkkinoita. On vähintäänkin aika, että suomalaiset korkeakoulukenttätoimijat pääsevät mukaan. Alkuvaiheessa todennäköisestikin kansainväliset opiskelijamäärät lähtevät laskuun, koska on selvää, että osa oppilaista, jotka opiskelevat oppilaitoksissamme, on tullut juuri sen ilmaisen koulutuksen perässä. Tästä herääkin kysymys, miksi Suomen pitää antaa EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville nuorille ilmaiseksi huippukoulutusta. Eikö meidän tehtävämme ole ensi sijassa huolehtia meidän omien nuortemme maksuttomasta koulutuksesta?

Tämä hallituksen esitys on yksi keino, jolla me voimme varmistaa suomalaisten nuorten maksuttoman koulutuksen. Myös suomalainen nuori tulee hyötymään pitkällä tähtäimellä siitä, että meidän korkeakoulukenttämme joutuu samalla pohtimaan sitä, millä tavalla tehdään opinnoista entistä laadukkaampia. Tästä hyötyvät ennen kaikkea suomalaiset opiskelijat.

Toivon, että meidän koulutuskenttämme lähtee innolla avaamaan markkinoita lisää. Jo tänä päivänä markkinoita on avattu, ja siltä osin ei ihan tyhjiltä lähdetä etenemään.

20.11 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Hallitus tavoittelee lakiesityksellä yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamiseksi ilmeisesti korkeakoulujen rahoituspohjan laajentamista ja suomalaisten korkeakoulujen kansainvälistymisen edistämistä. Valittu keino näiden tavoitteiden saavuttamiseksi eli vähintään 1 500 euron suuruisten lukukausimaksujen periminen alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtavassa vieraskielisessä koulutuksessa ulkomaalaisilta tutkinto-opiskelijoilta ei tule näitä tavoitteita täyttämään.

Ensinnäkin ulkomaalaisten opiskelijoiden määrä tulee lukukausimaksujen käyttöönoton myötä laskemaan. Tästä on kokemusta muista Pohjoismaista. Ruotsissa EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta saapuvien opiskelijoiden määrä romahti 71 prosenttia ja kokonaisuudessaan kansainvälisten opiskelijoiden määrä laski kolmanneksella. Tanskassa Eta-alueen ulkopuolelta saapuvien opiskelijoiden määrä laski 35 prosenttia. Lukukausimaksujen käyttöönotto vähentää siten hyvin todennäköisesti korkeakoulujen kansainvälisyyttä erityisesti periferiakorkeakouluissa.

Tämä on ristiriidassa opetus- ja kulttuuriministeriön korkeakoulutuksen kansainvälistymisstrategian kanssa, jonka määränpäänä on kansainvälisten opiskelijoiden määrän ja lähtömaiden moninaisuuden lisääminen. Tätä painottivat asiantuntijakuulemisessa niin opiskelijajärjestöt kuin myös Tieteentekijöiden liitto ja Professoriliitto, jotka tästä syystä suhtautuivat esitykseen kielteisesti.

Talouden kannalta on merkittävää, että ulkomaalaiset opiskelijat valmistumisensa jälkeen jäisivät ja työllistyisivät Suomeen. Silloin koulutukseen investoidut varat parhaiten hyödyttävät myös suomalaista yhteiskuntaa. Muissa Pohjoismaissa kehitys on lukukausimaksujen käyttöönoton jälkeen ollut sellainen, että EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrä on jäänyt pysyvästi vähäisemmäksi, kun taas EU- ja Eta-alueen sisältä tulevien opiskelijoiden osuus on kasvanut. Kuitenkin juuri EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevat opiskelijat jäävät todennäköisemmin Suomeen valmistumisensa jälkeen, eli voi olla odotettavissa, että yhä harvempi jää jatkossa Suomen valmistumisen jälkeen.

Arvoisa puhemies! Esitystä on perusteltu myös mahdollisuutena laajentaa korkeakoulujen rahoituspohjaa. Ruotsissa lukukausimaksujen käyttöönotto tarkoitti, että kansainväli-

siä koulutusohjelmia on jouduttu lakkauttamaan monin paikoin kasvukeskusten ulkopuolella. Pakollisten maksujen johdosta on todennäköistä, että useampi koulutusohjelma Suomessakin joutuu vähentyneen opiskelijamäärän takia lakkautusuhan alle. Näin tulee käymään etenkin pääkaupunkiseudun ulkopuolella sijaitsevissa korkeakouluissa vahingoittaen näiden seutujen kansainvälistymiskehitystä. Tällä on myös negatiivinen vaikutus alueiden elinkeinoelämän kansainvälistymiseen.

Tämän lisäksi pakolliset apurahajärjestelmät tulevat lisäämään korkeakoulujen kustannuksia. Tämän lisäksi korkeakoulut joutuvat panostamaan nykyistä enemmän koulutusohjelmien markkinointiin ja opiskelijarekrytointiin maksullisuuden seurauksena. Myös tästä syntyy kustannuksia.

Sivistysvaliokunta on mietinnössään painottanut maksuttoman koulutuksen tärkeyttä ja tuonut esille, että tämä esitys ei saa johtaa siihen, että koulutuksesta tehdään maksullista myös kotimaisten opiskelijoiden kohdalla. Tämä on erittäin tärkeä kannanotto tulevaisuutta ajatellen, ja toivottavasti tämä muistetaan joka puolella.

Arvoisa puheenjohtaja! Tämä esitys on ongelmallinen Suomen ja suomalaisten yritysten ja korkeakoulujen kansainvälistymisen kannalta. Se on ongelmallinen korkeakoulujen ja alueiden talouden kannalta. Se on ongelmallinen periferiakorkeakoulujen kannalta. Se on myös ongelma koulutetun ja kansainvälisen työvoiman saatavuuden näkökulmasta, ja se on ongelma ihmisten tasavertaisuuden näkökulmasta.

Esitys sisältää monia käytännön ongelmia, ja lisäksi se on periaatteellisella tasolla merkittävä askel koulutuksen kaupallistumisen suuntaan. Siksi tulemme toisessa käsittelyssä esittämään tämän lakiesityksen hylkäämistä.

20.15 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvää on, että alkuvaiheessa varmasti opiskelijamäärät lähtevät laskuun, mutta mallit, mitkä Ruotsissa ja Tanskassa ovat olleet, ovat olleet erilaiset kuin Suomessa, ja siltä osin ei täysin voida lähteä vertailemaan suomalaista mallia tai Ruotsin tai Tanskan.

Lisäksi, jos ajatellaan, että meidän korkeakoulumme huolehtivat vetovoimatekijöistään, voidaan kysyä, miksi, jos meillä on laadukasta, maailmalla arvostettua koulutusta tarjolla, siitä ei myös maksettaisi.

20.16 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän erinomaisena sitä, että vihdoinkin tämä pitkään odotettu lakiesitys on täällä eduskunnan salissa käsittelyssä ja voimme tätä viedä eteenpäin. Korkeakoulukenttä on tätä pitkään odottanut. Kyllä hieman hämmästelen vasemmistoliiton moodia tässä asiassa, ikään kuin koko korkeakoulukenttä ja kaikki maakuntien kansainvälistyminenkin tähän kaatuisi. Kun katsoo noita asiantuntijalausuntoja, niin voi kyllä sanoa — en sano prosenttilukuja tässä — että tätä todellakin on odotettu. Ja esimerkiksi Tanskassa, mihin viittasitte käsittääkseni puheessanne, opiskelijamäärät lähtivät kasvuun sen jälkeen, tämän hetkellisen laskun jälkeen. Uskon kyllä, että Suomen korkeakoulutuksen vetovoima riittää. Tämä on todella hyvä esitys, ja erityisen hyvä, että tämän on meidän nykyinen ryhmän puheenjohtaja lakialoitteellaan aikoinaan laittanut alulle. Kiitos hänelle siitä.

20.17 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On mielenkiintoista, miten tällä lakialoitteella yritetään saada kansainvälisiä opiskelijoita meille lisää. Kun keskustelin lukuisien yliopistotoimijoiden kanssa Itä- ja Pohjois-Suomesta, ongelma jo täl-

lä hetkellä on se, että kansainvälisiä opiskelijoita on aivan liian vähän: liian vähän, vaikka maksuja ei peritä. No, nyt ruvetaan perimään maksuja ja odotetaan, että yhtäkkiä opiskelijoita tulee lisää. Minusta tämä on mielenkiintoinen yhtälö, jota oma matematiikkani ei oikein ymmärrä.

Se toinen vaikeus tässä on se, että kun täällä kovasti korostetaan sitä, että nyt yliopistoilla on ainutlaatuinen tilaisuus muodostaa epäbyrokraattinen apurahajärjestelmä, panostaa laatuun, markkinointiin ja sisältöön ja jopa monella kielellä, niin samaan aikaan yliopistoja kohtaavat satojen miljoonien eurojen leikkaukset, pelkästään esimerkiksi Helsingin yliopistoa yli 100 miljoonaa euroa vuoteen 2020 mennessä, ja se tarkoittaa sitä, (Puhemies koputtaa) että väkeä vähennetään jopa 1 200 ihmisellä.

20.19 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnössä tulee todella selvitettyä juurta jaksaen se, että tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuus edelleenkin on suomalaisilla ja EU- ja Eta-maiden opiskelijoilla. Tätä ei kyseenalaisteta missään, tämä on selviö. Nyt kun näitä leikkauksia joudutaan koulutukseen tekemään, niin totta kai on hyvä, että meillä on mahdollisuus nyt saadakin jotain tuloja. Tosiaan alleviivataan vielä sitä, että ammattikorkeakoulut olivat erittäin mielellään ottamassa vastaan tämän mahdollisuuden ja myös yliopistot. Siitä vain pitää pitää kiinni, että rahat menevät suoraan yliopistoille ja korkeakouluille eikä se saa perusrahoitusta vaarantaa.

20.20 **Jukka Kopra kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puheenjohtaja! Opposition tehtävä tietysti on vastustaa kaikkia hallituksen esityksiä, mutta ihmettelen kyllä edustaja Sarkkisen täydellistä alistumista olosuhteille puheenvuorossaan. Ei kai meillä nyt koko korkeakoulujärjestelmä sentään romahda, jos Eta-alueen ulkopuoliset opiskelijat joutuvat maksamaan lukukausimaksua? Hän myös otti puheenvuorossaan esille tämän, että yritysten kansainvälistyminen vaikeutuu. Näen asian täysin päinvastoin. Tämä luo erittäin hyviä mahdollisuuksia koulutusviennille. Meidän yrityksemme voivat viedä suomalaista koulutusta ulkomaille, myydä sitä, niin edelleen. Toki tähän vaaditaan omaa markkinointijärjestelmää ja niin edelleen, mutta kyllä näen tämän pääasiallisesti hyvänä tulonlähteenä yliopistoille, korkeakouluille sekä yritystoimintaa kiihdyttävänä asiana.

20.20 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Aivan kuten täällä on todettu, tutkintoon johtavan koulutuksen maksuttomuudesta suomalaisille ei tässä esityksessä puhuta. Aivan kuten valiokunnan puheenjohtajakin totesi, tällä esityksellä ei kyseenalaisteta tätä periaatetta. Mutta kun tämä periaate nyt avataan, niin ainakin itse olen hyvin skeptinen sille, että vaikka me ajattelisimme tänä päivänä näin, niin voi olla, että seuraavalle hallitukselle tai sitä seuraavalle hallitukselle tämä antaa huomattavasti kevyemmät mahdollisuudet lähteä myös siihen keskusteluun, jota jo tällä hetkelläkin Suomessa käydään, että myös suomalaisilta opiskelijoilta perittäisiin lukukausimaksuja. Tästä syystä näen tämän avauksen jo sinällään periaatteellisesti vaarallisena.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vastauspuheenvuoron valiokunnan puheenjohtajalle, edustaja Puumalalle, tässä vaiheessa.

20.21 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt ehkä oikein tuon logiikan perässä pysy: eivätkö seuraavat hallitukset tai eduskunnat tämän jälkeen voi aina tehdä mitä tahansa? Mutta tässä eduskunnassa käsittääkseni en ole havainnut yhtään edustajaa, joka olisi sitä mieltä, että suomalaisille opiskelijoille oltaisiin avaamassa lukukausimaksuja. Ehkä aika kaukaa haettu on tuo ajatus.

Sitten vielä tuosta, että nythän me kilpailemme laadulla. Sehän tässä on muutos, että jos aikaisemmin kilpailuvalttina on ollut se, että on ilmaista, niin nyt sitten ainakin pieni maksu peritään tuosta koulutuksesta. Pidän sitä aivan hyvänä. Jos se meillä keskimääräisesti maksaa yhteiskunnalle noin 8 000 euroa siellä korkeakouluissa — monella alalla enemmänkin — niin jos siitä minimissään peritään tuo 1 500 euron maksu, niin sitähän edelleenkin aika voimakkaasti subventoidaan yhteiskunnan taholta, siis sitä, että meidän järjestelmämme on kansainvälinen. Stipendijärjestelmällä voidaan hoitaa paljon ja sillä, että kannustetaan jäämään Suomeen, mikä on mukanakin tuossa hallituksen esityksessä.

20.23 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Vaikka täällä eivät edustajat nyt olekaan sitä mieltä ja olen myös itse ymmärtänyt, että täällä ei ainakaan julkisesti olla puhuttu lukukausimaksujen puolesta, me tiedämme, että meidän ulkopuolellamme käydään keskustelua. Viimeksi esimerkiksi Kelan valtuutettujen kokouksessa, kun siellä meillä selvitetään perustulokokeilua, tätä kokeilua valmisteleva virkamiestutkija jo sanoi, että tämä mahdollistaa muun muassa sen, että perustulokokeilun kautta voitaisiin harkita lukukausimaksujen ottamista. Tästä asiasta käydään myös julkisesti monessa paikassa keskustelua, ja sen takia yleinen ilmapiiri alkaa mahdollistaa sen, että vaikka me nyt olemme tätä mieltä, niin tulevaisuudessa voi olla, että myös päätöksentekijät tässä salissa ovat eri mieltä kuin me nyt.

20.23 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan tähän Sarkkisen varsinaiseen puheenvuoroon ja olen kiitollinen siitä, jos — toivottavasti — ainakin moni valkeakoskelainen kuuli tämän teidän puheenvuoronne. Siellä ei ainakaan kukaan enää tästä eteenpäin luule, että he asuvat periferiassa, koska nimenomaan Valkeakosken ammattikorkeakoulussa, jossa itse olin opettajana, kun tulin tänne eduskuntaan, oli jo siihen aikaan erittäin paljon ulkomaalaisia opiskelijoita ja erittäin paljon eri maista, koska pääsykokeita järjestettiin hyvin monissa maissa. Eli ei ole mitään perustetta väittää, ettei meillä joillain sellaisilla oppilaitoksilla, jotka eivät sijaitse maakuntakeskuksissa tai kasvukeskuksissa, olisi mahdollisuutta pärjätä tässä kilpailussa. Jos he itse ovat aktiivisia ja haluavat siihen osallistua, niin maailma on avoinna. Kiinassa, Aasiassa ja entisen Neuvostoliiton alueella riittää tulijoita. (Puhemies koputtaa) Sieltä riittää kyllä porukkaa tulla.

Se on tärkeää, että opiskelijat jäävät Suomeen. Sen takia tämä verovähennysoikeuden liittäminen niille, jotka jäävät Suomeen, on tärkeää.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Jarva, ja sen jälkeen vastauspuheenvuoro tämän keskustelun aloittaneelle edustaja Sarkkiselle.

20.25 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Puheenjohtaja! On vähän erikoista, että lähdetään keskustelemaan suomalaisista, kun nyt puhutaan EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden koulutuskustannuksista ja heidän lukukausimaksuistaan, ja että kun on nimenomaan tähän minimiksi laitettu 1 500 euroa, jota siis korkeakoulut pitävät

ihan hyvänä järjestelmänä, ihan ok-tasona, ja se on myös kansainvälisesti erittäin matala, niin Suomi edelleen maksaa noin 7 000 euroa per opiskelija heidän kustannuksistaan. Ei voida kyllä sanoa, että tässä merkittävästi sitä vastuuta siirtyy, mutta tämähän nimenomaan pakottaa, ja korkeakoulut toivovat, että nyt sitten tähän laatuun satsataan. Emme kai me halua kilpailla hinnalla vaan laadulla.

20.25 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Korkeakoulujärjestelmä ei tule romahtamaan tämän lakiesityksen voimaantulon seurauksena. En sellaista ole väittänytkään. Mutta kyseenalaistan sen, syntyykö tästä tavoiteltuja määrärahasäästöjä, kun stipendijärjestelmät otetaan käyttöön, kun markkinointikulut tulevat tähän. (Välihuutoja) — Mutta nämä eivät ole ymmärtäneet, että tavoitteena on edistää kansainvälistymistä, ilmeisesti, ja tavoitteena on, niin kuin tässäkin keskustelussa on tullut esille, saada sillä tavalla enemmän opiskelijoita osallistumaan omiin kustannuksiinsa eli sitä kautta säästöjä korkeakouluille. On kyseenalaista, edistyykö kansainvälistyminen, koska kansainvälisten opiskelijoiden määrät tulevat tippumaan, kuten on muissa maissa käynyt. Mutta tuleeko myöskään säästöjä, koska stipendijärjestelmät ja markkinoinnit syövät kuluja? On myös erityisen tärkeää ajatella sitä, että jos vähemmän tulee EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta jatkossa opiskelijoita ja enemmän EU- ja Eta-alueen (Puhemies koputtaa) sisäpuolelta ulkomaalaisia opiskelijoita ja he jäävät harvemmin Suomeen, niin siinä on myös yhteiskunnalle sitten isommat...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt vastauspuheenvuoro valiokunnan varapuheenjohtajalle, edustaja Lauslahdelle.

20.27 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän tehtävämme on varmistaa suomalaisten nuorten maksuton koulutus. (Eduskunnasta: Kyllä!) Hallituksen esitys on yksi tapa varmistaa se, yksi tapa vahvistaa meidän korkea-asteemme rahoituspohjaa. Samalla tästä tulee sivutuotteena se, että myös opetuksen laatuun tullaan pistämään vieläkin enemmän painetta, koska yliopisto, tai korkea-aste yleensä, joka ei kiinnitä siihen huomiota riittävästi, ei myöskään saa niitä maksavia asiakkaita.

20.27 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutusvienti on äärimmäisen tärkeätä, mutta koulutusvienti on myös molemminpuolista: että suomalaista koulutusta viedään maailmalle mutta myös, että tänne tulee jatkossa ulkomaalaisia opiskelijoita. Toivon kovasti, että ulkomaalaisia opiskelijoita ei pidetä pelkästään kulueränä, sillä monet heistä jäävät Suomeen myös tekemään töitä ja sitä kautta varmasti antavat takaisin. Esimerkiksi Tanskassa on ollut tutkimus siitä, että EU:n ulkopuolelta tulevat opiskelijat ovat tuoneet eniten taloudellista hyötyä — huom: pidemmällä tähtäimellä. Toivon kovasti, että — nyt tietenkin nämä lukukausimaksut ovat tulossa — meidän korkeakouluissamme ruvettaisiin puhumaan siitä, miten me saisimme myös ulkomaalaiset opiskelijat integroitumaan suomalaiseen yhteiskuntaan ja myöskin sinne kouluyhteisöönsä, koska se käsitys, mikä itselläni on ollut tavatessani näitä opiskelijoita, on, että he kokevat olonsa hyvin eristäytyneiksi, ja en usko, (Puhemies koputtaa) että se ainakaan edesauttaa heidän jäämistään Suomeen.

20.28 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämähän ei nyt varsinaisesti ole siis mikään säästöesitys. Erityisesti pitkällä tähtäimellä korkeakoulut voivat saada kertymää noista lukuvuosimaksuista. Ja sitten ennen kaikkea tämä mahdollistaa sen, että Suomi voi päästä osalliseksi siitä koko ajan kasvussa olevasta koulutusvientibisneksestä, eli voimme sitten myydä myös tuolla kolmansissa maissa omaa osaamistamme. Tälläkin hetkellä sitä tapahtuu, mutta on paljon käytännön esteitä, jotka sitä ovat estäneet. Uskon, että tämän myötä niitä esteitä on huomattavasti vähemmän. Siitä tässä esityksessä perimmiltään on kysymys.

Sitten tuonne salin toiselle laidalle: Nyt sosialidemokraateista on kuultu muutama vähän kriittinen puheenvuoro, mutta ainakin vielä tuolla valiokunnassa sosialidemokraattien enemmistö kannatti tätä esitystä. Onko teillä olemassa tähän puoluelinjaa, vai onko tämä asia, jossa (Puhemies koputtaa) sitten eri henkilöt ovat eri mieltä?

20.30 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluan nyt vielä tässä korostaa, että täällä ei ainakaan tältä puolelta salia ole kertaakaan otettu sitä asiaa esiin tänään, että maksullisuutta oltaisiin laajentamassa suomalaisiin opiskelijoihin, ja toivon, että voimme siitä olla tässä salissa yksimielisiä. Ja emme voi muuta tässä vaiheessa kuin luottaa siihen, että se yksimielisyys myös jatkuu.

Itse näen tämän kuitenkin mahdollisuutena yliopistoille ja ammattikorkeakouluille toisaalta laajentaa rahoituspohjaansa ja toisaalta kansainvälistyä, aidosti kansainvälistyä koulutusmarkkinoille.

Haluaisin tuoda esiin myös sen, että tätä meidän hyväksymäämme mallia, sivistysvaliokunnankin hyväksymää hallituksen esitystä, ei voi suoraan verrata Ruotsin tai Tanskan tilanteeseen, kuten aiemmin on tuotu esiin. Esimerkiksi Ruotsissa perityt maksut käytännössä vastaavat sitä koulutuksen täyttä kustannusta, kun taas meillä nyt on (Puhemies koputtaa) asetettu minimi ja sitten jää korkeakoulujen ja yliopistojen harkittavaksi, minkä suuruisena maksut peritään.

20.31 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nythän tässä on nimenomaan kyse siitä, mitä tässä jo esimerkiksi edustaja Lauslahti aiemmassa, erinomaisessa puheenvuorossaan korosti, että koulutuksen järjestäjän kilpailukyky, sen koulutusohjelman kilpailukyky on aivan olennaisessa asemassa siinä, kuinka paljon niitä kansainvälisiä opiskelijoita tänne hakeutuu, ja tässä on kuultu hyviä esimerkkejä eri puolilta Suomea. Meillä on ympäri Suomea sellaisia mielenkiintoisia koulutusohjelmia, joihin aivan varmasti on kiinnostuneita tulijoita — myöskin tästä maksullisuudesta huolimatta — myös EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta.

Olen kyllä vahvasti sitä mieltä, että tämä esitys on nimenomaan mahdollistava. Se mahdollistaa korkeakouluille tämän uudenlaisen tulonmuodostuksen ja parantaa näitä koulutusviennin mahdollisuuksia ja edistää sitä.

Ja sitten on tämä apurahajärjestelmä, jonka eri korkeakoulut voivat luoda turvaamaan myös toisenlaisista taustoista tulevien kansainvälisten (Puhemies koputtaa) opiskelijoiden opiskelun.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä vastauspuheenvuoron edustaja Razmyarille, ja jos sitten vielä hänen puheenvuoronsa jälkeen on edustajilla halu

jatkaa debattia, pieni hetki, pyydän vielä kertaalleen nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta, niin saadaan päivitettyä halut.

20.32 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja esitti kysymyksen siitä, mikä on sosialidemokraattien kanta tässä näin. Edustaja Puumalalle: Meillä on kahdenlaista kantaa tässä näin, ja se on tietenkin hyvä sanoa tässä ääneen. En voi tietenkään kaikkien puolesta täällä puhua, mutta toiset ovat sitä mieltä, että 1 500 on ihan kohtuullinen summa. Meillä ovat toiset olleet sitä mieltä, että enemmän oltaisiin menty tähän vapaaehtoisuuteen, mitä myös näissä valiokunnan kuulemisissa kuultiin. Monet yliopistot, monet korkeakoulut olivat sitä mieltä, että tämä olisi vapaaehtoista, he itse määrittelisivät. Ja sitten meillä on toiset, jotka eivät usko siihen, että tämä hyöty on sen väärti, että asetamme edes tämän 1 500:n, koska tarvitsemme Suomeen osaavia, koulutettuja nuoria ihmisiä. Tämä tulee romahduttamaan ulkomaalaisten opiskelijoiden määrää Suomessa.

20.33 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosialidemokraateissa on pelätty, että tämä on päänavaus. En ymmärrä, pelkäättekö te sitä, että te tulette hallitukseen ja sen jälkeen koulutuksesta tulisi maksullista myös suomalaisille, sillä tällä hetkellä kokoomus ei sitä kannata, keskusta ei sitä kannata, perussuomalaiset ei sitä kannata — eli annetaan tämän hallituksen jatkaa, niin koulutus säilyy suomalaisille maksuttomana jatkossakin. Olen hämmästyneenä seurannut sitä, millä tavalla sosialidemokraateissa ja vihreissä on haluja maksattaa kaikki maailman laskut suomalaisilla veronmaksajilla. Viime kaudella edustaja Huovinen esitti täällä, että kaikille Suomeen tuleville pitää tarjota laajat terveyspalvelut niin, että suomalainen maksaa, ja nyt pitäisi maksaa kaikkien maailman kansalaisten koulunkäynti. Kyllä minä ymmärrän sen, että meidän verovaroillamme maksetaan suomalaisten koulutus jatkossakin, ja pidän tätä hyvänä, että EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville tulee pieni lukukausimaksu stipendijärjestelmällä. Verovähennysoikeudella (Puhemies koputtaa) sitä voidaan kompensoida, ja näin on hyvä.

20.34 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin edustaja Razmyar kertoi meidän puolueemme erilaisista näkemyksistä, ja ne eivät perustu siihen, olemmeko hallituksessa vai oppositiossa. Esimerkiksi henkilökohtainen kantani on ollut tämä minun henkilökohtainen kantani, ja se on ollut jatkuvasti tämä sama riippumatta siitä, kenen kanssa keskustelen. Se on systemaattisesti ollut sama.

Toisaalta edustaja Heinoselle kyllä täytyy sanoa se, että jos hallituksen esityksessä arvioidaan se, että näillä lukukausimaksuilla kerrytetään noin 2 miljoonaa euroa rahaa ja samanaikaisesti hallitus säästää noin 190 miljoonaa, niin kyllä minun mielestäni tässäkin on aikamoinen ristiriita. Elikkä kyse on periaatteesta eikä siitä, kerrytetäänkö tällä rahaa budjetin katteeksi vai ei.

20.35 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ymmärrä sitä logiikkaa, että jos talouden vaikeana aikana meidän on säästettävä, silloin ei voitaisi tuloja lisätä jostain puolelta. Mutta olen huomannut sen valtiovarainvaliokunnassa, että kun menoja käsitellään, niin kyllä vihreät ja sosialidemokraatit esittävät menoja lisää, mutta siinä kohdassa, kun käsiteltiin valtion tuloja, niin eipä ollut yhtään puheenvuoroa eikä yhtään esitystä. Eli nyt on kuitenkin se tilanne, että me joudumme taloutta laittamaan tasapainoon, mutta en pidä sitä ollenkaan pienenä asiana, että täältä tulee pikkasen lisää korkeakouluil-

le, mitä ne voivat käyttää oman toimintansa kehittämiseen tulevaisuudessa, ja tämä avaa myös mahdollisuuksia koulutusvientiin. Ja niin kuin äsken totesin, stipendijärjestelmällä tätä voidaan kompensoida ja toivottavasti verovähennysoikeudella jatkossa niin, että he, jotka eivät vain käy täällä opiskelemassa vaan jäävät tänne myös töihin, voivat saada verovähennysoikeuden (Puhemies koputtaa) kautta tämän takaisin.

20.36 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tämä käsittelyssä oleva hallituksen esitys on erittäin hyvä ja perusteltu. EU:n ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevat opiskelijat ovat Suomelle suuri rikkaus, ja tämä pieni perittävä lukukausimaksu on erinomainen idea. Kyllä suomalaisten pitää osata myydä sitä osaamistaan, mitä me täällä tässä maassa olemme luoneet vuosikymmenten aikana. Meitä suomalaisia on moitittu siitä, että me teemme erilaisia hyviä tuotteita, sekä aineettomia että aineellisia, mutta meillä markkinointi tökkii. Ja samaan aikaan, kun me saamme näitä hyviä tuotteita syntymään, sitten niitä pitää uskaltaa myydä. Esimerkiksi Kaukoidässä, Kiinassa ja Intiassa on satoja miljoonia ihmisiä, joilla on rahaa ostaa opiskelupaikka Suomesta omille lapsilleen. Valtavat mahdollisuudet, miksi ei näitä käytetä? Se on opiskelijoille suuri rikkaus, ja ennen kaikkea se on näille oppilaitoksille merkki siitä, että he pärjäävät maailman kilpailussa oppilaitoksena. Se kannustaa sekä opiskelijoita, oppilaitoksia että koko meidän järjestelmää. Miksi te näitä tällaisia asioita vastustatte, (Puhemies koputtaa) arvoisat opposition edustajat, en jaksa ymmärtää.

20.37 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun keskustelee suomalaisten yritysjohtajien kanssa, yhteinen yleinen huoli on joka kerran se, että Suomessa on liian vähän kansainvälisiä osaajia. Kun keskustelee yliopistoväen kanssa, ainakin itä- ja pohjoissuomalaisten yliopistojen kanssa, heidän yhteinen ja yleinen huolensa on se, että kansainvälisiä opiskelijoita Suomessa on aivan liian vähän. Ymmärtäisin tämän ratkaisun tilanteessa, jossa Eta- ja EU-maiden ulkopuolisia opiskelijoita olisi laumoittain ryntäämässä tänne. Silloin varmasti niitä löytyisi riittävästi, jotka suostuvat opinnoistaan maksamaan, mutta kun tilanne ei ole tämä. Jos maksuttomat opinnot Suomessa eivät kiinnosta niin paljoa, että tänne tultaisiin, niin kuinka ne yhtäkkiä alkavat kiinnostaa siinä kohtaa, kun opinnoista vielä peritään maksu? Ja kun samaan aikaan yliopistoilta leikataan pari sataa miljoonaa ja kuitenkin opintojen sisältöä, laatua, markkinointia ja apurahajärjestelmää pitäisi kehittää, yhtälö on hankala.

20.39 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On käsittämätön ajattelutapa, että Suomen tulisi kustantaa koko maailman koulutus. Tätä kyseistä esitystä on odotettu pitkään ja hartaasti, ja on erittäin hienoa, että vihdoin asiassa edetään. Suomi on tunnettu maailmalla nimenomaan laadukkaasta, hyvästä koulutuksesta, ja kuten monessa puheenvuorossa on kuultu, koulutusviennissä on valtavasti potentiaalia. Tähän saakka juuri lukukausimaksujen puute on ollut suurimpia esteitä koulutusviennin edistämiselle, ja 1 500 euron maksun alarajaa ei todellakaan voida pitää korkeana.

20.39 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tosiaan OECD-maista Norja, Islanti ja Suomi tarjoavat tällä hetkellä ilmaista opiskelua EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille. Jos me ajattelemme ja olemme siitä varmaan samaa mieltä, että Suomessa on loistava ja laadukas opetus, niin kyllähän se on mahdollisuus jakaa sitä ulkopuolelle ja saa-

da siitä vielä tulojakin. Ehdottomasti meidän pitää myös ajatella suomalaisten opiskelijoiden tulevaisuutta ja turvata se ensisijaisesti.

20.40 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutusvienti on itse asiassa yksi uusi mahdollisuus luoda Suomeen uutta työtä. Miksi me kääntäisimme selän sille? Lainaan Hanna-Riikka Myllymäkeä, Aalto-yliopiston johtajaa: "Suomessa mietitään kuumeisesti, millä maa saataisiin nousuun ja mitä tuotteita voisimme myydä ulkomaille. Tässä tilanteessa on käsittämätöntä, että tutkintojen suhteen, joita ulkomaalaiset asiakkaat haluaisivat ostaa, myynti ei ole edelleenkään sallittua." Tähän tilanteeseen juuri tämä hallituksen esitys tulee: poistamaan koulutusviennin esteitä. Tämä kirjoitus kertoo sen, että yliopisto- ja ammattikorkeakoulukentältä löytyy halua myydä omia tutkintoja.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen, ja vähitellen tämä debatti sitten päättyy ja mennään tuohon listaan.

20.41 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ettei pöytäkirjaan jää nyt väärää tietoa, haluan edustaja Heinosta kyllä korjata, ei tähän asiaan liittyen vaan siihen, mitä hän sanoi ministeri Huovisen viime kaudella luvanneen. Ministeri Huovinen ei silloin esittänyt, että kaikille ulkomaalaisille ja maahanmuuttajille annetaan ilmainen terveydenhuolto. Hän viitannee lakiesitykseen paperittomien terveydenhuollosta, mutta olin itse sitä lakiesitystä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa käsittelemässä, ja toden totta, ei siinä näin sanottu. Silloinhan sosiaali- ja terveysvaliokunta oli yhtä mieltä, myöskin kokoomuksen kansanedustajat olivat samaa mieltä (Timo Heinonen: Rajamäki meidät pelasti!) siinä vaiheessa vielä siinä lain eteenpäinviemisessä.

20.42 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hämmästyttävää, miten vähän oppositio täällä uskoo suomalaiseen koulutukseen, kun te koko ajan maalailette uhkakuvia ulkomaisten opiskelijoiden vähentymisestä Suomessa tämän esityksen myötä. Nythän on nimenomaan kyse siitä, että korkeakouluillemme annetaan niiden pitkään itse toivoma mahdollisuus koulutusvientiin. Tämä on merkittävä päänavaus isoille mahdollisuuksille. Nyt kun Nokaa ei ole, niin koulutus on oikeastaan se brändi, ainoa hyvä, mitä Suomella on maailmalle viedä. Miksi me emme hyödyntäisi sitä? Tässä annetaan nyt nimenomaan mahdollisuus korkeakouluille kansainvälistyä, tehdä laadukkaasta suomalaisesta koulutuksesta vientituotetta.

20.43 **Jari Myllykoski vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Edellisen puheenvuoron käyttäjän kanssa olen kyllä, voisiko sanoa, tahdittomasti aivan eri mieltä. Tässä ei ole kysymys tavallaan vientituotteesta vaan siitä, että nyt halutaan oikeutetusti ruveta perustelemaan, että korkeakouluille annetaan heidän paljon tahtomansa rahastusmenettelymahdollisuus. Kysymys ei todellakaan ole siitä, että tällä olisi vientituotestatusta. Edustaja Vikman, täytyy sanoa, että meillä on paljon enemmän erityisosaamista vaikkapa telakkateollisuudessa ynnä muussa sellaisessa tuotevalikossa, jotka meiltä viedään käsistä, mutta se, että me sulkeudumme tänne omaan kuoreemme tämän asian kanssa, tarkoittaa sitä varmaan, niin kuin olen seurannut — paljon puhutaan Ruotsista ja Tanskasta ja niin edelleen ja nyt puhutaan siitä, kuinka hyvin ollaan Ruotsissa edelleen sitten noustu siihen. Se ei ihan pidä paikkaansa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä tähän debattivaiheeseen puheenvuorot edustajille Satonen, Järvinen, keskustelun aloittaja Sarkkinen ja valiokunnan puheenjohtaja Puumala.

20.44 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta oli oikein hyvä, että edustaja Kiljunen kertoi täällä ja Razmyar sitä ennen, että demareilla on tässä kaksi erilaista kantaa. Kun tämä asia lähti aikoinaan kymmenen vuotta sitten liikkeelle minun ja Kimmo Tiilikaisen yhdessä tekemästä lakialoitteesta, minä olen sinä aikana tätä asiaa seurannut, ja täytyy kyllä sanoa, että demareilla ovat tosiaan koko ajan olleet tässä kyllä rivit täysin sekaisin. Siinä alkuvaiheessa muun muassa edustaja Kärnä keräsi täällä listoja, että tällainen lakiesitys saadaan aikaan. Sitten oli se vaihe, jolloin opetusministeri Kiuru valmisteli tätä esitystä, ja sitä edelsi se, että edustaja Lipponen teki selvitystyön, jossa hän esitti tämän asian käyttöönottoa. Sen jälkeen kun Kiurun esitys oli lähtenyt lausuntokierroksille, puheenjohtaja Rinteeltä loppui rohkeus, kun oma ryhmä oli sekaisin, ja silloinkaan tätä asiaa ei saatu aikaiseksi. Onneksi nyt on semmoinen hallitus, että se saa asioita aikaan.

20.45 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jottei jää väärää vaikutelmaa, kun täällä on syytetty oppositiota siitä, että me haluamme kouluttaa koko maailman ihmiset Suomessa ilmaiseksi, siitähän ei tietenkään ole kyse. En tunne ainuttakaan, joka olisi sitä mieltä, vaan kyse on siitä, että jos emme osaa ja ole onnistuneet maksuttakaan houkuttelemaan tänne kansainvälisiä ihmisiä, kansainvälistä osaamista omiin tarpeisiimme, kun huoltosuhde koko ajan heikkenee, niin kuinka onnistumme tekemään sen maksusta. Tämä on se peruskysymys.

20.46 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen täällä esitti, että tällä esityksellä pieneltä osaltaan laitetaan Suomen taloutta kuntoon. Rohkenen epäillä, käykö niin, sillä nyt perustetaan stipendijärjestelmä kompensoimaan näitä lukukausimaksuja, lisäksi mahdollisesti tulevaisuudessa vielä verovähennysjärjestelmä kompensoimaan. Nämä aiheuttavat kuluja, nämä aiheuttavat byrokratiaa, ja on perusteltua kysyä, laitetaanko tällä todellakin korkeakoulujen tai Suomen taloutta kuntoon, varsinkin jos tämän lain seurauksena Suomeen tulee vähemmän kansainvälisiä opiskelijoita, osaavia nuoria, jotka hyödyttävät Suomen taloutta.

On Suomen etu, että saadaan jatkossakin riittävästi tänne kansainvälistä osaamista. Valitettavasti pelkään, että tämä laki heikentää kansainvälisten tutkinto-opiskelijoiden tuloa Suomeen, (Puhemies koputtaa) mutta toivon tietysti, että näin ei käy.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nimenne on mainittu, edustaja Heinonen, vastauspuheenvuoro teille, ja sen jälkeen edustaja Puumala.

20.47 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En sanonut niin, että tällä esityksellä laitetaan talous kuntoon, vaan kuvasin sitä, kun täällä arvosteltiin, että kun toisella kädellä otetaan, niin silloin toisella kädellä ei saisi antaa. Siitähän tässä on kyse. Nyt kun tehdään isoja leikkauksia, niin täällä on arvosteltu sitä, että ei voida silloin, oliko se nyt sitten, muutamaa miljoonaa antaa. Minun mielestäni on hyvä, että ava-

taan päätä, ja olen itse oppinut sen, että sitä, mistä hivenen maksaa, myös arvostaa. Näin uskon tässäkin näiden osalta käyvän.

Ministeri Huovisen johdolla esiteltiin siis laki, jossa paperittomat olisivat saaneet laajat terveyspalvelut, ja olen kiitollinen kyllä siitä kansanedustaja Rajamäelle ja nopealle puhemies Raville, että sitä hulluttelua ei maaliin silloin viety — mutta sehän ei tähän muuten liittynyt kuin sillä logiikalla, että mitä kaikkea meidän suomalaisten veronmaksajien tässä maailmassa oikein pitää maksaa.

20.48 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä peruskuvio vielä kerran: 8 000 euroa siis keskimäärin korkeakouluopiskelija maksaa suomalaiselle veronmaksajalle, ja nyt sitten 1 500 euroa minimissään on korkeakoulun perittävä maksua. 6 500:lla subventoidaan edelleen eli aika hyvin. Mielestäni se on aika kohtuullista. Sitten jos alue kerää vaikkapa yrityksiltä rahoitusta tuohon stipendijärjestelmään, niin voitaisiin turvata vähävaraisten maiden vähävaraisille opiskelijoille, kuten valiokunta mietinnössään ottaa voimakkaasti kantaa, myös jatkossa maksuton koulutus, ja se tukisi tätä meidän kansainvälisyyttämme. Eli paljon mahdollisuuksia on tässä.

Tärkeintä on, että pääsisimme osaksi tuota koko ajan kasvavaa koulutusvientibisnestä, joka jo tällä hetkellä on miljardien suuruinen, mutta hetkessä se ei tapahdu. Siitä olen samaa mieltä oikeastaan kaikkien kanssa täällä salissa, että seurantaa tämä kyllä tarvitsee, että meidän kansainvälinen osaamistasomme koko Suomessa pysyy vahvana.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, kävimme debatin tässä vaiheessa noin 30 puheenvuoroa. Nyt siirrymme listaan, ja jos debatin tarvetta ilmaantuu jonkun ajan päästä, toki palaamme sitten uudestaan siihen.

Edustaja Hoskonen. — Anteeksi, edustaja Honkonen, luin väärin.

20.49 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Honkonen tosiaan tällä kertaa. — Pidän tosiaan tätä hallituksen esitystä hyvänä. Tämä mahdollistaa korkeakouluille uudenlaisia tulonmuodostusmalleja, mikä on ihan hyvä, mutta sitten toisaalta myöskin apuraha- ja stipendijärjestelmän avulla luo mahdollisuuden myös erittäin köyhistä olosuhteista tuleville opiskelijoille tulla Suomeen opiskelemaan, jos korkeakoulut näin katsovat hyväksi. Eikä sen mallin tarvitse, toisin kuin mitä tässä aiemmin esitettiin, olla niin byrokraattinen. On aivan mahdollista, että korkeakoulu toteaa, että tietyiltä opiskelijoilta ei peritä tätä maksua. Sen mallin ei sen byrokraattisempi tarvitse olla. Ja kuten tuossa valiokunnan mietinnössäkin todetaan, useimmissa OECD-maissa näitä maksuja peritään. Alkuun opiskelijoiden määrä voi vähentyä, mutta uskon, että se pitemmällä aikavälillä siitä korjaantuu, jos koulutuksen kilpailukyky säilyy. Pidän hyvänä myös tämän tilauskoulutuksen myyntimahdollisuuksien paranemista.

On syytä kyllä luoda tällainen opintolainahyvitysjärjestelmän tyyppinen pysyttämään sitä osaamista täällä Suomessa. Sitä me kyllä tarvitsemme.

Haluan vielä todeta, arvoisa puhemies, sen, että olen saanut viestejä, että moni toisen asteen ammatillinen oppilaitoskin olisi toivonut tämäntyyppistä mahdollisuutta koulutuksen myymiseen ja tällaisten maksujen perimiseen. Meillä on myös toisen asteen ammatillisissa oppilaitoksissa monia kansainvälisestikin arvostettuja ja mielenkiintoisia koulutusohjelmia, joita näissä oppilaitoksissa olisi halua myydä maailmalle ja viedä suomalaista koulutusta.

Lopuksi totean vielä, että UNIFI ja Arene, korkeakoulujen edustajat, ovat lämpimästi kannattaneet tätä esitystä ja pidän tätä hyvänä mahdollisuutena avata suomalaista koulutusvientiä maailmalle.

20.52 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Kun tätä asiaa on kymmenen vuotta ajettu, niin ehkä on syytä tulla tässä vaiheessa myös pönttöön, kun näin pitkälle on päästy. Tässähän tausta on ollut se, että koko ajan eduskunnassa on ollut huomattava joukko, esimerkiksi viime vaalikaudella selvä enemmistö, joka olisi jo tämän asian vienyt eteenpäin, mutta kuten aiemmin kuvasin, niin se valitettavasti jäi kesken. Onneksi nyt on päästy liikkeelle.

Ihan muutamiin väitteisiin haluaisin ottaa kantaa, jotka tämän keskustelun ja debatin aikana aiemmin tulivat esille.

Ensimmäinen oli se, että täällä edustaja Sarkkinen viittasi siihen, että Tanskassa ja Ruotsissa EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden määrät ovat vähentyneet. Se pitää sinällään jossain määrin paikkansa, mutta on otettava huomioon, kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, että tämä ei ole millään lailla relevantti vertailu, koska esimerkiksi Ruotsissa on laki, jonka mukaan koulutusta ei saa myydä alle sen kustannustason. Meidän ajattelumme tästä viisastuneena nimenomaan lähtee siitä, että tämä määritellään nyt kohtuullisen alhaiselle tasolle, minimi tähän 1 500 euroon, mutta jos jollain on koulutusta, jonka se saa kaupaksi 5 000:lla tai 10 000:lla, niin se voidaan heti tehdä. Ja ajatuksena tietysti on, että vähitellen tämä koulutus tullaan myymään sillä hinnalla, mitä se oikeasti maksaa, ehkä jopa voitolla, mutta on itsestään selvää, että mistä tahansa palvelusta, joka on annettu alun perin ilmaiseksi, ei hetkessä tehdä myyntituotetta täyteen hintaan.

Jos ajatellaan vaikka esimerkiksi sanomalehtien digitaalisia uutisia, niin Helsingin Sanomien tilaajista tällä hetkellä puolet maksaa sen maksumuurin takana olevan maksun, ja kun se ei kuitenkaan ole kovin suuri summa, niin on hyvin harvoja sellaisia aloja, joissa voi nopeasti maksuttomasta palvelusta tehdä todellisia kustannuksia vastaavan palvelun ilman, että käyttäjämäärät vähenevät. Mutta jos sellainen palvelu on, niin koulutus nimenomaan on se, koska kansainvälinen kiinnostus suomalaista ja ylipäätään länsimaista koulutusta kohtaan on aivan valtava. Se on Kiinassa aivan valtava, se on Aasian maissa, entisen Neuvostoliiton alueella.

Olin itse käymässä istuntotauolla Kiinassa ja siellä puhumassa lukioissa, ja kun siellä mainitsin, että Suomessa on koulutusta 1 500 eurolla kaupan, valtava kuhina syntyi opiskelijoiden keskuudessa. Ei siellä koulutus ole ilmaista myöskään heidän omassa maassaan. Halukkuus ja ostovoima länsimaista koulutusta kohtaan on siellä valtavassa kasvussa. Ja jos suomalainen korkeakoulukoulutus on oikeasti niin huonoa kansainvälisessä mittapuussa, että siitä ei kannata kenenkään 1 500:aa euroa maksaa, niin meidän tulee todellakin olla huolissamme meidän koulutuksemme tasosta. Sitä en jaksa uskoa, että näin olisi, ja tiedän, ettei näin ole. Totta kai pitää markkinoida ja olla siinä aktiivinen.

Arvoisa puhemies! Sitten toinen väite siitä, että tämä olisi ikään kuin ensimmäinen askel siihen, että suomalaisille opiskelijoille tulee lukukausimaksut. Ei voi kauempana totuudesta olla, koska juuri siitähän tässä on kyse, että me saamme lisää tuloja oppilaitoksille, jotta ne voivat tarjota suomalaisille ja EU- ja Eta-alueen opiskelijoille ilmaista opetusta. Juuri tästä on nimenomaan kyse. Jos korkeakouluilla ei ole tuloja, jos niitten rahat eivät siihen riitä, silloin ollaan ongelmissa. Mutta jos korkeakoulut saavat tuloja ja pärjäävät, niin silloin tilanne on aivan toinen. Ja on aivan päivänselvää, että täällä salissa ei varmaan ole ainuttakaan kansanedustajaa, joka haluaisi, että suomalaisilla opiskelijoilla olisi lukukau-

simaksut. Se on yksi meidän suurimpia saavutuksia suomalaisessa hyvinvointiyhteiskunnassa, että jokainen voi opiskella niin pitkälle kuin omaa kykyä ja motivaatiota riittää vanhempien varallisuuteen katsomatta.

Mutta tätä samaa me emme voi tarjota kaikille ihmisille kaikkialla maailmassa, koska sitä eivät voi tarjota myöskään Yhdysvallat tai Kiina tai Iso-Britannia, tai mikä tahansa muukaan maa ei voi tarjota ilmaista koulutusta kaikille ihmisille maailmassa. On itse asiassa ihan selvä asia, että meidän täytyy tähän asiaan saada muutos.

No, sitten se väite, että on valtava tappio, että nämä ulkomailta tulevat opiskelijat — jotka pääosin ovat lahjakkaita, jotka täällä suorittavat opintojaan — eivät sitten jää Suomeen. Se on ihan totta, olen täysin samaa mieltä. Mutta jos tällä hetkellä katsotaan, missä nyt ollaan, ja jos hiukan nyt kärjistää, niin tosiasia on se, että meille tulee (Puhemies koputtaa) EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta, niin sanotuista kolmansista maista, opiskelija, hän opiskelee Suomessa, valmistuu täältä ja lähtee töihin anglosaksisiin maihin, missä hänen englanninkielisellä koulutuksellaan on käyttöarvoa. Tämä on se tilanne, ja tämä tilanne voidaan muuttaa sillä, että meille tulee voimakas kannustin verovähennysoikeuden kautta siihen, että kannattaa jäädä tänne Suomeen näitten opintojen jälkeen.

Eli onnistuessamme me saamme tänne enemmän opiskelijoita, saamme tuloja korkeakouluille ja saamme vielä jäämään nykyistä enemmän opiskelijoita Suomeen. Eli jos tämä hyvin menee, niin kaikki voittavat.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Arvoisat edustajat, muistutan, että ennen istunnon alkua pyydetyt puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia, siis enintään 5 minuuttia. Sen jälkeen paikalta pyydetyt puheenvuorot voivat kestää, niin kuin edellä, yli 5 minuuttia. Puhemiehen tehtävänä on kuitenkin 5 minuutin kohdalla kopsauttaa muutaman kerran ja viestiä siitä, että nyt se 5 minuuttia on kulunut. Tämä ihan järjestyksen vuoksi kaikille tiedoksi. — Ja nyt edustaja Jarva, olkaa hyvä.

20.58 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys siitä, että korkeakouluille annetaan mahdollisuuksia tilauskoulutukseen, tuo kyllä merkittävästi lisää potentiaalia meidän koulutusvientiimme ja myös uusien työpaikkojen luomiseen Suomessa koulutussektorilla. Tämä on erittäin hieno asia.

Sitten tämä esitys näistä lukukausimaksuista EU- ja Eta-maiden ulkopuolisille opiskelijoille. Tässä on erityisen merkittävää se, että suomalaiset korkeakoulut, ammattikorkeakoulut ja yliopistot ovat itse pitäneet tätä esitystä hyvänä, ja kun joudumme tänä vakavana taloudellisena aikana tekemään säästöpäätöksiä, niin on hyvä, että me voimme edes jotakin antaa takaisin, ja toivon, että myös oppositio antaisi tukensa sille. Korkeakoulut itse nimenomaan toivovat tätä mahdollisuutta. Me seuraamme tässä asiassa muuta maailmaa, sillä Suomea, Norjaa ja Islantia lukuun ottamatta kaikissa muissa OECD-maissa on tällä hetkellä kansainvälisille opiskelijoille jokin maksujärjestelmä. Tämä on todettu näissä esityksissä. Meillä maksut ovat kohtuulliset, kun hinta on minimissään se 1 500 euroa lukuvuodelta, ja kun Suomen valtio maksaa edelleen noin 7 000—8 000 euroa per opiskelija näitten EU- ja Eta-maiden ulkopuolisten opiskelijoiden osalta heidän koulutuskustannuksistaan ja tästä vähennetään tämä lukukausimaksu, niin kyllä Suomen valtio edelleen subventoi hyvin voimakkaasti tätä koulutusta.

Sitten on puhuttu, että houkuttelevatko nämä maksut enemmän opiskelijoita. Miksi meille tulee niin vähän niitä kansainvälisiä opiskelijoita tänne? Onko meillä nyt riittävän

laadukasta se koulutus? Emme kai me todella aio opiskelijoita houkutella tänne ilmaisella hinnalla, vaan nimenomaan sillä laadulla. Sitähän me haluamme myös monissa muissa asioissa, että laadulla me kilpailemme emmekä hinnalla. Tämä on myös oppositiolta tullut monesti ja tänäkin päivänä esiin keskusteluissa. Korkeakoulujen on nyt satsattava nimenomaan kansainvälisille opiskelijoille tarjottavan koulutuksen laatuun, ja siinä meidän tulee pärjätä.

Erityisen tärkeää on se, että vähävaraisille opiskelijoille turvataan edelleen, jatkossakin, koulutusapurahajärjestelmä. Tämä on ollut keskustalle erityisen tärkeä aihe koko tämän kymmenen vuoden ajan, kun tästä aiheesta oikeastaan on keskusteltu. Sinänsä tämä on myös harvinainen päivä, historiallinen päivä myös itselleni, sillä olin kymmenen vuotta sitten Keskustan Opiskelijaliiton puheenjohtajana ja harvoina niistä opiskelijajärjestöjen puheenjohtajista kannatin tämän tilauskoulutuksen ja näitten lukukausimaksujen edistämistä, koska nimenomaan jo silloin nähtiin se, että me emme pärjää tässä kilpailussa myöskään kansainvälisten opiskelijoitten puolella. Me emme saa riittävästi osaajia tällä hetkellä Suomeen. Se, mikä tässä mallissa on hyvä juuri tähän aiheeseen liittyen, on tämä Suomeen jäämiseen kannustava malli, jotta me saamme lisää näitä kansainvälisiä osaajia. Heille tullaan korvaamaan lukukausimaksut myös tämmöisellä verovähennystyyppisellä mallilla. Tämä on hyvä asia, houkutteleva asia. Heitä nimenomaan pitää saada Suomeen, nimenomaan laadukkaan eikä ilmaisen koulutuksen takia. Tässäkin tullaan vastaan täällä talouspuolella.

On myös keskusteltu siitä, avaako tämä polun ja tien maksullisuudelle Suomessa suomalaisille opiskelijoille. Niin kuin aikaisemmissa puheenvuoroissa on tullut esille, se on nimenomaan Suomen ja suomalaisten vahvuus, että me voimme tarjota ja me tarjoamme edelleen, jatkossakin, ilmaisen koulutuksen, myös ilmaisen ylläpidon suomalaisille yhtenä harvoista maista maailmassa. Se on sellainen arvo, josta me jokainen hallituspuolue pidämme kiinni, me tulemme siitä pitämään kiinni, ja ainakin oman puolueeni puolesta voin tämän luvata, ja se, että myös oppositiopuolueet sitoutuvat tähän, on erittäin tärkeä asia, että tämä tänä päivänä täällä salissa kuullaan, että tästä me tulemme pitämään kiinni, olimmepa kukin puolue hallituksessa tai oppositiossa. Tästä on pidettävä kiinni, suomalaisille maksuttomasta koulutuksesta.

21.03 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Kerrataan vielä näitä perusasioita, kun siihen tuntuu olevan tarvetta. Ensinnäkin korkeakoulut odottavat tätä uudistusta kovasti, ja valtaosa niistä kuulemisista, mitä meillä korkeakouluilta valiokunnassa oli, oli hyvin myönteisiä. Tämän esityksen vaikutuksia kiiteltiin erityisesti rahoituspohjan laajentamiseksi ja kilpailukyvyn parantamiseksi.

Keskeistä on, että nämä lukukausimaksuista saadut tuotot tulevat siihen korkeakoulujen perusrahoituksen päälle, elikkä mitään vaikutuksia perusrahoitukseen tällä uudistuksella ei ole, se on hyvä myöskin vielä todeta. Ja kuten sanottua, tämä 1 500 euroa on minimimaksu, ja se on varsin pieni korvaus siitä koulutuksen kokonaiskustannuksesta, joka on arvioiden mukaan sellainen seitsemisentuhatta euroa elikkä edelleen varsin voimakkaasti subventoitu näille EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville opiskelijoille.

Tärkeää on, niin kuin valiokunnan mietinnössäkin on korostettu, seuranta ja arviointi tämän uudistuksen ja mahdollisuuden myötä. Nyt onkin hyvä, että ministeri on perustanut arviointiryhmän, joka tätä työtä lähtee tekemään. On tärkeää, niin kuin ministeri on ajatellutkin ilmeisesti, että laajasti on tässä työryhmässä edustettuna korkeakouluyhteisö.

Vielä loppuun: vahvistetaan nyt kertaalleen se, että tällä ei todellakaan ole tarkoitus koskea siihen meille kaikille tärkeään periaatteeseen, että tutkintoon johtava koulutus on maksutonta suomalaisille ja muille EU- ja Eta-maiden opiskelijoille myöskin jatkossa. Tästä pidetään aivan varmasti kiinni.

21.05 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa herra puhemies! Muutamia kommentteja nyt täällä käytyyn keskusteluun.

Edustaja Myllykoski ja muut opposition edustajat jäivät jumiin tähän 1 500 euroon — se estää siis kaikkien ulkomaisten tulon Suomeen opiskelemaan mutta on kuitenkin niin pieni raha, ettei siitä mitään ole hyötyä. Ihmettelen tällaista näköalattomuutta ja alistumista.

Tämähän on tosiaan vain minimisumma. Tarkoittaa siis sitä, että taitavasti markkinoituna, opiskelutuotteet tuotteistettuna voidaan myydä vaikka 30 000 euron diplomi-insinöörikoulutus ulkomaille, näitä myydään sata kappaletta sadalle kiinalaiselle, he opiskelevat 30 tonnilla täällä kolme vuotta ja laskutus on 3 miljoonaa. Kyllä se minusta on mille tahansa yliopistolle tai korkeakoululle merkittävä summa, ja tämä on oikeaa liiketoimintaa ja kaupankäyntiä. Väitän vakaasti, että tällaiseen avautuu nyt hyvät mahdollisuudet.

Sitten on puhuttu tästä stipendijärjestelmästä. Se on minusta hyvä puheenaihe, mutta miksi rajoittua nyt siinä sitten kehitysmaiden opiskelijoihin, miksei laajenneta sitä stipendijärjestelmää siten, että se koskisi koko maailmaa, myös vaikkapa Amerikasta voisi tulla stipendillä opiskelemaan Suomeen eikä tarvitsisi maksaa tästä hyvästä, laadukkaasta koulutuksesta, kun valtio myöntää stipendin? Näin hoitaisimme taitavasti ulkosuhteita ja saisimme kaikkien maailman maiden asukkaat sitoutumaan myös suomalaiseen yhteiskuntaan.

Edelleen sitten on puhuttu tästä verokannustimesta, että nyt sitten, kun opiskelee Suomessa, tulisi saada verovapautusta, jotta jäisi tänne töihin. On vähän keinotekoinen juttu. Eikö olisi viisaampaa myös hallituspuolueiden nyt keskittyä siihen, että uudistetaan työelämä, työn verotus, tehdään Suomesta kilpailukykyinen maa siten, että tänne ylipäätään kannattaa ulkomailta tulla töihin, eikä niin kuin nyt, että suomalaisetkin fiksut nuoret lähtevät ulkomaille, kun ei Suomessa kannata tehdä töitä, kun verotus on ankaraa ja muutenkin (Puhemies koputtaa) on ankeat olot? Eli ehdotan, että tätä kautta sitten kannustettaisiin näitä (Puhemies koputtaa) Suomessa opiskelevia ulkomaalaisia työskentelemään Suomessa.

21.08 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Ensinnäkin me olemme kaikki ihan yksiselitteisen yhtä mieltä siitä, että kukaan ei kannata suomalaisille opiskelijoille lukukausimaksua. Se on varmaan kaikille selvä asia. Mutta myöskään sitä me emme voi kukaan sanoa, mikä tulevaisuudessa on sitten eri edustajien kanta tästä asiasta. Sen takia minun mielestäni on hyvä tiedostaa se asia, että tällä avataan kuitenkin eräänlainen väylä lukukausimaksuille.

Toisaalta sitten meillähän on tällä hetkelläkin mahdollisuus saada koulutusvientiä ja tilauskoulutusta. Tämäntyyppiselle koulutukselle on mahdollista se, mitä edustaja Kopra tuossa esitti. Se on tällä hetkelläkin mahdollista. Jos siihen on sitten erilaisia esteitä — tiedän, että siellä on niitä erilaisia vaikeuksia — niin ne pitää ehdottomasti poistaa, koska koulutusvienti on hyvä asia ja sitä kannattaa viedä eteenpäin.

Sitten toinen asia on se, että kun me puhumme maksuttomasta tai ilmaisesta koulutuksesta ja siitä 1 500 eurosta, niin ensinnäkin meidän pitää muistaa myös se, että jokainen

opiskelija, joka tulee Suomeen EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta, tulee normaalien pääsykokeiden kautta. Sen jälkeen he itse kustantavat omat elämisensä, asumisensa ja sitä kautta tuovat sitten myös kulutusta Suomeen ja vahvistavat myös suomalaista työllisyyttä.

Siltä osin tämä 1 500 euron raha ei ole se kynnys ainakaan minulle henkilökohtaisesti vaan kyse on pikemminkin periaatteesta. Sen takia meidän täytyy myös nähdä se, että jokaisella EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta olevalla opiskelijalla, joka tulee tänne, täytyy itsellään olla jo peruspääoma ilman tätä 1 500 euron lukukausimaksuakin. Se täytyy myös tässä tilanteessa tunnistaa.

21.09 **Sari Multala kok:** Puhemies! Mielestäni esityksessä on olennaista koulutusviennin mahdollistaminen ja rahoituspohjan laajentaminen ja toisaalta myös se, että nimenomaan tämä mahdollistaa panostamisen laadun kehittämiseen. Tämä on juuri se olennainen pointti, minkä vuoksi Suomeen toivottavasti halutaan jatkossakin tulla opiskelemaan.

Hallituksen esityksessä edellytetään myös tätä apurahajärjestelmän perustamista. Mielestäni tässä kannattaa kuitenkin muistaa, että tälläkään hetkellä Suomeen tuleminen ei ole mahdollista kaikille EU- ja Eta-alueen ulkopuolisille nuorille. Emme voi myöskään olettaa, että se olisi sitä jatkossa edes apurahajärjestelmästä huolimatta, johtuen siitä, että nyt jo näissä maissa monesti korkeakouluopinnot ovat valitettavasti harvojen etuoikeus. Niiden ongelmien korjaaminen mielestäni ei kuitenkaan kuulu meidän velvollisuuksiimme. Monissa maissa myös koulutuksen maksullisuutta pidetään jopa laadun takeena.

Mielestäni täällä edustaja Razmyar nosti esiin erittäin hyvän näkökulman. Tällä hetkellä monesti Suomeen tulevat ulkomaiset opiskelijat ja toisaalta myös Suomesta ulkomaille lähtevät opiskelijat opiskelevat ulkomaalaisten kanssa eivätkä välttämättä integroidu yhtä hyvin siihen maan kulttuuriin ja niihin paikallisiin opiskelijoihin. Tässä olisikin mielestäni sellainen kehityksen kohde, jota kannattaisi ihan yliopistoissa ja ylioppilaskunnissakin pohtia, millä tavalla voitaisiin luoda, edesauttaa vielä paremmin tätä kanssakäymistä jo opiskeluaikana suomalaisten opiskelijoiden kanssa ja toisaalta jopa yhdessä opiskelua. Tästä olisi varmasti molemmille osapuolille hyötyä.

21.11 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Ulkomaalaisten opiskelijoiden lukukausimaksujen käyttöönotto vauhdittaa koulutusvientiä ja laajentaa korkeakoulujemme rahoituspohjaa. Kehitys ei tietenkään tapahdu hetkessä, vaan uusien koulutustuotteiden ympärille rakentuvan liiketoiminnan kehittäminen vie oman aikansa. Tuotot lukukausimaksuista jäävät korkeakoulujen omaan käyttöön, esimerkiksi opetuksen ja tutkimuksen laadun kehittämiseen.

Jo opiskelijapolitiikasta lähtien olen työskennellyt sen puolesta, että korkeakouluille annetaan niiden itse pitkään toivoma mahdollisuus kerätä lukukausimaksuja EU- ja Eta-alueen ulkopuolisilta opiskelijoilta. Viimein vuosien työ on konkretisoitumassa. Koulutusviennistä on tulevaisuudessa mahdollista saada työtä ja vientieuroja Suomeen. Tämä on nyt päänavaus sille kehitykselle.

Suuri osa kansainvälisestä koulutusviennistä koostuu nimenomaan tutkintoon johtavan koulutuksen myynnistä. Suomella on vahva maine koulutuksen osaajamaana. Tämä maine meidän kannattaa hyödyntää, kun kerran kysyntää osaamisellemme maailmalla on.

Hallituksen esityksen mukaan vieraskielisessä koulutuksessa opiskelevat EU- ja Eta-maiden ulkopuoliset korkeakouluopiskelijat maksavat jatkossa lukukausimaksun ja lisäksi vielä tilauskoulutuksen myymisen esteitä puretaan. Avaimet ovat tämän jälkeen korkea-

koulujemme omissa käsissä. Täältä eduskunnasta ei opposition kannata ylhäältäpäin julistaa korkeakouluillemme, että te ette kuitenkaan onnistu. Annetaan avaimet heille koulutusviennin päänavaukseen ja uskotaan suomalaiseen koulutukseen, sen laatuun ja vetovoimaan.

Arvoisa puhemies! Tärkeää on se, että koulutus säilyy maksuttomana jatkossakin kaikille suomalaisille opiskelijoille ja kaikilla on varallisuudesta ja taustasta riippumatta mahdollisuudet kouluttautua. Kehittyvien maiden opiskelijoille puolestaan on mahdollista hakeutua suomalaiseen korkeakoulutukseen niin, että sitä tuetaan jatkossa tehokkaalla apurahajärjestelmällä.

Täällä salissa on viitattu monesti aiempaan lukukausimaksukokeiluumme. Sen perusteella on väitetty, että lukukausimaksut eivät nyt voi onnistua. Tähän kokeiluun vertaileminen ei kuitenkaan missään tapauksessa ole perusteltua, koska tuossa aiemmassa Suomen kokeilussa vain osa koulutusohjelmista oli maksuttomia, joten se ei nyt vertaudu tähän meidän tulevaan tilanteeseemme.

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan näkökulmasta hyödyllistä on se, että kannustamme täällä kouluttamiamme ulkomaalaisia opiskelijoita jäämään valmistumisen jälkeen Suomeen töihin yrittäjiksi, työntekijöiksi veroja maksamaan. Pidän tärkeänä, että tulevaisuudessa harkitaan sitä, että lukukausimaksuihin liitetään verovähennysoikeus, jolloin Suomeen valmistumisensa jälkeen töihin jäävä voi vähentää lukukausimaksut verotuksessaan myöhemmin. Onkin hyvä ja tervetullut sanoma ja viesti se, että hallitus on ilmoittanut selvittävänsä tätä mahdollisuutta liittää lukukausimaksuihin verovähennysoikeus.

Arvoisa puhemies! Koulutusviennistä on siis mahdollisuus saada uusia työpaikkoja ja kipeästi tarvitsemiamme vientituloja Suomelle. Niillä rahoitamme hyvinvointiyhteiskuntamme palveluita ja vahvistamme korkeakoulujemme asemaa ja laatua. Koulutusviennin esteiden purkaminen on seuraavaksi ulotettava myös toisen asteen koulutukseen.

21.16 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! Juuri näin. Manaaminen tässä asiassa on haitallista. Sen sijaan kannustaminen siihen, että korkeakoulut tarttuvat tähän tilaisuuteen, on juuri sitä viestiä, jota meidän tulisi viedä eteenpäin.

Muutama kommentti. Stipendijärjestelmän osalta on tullut esille, kuinka huonoa se on, että tämä vie sitten kannattamattomaksi koko tämän toiminnan. Stipendijärjestelmää tulisikin kehittää sillä tavalla, että siihen otettaisiin yritykset mukaan, jolloin siihen tulisi myös se työvoimapoliittinen ulottuvuus. Eli siltä osin näkisin, että ei pidä nähdä vain sillä tavalla, että se rahoitetaan julkisin varoin. Sen lisäksi, jos puhutaan maksuista, niin pitkällä tähtäimellähän tulisi ottaa tavoitteeksi se, että meidän korkea-aste kehittää koulutusohjelmat niin houkutteleviksi, että niistä saadaan kustannukset ja niiden päälle sopiva voitto. Kaikki se tulee lisäksi meidän suomalaisen yhteiskuntamme ja suomalaisten hyvinvoinnin eteenpäinviemiseksi.

21.17 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puhemies! Esitys on kieltämättä iso muutos nykyiseen koulutusjärjestelmään ja sen perusteisiin.

Lukukausimaksu EU- ja Eta-alueen ulkopuolelta tuleville opiskelijoille: On ilman muuta selvää, että se on päänavaus ja tulee ihan varmasti johtamaan jatkossa näiden maksujen vakiintumiseen, ja myös maksut tulevat tästä nousemaan tulevaisuudessa merkittävästi. Olisi naiivia uskoa tai väittää muuta. Onko tämä muutos sitten huono vai hyvä, on kokonaan toinen kysymys. Kun täällä hiljattain vieraili kiinalainen valtuuskunta ja heille ker-

rottiin, että tällainen uudistus on tulossa, niin he eivät ollenkaan pitäneet tätä ihmeellisenä, mahdottomana tai toivottomana ratkaisuna, vaan kokivat, että oho, onpas teillä kohtuulliset lukukausimaksut. He ilmaisivat tämän hyvin avoimesti, eikä siinä ollut mitään valtakuntien välistä kohteliaisuutta, vaan kerta kaikkiaan pitivät merkittävänä sitä, että Suomi maailman johtavimpana koulutusvaltiona tarjoaa näin edullisesti huippukoulutusta. On ihan selvä, että tässä taloudellisessa tilanteessa, kun me joudumme pohtimaan koko meidän talouden kehityksemme tulevaisuutta, tämä on yksi sellainen asia, joka on pitkään ollut taustalla, että onko Suomella, pienellä 5,5 miljoonan kokoisella kansalla, varaa kouluttaa puoli maailmaa ilmaiseksi. Tämä on kertakaikkisen oikea ja järkevä kysymys, ja kun tässä esityksessä nyt on selkeästi turvattu ja sanottu ääneen ja kaikki olemme yhtä mieltä siitä, että suomalaisten koulutus edelleen säilyy maksuttomana, niin minusta tämä on erinomainen kehityssuunta.

21.19 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa herra puhemies! Kysyisin nyt varapuheenjohtajalta, kun hän on paikalla täällä: Kun me keskustelimme EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tulevista kansalaisista ja nyt meille on tullut turvapaikanhakijoita ja meillä voi olla ehkä hyvin koulutettua väkeäkin, joka on tullut Suomeen hakemaan turvapaikkaa, niin mitenkä suhtaudutaan heidän mahdolliseen koulutukseensa, tähän, jos heidän tavoitteenaan on nimenomaan saada turvapaikka ja perusteet löytyvät? Mitenkä he asettautuvat tähän lakiin?

21.20 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Hienoa, että luvut pienenevät. Alussa syytettiin oppositiota siitä, että haluamme kouluttaa koko maailman ilmaiseksi, nyt enää puoli maailmaa. Korostan kuitenkin, että tämäkään ei pidä paikkaansa. Emme halua kouluttaa puolta maailmaa ilmaiseksi.

Hienoa, että kiinalaiset ovat olleet innostuneita suomalaisesta koulutuksesta 1 500 euron lukuvuosimaksulla. Samaisilta kiinalaisilta olisi kuitenkin hyvä kysyä, minkä takia heiltä ei ole tullut tänne opiskelijoita, kun koulutus on ollut maksutonta.

Yliopistot edelleenkin ovat saman ongelman edessä: toiminnasta leikataan parisataa miljoonaa, mutta entisestä koulutuksesta pitäisi tehdä entistä laadukkaampaa ja sisältörikkaampaa. Ja uskon kyllä, että yliopistot ovat yrittäneet toimia koulutuksensa kehittämiseksi jo tähänkin asti.

21.21 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puheenjohtaja! Tähän minusta edustaja Kiljunen nosti ihan loistavan näkökulman esiin, ja tähän pitää saada kyllä oikeasti selkeä vastaus. Toivon, että asianomaiset henkilöt voisivat ottaa tästä vastuuta.

Sitten mitä tulee siihen, että täällä ei ole kiinalaisia niin paljon, niin se johtuu ihan siitä, että kiinalaisilla on tällä hetkellä sellainen kymmenen vuoden projekti, jossa he lähettävät tietyn määrän ihmisiä ympäri maailmaa tutustumaan erilaisiin yliopistoihin melkein kiintiösysteemillä. Se ei liity siihen, etteikö sieltä haluaisi tulla ihmisiä, vaan he kartoittavat parhaita edellytyksiä, ja he ovat tässä prosessissa tällä hetkellä.

21.21 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! Tämä on oma kantani, että jos meillä on humanitäärisin syin tullut pakolainen, joka saa sitten luvan jäädä maahamme, niin osana kotoutusta hänelle tulee joka tapauksessa olemaan koulutuksella erittäin vahva rooli. Että en lähtisi itse asiassa tässä kohdin sitä edes kyseenalaistamaan.

Sen sijaan edustaja Laukkanen nosti erinomaisesti esimerkkinä kiinalaiset, jotka ovat jo tottuneet, että mennään USA:han ja Britteihin ja on eräällä tavalla tällainen maksukulttuuri ja maksamiskulttuuri huipputason koulutuksesta, ja mielestäni Suomen kannattaa kartoittaa juuri ne markkinat, joista löytyy maksukykyisiä vanhempia, jotka arvostavat korkeatasoista koulutusta.

21.22 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa puhemies! Juuri näin, kuten edustaja Lauslahti totesi, ja toteaisin edustaja Järviselle, että ainakin itse olen havainnut, kun olen tuolla maailmalla liikkunut ja oli mahdollisuus viettää viikko myös Kiinassa istuntotauolla ja keskustella siellä myös näistä koulutusasioista, että siellä vallitsee kyllä sellainen ajatus, vähän mukaillen suomalaista sananlaskua, että halpa ei ole hyvää. Eli ei ilmaista koulutusta pidetä siellä arvossa ja lähtökohtaisesti ajatellaan, että se on jollain tavoin huonoa. Mehän tiedämme, ettei se Suomessa ole huonoa, vaikka se on ilmaista. Mutta näin tuolla maailmalla monessa paikassa ajatellaan, ja olen sataprosenttisen varma ja väitän, että kun koulutuksesta tulee maksullista, niin sitä aletaan myös arvostaa enemmän. Jos se maksaa enemmän, edellyttäen tietenkin, että se on hyvää, niin myöskin sen arvostus on suurempaa.

Edustaja Laukkanen puhui tästä kiinalaisten opintomatkailusta. Juuri näin, tätä he harjoittavat, ja mainittakoon vielä, että Kiinan hallitus on päättänyt asettaa tietyn minimikoulutustavoitteen kaikille Kiinan kansalaisille, ja se tavoite on niin kunnianhimoinen, etteivät Kiinan omat resurssit tule aikoihin riittämään siihen, että he sen täyttäisivät, joten näiden opintomatkakierrosten jälkeen tulemme näkemään kiinalaisia opiskelijoita maailmalla hyvin paljon. Siihen meidän on syytä varautua, ja onneksi nyt näin tehdään.

21.24 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa puhemies! Kysyisin opposition edustajilta, jotka tätä erinomaista hallituksen esitystä vastustavat, että väitättekö te todella, että teillä on korkeakouluja parempi tietämys siitä, onko meidän koulutuksella vetovoimaa ja vientipotentiaalia. Korkeakoulut itse ovat toivoneet, että heillä olisi oikeus lukukausimaksujen perimiseen, ja tämä korkeakoulujen toive, pitkäaikainen toive, nyt toteutetaan. Rohkenen epäillä, että täällä eduskunnassa on parempi asiantuntemus tyrmätä ja mollata suomalaista koulutusta ja sen vetovoimaa sillä tavalla, miten te nyt koko ajan teette. Kyllä meidän pitää uskoa suomalaiseen koulutukseen, vahvaan osaamiseemme ja sen brändiin vientituotteena.

21.25 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa puhemies! Kukaan ei ole koko iltana käyttänyt ainoatakaan puheenvuoroa, jossa suomalaista korkeakoulutusta olisi mollattu sanallakaan, ei ainakaan sinä aikana, kun itse olen ollut tässä salissa.

Olen keskustellut lukuisten itäsuomalaisten ja pohjoissuomalaisten yliopistojen ja toimijoiden kanssa, ja he pitävät itsekin koulutustaan hyvänä mutta siitä huolimatta harmittelevat sitä, että kansainvälistyminen on liian vähäistä. On vaikea vain nähdä, miten se, että pyydämme samasta toiminnasta rahaa, tuo sitä lisää. On ihan erinomaista, jos tämä päätös buustaa sitä koulutusvientiä, vaikkapa Kiinaan, mutta kannattaa muistaa, että jos kiinalaiset eivät ole tulleet maksuttoman koulutuksen perässä, niin kuten täällä edustaja Kiljunen sanoi, kyllä koulutus on maksanut kohtuullisen paljon, kun ottaa asumis- ja kaikki elämisen kulut huomioon.

Täällä myös kysyttiin sitä, miksi Suomi haluaa olla tässä pienessä joukossa Norjan ja Islannin kanssa, missä lukuvuosimaksuja ei ole. Siihen on, hyvät kollegat, selkeä syy, miksi kaikki nämä maksuttomat maat löytyvät Pohjoismaista. Se on se, että meidän maantieteel-

linen sijaintimme on kohtuullisen hankala monille EU- ja Eta-maiden ulkopuolelta tuleville. Meillä ei ole mitään sellaista kielietua, mitä löytyy esimerkiksi Euroopan suurista kielistä, joita halutaan käyttää. Ruotsi on Tanskansalmen yläpuolinen ainoa Pohjoismaa, joka on kokeillut pitkäaikaisesti lukukausimaksuja sillä seurauksella, että EU- ja Eta-maiden ulkopuoliset opiskelijamäärät ovat tipahtaneet 75 prosenttia.

21.26 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puheenjohtaja! Tuohon edelliseen puheenvuoroon viitaten, niin kuin noissa aikaisemmissa puheenvuoroissa tuli esille, nimenomaan ulkomailla maksutonta koulutusta ei pidetä niin laadukkaana, kun se hinta myös kertoo siitä laadusta. Näin se vain ulkomailla on, vaikka me itse siihen suhtaudumme eri tavalla. Ihmettelen vain sitä nimenomaan, että kun korkeakoulut itse ovat toivoneet tätä mahdollisuutta, niin miksi me epäisimme heiltä tämän mahdollisuuden.

Se, mikä tässä on myös olennaista, on nimenomaan se, että me saamme näitä kansainvälisiä osaajia jäämään Suomeen. Siihen on hyvä tämä verovähennysmalli ja sitten se, että tähän kotoutumiseen myös opiskeluaikana pitää panostaa, erityisesti. Olen itse ollut sosiaalipoliittisena vastaavana tuolla Vaasassa, ja kyllä silloin yliopistolla huomasi selvästi, että kansainväliset opiskelijat ja suomalaiset opiskelijat eivät siellä ole tekemisissä keskenään. Tässä on myös vielä iso ja valtava työ korkeakouluilla sen laadukkaan koulutuksen ja markkinoinnin kehittämiseksi, tämän kotoutumisen ja integroimisen kehittämisessä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yliopistolain 75 §:n 3 momentin ja 92 a §:n kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 76/2015 vp
Valiokunnan mietintö SiVM 14/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö SiVM 14/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

21.28 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Hallitus on kumoamassa tällä lakiesityksellä yliopistolain säännökset, jotka koskevat Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle vuosittain maksettavaa korvausta, jonka määrä vastaa niiden apteekkiliikkeen harjoittamisesta saadun tulon perusteella maksettua yhteisöveroa ja apteekkimaksua.

Apteekkimaksujen poistaminen on osa hallituksen opetukseen ja tutkimukseen kohdistuvia massiivisia leikkauksia. Yliopistoihin kohdistuvien kokonaisleikkausten vuoksi opetuksen ja tutkimuksen perustehtävien toteuttaminen vaarantuu.

Tämä apteekkimaksun korvauksen poistaminen satuttaa erityisesti Helsingin yliopistoa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettujen menosäästöjen yhteisvaikutus on vuonna 2017 Helsingin yliopistolle 10,7 prosenttia ja Itä-Suomen yliopistolle 5,6 prosenttia vuoden 2015 tasoon verrattuna. Vuonna 2019 menosäästöjen yhteisvaikutus on Helsin-

gin yliopistolle 13,9 prosenttia ja Itä-Suomen yliopistolle 9 prosenttia vuoden 2015 tasoon verrattuna.

Helsingin yliopiston osalta on esitetty noin 500 henkilötyövuoden menetystä säästöjen toteutuessa. Saaduissa lausunnoissa on korostettu muun muassa, että Helsingin yliopiston valtion perusrahoitus on vuodesta 2012 lähtien ollut laskeva suhteessa muihin yliopistoihin. Helsingin yliopiston perusrahoituksen osuus vuonna 2012 valtion perusrahoituksesta on ollut 26,59 prosenttia ja vuonna 2015 osuus on 25,36 prosenttia. Mikäli apteekkimaksukompensaatio poistetaan, valtion rahoitusosuus suhteessa muihin yliopistoihin putoaa entisestään eli noin 24 prosenttiin. Apteekkikorvauksen suuruus vastaa keskisuuren tiedekunnan tai pienen korkeakoulun lakkauttamista. Helsingin yliopistossa leikkaukset kokonaisuutenaan ovat 54 miljoonaa euroa ja ilman korvauksen poistoa ne olisivat 25 miljoonaa euroa. Todella suuria rahasummia.

Vaikka nämä säästöt vaikuttavat erityisen kielteisesti Helsingin yliopiston toimintaan, niin niillä on vaikutuksia myöskin Itä-Suomen yliopistoon. Itä-Suomen yliopistolle tämä kompensaation poisto tarkoittaa yli miljoonan euron menetystä. Ja tämän lisäksi yliopistolle tulee vuodelle 2016 laskennallisesti noin 6 miljoonan euron leikkaukset ja sitten vielä vuosille 2016—2019 on tulossa yliopistoindeksin jäädytys. Nämä leikkaukset vaikuttavat konkreettisesti siis myös Itä-Suomen yliopiston toimintaan. Tätä apteekkimaksun kompensaatiota on Itä-Suomen yliopistossa käytetty muun muassa iäkkäiden henkilöiden lääkehoidon kehittämiseen sekä lääkehoidon ongelmien ja vaikuttavuuden tutkimiseen. Apteekkikompensaation poistaminen uhkaa tätä kansantaloudellisestikin ja erityisesti terveyspoliittisesti tärkeän työn jatkumista.

Tieteen, tutkimuksen ja koulutuksen alasajo on huonoa politiikkaa, koska tiede- ja innovaatiopolitiikasta syntyvät tulevaisuuden talouskasvu ja uudet työpaikat. Vaikeassa tilanteessa Suomen pitäisikin pitää kiinni vahvuuksista eikä romuttaa niitä.

Edellä mainittuihin syihin perustuen sosialidemokraatit tulevat ehdottamaan tämän lakiesityksen hylkäämistä.

21.32 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! Apteekkikompensaatio oli ehkä yksi tämmöisistä hankalimmista asioista, jossa jouduttiin kohtaamaan se, kohdistuvatko säästöt oikeudenmukaisesti Helsingin yliopiston ja Itä-Suomen yliopiston näkökulmasta.

Yliopistokenttään nimittäin kohdistuu jokaiseen yliopistoon säästövaateita, mutta näiden kahden yliopiston kohdalla tulee myös noin reilun 30 miljoonan euron säästövaade kahdelle yliopistolle. Siltä osin valiokunnassa käytiin asiaa huolella lävitse, ja valiokunta myös päätyi siihen lausumaan, jossa toivotaan, että kun seuraavaa budjettia vuodelle 2017 lähdetään valmistelemaan, voitaisiin harkita tilannetta uudestaan sillä tavalla, että apteekkikompensaatiota vastaava rahasumma voitaisiin lisätä esimerkiksi perusrahoitukseen mutta sillä tavalla, että sitä ei jouduttaisi ottamaan opetus- ja kulttuuriministeriön sisältä. Tietenkin tämä on valiokunnan lausuma, ja toivottavasti hallitus, valtioneuvosto, myös löytää keinoja, joilla tämä voitaisiin toteuttaa.

21.34 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunnan jäsenenä nostan muutamia perustuslakivaliokunnassa esiin nousseita seikkoja, ongelmallisia sellaisia, liittyen tähän lakiesitykseen.

Ensimmäiseksi siteeraan hallintotieteiden tohtori Pauli Rautiaisen lausuntoa, joka on hyvin kriittinen. Hän toteaa näin: "Käytössä olevan aineiston perusteella on vaikea arvioi-

da, ulottuvatko apteekkikompensaation poistoon liittyvät ja muut menosäästöt yhteisvaikutukseltaan Helsingin yliopistoon kohdistuessaan perustuslaissa taattujen oikeuksien ydinalueelle sellaisella tavalla, että menosäästöjä ei voitaisi säätää tavanomaisessa lainsäädäntöjärjestyksessä." Tämä on todella vakavaa viestiä. Hän toteaa myös: "Tässä tilanteessa hallituksella olisi velvollisuus esittää vakuuttavan vaikutusarvioinnin muodossa näyttöä menosäästöjen perustuslainmukaisuudesta. Hallituksen esitykseen ei kuitenkaan sisälly minkäänlaista arviota säästöjen vaikutuksista opetukseen ja tutkimukseen taikka yliopiston muihin tehtäviin." Ja hän toteaa myös: "On huolestuttavaa, että hallitus antaa eduskunnalle hyvin rajalliset mahdollisuudet käydä julkistalouden menosäästöjen toteuttamiseen liittyvää valtiosääntökeskustelua. Tietyt perusoikeudet on nimittäin myöskin valtiosääntöoikeudellisesti annettu yliopistoille."

Sitten professori Mikael Hidén toteaa: "Heikennysten yhteisvaikutus näyttää voivan muodostua todella huomattavaksi ja tähän nähden yliopiston toiminnan tarkoituksenmukaista järjestämistä ajatellen myös pahasti haitalliseksi äkillisellä tavalla. Jos valiokunta" — hän siis antaa viestin meille perustuslakivaliokuntana — "ei halua tehdä täyttä irtiottoa vuoden 2009 lausumastaan, voisi olla paikallaan, että valiokunta esittäisi ainakin äkillisyyden haitallisten vaikutusten lieventämistä esimerkiksi porrastamalla heikennysten voimaan saattamista." Ja näin perustuslakivaliokunta tekikin, mutta sivistysvaliokunta ei tätä porrastamisajatusta ottanut sitten siihen omaan näkemykseensä, se löytyy ainoastaan demareiden tekemästä vastalauseesta.

Perustuslakivaliokunta toteaa myöskin: "Koska hallituksen esitys merkitsee yliopistojen valtionrahoituksen vähentämistä, on esityksellä väistämättä vaikutuksia opiskelijoiden sivistyksellisten oikeuksien toteutumiseen, kuten myös tutkijoiden ja opettajien tieteen vapauteen." Nämä ovat siis julkisia asiakirjoja, jotka kaikki voivat lukea, niin tämän perustuslakivaliokunnan lausunnonkin. Ja valiokunta huomauttaa myös painokkaasti: "Perustuslaissa turvattujen oikeuksien tason laskua merkitsevissä hallituksen esityksissä tulee ottaa huomioon mahdollisten eri toimien yhteisvaikutukset." Aivan samalla tavalla asiantuntijat ovat huolissaan siitä, millä tavalla nämä hallituksen — ei ainoastaan tämä esitys, vaan myöskin muut — heikennykset yliopistorahoitukseen vaikuttavat.

Esimerkiksi Helsingin yliopistoon kohdistuvat leikkaukset kokonaisuudessaan ovat ensi vuonna 54 miljoonaa euroa. Yt:t ovat nyt meneillään tai juuri päättyneet, konkreettiset tulokset tulevat tammikuussa. Apteekkikorvaus on keskimäärin 500 henkilötyövuoden verran, ja noiden muiden leikkausten osalta sitten Helsingin yliopisto on arvioinut, että saatetaan mennä jopa sinne tuhanteen ja ylikin. Tämä on todella vakava viesti. Suomi, joka on ollut kansainvälisestikin arvostettu, ja Helsingin yliopisto etenkin, joka on kansainvälisissä vertailuissa pärjännyt aivan erinomaisesti — mikä on Helsingin yliopiston tulevaisuus, mikä on meidän yliopistosektorin, -tutkimuksen tulevaisuus. Nämä ovat todella vakavia viestejä asiantuntijoilta, ja tuntuu jotenkin kevytkenkäiseltä, että hallitus ei ole ottanut näitä viestejä riittävän vakavasti.

21.38 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Porrastaminenhan tarkoittaa sitä, että se säästö tulee voimaan täysimääräisesti. En ymmärrä, miksi muka sivistysvaliokunnan lausuma olisi heikompi, koska sivistysvaliokunta lähti siitä — luen suoraan tätä lausumaa: "Vuoden 2017 talousarvioehdotuksen laatimisen yhteydessä apteekkimaksun korvauksen poistumisesta aiheutuvan tulonmenetyksen korvaamista asian-

omaisille yliopistoille kuitenkin siten, että siihen on varattava erillisrahoitus eikä se vaaranna muiden yliopistojen asemaa."

Sivistysvaliokunta lähti huomattavasti, voi sanoa, vaativammalla lausumalla liikenteeseen verrattuna siihen, että perustuslakivaliokunnassa oli porrastus, joka johtaa siihen, että säästö toteutuu joidenkin vuosien jälkeen. En ihan ymmärrä nyt, miten SDP lähtee heikentämään itse asiassa valiokunnan lausumaan nähden.

21.39 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Lauslahti taitaa ymmärtää tahallaan väärin. Ei näin vakavassa keskustelussa kannata kuitenkaan toisten ohi käydä tätä dialogia. Se on täysin selvää, että yliopistoille pitäisi, paitsi perustuslakivaliokunnassa kuultujen asiantuntijoiden mukaan myöskin demareiden mukaan, antaa aikaa sopeutua tähän suureen muutokseen, mitä nyt te ette mahdollista.

21.40 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt en ihan ymmärrä täysin, mitä edustaja Guzenina puhui, koska juuri äsken sanoin, että valiokunta haluaa, että apteekkimaksun korvauksen poistumisesta aiheutuva tulonmenetys korvataan asianomaisille yliopistoille. Sehän on enemmän kuin mainitsemasi porrastus.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Sarkomaa, ja sitten edustaja Guzeninan viimeinen vastauspuheenvuoro.

21.40 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Totean tässä nyt, että on erinomaista, että eduskunnan sivistysvaliokunta on tehnyt lausuman, jossa toivotaan, että tämä leikkaus, joka kohdistuu 2017 Helsingin yliopistoon, ikään kuin peruttaisiin ja löydettäisiin kehyksestä voimavarat siihen. Te, arvoisa edustaja, puhutte siitä, että Helsingin yliopiston pitäisi sopeutua, että nuo leikkaukset tulisivat portaittain. Nämä ovat kaksi aivan eri asiaa, ja on aivan selvää, kumpi näistä on Helsingin yliopistolle parempi ja myöskin Itä-Suomen yliopistolle — tietenkin se, että näitä leikkauksia ei tule ollenkaan.

Selvän viestin tästä salista täytyy mennäkin opetusministeriölle ja maan hallitukselle, että kehyksestä täytyy tähän löytää voimavarat. Aivan kohtuuttomasti tässä lyödään Helsingin yliopistoa ja Itä-Suomen yliopistoa.

21.41 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edelleen me puhumme toistemme ohi, koska te esitätte toiveen. Te esitätte sen hyvin miedossa muodossa. Käytännössä tietenkin, jos tämä teidän toiveenne toteutuu, se on erittäin hyvä asia — ja millä aikataululla se toteutuu? Helsingin yliopistossa ollaan nimittäin erittäin huolissaan siitä, millä tavalla valiokunta on tähän asiaan suhtautunut, ja sen vuoksi mieluummin katsotaan, että jos nämä leikkaukset on pakko tehdä, niin tehdään ne sitten portaittain.

Jos teillä on sellainen ratkaisu olemassa, että näitä leikkauksia voidaan vähentää, siis aidosti te löydätte budjetista rahaa näiden leikkausten vähentämiseen, niin tämähän on erittäin hyvä viesti. Voinko pitää tätä nyt lupauksena, että tämä todellakin tulee tapahtumaan?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Siirrymme listaan.

21.42 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Apteekkimaksujen poistaminen Helsingin ja Itä-Suomen yliopistoilta on osa hallituksen opetukseen ja tutkimukseen kohdistuvia

massiivisia leikkauksia, jotka vaarantavat suomalaisen osaamisen ja hyvinvointiyhteiskunnan perustan.

Helsingin ja Itä-Suomen yliopistojen osalta apteekkikompensaation poistaminen on erityisen tuhoisa toimi, kun se tulee muiden leikkausten päälle. Apteekkimaksun poistaminen tuplaa Helsingin yliopistoon suuntautuvat leikkaukset. Korvauksen poistaminen vastaa Helsingin yliopistossa yhden keskisuuren tiedekunnan lakkauttamista, se vastaa 500:aa henkilötyövuotta. Kyse on todella isosta asiasta, joka yhdessä indeksileikkausten kanssa vaarantaa yliopisto-opetuksen ja tutkimuksen perustehtävän toteutumista ja on hyvin epätasa-arvoista yliopistojen kesken.

On aivan erinomaista, jos kompensaatio edustaja Lauslahden esiin tuomalla tavalla löytyy ja tätä epätasa-arvoista leikkausta ei tehdä, kuten sivistysvaliokunta on toivonut, mutta tässä vaiheessa tämä on ilmeisesti tosiaankin vain toivomusten varassa oleva asia. Täytyy todella toivoa, että hallituksen piirissä tehdään töitä tosissaan, jotta näitä epätasa-arvoisia, ylimitoitettuja leikkauksia Helsingin yliopistolle ja Itä-Suomen yliopistolle ei toteuteta.

21.44 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puheenjohtaja! Tässä on meillä jälleen yksi tällainen hallituksen esitys, josta vaikutusten arvioinnit puuttuvat kokonaan. Tämä tuntuu olevan nyt tämän hallituksen tapa toimia. Ilmeisesti ajatellaan, että nyt on jonkinlainen niin suuren luokan hätätila, että esityksiä on vain tuotava valtavalla nopeudella ja mahdolliset vauriot korjataan sitten, kun on paremmat ajat. Olisin voinut tätä esitystä periaatteessa tukea, mutta koska tämä on laadutonta ja vastuutonta, olen kuin selkä seinää vasten ja joko tuen huonoa lainsäädäntöä tai säilytän itsekunnioitukseni ja jonkinlaisen ammattiylpeyden. Helsingin Sanomat kiinnitti tässä juuri pari päivää sitten huomiota tähän laadunvalvontaan.

Lisäksi, puheenjohtaja, yhdyn kyllä tähän edustaja Guzeninan huoleen siitä, että nämä perustuslakivaliokunnassa olleet huolet ovat konkreettisia. Täällä todetaan arvioinnin lähtökohta: onko yliopistoilla uudistuksen jälkeen tosiasialliset edellytykset suoriutua edelleen perustehtävästään. Kun näitä seikkoja ja monia muita asioita tässä ei ole otettu huomioon, niin ei oikeastaan ole vaihtoehtoja kuin olla tämän hylkäysesityksen kannalla.

Jotenkin toivoisi, että täältä nyt lähtisi sellainen viesti, kun on vielä vaalikautta jäljellä, että kun itse olemme luoneet itsellemme ohjeet, että kaikkeen lainsäädäntöön pitää tulla niiden vaikutusten arviointi, niin tälle pitää löytyä aikaa. Ja toivon, että täällä olevat hallituspuolueiden kansanedustajat myös omissa ryhmissään ottavat tämän esille. Valtavasti säästyisimme turhalta puhumiselta (Puhemies koputtaa) ja asioiden veivaamiselta. — Kiitoksia.

21.46 **Saara-Sofia Sirén kok:** Arvoisa puhemies! Toisin kuin tuo edellinen käsittelemämme hallituksen esitys, tämä selkeästi on nimenomaankin säästöehdotus ja pohjautuu siihen hallitusohjelmaan, mikä kauden alussa on neuvoteltu. Tarkoituksena on, että nämä säästöt kohdistuvat ensimmäistä kertaa vuodelle 2017, eli aikaa tässä vielä onneksi siihen on valmistautua.

Toisin kuin tästä keskustelusta ehkä ymmärtää, sivistysvaliokunta kyllä yhtyi näihin perustuslakivaliokunnan lausunnossa mainitsemiin huomioihin ja huoliin ja niihin monessa kohtaa viittaakin tässä mietinnössä. Tämä seurannan merkitys ja vaikutusarvioinnin korostaminen ovat siellä mukana, samoin kuin tämä ehdotettu porrastaminen. Sivistysvaliokuntahan yhtyi perustuslakivaliokunnan näkemykseen, että erityisesti tämä Helsingin yliopis-

toon kohdistuva noin 10 prosentin leikkaus budjetista on merkittävä, ja kannattaa tätä porrastusta. Mutta toisaalta lain voimaantulon porrastus ei valiokunnan mielestä ollut toteuttamiskelpoinen.

Sen sijaan tässä lausumassa, jonka edustaja Lauslahti kertoi, valiokunta korostaa, että tämä kompensaation poistamisen korvaaminen edes osittain tulisi kysymykseen sitten tulevissa budjeteissa eli silloin 2017 eteenpäin ja nimenomaan niin, että sitä säästöä ei otettaisi sitten muualta opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalta. Ja nyt kovasti tietysti teemme töitä, että näin myös tapahtuu. Tämä oli hyvähenkinen keskustelu sivistysvaliokunnassa.

21.48 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Totean todellakin, että tässä sivistysvaliokunta on tehnyt ansiokkaan ja ponnekkaan lausuman, jolla pyritään vaikuttamaan siihen, kun vuoden 2017 valtion talousarviota hallitus valmistelee. On erittäin tärkeää, että tässä käydään keskustelua siitä, että muiden säästövelvoitteiden lisäksi tulee Helsingin yliopistolle vielä tämä ylimääräinen 30 miljoonan euron leikkaus vuoden 2017 alusta lukien, eli tämä tarkoittaa sitä, että Helsingin yliopiston rahoitukseen kohdistuu vuoden 2020 tasolla 106 miljoonan euron leikkaus. Tämä on suuruusluokaltaan koko Åbo Akademin vuosibudjetti tai Lapin yliopiston kahden vuoden budjetti, ja nämä luvut kuvaavat, että tämä todellakin on mittava, ja siitä varmasti voidaan olla tässä samaa mieltä.

Valtiovarainvaliokunnan jäsenenä haluan myöskin todeta, että eduskunta todellakin antaa selvän viestin maan hallitukselle, koska tänään julkaistussa valtiovarainvaliokunnan mietinnössä todetaan, että säästöjä tehtäessä on varmistettava, että yliopistot eivät joudu keskenään eriarvoiseen asemaan rahoituksen suhteen. Tämä selkeästi tarkoittaa sitä, että tähän täytyy löytää ratkaisu kehyksen sisältä, että tätä apteekkikompensaatiota ei poisteta Helsingin yliopistolta eikä Itä-Suomen yliopistolta. Ja tämän eteen teen työtä ja teemme työtä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydettyjä puheenvuoroja ei ole enää jäljellä kuin neljä. Tässä tapauksessa annan nyt kuitenkin vastauspuheenvuoron edustaja Guzeninalle. Sitten mennään mielellään tämä lista loppuun.

21.49 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, kiitos! Se, mitä edustaja Sarkomaa sanoi, oli erittäin hyvä kuulla. Tällähän, mitä sivistysvaliokunta omassa lausumassaan sitten toteaa — että ei tue voimaantulon porrastusta, mutta edellyttää, että vuoden 2017 budjettivalmistelussa hallitus ja opetusministeriö harkitsevat yliopistojen tulonmenetysten korvaamista — on sellainen vaikutus, että se tekee Helsingin yliopiston lähivuosien talouden suunnittelusta erittäin haastavan, koska apteekkikompensaatio on maksettu tähän asti jälkikäteen. Nyt yliopisto ei voi edes vuoden 2016 budjetin osalta olla varma siitä, saako se tulonmenetyksestä johtuvaa korvausta. Eli nämä massiiviset irtisanomiset ovat joka tapauksessa edessä, ja mitä se merkitsee sitten yliopiston käytännön toiminnalle?

Tämä, mitä nyt tehdään, on hyvin lyhytnäköistä, ja tämä pitäisi ottaa huomioon juuri niin kuin edustaja Sarkomaa totesi. Että nyt kannattaa siellä hallituksen puolella edustaja Sarkomaan ja muiden (Puhemies koputtaa) tehdä todellakin urakalla töitä, että saadaan tämä asia oikaistua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja listaan.

21.50 **Nasima Razmyar sd:** Arvoisa puhemies! Olemme käyneet tätä keskustelua sivistysvaliokunnassa, ja vaikka mietinnössä ja keskusteluissa ilmeni tämä valitettava puoli — ja uskon sen, että tämä tilanne on varmasti vaikea — niin samanaikaisesti meidän mietinnössämme hyvin selkeästi lukee se, että sivistysvaliokunta ei kuitenkaan pidä tässä taloudellisessa tilanteessa mahdollisena vastaavien kokonaissäästöjen kohdistamista muuhun osaan opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toimintaa, eli muut säästöt ja sitten tämä säästökohde asetetaan vastakkain. Eli se, että olemme pahoillamme, ei tarkoita sitä, että mitään konkreettista tapahtuisi tämän asian tiimoilta.

Tässä on paljon tärkeitä asioita tullut jo esiin. Oikeastaan itse keskittyisin myöskin siihen, että käytännössä tällä hetkellä vain yhdeltä yliopistolta halutaan leikata 30 miljoonaa jo ensi vuonna. Tämä on aivan kohtuutonta ja väärin — vieläpä kaiken lisäksi yliopistolta, joka on menestynyt hyvin, joka on suoriutunut tehtävästään erinomaisesti ihan kansainvälistenkin arvioiden mukaan.

Näillä apteekkimaksuilla ollaan rahoitettu farmasian koulutusta ja tutkimusta. Tämä ei ole ollut millään lailla piilotuki, joka vain menee johonkin, vaan se menee ihan oikeasti yliopistojen perustutkimukseen. Edustaja Guzenina on tässä täysin oikeassa: tämä asettaa korkeakoulujen ja erityisesti nyt tässä suhteessa vielä Helsingin yliopiston taloudellista toimintaa ja sen jatkuvuutta ja suunnitelmallisuutta täysin kohtuuttomaan asemaan. Toivon, kuten myöskin edustaja Guzenina, edustaja Sarkomaan hyvän puheenvuoron jälkeen, että te todella teette ja toimitte. Jos ei missään muussa, niin toivon, että tässä nyt teette sitä konkretiaa, koska siihen nyt näyttäisi olevan yhteistä ymmärrystä myös opposition ja hallituksen välillä molemmin puolin.

21.52 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Pidän todella valitettavina näitä leikkauksia, mitä joudutaan tekemään, ja erityisesti tätä leikkausta, koska tämä kohdistuu epäoikeudenmukaisesti kahteen yliopistoon, Helsingin yliopistoon ja Itä-Suomen yliopistoon. Nämä molemmat yliopistot ovat omassa, voisi sanoa, osaamisalassaan Suomen parhaita yliopistoja. Itä-Suomen yliopisto on farmasian ja lääketieteen alalla nimenomaan sekä suomalaisten yliopistojen joukossa huippua mutta myöskin kansainvälisessä vertailussa hyvin pärjännyt yliopisto. Siinä mielessä miljoonan leikkaus sieltä ja 30 miljoonan leikkaus sitten Helsingin yliopistolta kyllä ovat todellakin isoja rahasummia, kun ottaa huomioon, että sieltä perusrahoituksestakin myöskin leikataan.

Kristillisdemokraattien vaihtoehtobudjetissa me olemme juuri näitä perusrahoituksen leikkauksia halunneet kompensoida ja emme olisi leikanneet aivan tällaisia summia, mitä hallitus nyt sitten leikkaa, vaikka ymmärrämme, että ajat ovat kovat ja säästöjä pitää hakea. Mutta nimenomaan tutkimus, tuotekehitys, innovaatiot, koulutus — ne ovat niitä aloja, joista meidän kaikkein viimeiseksi pitäisi leikata. Jos ajatellaan vaikkapa 90-luvun lamaa, miten Suomi sieltä sitten toipui ja talous lähti nousuun, niin varmasti yksi niistä seikoista oli se, että silloinkin kovina aikoina pyrittiin kuitenkin sen tutkimuksen ja tuotekehityksen, koulutuksen, innovoinnin rahasummat pitämään ja säilyttämään mahdollisimman hyvin.

On hyvä, että sivistysvaliokunta toteaa ihan vakavin sanakääntein sen, että nämä budjettileikkaukset ovat merkittäviä, ja esittää sen toiveen, että ehkä sitten vuonna 2017, jos ovat

ajat paremmat, voidaan näihin palata. Mutta edustaja Guzenina kyllä hyvin muistutti siitä, että nämä yt-neuvottelut ja irtisanomiset kerkiävät tapahtua ennen sitä.

21.54 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! Edustaja Razmyar, miten te voitte vähätellä valiokunnan lausumaa ja päätösvaltaa näin? Se on erittäin vakava kannanotto, kun valiokunta tekee lausuman. Niitä tehdään hyvin harvoin, ja se kertoo todellisesta huolesta. Siellähän sanotaan, että edellytetään jotain, jolloin se eräällä tavalla johtaa... Tietenkään me emme voi luvata sitä tässä edustajina, että jotain tapahtuu, koska se päätös menee valtioneuvostoon, mutta se on erittäin vahva viesti valtioneuvostolle harkittavaksi.

Se, miksi valiokunta teki vahvan lausuman, johtuu siitä, että esimerkiksi Helsingin yliopiston perusrahoitus on ollut vuodesta 2012 lähtien laskeva suhteessa muihin yliopistoihin. Yliopiston osuus vuonna 2012 perusrahoituksesta on ollut 26,59 prosenttia, kun sitten vuonna 2015 osuus on 25,36. Mikäli tämä apteekkikompensaatio poistetaan eikä tule vastaavia lisärahoja muualta, niin silloin valtion rahoitusosuus suhteessa muihin yliopistoihin putoaa entisestään, noin 24 prosenttiin. Lisäksi Helsingin yliopistolla on myöskin valtakunnallisia tehtäviä, eli perusrahoituksesta 12 prosenttia kohdistuu valtakunnallisten tehtävien rahoittamiseen, jolloin perusrahoituksesta jää vain 88 prosenttia käytettäväksi muuhun kuin valtakunnallisiin tehtäviin. Siksi valiokunta halusi tehdä lausuman ja viedä vahvaa viestiä eteenpäin valtioneuvostoon päin.

21.56 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Tässä on käyty hyvää keskustelua siitä, että tiedetään, että tämä on myös vakava säästöesitys ja säästölaki ja johtuu nimenomaan tästä Suomen vakavasta taloustilanteesta.

Mitä tulee siihen, että tietysti tämmöinen tietynlainen kompensaatio on ollut kahdelle yliopistolle, niin tässähän tullaan nyt siihen järjestelmään, että yliopistoille tulee yhtenäinen perusrahoitusmalli, että sen kompensaation pitää nimenomaan sinne perusrahoituksen puolelle löytyä jatkossa. Ja sitten kun tätä kompensaatiota etsitään perusrahoituksen puolelle — toivottavasti se löytyy — niin on nimenomaan tärkeää, että sitä vahinkoa ei siinä yhteydessä sitten tehdä muille yliopistoille, joilta myös joudutaan leikkaamaan.

Näitä samoja korvauskohteitahan on jouduttu etsimään jo esimerkiksi eläkeläisten asumistuen leikkauksen peruuttamisen yhteydessä. Ne hallitus on etsinyt ja riipinyt ja raapinut niitä säästöjä muualta, että se pystyttiin peruuttamaan. Tästä tulee myös vaikea tapaus, mutta toivottavasti tässä onnistumme.

21.57 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa puhemies! Edustaja Lauslahdelle: Se on ymmärretty, että siellä valiokunta on tehnyt tämän oman huomautuksensa ja toteaa, että hallitus ja opetusministeriö harkitsisivat yliopistojen tulonmenetysten korvaamista sitten 2017 budjettivalmistelussa. Mutta kun yliopisto ei voi nyt edes vuoden 2016 budjetin osalta olla varma siitä, saako se tulonmenetyksestä johtuvaa korvausta, niin nämä irtisanomiset, joista yt:t on käyty jo osalta ja joista sitten ne 500 henkilötyövuotta ovat vielä tulossa, tulevat joka tapauksessa toteutumaan. Toivottavasti ymmärsitte tämän, että tämä valiokunnan hyväntahdon ilmaisu ei poista kuitenkaan sitä erittäin hankalaa tilannetta, jossa yliopistot joutuvat olemaan nyt tästä eteenpäin löysässä hirressä ja osaltaan sitten aika moni siellä joutuu tulemaan irtisanotuksi, mikä vaikuttaa ihan varmasti opetuksen laatuun, ainakin asiantuntijoiden mielestä. En tiedä, vaikuttaako teidän mielestänne. Ymmärsin, että valiokunnan mielestä kuitenkin tämä huoli on ihan aiheellinen. (Sari Sarkomaa: Huoli on aiheellinen!)

21.59 **Sanna Lauslahti kok:** Arvoisa puhemies! Johtuen siitä, että kyseenomainen hallituksen esitys ei ole budjettilaki, tämän vuoksi on tilanne, jossa valiokunta antaa eräällä tavalla lausuman muodossa valmisteluun kehotuksen vuoden 2017 budjettiin ja siltä osin pyrkii käyttämään sitä omaa vaikutusvaltaansa. Näen, että tämä oli tässä perusteltu. Selvää on, että tämä tilanne ei kovin helppo ole, eikä edes tiedetä, mitä tuleman pitää. Että tältä osin voin olla edustaja Guzeninan kanssa ihan samaa mieltä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 76/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 94/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 16/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 16/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

22.00 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen siis sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä laeiksi työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta ja pahoittelen jo tässä vaiheessa, että puheenvuoroni tulee olemaan pitkä. Haluan tällä esittelypuheenvuorolla hälventää niitä huolia ja ehkä tahallisiakin väärinkäsityksiä, joita näkyi tänään jo olevan esimerkiksi täällä täysistunnon aikana opposition joissakin puheenvuoroissa.

Tässä hallituksen esityksessä siis ehdotetaan työttömyysvakuutusmaksujen maksuvelvollisuudesta säädettäväksi tapaturmavakuutuslain sijaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa. Valiokunta pitää uudistusta lainsäädäntöä selkeyttävänä. Työttömyysvakuutusmaksujen perintä on siirtynyt tapaturmavakuutuslaitoksilta Työttömyysvakuutusrahastolle jo vuoden 2013 alusta lukien. Tapaturmavakuutuslainsäädännön uudistuessa ensi vuoden alusta maksuista ei ole tarkoituksenmukaista enää säätää tapaturma- ja ammattitautilaissa. Esityksellä ei ole vaikutusta kansalaisten etuuksiin tai heidän maksamiinsa maksuihin.

Uudesta sääntelystä johtuen työttömyysturvalakiin esitetään vähäisiä muutoksia, joista merkittävin on yrittäjämääritelmän muuttaminen. Yrittäjänä tehdystä työstä ei makseta työttömyysvakuutusmaksuja. Uusi sääntelytapa edellyttää tarkempaa määrittelyä siitä, keitä pidetään yrittäjinä. Yrittäjämääritelmä muuttuu niin, että kaikkia niitä, joita pidetään yrittäjien eläkelaissa tai maatalousyrittäjien eläkelaissa yrittäjinä, pidetään myös työttömyysturvassa yrittäjinä. Aiemmin yrittäjinä on pidetty niitä yksityisiä elinkeinonharjoittajia, jotka ovat velvolliset ottamaan yrittäjäin tai maatalousyrittäjäin eläkevakuutuksen. Elä-

kevakuutus on pakollinen, kun omasta työstä saadut tulot ylittävät 7 500 euroa vuodessa. Nyt myös vakuutusvelvollisuutta koskevaa ansiorajaa vähemmän ansaitsevat, omaa työtä tekevät määritellään yrittäjiksi. Samalla lainsäädäntö selkeytyy, koska työlainsäädännön ja muun sosiaalivakuutuslainsäädännön mukaan työ tehdään joko työntekijänä tai yrittäjänä. Vain työttömyysturvalaissa on käytetty käsitettä "omassa työssä työllistyvä".

Ehdotettu muutos on lähtökohtaisesti pitkälti lainsäädäntötekninen, eikä se muuta työttömyysturvan saamisedellytyksiä tiukemmiksi — ehdotus ei muuta työttömyysturvan saamisedellytyksiä tiukemmiksi. Valiokunnan saamissa lukuisissa lausunnoissa ja valiokuntakäsittelyn aikana laajasti julkisuudessa on paitsi vastustettu yrittäjämääritelmän muutosta myös nostettu esiin muita erityisesti omassa työssään työllistyvien työttömyysturvaan liittyviä epäkohtia. Esiin nostetut ongelmat koskevat keskeisesti voimassa olevan työttömyysturvalain soveltamista ja tulkintaa te-toimistoissa. Valiokunta painottaa, että yrittäjämääritelmän muuttaminen ei vaikuta omassa työssä työllistyvän työttömyysturvaan heikentävästi. Käsitys siitä, että henkilön oman työn kutsuminen yrittäjätoiminnaksi johtaisi työttömyysturvan epäämiseen, on virheellinen.

Valiokunnan saamista lausunnoista kävi ilmi, että yrittäjämääritelmän muuttamista ei sinänsä pidetä isona ongelmana, vaan ongelmallista on pää- ja sivutoimisen yritystoiminnan rajanvedon epäselvyys ja ankara tulkintakäytäntö. Sosiaali- ja terveysvaliokunta korostaa, ettei yrittäjämääritelmän muutoksella muuteta lainkaan sen arviointia, milloin oman työn tai yritystoiminnan katsotaan olevan sivutoimista tai päätoimista. Sama säännös, jota sovelletaan nykyisin sekä omaa työtä tekeviin että yrittäjiin, pysyy voimassa myös nyt hyväksyttävän lakiehdotuksen voimaantulon jälkeen. Yrittäjällä ja omassa työssään työllistyvällä on yhtäläinen oikeus päivärahaan, jos työ tai yritystoiminta ei ole päätoimista. Jos oma työ on niin vähäistä, että sitä pidetään sivutoimisena, on sama työ myös yrittäjänä sivutoimista. Jos työnhakijalla on tuloja omasta työstä tai yritystoiminnasta, hänelle voidaan maksaa soviteltua päivärahaa.

Yrittäjiä koskevien säännösten soveltaminen tarkoittaa omassa työssä työllistyvien osalta sitä, että heihin ryhdytään soveltamaan niin sanottua palkansaajaan rinnastettavaa yrittäjää koskevaa poikkeusta. Säännöksen mukaan yksinyrittäjä, joka itse osallistuu työsuoritukseen toimeksiantajan määräämällä tavalla ollen toimeksiantosuhteessa samoihin harvalukuisiin toimeksiantajiin ja ilman kiinteää toimipaikkaa toiminnan harjoittamista varten, pääsee työttömyysetuudelle toimeksiantosuhteiden välillä ilman erillisiä toiminnanlopetustoimia. Tämä muutos tuo helpotusta keikkatyötä tekeville, joiden toimeksiantotyö on mahdollista tulkita palkansaajatyöhön rinnastettavaksi. Omaa työtä tekevillä yleinen tilanne on, että ammattiasema vaihtelee ja työ tehdään pätkittäin välillä yrittäjänä, välillä palkansaajana. Lakimuutos helpottaa tällä tavoin työskentelevien osalta työttömyysturvan piiriin pääsemistä.

Arvoisa herra puhemies! Myös toiminimiyrittäjän asema paranee tätä myötä. Käytännössä päätoimisesti omassa työssään työllistyvien henkilöiden osalta ei tältä osin muutu mikään. Sen sijaan kymmenientuhansien yksityisten elinkeinonharjoittajien eli niin sanottujen toiminimiyrittäjien osalta tämä lainmuutos tarkoittaa sitä, että he pääsisivät toiminnan lopetettuaan jatkossa pienemmällä byrokratialla työttömyysetuudelle. Valiokunta on myös tietoinen siitä, että te-toimistojen soveltamiskäytännössä on esiintynyt paljon rajanveto-ongelmia ja niiden tulkinnat yrittäjyyden pää- ja sivutoimisuudesta eivät ole aina olleet yhdenmukaisia. Ratkaisut on koettu monissa tapauksissa epäoikeudenmukaisiksi ja kohtuuttomiksi. Näin on tapahtunut erityisesti silloin, kun hyvin vähäistäkin toimintaa on

pidetty päätoimisena. Samoin ongelmia on koettu olevan ratkaisuissa, jotka koskevat sen arviointia, onko harjoitettu toiminta päättynyt. Valiokunta pitää työttömyysturvaa hakevien oikeusturvan kannalta tärkeänä, että ratkaisutoiminnan ennustettavuutta voidaan parantaa.

Nyt hyväksyttävien muutosten johdosta työ- ja elinkeinoministeriön on uudistettava ohjeistustaan yrittäjien työttömyysturvan osalta. Valiokunta korostaa, että ohjeiden selkeyteen tulee kiinnittää erityistä huomiota, jotta niiden soveltaminen eri puolilla maata olisi nykyistä yhdenmukaisempaa. Tästä valiokunta esittää lausumaa.

Arvoisa puhemies! Valiokunta toteaa työelämän muuttuvan enenevästi siihen suuntaan, että työ- ja toimeksiantosuhteet pätkittyvät ja erilaisella ammattistatuksella tehtävien töiden vuorottelu työelämässä lisääntyy. Työllisyysasteen nostamiseksi pätkittäisenkin yrittäjämäisen työn tekemiseen on syytä kannustaa. Sen lisäksi, että pätkittäin tehty keikkatyö parantaa henkilön taloudellista asemaa, se auttaa osaamisen ylläpidossa ja vahvistaa työllistymismahdollisuuksia jatkossa. Omassa työssä työllistyvien määrän kasvun taustalla on Tilastokeskuksen tutkimuksen mukaan muun muassa toimeksiantajien pyrkimys välttää eläkevakuutus-, sosiaaliturva- ja työttömyysvakuutusmaksujen maksamista. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoi, että uudenlaisten työskentelymuotojen yleistyessä kokoaikaisten työsuhteiden rinnalla niiden vakuuttamiseen liittyvät puutteet tulee pyrkiä ratkomaan niin, että ansiotarkoituksessa tehty työ mahdollisimman kattavasti luo sosiaaliturvaa. Myös tästä valiokunta ehdottaa lausumaa.

Tähän mietintöön sisältyy vastalause, jossa on hylkäysehdotus ja lausumaehdotuksia. Ne tullaan varmastikin esittelemään myöhemmin.

22.09 **Aino-Kaisa Pekonen vas:** Arvoisa puhemies! Viime viikkoina on tullut aivan valtavasti palautetta tästä käsittelyssä olevasta lakiesityksestä. Palautteen antajat ovat olleet hyvin huolestuneita siitä, vaikeuttaako tämä lakiesitys entisestään itsensä työllistäjien asemaa ja työttömyysturvan saamista. Samasta asiasta ovat olleet huolissaan myös ne lukuisat luovien alojen toimijoiden edustajat, jotka ovat lausuneet asiasta valiokunnalle. Palautteen ja lausunnonantajien suurin huolenaihe lakiesityksessä on yrittäjämääritelmän muuttaminen. Muutoksen seurauksena kaikkia niitä, jotka eivät ole työ- tai virkasuhteessa, kohdellaan jatkossa yrittäjinä. Ongelmaksi muodostuu pää- ja sivutoimisen yrittäjyyden välinen rajanveto. Hallituksen esitys siirtää yrittäjämääritelmän piiriin sellaisia tilanteita, joita nykyisin ei pidetä yrittäjyytenä vaan jotka käsitellään omassa työssä työllistymisenä. Muutos koskettaisi erityisesti luovan alan toimijoita, kuten toimittajia, taiteilijoita ja tieteentekijöitä sekä freelancertyöntekijöitä. Monilla luovilla aloilla ja tutkimustyössä toimeentulo koostuu usein pienistä puroista, kuten lyhytaikaisesta palkkatyöstä, apurahoista sekä niin sanotusta omasta työstä saaduista tuloista. Hallituksen tulisi toimillaan helpottaa näiden ihmisten työpanoksen antamista yhteiskunnalle, ei vaikeuttaa sitä.

Arvoisa puhemies! Alun perin lakiesityksen oli tarkoitus parantaa itsensä työllistäjien asemaa, mutta nyt on käymässä päinvastoin. Ei voi olla niin, että te-keskuksen työntekijän tehtäväksi jää tulkita, kuka on sivu- tai päätoiminen yrittäjä ja kuka on näin ollen oikeutettu työttömyysturvaan. Lakia olisi ehdottomasti tältä osin pitänyt täsmentää. Pää- ja sivutoimisuuden tulkintakäytännöt ovat jo nyt sattumanvaraisia ja vaihtelevat te-toimistoissa ja kaupungista toiseen. Jos eduskunta hyväksyy tämän lakiesityksen, on ehdottoman tärkeää, että te-toimistojen ohjeistus saadaan tasolle, jolla kaikkia kohdellaan yhdenvertaisesti. Työttömän kannalta on ongelmallista, jos lyhyiden toimeksiantojen vastaanottaminen voi

johtaa työttömyysetuuksien menettämiseen tai sen vaaraan. Tämä ei kannusta työnhakijaa työllistymään vaan välttämään toimeksiantoperusteista työtä. Työn välttäminen taas lisää työttömyyttä, jota meillä on Suomessa liikaa.

Arvoisa puhemies! Tähän lakiesitykseen sisältyy myös toinen tärkeä asia, joka saattaa muodostua ongelmaksi erityisesti taiteilijoille. Esityksen perusteluissa todetaan, että yksityisiltä elinkeinonharjoittajilta edellytettäisiin työttömyysetuuden saamiseksi taloudellisten ja tuotannollisten toimintojen kokonaan päättymistä, kun yritystoiminta loppuu. Tähän voi käytännössä kuulua myös työvälineistä ja toimitiloista luopuminen, jos muuta näyttöä yrityksen lopettamisesta ei ole. Jos tulkitaan, että taiteilijan tulisi vastedes myydä työvälineensä tai luopua työhuoneestaan todistaakseen työnsä päättymisen, tämä vaikeuttaa kohtuuttomasti taiteilijana toimimista.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoi mietinnössään, että uudenlaisten työskentelymuotojen yleistyessä kokoaikaisten työsuhteiden rinnalla niiden vakuuttamiseen liittyvät puutteet tulee pyrkiä ratkomaan niin, että ansiotarkoituksessa tehty työ mahdollisimman kattavasti luo sosiaaliturvaa. Tähän on erittäin helppo yhtyä. Lyhyidenkin toimeksiantojen vastaanottamista tulee helpottaa. Tämä ei kuitenkaan riitä. Jos eduskunta hyväksyy lakiesityksen, jatkossa on huolehdittava, ettei itsensä työllistäjien asema entisestään vaikeudu. Te-toimistojen henkilökuntaa on ohjeistettava työttömyysturvan osalta. Työttömyysturvalakia on täsmennettävä pää- ja sivutoimisuuden rajanvedon suhteen.

Arvoisa puhemies! Ihan loppuun: Työelämä muuttuu nopeassa tahdissa, samoin työtehtävät ja ammattirakenteet muuttuvat. Pätkätöitä tekeviä ja itsensä työllistäjiä on kasvava määrä. Työttömäksi voi joutua kuka tahansa koska tahansa. On ehdottoman tärkeää, että koko sosiaaliturvajärjestelmäämme kehitetään suuntaan, joka kannustaa ottamaan työtä vastaan mutta tarjoaa myös turvaa työelämän katkoksiin. Ehkä jo tuossa kyselytunnilla kävi selväksi, että asia on äärimmäisen vaikea ja monimutkainen ja sitä on syytä pohtia huolella.

22.14 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Itsensä työllistävien määrä on ollut kasvussa jo hyvän aikaa. Moni työllistää itsensä omasta tahdostaan, mutta arviolta viidennes heistä päätyy työllistämään itsensä pakon edessä. On tiedossa, että monessa tapauksessa työnantajilla on kannustin teettää työtä toimeksiantoperusteisesti, koska siten he välttyvät maksamasta palkan sivukuluja ja järjestämästä esimerkiksi työterveydenhuoltoa. Tämä on ongelma, joka vaatii todellista pohdintaa ja selvittämistä.

Käsittelyssä oleva hallituksen esitys ei tuo tähän tilanteeseen parannusta, mutta se ei sitä kyllä huononnakaan. Julkisuudessa on liikkunut paljon väitteitä, joiden mukaan jatkossa jokainen itsensä työllistäjä saa päätoimisen yrittäjän leiman ja jää siten työttömyysturvan ulkopuolelle. Näin ei kuitenkaan tapahdu. Omaa työtä tekevään ja yrittäjään on sovellettu samoja työttömyysturvalain säännöksiä jo tähänkin asti. Myös lakimuutoksen jälkeen työttömyyspäivärahaa voidaan maksaa, kunhan yritystoiminta on sivutoimista. Sivutoiminen oma työ ei siis muutu tämän esityksen myötä päätoimiseksi yritystoiminnaksi.

Sen sijaan esitys tuo pienen parannuksen työttömyysturvan piiriin pääsemiseen, sillä jatkossa Y-tunnuksesta luopuminen ei enää olisi edellytyksenä työttömyysturvan saamiselle. Tämä helpottaa toiminnan uudelleenkäynnistämistä, jos työtilaisuuksia tulee tarjolle. Se on herättänyt huolta, millä tavoin yrittäjyyden sivutoimisuus osoitetaan. On hyvin tärkeää, että itsensä sivutoimisesti työllistävillä säilyy myös käytännössä oikeus työttömyystur-

vaan. Sosialidemokraateille olikin tärkeää saada valiokunnan mietintöön lausuma, jonka mukaan te-toimistojen osaamista, ohjeistusta ja toimintakäytäntöjä pikaisesti tarkennetaan omassa työssä työllistyvien ja yrittäjien työttömyysturvan osalta. Ratkaisukäytännössä on pyrittävä yhdenmukaisuuteen ja siihen, että työttömyysturvaa hakevien oikeusturva ei vaarannu.

Hallitus ei ole pyrkinyt ratkaisemaan ammatinharjoittajien, freelancereiden tai toimeksiantosuhteessa työtä tekevien työttömyysturvassa tai muussa sosiaaliturvassa olevia ongelmia. Siksi on tärkeää, että saimme valiokunnan mietintöön lausuman, jonka mukaan epätyypillisissä työsuhteissa ja toimeksiantosuhteissa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet selvitetään ja selvityksen perusteella tarvittaessa valmistellaan lainsäädännön muutosehdotukset. Tätä kautta voimme puuttua siihen ongelmaan, että ihmisiä joutuu vastentahtoisesti toimeksiantosuhteiseen työhön, vaikka sama työ olisi tehtävissä normaalina palkkatyönä. Nyt on syytä myös odottaa hallituksen tarttuvan toimeen.

Arvoisa rouva puhemies! Hallitusta on syksyn aikana aiheellisesti kritisoitu siitä, että se on valmistellut lakiesityksensä puutteellisesti ja asianomaisia tahoja kuulematta. Tämäkään esitys ei ole poikkeus, ja esimerkiksi monelle taiteilijajärjestölle esitys tulikin täytenä yllätyksenä. Kenties epäselvyydet lakimuutoksen vaikutuksista olisivat olleet vähäisemmät, mikäli asianosaisia olisi kuultu jo valmisteluvaiheessa. Toivon, että hallitus ottaisi tästä asiasta opikseen.

22.18 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Kiljusella oli erinomainen puheenvuoro, mutta yhteen kohtaan tarttuisin. Edustaja Kiljunen totesi, että hallitus ei ole tehnyt mitään, mutta kyllä hallitus on tehnyt itse asiassa jotain. Siitä on todisteitakin täällä eduskunnassa: hallituksen esitys 64, joka liittyy siihen ongelmatiikkaan, jossa te-toimistoissa eri puolilla maata tulkitaan eri tavoin työttömyysturvaa hakevien yrittäjien tilannetta. Tässä hallituksen esityksessä on ehdotus, että työttömyysturvalain toimeenpano ja ohjaus, valvonta keskitettäisiin hallinnollisesti Uudenmaan ely-keskukseen. Näin pystyttäisiin turvaamaan työttömyysturvaa hakevien yhdenvertainen kohtelu. Siltä osin voin sanoa, että yhden askeleen hyvään suuntaan, erittäin hyvään suuntaan, hallitus on jo ottanut tämän hallituksen esityksen muodossa.

22.19 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! En ehkä toista kertaa siteeraa Kansan Uutisia, mutta tässä nyt siteeraan Kansan Uutisia. Haluan sanoa sen, että me kuulimme nyt luovaa alaa, minkä ehkä hallitus vähän jätti vähemmälle, kun tätä lakiesitystä teki, mutta me kuulimme myöskin Journalistiliiton lakimiestä, joka sanoi, kun näki tämän sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, että tämän lain kanssa voidaan elää, koska tämä lakiesitys itsessään ei heikennä eikä parannakaan luovan työn henkilöiden oikeutta työttömyysturvaan, koska se ei tässä muutu. He totesivat, että olennaista on nyt se — kun tämä olemassa oleva tilanne jo on, että te-keskukset tulkitsevat hyvin eri tavalla ja todella tiukkaan — että toivoa luovat nämä meidän lausumamme, ja he todella toivovat, että ministeri nyt huolehtisi siitä, että te-toimistot saavat nämä ohjeet ja tulkitsevat sitten oikeudenmukaisesti. Eli tämä on tämä kokonaisuus, ja tässä, kun edustaja Pekonen käytti puheenvuoron, tuntuu ihan, (Puhemies koputtaa) että ette olleet lukeneet tätä mietintöä ihan loppuun asti, kun teitte vastalauseen.

22.20 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tulkinta onkin nimenomaan se suurin ja ongelmallisin kohta tässä lainsäädännössä, ja todellakin siihen valiokunta kiinnitti huomiota ja mietinnössä siihen myös puututtiin. Mutta ehkä on myös hyvä huomata, että tämä nykyisin omassa työssä työllistyviä taiteilijoita ja tieteentekijöitä koskeva erillinen soveltamisohje ei ole enää voimassa tämän nyt esitetyn lakimuutoksen jälkeen. Se on myös aiheuttanut paljon huolta, että nyt tavallaan se tulkinta siirtyy entistä enemmän sinne te-keskuksille. Tämä on mielestäni myös ihan huomionarvoinen asia, että enää tätä ohjetta ei sitten tarvitse noudattaa.

22.21 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen ymmärtää, että nykytilanne on ongelmallinen, kun meillä voi olla työntekijä, voi olla itsensä työllistäjä tai voi olla yrittäjä, ja nämä tulkinnat ja rajat näiden välillä ovat ilman muuta kaikille vaikeasti ymmärrettäviä.

Mutta mitä tulee sitten tämän lain säätämiseen: Tänään kyselytunnilla käytiin kohtuullisen omituinen keskustelu siitä, että tämä olisi vihreän kansanedustajan blogin vika, että tästä on erimielisyyksiä. Näinhän ei tokikaan ole, vaan kun lukee näitä lausuntoja, jotka ovat kirjoittaneet Journalistiliitto, Näyttelijäliitto, Taidemaalariliitto, Suomen Taiteilijaseura, Yleinen työttömyyskassa, Suomen Muusikkojen Liitto, Elokuva- ja mediatyöntekijät ja niin edelleen, niin täytyy kyllä sanoa, että tätä lakia, näin monimutkaista ja vaikeasti ymmärrettävää lakia, on valmisteltu todella huonosti ja sen takia tälle olisi toivonut lisää käsittelyaikaa. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtajana toivoin kovasti (Puhemies: Aika!) sen käsittelyä myös omassa valiokunnassa.

22.22 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kyllä se todeta, että ei oppositio ainakaan ole halunnut selventää tätä kuviota mitenkään freelancereita tai muita niitä ihmisryhmiä kohtaan, joita tämä lakiesitys koskettaa. Haluan vielä kerran sanoa, että tällä esityksellä ei puututa sivu- tai päätoimisuuden määrittelyyn. Se ei siis muutu nykyisestä. Jos omassa työssä työllistyminen on sivutoimista, sitä se on myös yrittäjänä. Se on sitten toinen asia, olisiko sivu- tai päätoimisuuden määrittelyä koskevassa pykälässä muuttamistarvetta. Tässä esityksessä ei ole kuitenkaan siitä kyse. Tässä on kyse vain maksuvelvollisuuden määrittelystä.

22.23 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Salissa on tänään käytetty useita varsin värikkäitäkin puheenvuoroja tähän aihepiiriin liittyen, ja itseni vuosikausia niin freelancerina kuin toiminimiyrittäjänäkin elättäneenä en voi kuin ihmetellä sitä valtavaa väärän ja virheellisen informaation määrää, joka tämän aihepiirin ympärillä liikkuu ja jota tahallaan jaetaan. Edustaja Heikkisen esittelypuheenvuoro oli erittäin selkeä ja samoin on valiokunnan kattava mietintö. Mietintö kannattaa tarkkaan lukea, mikäli kokee, että asiassa on epäselvyyksiä.

22.23 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin, minun on vaikea ymmärtää, mitä edustaja Lauslahti sanoi, että minä olisin sanonut, ettei hallitus ole tämän asian osalta tehnyt mitään. Enhän minä näin todennut. Tosiasia on se, että me olimme kaikki yhtä mieltä siitä, että ohjeistus te-toimistoissa on ollut puutteellista ja se on ollut myös erilaista, minkä takia on hyvä, että nyt tämä keskitetään yhteen te-toimistoon ja sitä kautta tämä selkeytyminen tulee, ja se on juuri näin, kuin on todettukin.

Toinen asia on se, että kyllähän tämän prosessin ympärillä myös oli ihan selkeä, voisiko sanoa, ongelma se, että tässä ei kuultu kaikkia asiantuntijoita eikä esimerkiksi kaikkia järjestöjä, mikä olisi mahdollistanut sen, että siltä puutteelliselta, epävarmalta tiedolta, joka nyt kentällä on, me olisimme välttyneet, koska kyllähän tämä prosessina meillä valiokunnassakin oli hyvin hämmentävä niin hallituspuolueille kuin meille oppositiolle ja piti tehdä todella paljon töitä sen eteen, että ymmärsi, mitä tämä lainsäädäntö tarkoittaa, (Puhemies: Aika!) ja todeta se, että tällä lailla ei todellakaan puututa näihin osa-aikaisuuksiin. Tämä on hyvin tekninen.

22.24 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin, tärkeää nyt on, että tämä asia selkiää. Olen erittäin pahoillani niitten varmaan satojentuhansien ihmisten puolesta, jotka todellakin ovat huolissaan tästä tilanteesta, ja oli hyvä kuulla tänään, kun ministeri Lindström totesi, että hän nämä ohjeet tekee, ja uskon, että tästä päästään eteenpäin.

Mutta hyvä on todeta se, niin kuin täällä kunnioitettu valiokuntamme varapuheenjohtaja totesi, että mikä tässä laissa muuttuu ja mikä sitten ei. Tämä lakiesitys ei ole se esitys, jolla ratkotaan taiteilijoiden työttömyysturvassa ilmenneitä ongelmia, joiden olemassaoloa ei voi todellakaan kiistää, mutta me halusimme myöskin ehkä poikkeuksellisesti lähteä ratkomaan näitä, koska olimme niistä niin huolissamme. Siksi teimme myöskin lausuman näistä ohjeista ja ennen kaikkea lausuman siitä, että todellakin edellytämme, että epätyypillisissä työsuhteissa ja toimeksiantosuhteissa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet todellakin selvitetään ja selvityksen perusteella tarvittaessa valmistellaan lainsäädännön muutosehdotukset, että myöskin tämä lakiesitys tulisi. (Puhemies: Aika!) Eli todella otimme tämän huolen... [Puhemies antoi puheenvuoron seuraavalle puhujalle.]

22.25 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Juuri siitä on kyse, että kohderyhmänä olevia liittoja, järjestöjä ja taiteilijoita ei ole kuultu riittävästi, ja se on aiheuttanut aivan valtavan epätietoisuuden joka puolella. Te sanotte, että tämä ei huononna, jos ei parannakaan — hyvä. Vakuutusoikeus on kuitenkin katsonut, että freelancejournalistin kolmen tunnin työ kuukaudessa täyttää päätoimisen yrittäjyyden kriteerin, vaikka henkilöllä ei ollut yritystä eikä yritystuloja. Raskauttavaa oli vain, että hän pyrki työllistymään aktiivisesti tänä aikana. Tällainenhan ei voi jatkua missään tapauksessa. Tähän pitäisi saada parannusta.

Ilmeisesti se kaikkein tärkein asia jatkossa on se, että sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden raja selvennetään todella, ja se tarkoittaa sitä, että TEMin on uusittava ohjeistus työttömyysturvasta niin työntekijän kuin yrittäjänkin osalta ja nopeasti. Aikaa selkeille (Puhemies koputtaa) ohjeille on kaksi viikkoa.

22.27 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta teki erittäin kattavan selvityksen tästä hallituksen esityksestä, ja siellä on lukuisia lausuntoja. Luettelen muutamia: Suomen Muusikkojen Liitto, Suomen Näyttelijäliitto, Suomen elokuva- ja mediatyöntekijät, myöskin Suomen Yrittäjänaiset. Ja sitten meillä oli kuulemisissa mukana myöskin eri näkökulmia ja eri tahoja. Siltä osin voi sanoa, että valiokuntahan teki tässä juuri sitä työtä, mitä piti, ja me moneen kertaan pohdimme myös sitä, olemmeko me ymmärtäneet oikein, ja voi sanoa, että nyt meillä on tehtynä aivan loistava mietintö, joka avaa tätä problematiikkaa. Palaan vielä tähän edustaja Sarko-

maan nostamaan lausumaan, lausumaan 2, jossa edellytetään, että epätyypillisessä työsuhteessa ja toimeksiantosuhteessa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet selvitetään. Tällä on myöskin vahvat viestit valiokunnasta eteenpäin valmistelulle.

22.28 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Lauslahti jo kävi läpi tämän kattavan listan siitä, keitä me olemme tätä mietintöä tehdessä kuulleet joko suullisesti tai kirjallisesti, mutta tuo lista on vielä pitempi.

Muutama sana tästä keikkatyöntekijän asemasta. Keikkatyötä tekevän asema paranee tämän lain myötä, kun omassa työssä työllistyvään voidaan alkaa soveltaa niin sanottua palkansaajaan rinnastuvan yrittäjän työttömyysturvasäännöstä, kun heitä jatkossa pidetään yrittäjinä. Palkansaajaan rinnastuvana yrittäjänä on helpompi toimeksiantojen välillä saada työttömyysturvaa kuin omassa työssä työllistyvänä. Yrittäjän turva on tältä osin parempi kuin omassa työssä työllistyvällä.

22.28 **Sari Sarkomaa kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Todellakin tässähän meidän olemassa oleva lainsäädäntömme on sellainen, että on henkilö sitten omassa työssä työllistyvä tai yrittäjä, jos hän osapäiväisesti tekee tuota työtä esimerkiksi, mitä tässä vihreiden edustaja nosti esille, tekee pienen pätkän työtä, vaikka hän tekisi sen yrittäjänä, niin hän on oikeutettu soviteltuun työttömyysturvaan, jos ei ole kokopäiväistä tuo työ. Tämä on nykyinen lainsäädäntö, ja se on myöskin jatkossa. Lainsäädäntö on tällainen, eli tuo huoli tässä on turha.

Mutta aito huoli on todellakin niistä tulkinnoista, jotka ovat vaihdelleet todellakin eri tekeskuksissa, ja sen takia on todella hyvä, että meillä tulee vuoden 2016 alussa voimaan lainsäädäntö, jolloin todellakin kaikki ohjaus ja neuvonta keskitetään Uudenmaan ely-keskukseen, jolloin ratkaisujen pitäisi tulla yhdenmukaisemmiksi. (Sanna Lauslahti: Juuri näin!) — Todellakin. — Tämän lisäksi on meidän lausumamme, josta oletamme näitä ohjeita, mutta toki emme voi olla täysin (Puhemies koputtaa) varmoja, että kaikki on kunnossa, mutta olemme tehneet kaikkemme.

22.30 **Anneli Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todella harmillista, että kansalaisille on värittynyt tästä virheellistä tietoa, ja väitän, että yhtenä syynä tässä ei ole ollut se, että me valiokunnassa olemme kuulleet hyvin poikkeuksellisen paljon, kunnioitettavan paljon asiantuntijoita, vaan tämän lain valmistelun yhteydessä olisi ollut hyvä, että olisi kuultu, mikä olisi helpottanut silloin meidän valiokuntaprosessiakin. Sen takia tässä oikeastaan siihen lainvalmisteluprosessiin osoitan kritiikin, en meidän valiokuntatyöhömme, se oli erittäin ansiokasta.

Haluan tässä yhteydessä vielä todeta sen, että nyt tämä käsittelyssä oleva laki liittyy työttömyysturvan maksuperusteiden selkeyttämiseen elikkä tämä on hyvin pitkälle myös tekninen. Tällä lailla ei todellakaan puututa osa-aikaisuuteen, ei kokoaikaisuuteen, ei freelancertyön ongelmiin eikä niihin sisältöihin, joita tuli meidän kuulemisen aikana hyvin paljon, minkä takia me teimme nämä lausumat. Sitä kautta voin jopa sanoa, että me teimme paremman mietinnön (Puhemies: Aika!) kuin meiltä olisi välttämättä edes edellytetty.

22.31 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nimenomaan lain valmistelussa kuuleminen on ollut puutteellista, ja siihen minun mielestäni hallituksen on syytä kiinnittää huomiota, kun lainsäädäntöä muutetaan ja kehitetään. On ihan totta,

mitä edustaja Sarkomaa sanoi, että tämä varmasti tulee helpottamaan työskentelyä, kun tämä ohjeistus on keskitetty yhteen ely-keskukseen, jolloinka toivottavasti se tulkinta on yhdenvertaista ja ne päätökset ovat oikeudenmukaisia.

Mutta minun täytyy myös antaa kiitosta meidän valiokunnalle siitä, että me myös kuulimme sen huolen, mikä kentältä tuli, ja jatkoimme kuulemista ja kuulimme asiantuntijoita laajalti. Haluan myös antaa tässä kiitosta ministeri Mäntylälle, joka täällä myös kyselytunnilla päivällä kiinnitti tähän asiaan huomiota, nosti näitä epäkohtia esiin. Mielestäni vaikutti aidosti siltä, että hän haluaa olla kehittämässä asiaa parempaan suuntaan tulevaisuudessa.

22.32 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uskon, että meillä sekä oppositiossa että hallituksessa on yhteinen tahto madaltaa yrittäjyyden ja työnteon raja-aitoja. Nykyinen sirpaleinen työelämä tarkoittaa sitä, että moni tekee samaan aikaan töitä työntekijänä, yrittäjänä, opiskelee ja hoitaa läheisiään. On koko maan etu, että nämä raja-aidat ovat mahdollisimman matalia ja ihminen myös hankkeiden päättyessä on oikeutettu sosiaaliturvaan. Koska tämä kyseessä oleva asia on niin monimutkainen, työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtajana esitin nöyrän toiveen, pyynnön ja vaikka mitä siitä, että saisimme tämän lakiesityksen myös siihen valiokuntaan käsiteltäväksi. En ollut pyyntöni kanssa yksin, muun muassa kokoomusedustajia oli mukana tekemässä tätä samaa pyyntöä, mutta siinä ei onnistuttu.

Vielä siitä, että asiat jatkossa käsitellään Uudenmaan elyssä: hyvä niin, että käytäntö selkeytyy, mutta toivoisin, että näitä asioita alettaisiin käsitellä välillä jossakin muussakin elyssä (Puhemies: Aika!) kuin Uudellamaalla.

22.33 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On varmasti niin, että tämä jo olemassa oleva tilanne ja tulkinnat noissa te-keskuksissa ovat todellakin hajanaisia ja sekavia. Sitten toisaalta myöskään tämän lainsäädäntöprosessin tiedottaminen ei mennyt kaikilta osiltaan aivan putkeen, ja sen takia tämä huoli on herännyt tuolla kentällä. Me olemme saaneet paljon yhteydenottoja ja ihan sellaisia yhteydenottoja, joissa on kysytty, että pitääkö minun nyt lopettaa toiminimiyrittäminen, jottei käy sillä tavalla, että menetän mahdollisuuteni sitten soviteltuun päivärahaan. Täällä edustaja Sarkomaa sanoi, että kyllä sitten saa sitä soviteltua päivärahaa. Kuitenkin käytännön tilanne on se, että se sovitellun päivärahan saaminen ei ole ollut mitenkään itsestäänselvyys ja on monta kertaa ollut semmoisia hyvin kohtuuttomia tilanteita, jolloin pienimuotoinen yritystoiminta on todellakin tulkittu — niin kuin täällä on tullut esille — kokopäivätoimiseksi ja ei olekaan ollut mahdollisuutta tähän soviteltuun päivärahaan, joten kyllä tässä varmasti vielä sitä korjattavaa tiedottamisen osalta riittää.

22.34 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä on nyt käyty keskustelua siitä, edustaja Järvinen on tuonut esille sen, että tämän lain olisi pitänyt tulla myös työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan. Itse satun olemaan molemmissa valiokunnissa, sekä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa että sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, ja molempien valiokuntaneuvosten kanssa tästä asiasta keskustellen asia oli aika yksinkertainen. Kyse on työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain ja työttömyysturvalain muuttamisesta. Tämä asia ei kuulu työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan vaan sosiaa-

li- ja terveysvaliokuntaan, ja sen takia sosiaali- ja terveysvaliokunta on tämän asian käsitellyt. Tämä on näin yksinkertainen, tämä juttu.

Puhemies Maria Lohela: Takaisin puhujalistaan.

22.35 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Täytyy kiittää valiokuntaa siitä, että tämä valiokunnan mietintö on kyllä erittäin hyvä ja siinä on nostettu nimenomaan nyt ne kehittämistarpeet esille. Siinä mielessä voin sanoa, että voin tukea tätä hallituksen esitystä, koska, niin kuin sanoin, tämä olemassa oleva tilanne on jo kerta kaikkiaan sekava ja ongelmallinen ja tulkinnat hyvin erilaisia, ja sitten todellakin tiedottaminen nyt ei tämän asian osalta mennyt aivan niin kuin Strömsössä, niin kuin tapana on sanoa.

Meidän täytyy myöskin huomioida se, että näitten epätyypillisten työsuhteitten määrä ja toisaalta erilaisten toimeksiantosuhteitten määrä kasvaa koko ajan, joten siinä mielessä mietin sitä, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ei suinkaan välttämä huono paikka olisi ollut lausunnonantajana, koska silloin oltaisiin voitu katsoa kokonaistilannetta. Tämän tyyppinen työn tekeminen lisääntyy ihan valtavasti, ja siinä on myöskin nähtävissä vähän sen tyyppistä, että on tiettyjä työnantajia, jotka eivät halua ryhtyä työnantajaksi, ja sitten he sanovat esimerkiksi nuorille, että kirjaudu johonkin työosuuskuntaan ja tee sitä kautta toimeksiantosopimus. Sitä kautta he myöskin välttyvät tiettyjen sivukulujen maksamiselta.

Minun mielestäni tämä on nyt semmoinen aivan valtava, kasvava trendi. Se on tullut kaikkien näitten ubereitten sun muitten erilaisten jakamistalouksien ynnä muitten kautta. Tähän pitäisi nyt sillä tavalla kokonaisuutena ottaa kantaa, mihin suuntaan me haluamme olla sosiaaliturvan, työttömyysturvan yhteensovittamista kehittämässä. Tämä on minun mielestäni aivan oleellista. Kun puhutaan aina näistä hiljaisista signaaleista, niin tähän pitäisi nyt todellakin tarttua, ja kristillisdemokraatit ovat lähteneet kehittämään tätä kannustavaa perusturvaa juuri sen tähden, että kun tämän tyyppinen työskentely lisääntyy, niin olisi olemassa sitten se niin sanottu perusturva siellä taustalla.

Vielä haluan todeta, että tämä soviteltu päiväraha on ollut kyllä aina semmoinen taistelun aihe, että on päässyt sille sovitellulle päivärahalle, ei suinkaan mikään automaatio.

22.37 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on kauan odotettu ja toivottu. Yrittäjät tulevat vihdoinkin samalle viivalle palkansaajien kanssa työttömyysturvan osalta. Samalla kynnys yritystoiminnan aloittamiseen alenee Suomessa merkittävästi. Yritystoimintaa ei tarvitse enää myöskään lopettaa kokonaan, kun työt ovat vähissä ja on tarvetta työttömyysturvan käyttöön. Kun toimeksiantoja on jälleen näköpiirissä, on samalla Y-tunnuksella ja/tai samoilla työvälineillä mahdollista aloittaa työt heti uudelleen.

Yrityksen pakkolopettaminen työttömyysturvan saamiseksi on ollut turhaa byrokratiaa ja resurssien haaskausta. Yrityksen mahdollisuus niin sanottuun pöytälaatikointiin on yksi tärkeistä hallituksen nyt tekemistä normien purkuesityksistä, joilla helpotetaan yritystoimintaa ja työntekoa. Tärkeää on myös tässä esityksessä se, että itsensä työllistäneet freelancerit ja muut keikkatyötä tekevät voivat ottaa nyt entistä turvallisemmin toimeksiantoja vastaan ilman pelkoa työttömyysturvan menettämisestä. Tässä ei siis kukaan menetä mitään, vaan nimenomaan laajennetaan työttömyysturvaa yrittäjille.

Niistä peloista ja huolista, joita näistä kärjistämisistä ja keskusteluista erityisesti tuolla somessa on tullut, todella paljon on tullut yhteydenottoja myös meille hallituksen edusta-

jille. On paljon mennyt aikaa näitten väärien tietojen oikomiseen. Olennaista tässä ovat nimenomaan te-toimistojen monet ongelmat, myös työttömyysturvan saantiehtojen tulkitsemisessa, ja se on asia, johon tässä samassa yhteydessä hallitus nyt puuttuu olennaisesti, ja annetaan selkeät kriteerit sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden määrittelemiseen jatkossa, ja tulee selkeät kriteerit tasavertaiseen kohteluun koko Suomessa. (Puhemies koputtaa) On hyvä, että määritelmä palkansaajista ja yrittäjistä selkeytyy nyt ja erilaiset elämäntilanteet voidaan paremmin yhdistää.

22.39 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Pidän tätä esitystä ehdottomasti oikean suuntaisena. Itsekin hyvin pitkän yrittäjäuran tehneenä ja ne kaikki ongelmat siinä nähneenä niin silloin, kun oli suurempi yritys, kuin silloin, kun oli pienempi yritys, pidän tätä ehdottomasti oikean suuntaisena. Olen kyllä sitä mieltä, että valiokunnan mietintö on aivan erinomainen ja siinä on hyvin laajasti pohdittu asiaa. On kyllä totta myös sekin, että jos tämä olisi ollut yksinkertainen asia ja jos esitys olisi ollut selkeämpi, niin ei tässä mietinnössä olisi näitä lausumia, jotka siihen nyt ovat tulleet, niin että tässä olisi ollut kyllä vielä parantamisen varaa.

Avainasiaksi nouseekin nyt tässä se te-toimistojen rooli, että todellakin selkeytetään heidän toimintaansa ja ohjeistusta heille lähetetään. Ja on erittäin hyvä, että valiokunta on selkeästi näissä kahdessa lausumassaan huomioinut tämän asian, että se on kiistatonta, että tämä menee eteenpäin. Ei olisi ollut ollenkaan haittaa siitä, että tämä olisi lähetetty työ- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnolle. Minusta se olisi tuonut lisäarvoa tälle ja tehnyt tästä vielä vahvemman viestin. Mutta ehdottomasti tämä on hyvän suuntainen, ja kiitos siitä.

22.40 **Sari Sarkomaa kok:** Arvoisa puhemies! Varmasti väärinymmärrystä on herättänyt myöskin se, että eräs laskutusosuuskunnan omistaja on blogissaan hyvin vahvasti kirjoittanut, että tämä laki poistaisi palveluita käyttäviltä oikeuden työttömyysturvaan, ja tämä myöskin sosiaalisessa mediassa levisi. Mutta sosiaalinen media on paikka, jolla on hyvät ja huonot puolensa, ja tietenkin meidän tehtävämme eduskunnassa on nyt kertoa, mikä tämä laki on ja mitkä sen vaikutukset ovat.

Haluan sanoa sen, että toiminimiyrittäjän asema selkeästi paranee. Muutoksen jälkeen yksityisen elinkeinonharjoittajan ei tarvitse enää poistaa Verohallinnon rekistereistä Y-tunnusta osoittaakseen yritystoiminnan päättyneen, mikä helpottaa toiminnan uudelleenkäynnistämistä, jos työtilaisuuksia tulee tarjolle. Tämä on aivan erinomaista. Yrittäjät tästä varmasti kiittävät.

Ja todellakin, täällä on kysytty, pitääkö taiteilijan myydä pelit ja pensselit osoittaakseen, ettei toiminta jatku. Ei tarvitse todellakaan. Omassa työssä työllistyvän on jatkossa helpompi näyttää toiminnan päättyneen, kuten edellä tuossa totesin, eli on tämä Y-tunnusta koskeva helpotus. Eli tämä on erittäin hyvä parannus, mikä tässä lainsäädännössä on.

Totean vielä, että kyselytunnilla mekin hallituspuolueen edustajat totesimme hallitukselle, että kun tätä lainsäädäntöä valmisteltiin, olisi ollut syytä kuulla laajemmin kenttää ja myöskin ehkä opetus- ja kulttuuriministeriötä, koska opetus- ja kulttuuriministeriökin lausunnossaan antoi ymmärtää, että näitä ongelmia tässä lakiesityksessä on. Eli siinä mielessä en yhtään ihmettele tätä väärinymmärrystä, mutta nyt meillä on mahdollisuus tämä korjata, ja meidän on tärkeää hälventää kansalaisten huolta. Toivon, että näin yhdessä myöskin opposition kanssa voimme toimia.

22.42 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Juuri johtuen näistä epäselvyyksistä ja väärinymmärryksistä ja useista hyvin ristiriitaisista lausunnoista olisi ollut mielestäni myös työelämävaliokunnan paikka käsitellä tämä laki, jotta olisimme päässeet ehkä vähän vähemmillä sotkuilla.

Jäljelle tästä jää joka tapauksessa se, että nyt tarvitaan selkeät kriteerit, selkeät ohjeistukset siihen, miten sivu- ja päätoimisen yrittäjyyden rajat vedetään, koska sitten kun joutuu määritellyksi joko työntekijäksi tai yrittäjäksi, ongelmana on myös muutoksenhaku, joka on hyvin pitkällistä. Työtön työnhakija voi saada Kelan tai työttömyyskassan päätöksen jälkikäteen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi, mutta käsittelyaika saattaa olla monia kuukausia, vakuutusoikeuden jopa yli vuoden. Tämä tarkoittaa sitä, että yrittäjäksi tulkittu joutuisi odottamaan ratkaisua noin kaksi vuotta ilman työttömyysetuuksia, jos hän olisikin työntekijä. Tämän riskin välttämiseksi työtön joutuu miettimään sitä, ottaako vastaan toimeksiantoperusteisia töitä, jos nämä rajat eivät ole selkeitä. Sen takia vielä kerran painokkaasti sanon, että TEMin on uusittava ohjeistus työttömyysturvasta niin työntekijöiden kuin yrittäjänkin osalta ja hyvin selkeästi. Tämä työ pitää tehdä nopeasti. Aikaa ohjeille on reilut kaksi viikkoa, jos laki tulee voimaan ensi vuoden alusta.

22.44 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vielä toisenkin puheenvuoron sen takia, että nimenomaan tämä sovitellun päivärahan ongelma, joka on siis tällä hetkellä jo olemassa, liittyy pitkälti tähän, mikä vastalauseessa minun mielestäni ihan hyvin on nostettu esille, että tänäkään päivänä ei pystytä selkeästi näkemään sitä, milloin se toiminta on sivutoimista ja milloinka se on päätoimista. Eli täällä hyvin sanotaan, että itsensä työllistäjistä työskentelevät monet yhtä aikaa palkansaajina ja yrittäjinä ilman, että kumpaakaan voidaan selvästi pitää henkilön päätyönä. Siis tämäntyyppisiä ihmisiä on todella paljon. Esimerkiksi monet kansalaisopistojen, vaikkapa taidepuolen opettajat. Silloin kun he ovat siellä kansalaisopistossa opettamassa, he ovat palkkasuhteessa, työsuhteessa, mutta sitten nämä samat ihmiset tekevät omaa taidetta ja myyvät sitä toiminimiyrittäjänä. Ja sitten kun on niitä kausia, että ei ole kumpaakaan, niin he — jos oikein hyvin kaikki onnistuu — saattavat päästä sille sovitellulle päivärahalle. Tämä on tänä päivänä jo semmoinen triangeli, jossa on todella erilaisia tulkintoja.

Toinen sellainen seikka, minkä haluaisin nostaa esille: Erään maahanmuuttajanaisen kohdalla oli tilanne se, että hän oli johonkin tämmöiseen meikkejä kotikutsuilla myyvään ketjuun mennyt mukaan ja rupesi pohtimaan, että eihän se nyt ole oikein, että hän nämä rahat pistää tästä suoraan taskuun, että varmaan tästä pitää Suomen valtiolle joitakin verojakin ruveta jossakin vaiheessa maksamaan. Hän oli sitten kysynyt neuvoa, että mitä tässä pitää tehdä, ja hänelle sitten ystävällisesti neuvottiin, että toiminimi pystyyn ja sitä kautta sitten pystyt selkeästi näyttämään ja maksamaan kaikki ne, mitä tuleekin maksaa. No, tästä seurasi sitten se, että tämmöisten muutamien kymppien kotimyyntikutsujen takia ihminen tipahtaa pois työttömyysturvan piiristä — on se todellakin kohtuuton tilanne. Ja kun ihminen haluaa nimenomaan välttää sen, että ei kierrä veroja, ja haluaa toimia oikein, niin lopputuloksena on se, että hänellä ei ole sitten minkäänlaisia tuloja. Tästä kävin erään te-keskuksen kanssa aikamoisen kirjesodan, ja sitten asia saatiin selviteltyä.

Juuri nämä elävästä elämästä olevat esimerkit ovat niitä, (Puhemies koputtaa) jotka meille tekevät selkeäksi sen, että ei ole selkeä tämä rajaus näitten asioitten kohdalla.

22.46 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Olen mielenkiinnolla seurannut tätä keskustelua ja tätä lainvalmistelua muutenkin, ja yksi asia minua on jäänyt mietityttämään. Puhutaan todella mahtavasti itsensä työllistämisestä ja muista asioista, mutta minne on unohdettu osuuskuntatoiminta, tämä malli, jolla me voisimme todella paljon ratkaista moniakin asioita, mitä tässä on tullut esille? Voisimme estää harmaata taloutta, ihmiset voisivat vähän aikaa olla oikeasti palkkatöissä ja samalla itse pienimuotoisina yrittäjinä. Elikkä otetaan seuraavan kerran, kun vastaavia lainsäädäntöjä on työn alla tai muuten, esille paremmin osuuskuntatoiminnan kehittäminen.

22.47 **Hannakaisa Heikkinen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän mietinnön esitelleenä sosiaali- ja terveysvaliokunnan varapuheenjohtajana haluan vielä kerran tässä esitellä nämä lausumat, jotka meillä valiokunta tähän liitti. Minä haluaisin korostaa, että nämä lausumat nimenomaan ohjeistavat te-keskusta ja antavat jatkovalmisteluun eväitä ministeriön suuntaan. Nämä lausumat eivät kritisoi tätä lainmuutosta, mitä tällä tehdään, koska se ei tuo ongelmia, pelkästään selkeyttää lainsäädäntöä.

Mutta sanon nämä lausumat ääneen. Toivon, että tuolla ruudun toisella puolella on niitä ihmisiä, joita tämä lakimuutos koskee.

Elikkä 1. lausumaehdotus: "Eduskunta edellyttää, että te-toimistojen osaamista, ohjeistusta ja toimintakäytäntöjä pikaisesti tarkennetaan omassa työssä työllistyvien ja yrittäjien työttömyysturvan osalta ja työvoimahallinnon ratkaisukäytäntöä seurataan yhdenmukaisen ratkaisukäytännön ja työttömyysturvaa hakevien oikeusturvan varmistamiseksi. Tarkennukset tulee tehdä erityisesti toiminnan sivu- ja päätoimisuuden sekä toiminnan lopettamisen osalta."

Ja 2. lausuma: "Eduskunta edellyttää, että epätyypillisissä työsuhteissa ja toimeksiantosuhteissa työskentelevien sosiaaliturvan kehittämistarpeet selvitetään ja selvityksen perusteella tarvittaessa valmistellaan lainsäädännön muutosehdotukset."

Arvoisa rouva puhemies! Nämä olivat ne tärkeimmät terveiset, mitä sosiaali- ja terveysvaliokunta halusi antaa te-keskusten suuntaan ja toisaalta sitten lainsäädännön edelleenkehittämisen suhteen.

22.48 **Sanna Marin sd:** Arvoisa puhemies! Asia on juuri näin, niin kuin täällä tänäänkin moneen kertaan on todettu, että tämä muutoshan ei nyt sinänsä heikennä itsensä työllistävien, freelancerien asemaa, mutta ei se sitä kyllä parannakaan. Olisi tärkeää, että tulevaisuudessakin kiinnitetään huomiota yrittäjien, itsensä työllistävien sosiaaliturvakysymyksiin, asemaan.

Oikeastaan syy siihen, minkä takia pyysin puheenvuoroa, on, että haluaisin kiittää edustaja Maijalaa hyvästä puheenvuorosta, että nostitte tämän osuuskuntatoiminnan esiin, ja varmasti tästä voisi nyt löytyä semmoinen yhteinen nimittäjä opposition ja hallituspuolueiden välille. Tämä on varmasti asia, jota kannattaa pohtia tulevaisuudessakin: millä tavalla osuuskuntatoimintaa voidaan helpottaa, millä tavalla tämäntyyppisessä yrittäjätoiminnassa tai ylipäätänsä työn tekemisen toiminnassa voidaan kehittää vaikka sosiaaliturvakysymyksiä tai muita kysymyksiä, joita tähän liittyy? Ehkä tästä nyt löydetään tämmöinen hyvä yhteistyö sosialidemokraattien ja keskustan välille.

22.49 **Marisanna Jarva kesk:** Arvoisa puhemies! Haluan korjata edellistä puhujaa siinä, että tässä nimenomaan parannetaan samalla myös itsensä työllistävien osalta heidän ase-

maansa, kun heidät tulkitaan jatkossa yrittäjiksi ilman tätä YEL-maksurajaa. Elikkä he saavat myös ne tietyt edut, mitä yrittäjät tällä hetkellä saavat, kun he ottavat vastuuta itsensä työllistämisestä. Siinä on tiettyjä verotuksellisia ja muita etuja. Se on hieno asia, että nyt nämäkin edut laajenevat heille. Tämä osuuskuntamallihan sinänsä koskee jo tässä esityksessä sitä kautta, että heidät rinnastetaan palkansaajiin, koska osuuskunnassa toimiessaan heidät rinnastetaan palkansaajiin. Heillä ei ole omaa Y-tunnusta; he toimivat aputoiminimellä osuuskunnan alla, jolla on vain yksi Y-tunnus.

22.50 **Sari Essayah kd:** Arvoisa puhemies! Kun tässä nousi esille nyt tämä osuuskuntaasia, niin tänä päivänähän nimenomaan on paljon näitä tämmöisiä sähköisiä, pitäisikö nyt sanoa, laskutusosuuskuntia, joissa sitten henkilöt, erityisesti nuoret henkilöt, sitä kautta näitä toimeksiantoja laskuttavat. He kyllä joutuvat sitten näistä toimeksiantopalkkioistaan maksamaan itse näitä erilaisia sosiaaliturvaan liittyviä sivukuluja. Minä en ihan pelkästään pidä positiivisena tätä kasvavaa alaa, koska siinä on nähtävissä se, että näitä toimeksiantosuhteita annetaan herkästi, henkilöllä saattaa olla jopa ihan muutamia tällaisia toimeksiantajia, jotka käyttävät näitä tällaisia sähköisiä työosuuskuntia ja helpottavat sitä omaa tilannettaan eivätkä halua maksaa näitä erilaisia palkan sivukuluja eivätkä eläkemaksuja, kun laittavat sen usein nuoren työntekijän maksamaan itse ne sitä kautta, että he ovat mukana tällaisessa laskutusosuuskunnassa.

Siinä mielessä, todella niin kuin sanoin jo tuossa aiemmassa puheenvuorossa, tämä on nyt tällä hetkellä kasvava trendi Suomessa. Minun mielestäni tätä kannattaisi lähteä tutkimaan, esimerkiksi juuri työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa: missä sitten voi ajatella ja katsoa, että oikeastaan kysymys onkin työsuhteesta, jos niitä toimeksiantajia on vain yksi tahi kaksi mutta kuitenkin sitten työntekijä on laitettu siihen asemaan, että hänen tämän työosuuskunnan kautta täytyy nämä laskutuksensa tehdä. Toivon, että tämä hyvä idea ja hyvä asia sinällään ei muuttuisi tietynlaiseksi, niin kuin voisi sanoa, vähän niin kuin harmaalla alueella olevaksi palkkatyön ja palkkasuhteen, työsuhteen kiertämiseksi. Sitä en toivo. Siksi tämä osuuskunta-asia toivon mukaan tulevaisuudessakin herättää positiivisia tuntemuksia ennen kaikkea. Siksi juuri toivon, että työelämä- ja tasa-arvovaliokunta jossain vaiheessa, vaikka oma-aloitteisesti, voisi tätä kenttää lähteä tutkimaan.

22.52 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Oli hienoa huomata, että edustaja Marin heräsi tälle osuuskunta-ajattelulle. Meillähän on Pirkanmaalla hieno, pitkäaikainen osuuskunta, eli Työkarhut on Virroilla. Tämä on muistaakseni 90-luvun alussa perustettu, ja tässä pystyvät erilaiset ihmiset menemään sinne osuuskunnan kautta tekemään niitä työtehtäviä.

Mutta edustaja Essayah otti esille tämän jakamistalouden, mikä meillä tällä hetkellä on kovalla buumilla tulossa niin internetin kautta kuin muutenkin. Jakamistalous sinänsähän on hyvin tuttua ainakin maaseudun ihmisille, kun siinä tavallaan yhdistyy se talkootyö, naapuriapu ja sitten se monialainen yrittäjyys, mitä maaseudulla on ollut aikaisemminkin. Se on hyvinkin tuttu perusta. Mutta nyt se on internetissä ja se on kaupungeissa. Se tarjoaa mahdollisuuden nuorille ja muille. Tässä on esimerkiksi tämä Ukko.fi ja moni muu teema, mitä siellä on noussussa, mihin Essayah viittasi juuri, että meidän täytyisi ministeriössä kyllä herätä näiden lainsäädäntöpuitteitten ei pelkästään identifiointiin vaan tekemään uutta lainsäädäntöä, pohtia, että tämä kaikki työ, mitä siellä tehdään, on laillista eikä ole harmaan talouden piirissä eikä rikollisuuden piirissä vaan saadaan myös se hyöty sieltä yhteis-

kunnalle. Ehkä tämä, arvoisa puhemies, oli vähän sivuraidekin, mutta kannatan tätä esitystä, mikä tässä on, hallituksen erinomainen esitys.

22.54 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa puhemies! Tosiaan vielä siitä halusin mainita erikseen, että kun aikanaan omakin yritys, yksi niistä, meni nurin ja sitten oma toimeentulo oli kortilla, niin ei ollut minkäänlaista työttömyysturvaa saatavilla yhtään mistään. Nyt tämä muutosesitys tuo tähän aivan radikaalin muutoksen, että vaikka yritys olisi kuinka pieni, niin jos sille käy huonosti tai työt loppuvat, niin on edes jonkinlainen turva olemassa, ja tämä on siihen iso muutos.

Tässä esityksessä on myös tämä vakuutusperiaatteen vahvistaminen, jossa tämä työttömyysvakuutusmaksu, jota myös meiltä kansanedustajilta on peritty, myös käsitellään tässä ja tämä vakuutus poistuu. Itse tulin näihin väliaikaisiin töihin suoraan työttömyyskortistosta ja todennäköisesti sinne myös palaan mutta ilman minkäänlaista työttömyysturvaa. Siinä mielessä tämä on hyvä, että nyt ei sitten minulta peritä jotain sellaista, jolle en voi saada vastinetta.

Tässä esityksessä on kyllä pieni virhe, kun tässä sanotaan, että suurin tällainen ryhmä on kansanedustajat. Kyllä suurin ryhmä on kunnalliset luottamushenkilötoimijat, koska he saavat palkkioita ja heiltä myös peritään näitä maksuja. Erityisesti niissä kaupungeissa, joissa vuosipalkkioita maksetaan, suurin ryhmä on kyllä kunnalliset toimijat.

22.55 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Vaikka... No, ei tämä mene toiselle raiteelle, koska osuuskuntatoiminta on kokonaisuus, tätä samaa asiaa. — Kiitokset siitä, että tämä osuuskuntatoiminta otettiin tässä puheissa esille. Mielelläni olen omalta osaltani ottamassa haastetta vastaan, että tehtäisiin tässä asiassa yhteistyötä ja saataisiin ne hallitusohjelman mukaiset uudet työpaikat aikaiseksi tämän hallituskauden aikana. Onneksi tämä kyseinen laki, mikä nyt on tänään käsittelyssä, on nytten jo näin vaalikauden alussa käsittelyssä, koska tämä on askel parempaan suuntaan tässä kokonaisuudessa ja itsensä työllistämisessä.

Mutta sitten kun mennään tähän osuuskuntatoimintaan: Toimiessani Savukosken kunnassa maaseutusihteerinä, elinkeinoasiamiehenä, oli meillä parhaillaan kolme pientä osuuskuntaa. Ne olivat todellakin työttömien ihmisten yhteisiä osuuskuntia, joissa päästiin pienellä pääomalla tekemään paikallista elinkeinojen kehittämistoimintaa siinä vaiheessa, kun kenelläkään ei ollut mitään mahdollisuutta aloittaa omaa yritystoimintaa eikä ollut ketään ulkopuolista, joka olisi voinut olla työnantajana. Elikkä toivon, että jatkossa ei puhuttaisi niin puhtaasti yrittäjyydestä ja työntekijän roolista, vaan tuotaisiin yhä enemmän ja enemmän näitä välimuotoja esille, kuten nämä itsensätyöllistämisosuuskunta-asiat.

22.57 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Jottei jää väärää käsitystä, haluan vielä oikaista yrittäjyyteen liittyvät mahdollisuudet työttömyysturvaan. Suomessa yrittäjä ei saa työttömyysturvaa tälläkään hetkellä, ellei hän itse maksa työttömyyskassan jäsenmaksua niiden tulojensa mukaan, joiden mukaan hän haluaa tämän työttömyyskassan jäsenmaksun maksaa. Eli tämä lakiehdotus ei tuo yhtään uutta yrittäjää työttömyysturvan piiriin, ellei yrittäjä itse huolehdi työttömyyskassamaksuistaan. Haluan sanoa tämän vain sen takia, ettei kukaan yrittäjä jää siihen toiveajatteluun, että nyt hän jotenkin automaattisesti on työttömyysturvan piirissä pelkästään tämän uuden lain myötä.

22.58 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on oikeastaan osoittanut sen, miten moninaisissa ongelmissa ja muutosmaailmassa meidän työelämämme tällä hetkellä on, ja näistä asioista me keskustelimme valiokunnassakin. Ja tavallaan, voisiko sanoa, tämä lakiesitys kumpusi näistä työelämän ongelmista mutta sitten toi muun muassa hyviäkin asioita esille.

Haluan itse myös ottaa kantaa tähän Ukko.fi-osuuskuntamalliin, koska siitä on myös henkilökohtaisia hyviä kokemuksia. Se on erittäin hyvä aloittelevalle yrittäjälle, joka hakee omaa yritystoimintaansa ja sitä kautta haluaa keskittyä sen oman substanssinsa kehittämiseen ja sitten tavallaan ne kaikki viralliset maksuosuudet hoitaa tämän osuuskunnan kautta. Tai sitten henkilö, joka on lopettamassa yritystoimintaa ja joka sitten aikoo siirtyä palkkatyöhön, pystyy kuitenkin sitä omaa osaamista ja yritystoimintaa tämän osuuskunnan kautta tekemään. Siinä mielessä me tarvitsemme tämäntyyppisiä toimintamalleja, ja olen itse ollut hirveän tyytyväinen tähän osuuskunta Ukko.fi:n toimintaan.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 94/2015 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 105/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 18/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 18/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

22.59 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta. Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työtuloperusteisten sairaus- ja kuntoutuspäivärahojen sekä äitiys-, isyys- ja vanhempainpäivärahojen korvausastetta sekä eri korvausprosentteihin liittyviä tulorajoja. Sairauspäivärahaan ehdotettujen muutosten säästövaikutukseksi on arvioitu 29 miljoonaa euroa ja vanhempainpäivärahaan ehdotettujen muutosten säästövaikutukseksi 13 miljoonaa euroa vuositasolla. Säästövaikutus kohdistuu sairausvakuutuksen työtulovakuutukseen, joka rahoitetaan työnantajilta, työntekijöiltä ja yrittäjiltä perittävillä vakuutusmaksuilla. Vakuutusmaksuilla rahoitettavasta osuudesta työnantajien osuus on yli kaksi kolmasosaa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta piti esitystä tarkoituksenmukaisena työnantajien sosiaaliturvamaksurasituksen alentamiseksi. Esitetyt muutokset tukevat tavoitetta yritysten kustannuskilpailukyvyn parantamisesta ja työllistämiskynnyksen alentamisesta. Valiokuntamme kuitenkin ilmaisee huolensa niistä kielteisistä seurauksista, joita voi aiheutua sairaus- ja kuntoutuspäivärahojen alentamisesta. Keskituloisille eli noin 3 000 euroa ansait-

seville uudet laskusäännöt merkitsevät noin 180 euroa alempaa sairaus- ja kuntoutuspäivärahaa kuukaudessa. Työurien pidentämiseksi sekä vajaakuntoisten työelämässä pysymisen ja työelämään palaamisen tukena kuntoutuksella on merkittävä rooli. Kuntoutuspäivärahoihin kohdistuva säästö voi vähentää ammatilliseen kuntoutukseen hakeutumisen kannustetta.

Sairauspäivärahan tason alentaminen johtaa myös siihen, että yhä useammalle sairastuneelle työkyvyttömyyseläke on tasoltaan parempi etuus kuin sairauspäiväraha. Työurien pidentämiseksi päivärahan tason tulisi olla sellainen, ettei sairastuneella ole kannustetta hakeutua ensisijaisesti työkyvyttömyyseläkkeelle. Etuuden saajalle puolestaan on iso merkitys sillä, saako hän vuoden ajan työeläkettä vaiko tasoltaan alempaa sairauspäivärahaa.

Arvoisa rouva puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa tässä yhteydessä kumottavaksi sairausvakuutuslain 8 luvun 3 §:n, joka koskee sairaus- ja osasairauspäivärahan ehtona olevaa työedellytystä. Tuo työedellytys tarkoittaa, että työtulojen perusteella määräytyvään sairauspäivärahaan on oikeus vain sillä edellytyksellä, että sairastuneella on ollut vähintään yksi päivä työskentelyä edeltäneiden kolmen kuukauden aikana ennen sairastumista. Tuo säännös on tulkinnanvarainen ja johtaa joissain tilanteissa kohtuuttomaan lopputulokseen vakuutetun kannalta. Vakuutetun palkasta on peritty päivärahamaksua, mutta hän ei saa lainkaan päivärahaa tai saa sitä vain vähimmäispäivärahan, jos työedellytys ei täyty.

Käytännössä muutos vaikuttaa vuositasolla arviolta noin sadan sellaisen vakuutetun päivärahoihin, joiden vuositulo on 1 399—10 296 euroa mutta jotka jäävät kokonaan vaille päivärahaa 55 ensimmäisen sairauspäivän aikana työedellytyksen puuttumisen vuoksi. He tulevat nyt oikeutetuiksi 55 päivän ajan työtuloihin perustuvaan, vähimmäispäivärahaa pienempään päivärahaan. Tämä muutos merkitsee myös sitä, että ne arviolta noin sata henkilöä vuodessa, joiden vuositulo on yli 10 400 euroa mutta jotka työedellytyksen puuttumisen vuoksi saisivat vain vähimmäismääräistä päivärahaa, siirtyvät nyt työtulovakuutuksen piiriin. Näin valtion kustannettava päivärahameno vähenee heidän osaltaan. Tämä muutos parantaa vakuutettujen asemaa ja noudattaa nykytilaa paremmin vakuutusperiaatetta.

Arvoisa rouva puhemies! Tähän mietintöön sisältyy pykälävastalause, joka tullaan varmaankin täällä myös esittelemään.

23.04 **Anneli Kiljunen sd:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esitys merkitsee tulotason laskua sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa ja vanhempainpäivärahaa saaville. Suurin rasitus kohdistuu keskituloisiin palkansaajiin, joiden päivärahojen menetys olisi jopa 9—10 prosenttia. Lakimuutoksen seurauksena kuntoutuksen kannustavuus heikkenee. Tästä seuraa, että työkykynsä tilapäisesti menettäneelle työkyvyttömyyseläkkeestä voi tulla kuntoutusta kiinnostavampi vaihtoehto. Kuntoutuksen painoarvoa heikennetään myös sillä, että hallitus on päättänyt lakkauttaa Aura-kuntoutuksen ennen kuin se ehti alkaakaan. Tämä jättää aukon työelämässä olevien kuntoutukseen. Tällä hetkellä sairauspoissaolot ja työkyvyttömyys aiheuttavat kansantaloudelle jopa 5 miljardin euron vuosimenetykset. Meidän pitäisi paljon laajemmin pystyä panostamaan ihmisten työhyvinvointiin ja pyrkiä turvaamaan työikäisten ihmisten työ- ja toimintakykyä. Toimiva kuntoutusjärjestelmä on keskeisessä roolissa, kun pyrimme ehkäisemään työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymistä ja tehostamaan tilapäisesti menetetyn työkyvyn palauttamista. Hallitus antaa täysin väärän

viestin, kun se samaan aikaan vaikeuttaa kuntoutukseen pääsemistä ja leikkaa kuntoutuksessa olevien toimeentuloa. Näillä keinoilla emme pysty pidentämään työuria.

Arvoisa puhemies! 1990-luvulta asti käytännössä jokaisen hallituksen tavoitteena on ollut vanhempien hoivavastuun tasaisempi jakaminen. Jos isät käyttävät vanhempainvapaita enemmän, lyhentää se vastaavasti äitien katkoja työelämästä ja parantaa naisten työmarkkina-asemaa. Samoin se tasaa työnantajille vanhemmuudesta aiheutuvia kustannuksia. Tutkimuksissa on havaittu, että vanhempainpäivärahojen korvaustasolla on merkittävä vaikutus isien perhevapaiden käyttöön. Korotettu päiväraha on toiminut paitsi kannusteena isien käyttää vapaita myös kannusteena työnantajille tarjota pidemmältä ajalta palkkaa isän perhevapaan ajalta. Korotetulla päivärahalla on siis ollut kannustinvaikutus hoivavastuun jakamiseen. Sipilän hallituksen perhepolitiikka on poikkeuksellista, sillä sen tavoitteisiin tämä vastuun jakaminen ei kuulu. Kun hallitus nyt poistaa niitä kannustimia, joita järjestelmään on rakennettu isien vapaiden käytön tukemiseksi, vaikuttaa se sen puolesta, että pienten lasten hoito tulee jatkossakin pysymään ensisijaisesti äitien tehtävänä. On syytä myös huomata, että koska äidit jo tällä hetkellä käyttävät suurimman osan vanhempainvapaasta, päivärahan leikkaus kohdistuu hyvin voimakkaasti juuri naisiin. Jos tavoitteena olisi tasaisempi vanhempainvapaiden jako, niin eriskummallista on myös hallituksen aikomus antaa 2 500 euron kertakorvaus äitien työnantajille. Tämäkään toimenpide ei millään tavalla kannusta perhevapaiden tasaisempaan jakamiseen perheiden sisällä. Päinvastoin, varhaiskasvatuksen laadun johdonmukainen heikentäminen ja päivähoitomaksujen korotukset tulevat myötävaikuttamaan siihen, että yhä useampi äiti jää mieluummin pidemmäksi aikaa kotiin kuin palaisi työmarkkinoille.

Arvoisa puhemies! On poikkeuksellista, että työmarkkinajärjestöille ei anneta mahdollisuutta vaikuttaa näihin päätöksiin, jotka koskevat ansiosidonnaista sosiaaliturvaa. Kolmikantavalmistelusta pystytään arvioimaan lainsäädännön vaikutuksia tasapuolisesti palkansaajille ja vakuutetuille työpaikoille ja työnantajille sekä yhteiskunnalle ja kansantaloudelle. Konsensuspolitiikka myös edistää yhteiskuntarauhaa, vakautta ja sosiaalista koheesiota. Ylipäänsä olisi tarpeen, että hallitus kertoisi selkeästi, millaisena se näkee työtulovakuutuksen tulevaisuuden. Pakkolakeihin liittyvä aikomus laskea yksityisten työnantajien sosiaalivakuutusmaksua 840 miljoonalla eurolla voi merkitä todella suurta muutosta siihen, millä tavalla ja periaatteella ansiosidonnaista sosiaaliturvaa ja työterveydenhuoltoa tulevaisuudessa rahoitetaan.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain kumoamisesta ja sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 88/2015 vp
Lakialoite LA 3/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Maria Lohela: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 15/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

23.09 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd:** Arvoisa puhemies! Uskon tämän lakiesityksen herättävän monenlaisia mielipiteitä ja tunteita osittain puoluekannasta riippumattakin, sillä asiaa voi tarkastella niin monesta eri näkökulmasta eli ainakin yrittäjien, työntekijöiden ja kansalaisten näkökulmasta. Toisaalta yrityksiäkin on erilaisia ja isoissa kauppaketjuissa asiaa tarkastellaan eri tavalla kuin pienemmissä yrityksissä. Maaseudulla tilanne on toinen kuin kaupungeissa ja niin edelleen.

Itse en henkilökohtaisesti lämpene 7/24-yhteiskunnalle, sillä ihminen tarvitsee tiettyä rytmisyyttä elämäänsä. Näin siis itse ajattelen mutta ymmärrän toisaalta hyvin, että muuttuvassa yhteiskunnassa tarvitaan monenlaista joustoa. Meidän on kuitenkin tiedostettava, että tämä lakimuutos vaikuttaa syvällisellä tavalla yhteiskuntaan, esimerkiksi työ- ja vapaa-ajan rytmittymisen muuttumisena ja perheiden mahdollisuuksina järjestää yhteistä aikaa.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa käytiin perusteellista keskustelua asiasta, ja suurin osa asiantuntijoistamme oli lakimuutoksen kannalla, mutta myös kritiikkiä asiaa kohtaan ilmeni. Tähän lakiesitykseen liittyy monia niin sanottuja kipupisteitä. Lakiesitystä vaivaa kyllä sama vika kuin suurinta osaa hallituksen esityksistä tänä syksynä: vaikutusten arvioinnit puuttuvat tästäkin. Erityisen hankalaa tätä asiaa oli käsitellä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa, koska sukupuolivaikutusten arviointia ei oltu tehty lainkaan, ja se on kyllä vakava puute, sillä kaupan ala on vahvasti naisvaltainen, kuten tiedämme.

Arvoisa puhemies! Otan kantaa seuraavassa lakiesitykseen lähinnä työntekijänäkökulmasta. Erityistä huolta tämä lakimuutos aiheuttaa työsuojelun näkökulmasta. Yksintyöskentely ja työskentely epätyypillisenä työaikana lisääntyvät. Tämä edellyttää työntekijöiden terveyden ja työturvallisuuden huomioimista entistä paremmin. Työntekijöiden terveyttä ja työturvallisuutta voidaan toki parantaa ja turvata esimerkiksi hyvällä työvuorosuunnittelulla. Olennaista työsuunnittelussa on, että työntekijä voi itse vaikuttaa omiin työaikoihinsa. Työntekijän palautumisen kannalta on tärkeää varmistaa, ettei viikkotuntimäärä kasva liian suureksi ja ettei peräkkäisiä työpäiviä ole kuutta enempää ja että vapaapäiviä on enemmän kuin yksi kerrallaan. Lisäksi tulee huomioida, etteivät työvuorot kohtuuttoman usein ajoitu erityisen kuormittaviin työaikoihin. Työturvallisuuden kannalta on tärkeää, että yksintyöskentelyä vältetään mahdollisuuksien mukaan myöhään illalla ja yöllä. Toisaalta henkilökuntaa tule ohjeistaa ja kouluttaa siihen, miten toimitaan väkivallan uhkatilanteessa.

Perheiden kannalta tämä lakiesitys vaikuttaa lastenhoidon järjestämiseen. Tästä kuulimme useitakin lausuntoja työelämä- ja tasa-arvovaliokunnassa. Erityisesti yksinhuoltajaperheiden tilanne voi hankaloitua, sillä esimerkiksi vuorohoitoa ei monessakaan kunnassa ole riittävästi järjestetty. Myös autottomien työntekijöiden kohdalla voi tulla hankaluuksia, jos työmatka on pitkä, sillä julkinen liikenne on monin paikoin viikonloppuisin kovin niukkaa ja vähäistä.

Asiantuntijoiden mukaan aukiolon rajoitusten poistamisen ei kuitenkaan odoteta muuttavan kaupan aukioloa merkittävästi ainakaan näin lyhyellä aikavälillä. Itse asiassa suurin osa kansalaisista eri selvitysten mukaan ei edes koe tarvetta tälle lakimuutokselle. Suurimmat muutokset todennäköisesti koskevat juhlapyhien aukioloja. Ne voivat lisääntyä jonkin verran. Se toki vaikuttaa työntekijöiden elämänrytmiin.

Näistä kriittisistä näkökulmista huolimatta esitykseen sisältyvä parturi-kampaamojen vapauttaminen aukioloaikasäännöstelystä on perusteltua. Parturi-kampaamot ovat yleensä pieniä yrityksiä, joiden aukioloaikojen tarkka sääntely ei ole perusteltua varsinkaan, kun tarvetta palveluille on usein juuri erityisesti juhlasesonkina ja juhlapäivinä.

Lopuksi, arvoisa puhemies: Koska tähän lakiesitykseen liittyy niin paljon kriittisiä näkökulmia ja huolia, on todella tärkeää, että lain toteutumista ja sen vaikutuksia seurataan tarkasti. Sosialidemokraatit tulevat esittämään asiaa koskevan lausumaehdotuksen.

23.14 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Talousvaliokunnassa, jossa varsinaisesti tämän hallituksen esityksen mietintö laadittiin, kristillisdemokraatit ja vasemmistoliitto tekivät hyvää yhteistyötä ja jättivät yhteisen vastalauseen, jossa esitämme sitten toisessa käsittelyssä tämän lakiesityksen hylkäystä. Käyn läpi muutamia niitä asioita, minkä takia päädyimme siihen.

Ensinnäkin kyselyt osoittavat, että tällä hetkellä kuluttajat ovat varsin tyytyväisiä näihin kaupan nykyisiin aukioloaikoihin, ja siksi sellaista selkeää kuluttajista lähtevää tarvetta aukioloaikojen täydelliselle kumoamiselle ei mielestämme ole.

Toisaalta on sitten huomioitava myöskin se, että tällä hetkellä tämä lainsäädäntö taas yrittäjän näkökulmasta saattaa vaikuttaa varsin sekavalta erilaisten poikkeusten, muun muassa juhlapyhien kohdalla olevien poikkeusten, takia, ja niinpä tässä meidän vastalauseessamme tuomme esille sen, että on selkeä tarve tämän nykyisen lain korjaamiselle, mutta ei suinkaan niin, että olemme sen lainsäädännön sitten kokonaan kumoamassa.

Vastalauseessa tuomme esille myöskin sen, mitä täällä edustaja Mäkisalo-Ropponenkin toi edellä esille, että parturi- ja kampaamoala voidaan rajata kokonaan tämän aukiolosääntelyn ulkopuolelle. On tosiasia, että maitoa voi käydä ostamassa etukäteen kaupasta mutta niitä hiuksia on vähän hankala juhliin laitattaa montaa päivää etukäteen, ja siinä mielessä näemme sen, että on selkeästi myöskin kysymys hyvin toisentyyppisestä alasta. Yleensä nämä parturi-kampaamot ovat pieniä liikkeitä, joissa varmastikin sitten tällaista, voisi sanoa, yhteiskunnan suurta rytminmuutosta tuskin on tapahtumassa, vaikka näiden kohdalla tätä aukiolosääntelyä vapautettaisiin.

Kristillisdemokraatit näkevät tärkeänä sen, että on tunnistettava, että kaupan aukiololla on merkittävä tällainen yhteiskunnan rytmiä säätelevä vaikutus, ja myöskin katsottava, minkälaiseen kulttuuriin meidän eurooppalaiset arvomme pohjautuvat, ja siellä hyvin vahvana näkyy tällainen yhden yhteisen lepopäivän rytmitys viikossa. Ranskan vallankumouksen jälkeenhän Euroopassa kokeiltiin tällaista kymmenpäiväistä viikkoa, jossa olisi ollut sitten 10 päivän rytmityksessä yksi lepopäivä, ja aika nopeasti siitä rytmityksestä palattiin takaisin tähän 6+1-rytmitykseen, kun todettiin, että se ei vain jostain syystä kansalaisille sovi eikä meidän elämänrytmiimme sovi.

Näemme tärkeänä sen, että olisi ollut syytä tehdä nyt laajat vaikutusten arvioinnit ja myöskin katsoa vähän, miten kansainvälisesti, miten esimerkiksi Euroopassa tällä hetkellä kauppojen aukioloa säännellään. Siinä mielessähän Suomi siirtyy nyt niitten kolmen maan joukkoon Euroopassa, joissa kauppojen aukioloa ei laisinkaan säännellä. Kaikkialla

muualla sitä säännellään. Ja Keski-Eurooppaan jos menee, niin on aivan selvää, että sunnuntaisin kaupat ovat siellä kiinni. Ei puhettakaan, että se elämänrytmi siellä olisi muuttumassa, ja siinä mielessä jollakin tavalla tuntuu, että Suomi tässä nyt hyppää ilman vaikutusarviointia sitten aivan toiseen ääripäähän.

Täällä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnossa oli aivan erinomaisia huomioita. En käy niitä nyt tässä niin syvällisesti läpi, mutta siellä otettiin kantaa muun muassa työturvallisuuteen, tietenkin tähän perhe-elämän järjestämiseen, työmatkoihin, päivähoidon järjestämiseen ja myöskin sitten siihen, että tästä lainsäädännöstä ei tehty sukupuolivaikutusten arviointia.

Erityisesti tätä päivähoitoa haluaisin nostaa esille: Monissa pienissä kunnissa ei tällä hetkellä ole olemassa tällaista 24/7-vuoropäiväkotijärjestelmää, ja tämä saattaa pienissä kunnissa, jos kauppojen aukiolot lähtevät vapautumaan runsaasti, aiheuttaa kyllä kunnille suuria kustannuksia. Täällä lainsäädännön perusteluissa todettiin, että mitä tulee näihin nykyisiin aukioloaikoihin, niin Kuntaliitosta oli todettu, että niillä ei ole ollut suurta vaikutusta, mutta nyt puhutaan aivan toisenlaisesta vapauttamisesta eli täydellisestä liikeaikalain kumoamisesta. Ja ehkä vielä olisi hyvä huomauttaa myöskin siitä, että tietyillä alueilla vaikkapa joukkoliikennepalvelut saattavat olla sen tyyppisiä, että saattaa olla hyvin hankalaa sitten näitä työmatkoja järjestää esimerkiksi julkisen liikenteen kautta.

Niinpä näitten monien erilaisten seikkojen johdosta kristillisdemokraatit yhdessä vasemmistoliiton kanssa ovat esittämässä tämän lakiesityksen hylkyä. Meille ei riitä pelkästään tuo sosialidemokraattien lausumaesitys eikä se, että tätä asiaa ensin katsottaisiin työmarkkinaosapuolten kanssa. (Puhemies koputtaa) Tässä on paljon suuremmasta asiasta kysymys.

23.20 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa puhemies! Tämä esitys on yksi syksyn ehdottomasti positiivisimmista esityksistä, ja sitä on odotettu kuin joulua konsanaan. Liikeaikalain kumoamisella poistetaan monia ongelmia, joita sekä kaupan ala että kuluttajat ovat kohdanneet. Ei ole missään määrin järkevää, että kauppiaan on haettava vuodesta toiseen kallista poikkeuslupaa saadakseen pitää omaa kauppaansa auki, ja täysin järjetöntä on myös se, että parturi-kampaaja joutuu maksamaan satoja euroja saadakseen harjoittaa ammattiaan pyhäpäivinä.

Digitalous on tehnyt kaupasta rajatonta ja ajatonta. Ostokset voi klikata kellonajasta riippumatta ostoskoriin mistä tahansa, ja verkkokaupan odotetaan kasvavan nopeasti tulevina vuosina. Lisäksi kehitystä pyrkii parhaansa mukaan vauhdittamaan EU, joka tavoittelee digitaalisten sisämarkkinoiden synnyttämistä. Joka vuosi haettavat erityisluvat vaikeuttavat kauppiaiden pitkän tähtäimen suunnitelmia ja aliarvioivat asiakkaita. Vapaa aukiolo vaikuttaa positiivisesti koko kansantalouteen, ja mikä tärkeintä, ihmiset, kaupat ja kauppiaat saavat itse päättää toimistaan ilman valtiovallan holhousta.

Seuraava luonteva askel olisi vapauttaa ravintoloiden aukioloajat, ja ensimmäisenä toimenpiteenä tulee luopua jatkoaikalupien vaatimisesta. Tässä toivottavasti myös edetään pikaisesti.

23.21 **Sofia Vikman kok:** Arvoisa rouva puhemies! Aamulehti lahjoitti minulle tämän kauden alussa huoneentaulun, joka muistuttaa, että olen luvannut tehdä kaikkeni sen eteen, että kauppojen aukioloaikoja vapautetaan. Taulu myös muistuttaa, että olen tästä vastuussa yli 9 000 äänestäjälleni. Taulu on työhuoneeni seinällä.

Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme parhaillaan hallituksen esitystä täydellisestä liikeaikalain kumoamisesta, joka on siis ollut tavoitteenani jo pitkään. Työ kauppojen aukiolojen vapauttamiseksi on nyt konkretisoitumassa. Haluankin osoittaa hallitukselle kiitokset ripeistä toimista tässä turhaa sääntelyä poistavassa ja valinnanvapautta lisäävässä sekä kaupan alan työpaikkojen ja kasvun kannalta tärkeässä asiassa.

Hallitus esittää, että monimutkainen liikeaikalaki poikkeuslupakäytäntöineen kumotaan ja kaupan aukiolot vapautetaan. Jatkossa kaupat ja parturi-kampaamot voivat siis pitää oviaan auki tai kiinni oman harkintansa perusteella ilman, että esimerkiksi tiettyjen juhlapäivien aukioloihin tarvitsee hakea erikseen poikkeuslupaa. Kauppias itse osaa arvioida parhaiten, milloin liikettä kannattaa pitää auki. Ei ole järkevää, että kauppiaan on pitänyt erikseen hakea vuosittain poikkeuslupaa saadakseen pitää kauppaansa auki esimerkiksi loppiaisena. On hyvää myös se, että parturi-kampaajat eivät enää joudu maksamaan satoja euroja erikoisluvasta saadakseen harjoittaa ammattiaan juhlapyhinä.

Arvoisa rouva puhemies! Kaupan ala työllistää lähes 300 000 suomalaista. Aukioloaikojen vapauttaminen auttaa turvaamaan nykyisiä työpaikkoja ja jopa luomaan lisää työtä Suomeen. Kaupan alan toimijat ovat itse arvioineet, että aukioloaikojen vapauttaminen vaikuttaa merkittävästi alan kykyyn tarjota työtä ja kilpailla vaikkapa kansainvälisiä nettikauppoja vastaan tai niiden kanssa.

Työllisyysvaikutusten lisäksi vapaammat aukioloajat lisäävät ennen kaikkea kuluttajien vapautta ja helpottavat arkisten asioidemme hoitoa. Kuluttajalle voimassa oleva sääntely lukuisine poikkeuksineen on sekavaa, kun aukiolot ovat riippuneet muun muassa myymälän toimialasta, sijainnista, pinta-alasta, kellonajasta, viikonpäivästä ja kalenterikuukaudesta, puhumattakaan juhlapyhistä poikkeuslupakäytäntöineen. Jatkossa kuluttajan on helpompi hahmottaa, milloin vähittäiskaupan palvelut ovat saatavilla. Myös kuluttajilla itsellään on vaikutusta tähän: milloin he haluavat asioida, silloin kannattaa pitää kauppoja auki.

Arvoisa rouva puhemies! Aukioloaikojen vapauttaminen on selkeä ja konkreettinen teko hallitukselta kohti joustavampaa ja ketterämpää Suomea. Liikeaikalain kumoaminen antaa myös kaivatun piristysruiskeen työllisyys- ja talouskehityksellemme. Kannustan hallitusta jatkamaan samalla määrätietoisella uudistamisen ja byrokratian purkamisen linjalla. Lakeja voi joskus myös kumota ja turhaa byrokratiaa poistaa ja turhaa sääntelyä poistaa. Seuraavaksi voisi esimerkiksi tuoda viinit ruokakauppoihin.

Tässä yhteydessä on hyvä muistaa myös se, että liikeaikalakiin sisältyy sääntelyä, jolla turvataan kauppakeskusten pienyrittäjien oikeus viikoittaiseen vapaapäivään. Tulevaisuudessa näiden pienyrittäjien asema turvataan siirtämällä asiaa koskevat säännökset lakiin sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa, eli tämä pienyrittäjien oikeuksien asia on huomioitu.

Kaiken kaikkiaan kuluttajien valinnanmahdollisuudet lisääntyvät, kun asiointi tiettyinä päivinä ei ole enää sidottu kaikkein pienimpiin ruokakauppoihin, jotka eivät välttämättä aina ole sen lähempänäkään kuin isommat.

23.26 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Mitä myy, missä myy, minkä kokoisessa tilassa myy, myykö maanantaina vai myykö sunnuntaina, myykö lauantaina, myydäänkö bensaa samalla vai eikö myydä, onko kauppa maan alla vai onko kauppa maan päällä, onko myymäläauto vai liikkuva kauppa, onko apteekki, onko automaateista tapahtuva kauppa, onko markkina tai onko torikauppa, onko sairaalakauppa tai onko huoltolai-

toksessa tapahtuva kauppa vai onko peräti huutokauppa? Ainakin näistä kaikista meillä erikseen on päätetty lailla säätää, milloin kauppaa saa tehdä ja milloin ei.

Itse lähestyin tätä asiaa ja pohdin monta kertaa sellaisissa tilanteissa, kun katsoin, kuinka kauppiaskauppa oli kiinni ja vain muutaman sadan metrin päässä toimiva liikenneasema sai pitää auki käytännössä täysin samanlaista ruokakauppaa. Minun mielestäni siinä vaiheessa ei ollut enää mitään perusteita estää kauppiaskauppaa pitämästä kauppaa auki. Tällainen tilanne on vaikkapa Riihimäen kaupungissa, missä kauppiaskauppa on vain muutaman sadan metrin päässä ABC-huoltoliikenneasemasta. Tai kun nettikauppa 24/7 on mahdollistettu, ei ole mitään syytä estää kivijalkakauppiasta tekemästä kauppaa myös illalla taikka sellaisena aikana, kun hän sen katsoo tarpeelliseksi.

Samaan aikaan me lainsäätäjät olemme päättäneet, että virkamies Lapissa, yksi virkamies Lapissa, tietää, kannattaako Lopella juhannuksena juhannushäihin kampaajan tehdä morsiamelle kampaus vai ei. Sitä on täytynyt kysyä ja sitä täytyy tällä hetkellä kysyä Lapin virkamieheltä. Se maksaa useamman sata euroa, ja sieltä tulee sitten tieto, että "kyllä", taikka virkamies päättää, että ei ole syytä tehdä tuona pyhäpäivänä työtä.

En tiedä, kuinka moni tämän salin naisista varmisti itsenäisyyspäivän aattona kampaajalle mennessään, että olihan lupa käytössä — kun päätä ravistellaan nyt siellä salissa — että olihan lupa varmistettu. (Välihuutoja)

Lapin virkamies käsitteli 207 poikkeuslupaa viime vuonna. Näistä 23 käsitteli parturi- ja kampaamoalaa. Ainakin vuonna 2014 vielä poikkeuslupa tarvittiin, eli Linnan juhliin tulleista naiskansanedustajista, joita on noin vajaa sata, ainakin 70 teki kampauksen sitten todennäköisesti liikkeessä, jolla ei ollut siihen lupaa. Minun mielestäni oli hienoa, että yrittäjä halusi heitä palvella, ja minun mielestäni on hienoa, että he voivat sen tehdä myös ilman lain rikkomista. Ja toivon, että myös kristillisdemokraatit tämän näkevät, ja he nostivat esille jo, että parturit saisivat toimia.

En ymmärrä myöskään sitä, minkä takia sitten tehdas saa toimia viikonloppuna tai minkä takia moni muu toimija saa toimia, mutta ei kauppa. Ja kun tässä edustaja Essayah, puheenjohtaja Essayah, nosti päivähoidon esille, niin kyllä samanlaiset ongelmat on parturikampaajalla. En näe mitään eroa siihen, onko hänellä kultakauppa vai parturi-kampaamo — yhtä lailla he tarvitsevat päivähoitoa, (Sari Essayah: Ei ne yöllä niitä kampauksia tee!) jos tällaiseen ratkaisuun päätyvät.

Tässä on paljon kannettu huolta siitä, onko arviointeja tehty. IMF on esimerkiksi arvioinut tällä esityksellä olevan välitön positiivinen vaikutus maamme työllisyyteen ja kokonaistuotantoon. Myös OECD on suosittanut meille raskaan kaupan sääntelyn purkamista. Ruotsihan, jota usein täällä pidetään esimerkkinä ja josta halutaan hakea mallia, päätyi tähän jo vuonna 1972. Täällä on peloteltu, että 24/7-yhteiskunta syntyy tämän jälkeen. Katsokaa, mitä Ruotsissa tapahtui: Ruotsissa on vapaa kauppojen aukiolo. Ruotsissa kaupat ovat kutakuinkin tismalleen saman verran auki kuin Suomessa tällä hetkellä. Eli Ruotsista ei ole tullut 24/7-yhteiskunta, vaikka he tekivät tämän ratkaisun jo vuonna 1972. Ei Suomestakaan tule tämän myötä 24/7-yhteiskunta, mutta tästä tulee paikka, jossa kauppias ja kauppa saavat itse päättää, koska kauppaa kannattaa tehdä, ja asiakas saa palvelua silloin, kun se järkeväksi katsotaan. Sitä ei tarvitse Lapin yhden virkamiehen päättää.

23.32 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Lakia vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeiden aukioloajoista pitää muuttaa, mutta sitä ei mielestäni pidä kumota. Esitykseen sisältyvä parturi-kampaamojen vapauttaminen aukioloaikasääntelystä on pe-

rusteltua. Parturi-kampaamot ovat yleensä pieniä yrityksiä, joiden aukioloaikojen tiukka sääntely ei ole perusteltua, varsinkin kun tarvetta palveluille on usein erityisesti juhlasesonkeina. On myös tarvetta selkeyttää ja helpottaa vähittäiskaupan poikkeuslupaprosesseja ja sääntöjä. Vähittäiskaupan aukioloaikojen täydellinen vapauttaminen ei kuitenkaan mielestäni ole perusteltua, ei varsinkaan näin heppoisilla arvioinneilla.

On hyvä, että lakiesityksessä kauppakeskuksissa toimivien pienyrittäjien oikeus vapaapäivään turvataan siirtämällä säädös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnasta annettuun lakiin. Esitys liikeaikalain kumoamisesta ei nähdäkseni täytä hyvän ja tasapainoisen lainsäädännön kriteereitä. Liikkeiden aukioloaikoja koskevaa sääntelyä pitää tarkastella tasapainoisesti niin kuluttajien, yrittäjien kuin työntekijöidenkin näkökulmasta. Nyt tarkastelua on tehty voittopuolisesti vain yrittäjien näkökulmasta ja erityisesti työntekijänäkökulma on sivuutettu. On myös tunnustettava ja tunnistettava, että kaupan aukioloajoilla on merkittävää yhteiskunnallista ja kulttuurista vaikutusta ja vaikutuksia myös muihin aloihin. Ennen lakiesityksen antamista olisi pitänyt tehdä laajemmat vaikutusten arvioinnit ja kattavammat kansainväliset vertailut. Valmisteluaikana työmarkkinaosapuolet ja henkilöstön asema olisi tullut ottaa paremmin huomioon, kuten tehtiin edellisten muutosten yhteydessä, muistaakseni vuonna 2009, sillä esitetyllä lainmuutoksella on vaikutuksia laajan työntekijäjoukon asemaan ja elämään ja myös heidän perheittensä elämään.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on lausunnossaan nostanut esiin kauppojen aukioloaikojen vapauttamiseen sisältyviä kipukohtia. Valiokunta on tuonut esille kysymyksiä esitetyn lainmuutoksen vaikutuksista muun muassa päivähoidon järjestämiseen, työmatkoihin, työturvallisuuteen, perhe-elämään ja lakiesityksen sukupuolivaikutusten arvioinnin tekemiseen. Lisäksi valiokunta esitti, että juhlapyhien aukioloaikasäännöksiä vielä harkittaisiin. Työturvallisuuslakia ja valvontaa olisi samanaikaisesti kehitettävä, mikäli aukioloaikoja laajennetaan. Yötyön lisääntyminen on merkittävä terveyttä kuormittava tekijä ja turvallisuusriski, joka on otettava huomioon lainsäädäntömuutoksia valmisteltaessa. Viikonloppu-, pyhä- ja yötyön lisääntyminen tuo lisääntyviä tarpeita lastenhoidolle ja haasteita perhe-elämän ja työn yhteensovittamiselle. Lisäksi tarpeet joukkoliikennepalveluiden ympärivuorokautiselle tarjonnalle kasvavat. Esitetyllä lainmuutoksella on toteutuessaan vaikutuksia paitsi työntekijöihin myös heidän perheisiinsä, ja näitä vaikutuksia ei lakiesityksessä uskottavasti ole arvioitu.

Arvoisa puheenjohtaja! Esitetyllä lainmuutoksella on myös laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Yhteisten lepoaikojen ja juhlapyhien viettämismahdollisuuksien vähentäminen kaupan alalla työskentelevien perheiltä on iso valinta. Kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen mukanaan tuoma muutos vaikuttaa myös koko yhteiskunnan rytmiin ja erityisesti juhlapyhien viettoon.

Nykyinen laki suosii erityisesti päivittäistavarakaupan pieniä toimijoita, kun ne ovat saaneet vapaammista aukioloajoista kilpailuetua suhteessa isoihin yksiköihin. Lainmuutoksen toteutuessa pienet ruokakaupat ja kioskit saattavat joutua laittamaan lapun luukulle, ja näin myös monissa asiantuntijalausunnoissa arvioitiin. On hyvin todennäköistä, että esitetyn lainmuutoksen seurauksena kaupan keskittyminen suuryksiköihin lisääntyy. Kaupan keskittyminen suuriin yksiköihin on epätoivottavaa niin yhdyskuntarakenteen, liikenteen kuin autottomien ihmisten palvelutarpeiden kannalta. Myös päivittäistavarakaupan edelleenkeskittyminen on uhkana. On mahdollista, että määräävässä markkina-asemassa oleva toimija voi pitää liikkeitä laajasti auki tappiolla pyrkien ajamaan kilpailijoita pois markkinoilta.

Kyselyjen mukaan kuluttajat ovat melko tyytyväisiä kaupan nykyisiin aukioloaikoihin. Selkeää tarvetta liikeaikalain kumoamiselle ja aukioloaikojen täydelliselle vapauttamiselle ei mielestäni ole. Esitetyn lainmuutoksen ei uskota lisäävän alan työllisyyttä ainakaan lyhyellä aikavälillä. Kauppojen aukioloaikojen täydellä vapauttamisella sen sijaan olisi kielteisiä vaikutuksia kaupan alalla työskenteleviin ja heidän perheisiinsä. Lakimuutos vähentäisi mahdollisuuksia yhteiseen juhlapäivien viettoon ja rauhoittumiseen. On kuitenkin olemassa selkeä tarve lain korjaamiselle. Poikkeuslupamenettelyä ja sääntelyä pitää selkeyttää ja keventää, parturi- ja kampaamoala pitää rajata kokonaan aukiolosääntelyn ulkopuolelle.

Arvoisa puheenjohtaja! Kuten edustaja Essayah toi esille, vasemmistoliitto ja kristillisdemokraatit ovat talousvaliokunnassa esittäneet lain hylkäämistä, ja sitä tulemme esittämään toisessa käsittelyssä. Lakiesitystä ei tule hyväksyä, vaan olemassa olevaa lakia pitää korjata.

23.37 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tein tuossa puheessani äsken virheen ja haluan sen oikaista pöytäkirjaan. Tänä vuonna Helsingissä oli haettu yhteinen poikkeuslupa, eli näin helsinkiläiset kampaamoliikkeet voivat tehdä ilman tuota yksittäisen luvan hakemista näitä kampauksia. Tänä vuonna siellä on rehellisesti voitu tehdä nämä kampaukset. En tiedä, miten sitten muualla. Mutta onneksi tämä laki on nyt etenemässä ja ensi vuonna ympäri Suomen voidaan tehdä niitä kauniita kampauksia ilman näitä monimutkaisia Lapin virkamieheltä haettavia poikkeuslupia.

Tämän halusin oikaista ja toivon, että tämä anteeksipyyntö kelpaa myös vihreille.

23.38 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkkinen nosti nämä työpaikan turvallisuusasiat esiin. Työnantajallahan on aukioloajoista riippumatta yleinen huolehtimisvelvollisuus turvallisuudesta. Talousvaliokunnan mietinnöstä suora lainaus: "Talousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan työntekijöiden fyysiseen turvallisuuteen vaikuttavat aukioloaikoja enemmän myymälän sijainti, sen ympäristö ja asiakaskunta. Aukiolon sääntely ei ole tarkoituksenmukaisin väline puuttua näihin ongelmakohtiin."

23.39 **Sofia Vikman kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkkinen väitti täällä, että ei olisi työntekijän eli kuluttajan etu kumota tätä liikeaikalakia, ja se ei kyllä pidä paikkaansa, koska nimenomaan kuluttajan valinnanmahdollisuudethan tässä laajenevat. Myös kansainvälistä tukea on tullut tälle liikeaikalain kumoamiselle. Kansainvälinen valuuttarahasto IMF on todennut 2015 konsultaation loppulausunnossaan, että tämä esitys aukioloaikojen vapauttamisesta on tervetullut konkreettinen askel osaltaan hidastamaan työn tarjonnan supistumista ja pienentämään valtiontalouden pitkän aikavälin kestävyysvajettamme. Esityksellä voi IMF:n mukaan olla välitön positiivinen vaikutus työllisyyteen ja kokonaistuotantoon. Hallituksen esityksen perusteluissa ei sinänsä odoteta mitään valtavia ja nopeita työllisyysvaikutuksia, vaan arviot ovat hyvin maltillisia. Suuremmat hyödyt ovat odotettavissa pidemmällä aikavälillä.

23.40 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkkinen tuossa hyvin toi esille sen, miten nyt sitten tämä täydellinen aukioloaikojen vapauttaminen saattaa näitten pienten niin sanottujen kivijalkakauppojen tilannetta heikentää, kos-

ka ne ovat nyt voineet hyötyä siitä, että ovat nykyisen lainsäädännön sisällä voineet vapaammin säädellä aukioloaan. Kun mietitään niitä kansainvälisiä viestejä — täällä on nostettu esille IMF — niin kansainvälinen viesti on myös se, että komissio on huomauttanut, että Suomen kaupan rakenne on jo tänä päivänä erittäin keskittynyttä. Ja nyt kun nämä pienet kivijalkakaupat häviävät, niin sehän johtaa tähän kaupan rakenteen keskittymiseen edelleenkin.

Edustaja Heinoselle haluaisin sen verran huomauttaa, että niissä aiemmin poikkeusluvan saaneitten kampaamojen tuoleissa, siinä saman kampaamon tuolissa, tai useammassa tuolissa, rinnakkaisessa tuolissa, on saattanut istua useampia naiskansanedustajia. Elikkä ei se tarkoita sitä, että naiskansanedustajat olisivat olleet laittomasti kampaamossa, kun lukumäärä ylittää sen lupaa hakeneitten kampaamojen lukumäärän. Tämä nyt täytyy ihan tämmöisenä perusmatemaattisena faktana huomauttaa, että kyllä yhdessä kampaamossa on useampia tuoleja ja useampi kansanedustaja (Puhemies koputtaa) mahtuu sinne. (Timo Heinonen: Menee varmaan samaan anteeksipyyntöön!)

23.41 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä on puhuttu suomalaisten kuluttajien edusta. Kannattaa muistaa, että tuoreessa, tänä vuonna tehdyssä gallupissa 92 prosenttia kuluttajista on tyytyväisiä kauppojen aukioloon ja 79 prosenttia kuluttajista ei halua, että tavaratalot ja hypermarketit ovat auki sunnuntaisin.

Toinen, mitä haluan korjata, on se, kun täällä on sanottu, että kauppojen aukiolojen vapauttaminen on kansantaloudelle hyvä asia ja luo uusia työpaikkoja. Kannattaa muistaa, että Ruotsissa, Virossa ja Tanskassa, missä kaupat on jo vapautettu aukiololtaan, kaupat ovat vähemmän auki kuin Suomessa. Eli tämä ratkaisu ei automaattisesti luo uusia työpaikkoja.

Muista asioista puhun sitten omassa puheenvuorossani.

Puhemies Maria Lohela: Sitten palataan listaan.

23.42 **Antero Laukkanen kd:** Arvoisa rouva puhemies! Yhteiskuntaa ei tule alistaa mammonan vallan alle. Kaikkia arvoja ei tule myydä. Yksi yhteiskunnan yhteinen vapaapäivä on eurooppalainen arvo, se on tärkeä arvo, se on näkyvä arvo, ja se on yhteiseurooppalainen arvo. Tämä esitys koskee pääsääntöisesti naisia, lähes yksinomaan, 70 prosenttia kaupan ja kaupan alan työntekijöistä on naisia. Se onkin hieman ihmetyttänyt, että tämä naisnäkökulma on ollut täällä aika vähän esillä, kun se on niin monessa asiassa niin paljon esillä, joten tähän olisi toivonut kyllä vielä enemmän keskustelua.

Talousvaliokunta jätti monet työ- ja tasa-arvovaliokunnan esiin nostamat hyvät havainnot lähes kokonaan huomiotta, ja se kyllä hämmästytti, kun luki tätä mietintöä. Tässä nostan nyt yhden erityisen asian esille, tämän elinkeinonharjoittajan oikeuden pitää liikkeensä auki.

Esityksessä todetaan, että pienyrittäjän nykylain mukainen oikeus pitää kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskittymässä sijaitseva liikkeensä suljettuna kerran kalenteriviikossa valitsemanaan viikonpäivänä säilytetään siirtämällä säännös sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annettuun lakiin. Säännöksen tarkoituksena on turvata pienyrittäjälle oikeus viikoittaiseen vapaapäivään ja mahdollisuuteen pitää liike suljettuna kannattamattomana päivänä.

Sitten tulee tärkeä lause. Valiokunta pitää niin sanotun pakkoaukiolon rajoittamista koskevan säännöksen säilyttämistä tarpeellisena.

Esityksessä ei käsitellä suurten liikkeiden oikeutta pitää myymälä suljettuna kauppakeskuksessa tai vastaavassa myymäläkeskittymässä kannattamattomana päivänä. Monissa isoissa kauppakeskuksissa on useita isoja liikkeitä, kuten esimerkiksi pukinetalo Halonen, joka ilmoitti julkisesti, että eivät tule pitämään liikettä sunnuntaina auki. Nyt tästä tulee heille hallituksen pakkoaukiololaki. Heidän on kauppakeskuksessa pakko pitää liikettä auki, koska tämä esitys ei anna tilaa sille, että myös kauppakeskuksessa pitää liikkeensä kiinni. En tiedä yhtään ainoaa kauppakeskusta Suomessa, joka suostuisi siihen, että joku kauppa siellä on kiinni tämän jälkeen.

Olimme viime viikolla HOK-Elannon hallintoneuvoston ja edustajiston kokouksessa, jossa kieli pitkällä odotetaan tämän lain voimaantuloa. Ei ole puhettakaan siitä, että he millään tavalla aikoisivat pitää liikkeitänsä minään päivänä kiinni, päinvastoin. Tämä edustaja Heinosen näkemys siitä, että ei täällä mikään muutu, vaikka tällainen laki tulee, jää kyllä päiväuneksi.

Arvoisa puhemies! Tässä laissa olisi pitänyt teettää jälleen kerran nämä arvioinnit, mistä täällä on tämänkin illan aikana jo moneen kertaan puhuttu ja sanottu. Koska ne ovat jääneet tekemättä, niin tämäkin on huolimaton laki ja tällä on paljon jatkossa sellaisia seurauksia, jotka eivät ole missään tapauksessa yhteiskuntaa tervehdyttäviä. Kyllä olisin suonut, että Suomi olisi voinut säilyttää yhden sellaisen päivän, jolloin voimme hengähtää.

Itse asun Länsiväylän varrella Soukassa, ja kun on sellainen pyhäpäivä, jolloin kaupat ovat kiinni, niin oikein koko tienoo rauhoittuu. Se on ihmeellinen tunne, kun aistii sen, että kenelläkään ei ole kiire mihinkään. Nyt tämä aika jää muistoksi vain, ja se on minusta surullista.

23.47 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Nykyinen laki rajoittaa vähittäiskauppaa sekä parturi- ja kampaamoliikkeen toimintaa tiettyinä päivinä ja tiettyinä aikoina, kuten olemme tänään jo moneen kertaan kuulleet. Aluehallintovirasto voi toki erityisestä syystä sallia ammatinharjoittamisen muinakin kuin säädettyinä aikoina, mutta luvan saaminen on maksullista. Olen tarkastellut tätä lakiesitystä yrittäjän ja työntekijän kannalta sekä hieman myös työturvallisuutta.

Tämänhetkinen liikeaikalaki antaa mahdollisuuksia kioskiyrittäjyydelle, mutta rajoittaessaan kampaamotoimintaa laki saattaa jopa kannustaa harmaaseen talouteen ja liikeaikalain rikkomuksiin. Nykyisen hallituksen tarkoituksena on vähentää harmaata taloutta, joten tämä lakimuutos on siksikin erinomainen. Aukiolojen vapauttaminen mahdollistaa sen, että yrittäjät voivat itse parhaaksi katsomallaan tavalla pitää liikettä auki silloin, kun tietävät asiakkaita riittävän. Mielestäni tämä on erittäin tärkeä seikka. Yrittäjä itse kantaa vastuun toiminnastaan, joten eikö hänellä pitäisi olla myös vapaus päättää, milloin hän pitää yrityksensä avoinna? Kaikissa Pohjoismaissa sekä Virossa ja Venäjällä, kuten monessa eurooppalaisessa maassa kaupat saavat olla vapaasti auki. Pitäisikö pienen pohjoisen maan nimeltä Suomi olla erilainen? Mehän haluamme olla eurooppalaisia.

Pienyrittäjän asemaa on parannettu huhtikuun alusta 2014 voimaan tulleella vähittäiskaupan sekä parturi- ja kampaamoliikkeen aukioloajoista annetun lain muutoksella. Tämän muutoksen jälkeen pienyrittäjälle taattiin oikeus pitää liikkeensä suljettuna kerran kalenteriviikossa yhtenä valitsemanaan viikonpäivänä, eikä tätä oikeutta ole mahdollista sopimuksin rajoittaa. Tämä säännös on mielestäni säilytettävä, koska se takaa, että pienyrit-

täjällä on mahdollisuus pitää vapaapäivä. Vapaapäivän puute heikentäisi heidän jaksamistaan. Toinen seikka on tietenkin sitten se, voiko yrittäjä, joka on laittanut kaikkensa yritykseensä, koskaan levätä riittävästi.

Työntekijälle vuorotyön lisääntyminen on aina, erityisesti perheelliselle, elämäntilanteesta riippuen haastavaa, erityisesti jos kummatkin vanhemmat tekevät vuorotyötä. On myös todistettu, että vuorotyö rasittaa ihmistä enemmän kuin pelkkä päivätyö. Jos tämä laki toteutuu, niin jokaisella työpaikalla on yrittäjien ja työntekijöiden yhdessä mietittävä aukiolojen järkevyyttä eikä työntekijöiden mielipiteitä saa lakaista maton alle. Yrittäjänkin on muistettava, että työntekijä tekee monesti yrityksen tuloksen. Hänen hyvinvointinsa on siten ensiarvoisen tärkeää.

Tämän uudistuksen arvioidaan asiantuntijoina kuulleiden mielestä lisäävän sekä kaupan alan yritysten valmiutta tarjota työtunteja nykyisille työntekijöille että valmiutta palkata uusia koko- ja osa-aikaisia työntekijöitä. Uudistuksen odotetaan siten edistävän työllisyyskehitystä. Työllisyyden parantaminen lienee meillä jokaisella tavoitteena.

Arvoisa rouva puhemies! Yhtenä tärkeänä seikkana haluan vielä tuoda esiin työturvallisuuden. Valiokuntakin on pitänyt tärkeänä, että ilta- ja yötyön sekä yksintyöskentelyn työturvallisuutta parannetaan ja että työsuojelutarkastuksia kohdennetaan jatkossa erityisesti kauppoihin, joissa työskennellään yksin ja myöhäisinä tai varhaisina vuorokaudenaikoina. Aiempien kokemusten perusteella aukioloaikojen laajentumisen vaikutus turvattomuuden kasvuun on ollut erittäin vähäinen. Tämän vuoksi työturvallisuusasioita ei pidä kuitenkaan laiminlyödä. Työturvallisuuslaki on työntekijän turva. Sen mukaan työnantajalla on aina yleinen huolehtimisvelvollisuus muun muassa työpaikan turvallisuudesta. Velvollisuutta on tosin rajattu siten, että epätavalliset ja ennalta-arvaamattomat olosuhteet, joihin työnantaja ei voi vaikuttaa, jäävät huolehtimisvelvollisuuden ja vastuun ulkopuolelle. Olen ollut monessa pienessä kaupassa asiakkaana erityisesti ilta-aikana ja todennut, että vain yksi työntekijä on työvuorossa. Se on selvä työturvallisuusriski.

Saman työturvallisuuslain mukaan työnantajan huolehtimisvelvollisuuteen kuuluu myös huolehtia muun muassa siitä, että työpaikalla on huomioitu ne työtehtävät ja toimenkuvat, jotka lisäävät väkivallan uhkaa. Työnantajan väkivaltatilanteiden varalle luomilla menettelytavoilla ja menettelytapaohjeilla on tärkeä merkitys turvallisuustekijänä väkivaltatilanteessa. Selkeät menettelytavat ja ohjeet lisäävät työntekijöiden turvallisuudentunnetta ja vähentävät haitallisen henkisen kuormituksen kokemusta. Mielestäni työnantajan järjestämä työturvallisuuskoulutus työntekijöille korostuu entisestään, mikäli kauppojen aukioloajat vapautuvat esityksen mukaisesti.

23.52 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kysymys kauppojen aukioloajoista on kymmenien vuosien aikana keinuttanut ristiaallokossa, ymmärrettävästikin. Aukioloajat ovat lähellä meidän arkeamme ja koskettavat niin työn ja perhe-elämän yhteensovittamista kuin vakaumuksellisiakin kysymyksiä. Toisaalta aukioloajat ovat olleet pitkään ennen uudistustakin Suomessa vapaat, etenkin maaseudulla. Kolikolla on kaksi puolta: tyytyväisyys vapaasta aukioloajasta vaihtelee kaupan sisällä, työntekijöiden ja asiakkaiden keskuudessa ja sijainnin mukaan. Ei varmastikaan ole tarkoituksenmukaista haikailla menneiden perään. Selkeä valtaosa kaikista meistä suomalaisista kuluttajista pitää sunnuntain aukioloaikaa hyvänä palveluna. Myönteinen suhtautuminen on lisääntynyt jo nykyisenkin sääntelyn aikana. Aukioloajat ovat nykyään selkeämmät, ja yhdeksän kymmenestä on käyttänyt sunnuntainakin kaupan palveluja. Kaupan näkökulmasta laajentunut aukioloai-

ka on kilpailullinen tekijä. Toisaalta meillä on myös esimerkkejä erinomaisesti menestyvistä päivittäistavarakaupoista, jotka pitävät ovensa kiinni sunnuntaisin. Aukioloaika-asia ei ole yksiselitteinen: kuluttajien valinnanvapauden rinnalla on huomioitava myös yrittäjien valinnanvapaus ja työntekijän asema.

Arvoisa puhemies! Jatkossakin on pyrittävä huolehtimaan lähikauppojen toimintaedellytyksistä. Haja-asutusalueella lähikaupat usein turvaavat vanhemman väestönkin kannalta tärkeitä muita palveluja, jotka muutoin olisivat hävinneet alueelta. Kauppaverkoston kannalta on tärkeä varmistaa, että lähikaupat säilyttävät kilpailuasemansa. Kaupan hankinta- ja ostovoimaa tarkasteltaessa on huomioitava hankintaketjun avoimuus ja parannettava paikallisten tuotteiden pääsemistä kaupan jakeluun.

Arvoisa herra puhemies! Koko kaupan kenttää tarkasteltaessa vapaat aukioloajat avaavat mahdollisuuksia liiketoiminnan kannalta, vähentävät byrokratiaa ja tuovat joustoa. Kauppoja ei ole pakko pitää auki — vai onko? Kuitenkin näissä kauppakeskuksissa tai vastaavissa myymäläkeskittymissä noin kolmannes kauppiaista kokee nykylainsäädännön mukaan, että heillä ei liikeaikalain 5 §:n tarkoittamaa mahdollisuutta vapaapäivään ole ollut. Talousvaliokunta katsoi aikanaan, että 5 §:n tavoitteen toteutumista tulee seurata tarkoin, jotta se ei jää käytännössä vaikutuksiltaan tehottomaksi. Olenkin ollut huolissani, että kärsijöiksi niissä edellisissä uudistuksissa ja tässäkin uudistuksessa jäisivät kauppakeskusten pienyrittäjät ja yrittäjäperheet. Keskuksilla on palvelulupausta lunastaessaan ymmärrettävästi intressi liikkeen yhtenäisiin aukioloaikoihin. Onkin erittäin hyvä ja tärkeä asia, että tämä 5 § kokonaisuudessaan sisältöineen siirtyy sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain alle. Joka toisen päivittäistavarakaupan, kioskin, huoltamokaupan, kauppakeskuksen kauppiaan jaksaminen on heikentynyt korkeiden työvoimakustannusten vuoksi. Etenkin erikoiskaupassa sunnuntaisin tekevät useimmat yrittäjät työt itse, ja sittenkään sunnuntain aukioloaika ei ole pienelle kauppiaalle kannattavaa. Eli vain noin yksi kymmenestä kauppiaasta on nykylainsäädännönkin mukaan ilmoittanut palkanneensa lisää työvoimaa. Eli tässä suhteessa meidän täytyykin tarkastella tätä yksinyrittäjän ensimmäisen työntekijän palkkausta ja sen helpottamista.

Asiantuntijakuulemisen mukaan tällä avoimella kauppojen aukioloajalla haetaan lisää kokonaisia työpaikkoja, mutta kuitenkin edellisen lain mukaan vain osa-aikaisuus on lisääntynyt. Kuitenkin alan kykyjen ja nykytarjonnan mukaan ainakin kuvitellaan, ja tuleekin esille, että tämä työllisyys tulisi merkittävästi lisääntymään.

Arvoisa puhemies! Olen huolissani kaupan työntekijöistä, yrittäjien perhe-elämän yhteensovittamisesta. Ja kuten aikaisemmin esille tuli, ainakaan nykylaki ei kuitenkaan ole päivähoitopaikkojen tarjontaa merkittävästi tullut lisäämään. Kuitenkin perheiden yhteisestä ajasta, viikonlopuista ja iltatyövuoroista ne ovat pois. On erityisen tärkeää nähdä tämä arkinen todellisuus, jossa aukioloajat koskettavat kaupan parissa työtä tekevien ihmisten elämää. Puhutaan etäännyttävästi työntekijöistä ja yrittäjistä. Vähittäiskauppa työllistää kuitenkin 130 000 suomalaista. Siihen mahtuu monta perheenisää, -äitiä, puolisoa, päätoimista opiskelijaa. Kyse on näiden ihmisten jaksamisesta ja mahdollisuuksista vapaa-aikaan esimerkiksi perheiden parissa. Uuden sääntelyn vaikutuksia asetuksien näkökulmasta tulee tarkkaan seurata, kuten tässä erinomaisessa talousvaliokunnan mietinnössä oli.

Tuen kaikesta huolimatta tätä hallituksen lakiesitystä. (Riitta Myller: Ei ollut vakuuttavaa!)

23.57 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! On pakko myöntää heti aluksi, että tämä nykytilanne on ainakin aika hullunkurinen. Meillä voivat polkupyöräkorjaamot ja hieromot olla avoinna ihan haluamallaan tavalla, haluaminaan ajankohtina, kun taas kaupat vähän miten sattuu. Samalla tavalla meillä on erilaisia pinta-alamääreitä. Riippuen siitä, onko kauppa 100-neliöinen tai alle tai onko se alle 400-neliöinen, aukiololuvat ovat olleet erilaiset, ja se on aiheuttanut hyvinkin keinotekoisia ratkaisuja. Yksi omaperäisimmistä on pohjoisessa toimiva kioskityyppinen konttikauppa, eli kuorma-auton lavalla on ikään kuin saatu kioskiksi oma toiminta, joka sitten on voinut olla avoinna aiemmin.

Kannattaa muistaa myös se, kuten jo äsken puheenvuorossani sanoin, että Ruotsissa, Virossa ja Tanskassa, joissa on kauppojen vapaa aukiolo, siellä, kaikissa näissä maissa, kaupat ovat vähemmän auki kuin Suomessa. Keski-Euroopassa kaupat ovat avoinna vielä vähemmän, eli hyvin odotettavaa on se, että tämä vapautus ei tule tarkoittamaan sitä, että kaupat ovat meillä ympyräisiä päiviä ja öitä auki, vaan se tulee tarkoittamaan sitä, että kaupat ovat auki täsmennetymmin, silloin kun asiakkaita liikkuu.

Valiokuntakeskustelusta tuli hyvin esiin myöskin se, että marketit ja niiden aukiolo ei ole enää kivijalkakauppojen kauhistus. Aika on muuttunut. Kivijalkakaupat kokevat kilpailevansa verkkokaupan kanssa, marketit eivät enää ole se, joka vie heiltä asiakkaita.

Vielä yksi asia kannattaa muistaa: Onko alle 400 neliön toimipaikkojen suosiminen pitkien välimatkojen ja keskittyneen kaupan maassa kilpailun rajoittamista, vai onko se lähipalvelujen turvaamista? Tätä kysymystä moni joutuu itse miettimään, mutta kun on kuunnellut nyt sekä OECD:n että Kaupan liiton kommentteja, on käynyt ilmi, että tiukka sääntely yleensä tukee nimenomaan suuria toimijoita. Siis sääntely on tukenut suuria toimijoita.

No, sitten toiselta puolelta. Kauppojen aukiolot, jos ne nyt alkavat olemaan auki enemmän kuin tähän asti, tulevat lisäämään rikkonaisuutta, osa-aikaisuutta, ovat vaativia työ- ja perhesuhteille ja tulevat lisäämään pienipalkkaisten ja pienieläkeläisten naisten määrää, jos tällä saadaan vaikutuksia työn lisääntymiseen. Kannattaa myös muistaa, että vuoden 2009 jälkeen yksintyöskentely on lisääntynyt ja samassa suhteessa turvattomuudentunne on kasvanut ja 80 prosenttia työntekijöistä koki työ—perhe-suhteen vaikeutuneen. Vielä: illat ja yöt tulevat olemaan kauppiaalle kalliita, ja se tarkoittaa sitä, että tästä saattaa syntyä kuluttajille lisälasku.

Jos sitten ajattelee näitä vielä negatiivisempia asioita, niin 40 000 työntekijää tekee tällä hetkellä osa-aikatyötä Suomessa vasten tahtoaan, 40 000. Tämä tuli ilmi PAMin lausunnossa, ja näitä työntekijöitä kannattaa kyllä jatkossa kuulla. Samoin tänä vuonna tehdyn gallupin mukaan 92 prosenttia kuluttajista on tyytyväisiä kauppojen aukioloon jo nyt. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ei myöskään saanut selvityksiä mahdollisista tasa-arvovaikutuksista, mutta kaikki kuultavat myönsivät sen, että tämä nimenomaan vaikuttaa naisten työntekoon.

Haluaisin vielä huomioida lapsiasiavaltuutettu Tuomas Kurttilan lausunnon. Hän katsoo, että aukioloaikojen vapauttaminen ja samanaikaiset lapsiperheisiin kohdistuvat, erityisesti varhaiskasvatuspalveluiden heikennykset voivat johtaa siihen, että lasten yhdenvertainen oikeus terveeseen ja turvalliseen kasvuun ja kehitykseen vaarantuu.

Kaikesta tästä, kuten huomaatte, tässä on sekä plussaa että miinusta. Henkilökohtaisesti voin sanoa, että en pidä tästä lakiesityksestä. En pidä siitä ajatuksesta, että pyhä on kaupan. Toivoisin, että ihmiset osaisivat hakeutua urheilun, kulttuurin ja luonnon pariin, mutta olen valmis myös tunnustamaan sen, että kahdeksassa vuodessa ajat ovat muuttuneet ja henki-

lökohtainen vastustukseni ja tästä laista pitämättömyyteni eivät ehkä riitä tämän lain vastustamiseen.

0.03 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Hallitusohjelmamme yksi merkittävimmistä kohdista on byrokratian purkaminen. Tämä kyseinen hallituksen esitys on nyt ensimmäisiä tai ehkä ensimmäinen todella suuri byrokratian purkukokonaisuusasia eli on nyt esillä todellakin esimerkkinä siitä, millä tavalla me voisimme Suomessa harjoittaa toimintoja vähemmällä byrokratialla, vähemmällä lupamenettelyllä ja niin, että kokonaisuudessaan tulisi edullisemmaksi ja helpommaksi lupien saaminen ja ihmisten työllistäminen ja ihmiset voisivat keskittyä työssänsä siihen, mikä on todellisuudessa tuottavaa ja merkittävää työtä.

Sitten tuossa edellisessä puheenvuorossa, niin kuin monessa muussakin puheenvuorossa, on tätä kyseistä hallituksen esitystä punnittu myönteiseltä ja kielteiseltä puolelta. Kumpiakin tässä on. Kyllä minäkin tällaisena pienen paikkakunnan asukkina olen miettinyt näitä asioita monelta taholta, ja eivät nämä ole niin yksiselitteisiä asioita ollenkaan, mutta kyllä minä olen siihen tulokseen tullut, että tämä kokonaisuudessaan on sellainen, että olen kuitenkin tämän hallituksen esityksen puolella ja hyväksymisen puolella.

Mutta kokonaan toinen asia on se, että tänään tässä asiassa, niin kuin monen muunkin hallituksen esityksen kohdalla, on oppositiosta esitetty Suomeen perustettavan kokonaan uusi ammattikunta. Tämä ammattikunta on vaikutusten arvioijat. (Riitta Myller: Se kyllä kuuluu normaaliin lainvalmisteluun!) Esimerkiksi tämän hallituksen esityksen kohdalla, niin kuin monta muutakin kertaa, on esitetty, että pitäisi olla sukupuolivaikutusten arviointi, tasa-arvovaikutusten arviointi, ja minusta tuntuu, että me saamme aikamoisen ammattikunnan perustettua, kun me tekisimme joka ikiseen lakiin tämän vaikutusten arvioinnin.

0.05 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvään lainsäädäntötyöhön kuuluu se, että lakiesitysten kohderyhmiä kuullaan, vaikutusarviointia tehdään ja myös vaikutuksia kuntatalouteen arvioidaan, ja näissä asioissa tämä hallitus on ollut kyllä ehdottomasti puutteellinen. Onneksi vasta puoli vuotta on takana, 3,5 vuotta edessä — teillä on hyvä mahdollisuus petrata.

0.05 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Halusin ottaa tämän asian esille, koska joka ikisessä kohdassa otetaan esille tämä sama fraasi: vaikutusten arviointi. Mutta miten tämä maailma on muuttunut lyhyessä ajassa? Ei aikaisemmin näistä ole puhuttu eikä kukaan ole pitänyt tätä isona ongelmana. Viime vaalikaudella olivat samat henkilöt hallituksessa eikä kukaan valittanut siitä, että nämä asiat puuttuvat. Jäivätkö teilläkin nämä asiat sitten tekemättä, ette vain tehneet niitä asioita? Kyllä näitä vaikutusarviointeja varmasti virkakunta tekee koko ajan, näitä tehdään. Kyllä meillä on todella ammattimaisesti osaava virkakunta tekemässä töitä, että ehkä joka ikistä lausetta ei aina tarvitse kirjoittaa, että onko joku vaikutusten arviointi tehty. Siellä on järkeviä ihmisiä tekemässä töitä.

0.06 **Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ehkäpä todellakin on niin, että aikaisemmin nämä vaikutusarviot on tehty, niin kuin ne kuuluvat hyvään lainvalmisteluun. Ne on kirjattu sinne lakiesitykseen, ne voidaan todentaa. Ehkä tästä johtuu se, että aikaisemmin tämä asia ei ollut niin paljon esillä, mutta kyllähän se on totta, että nämä

puutteet ovat aikamoiset, mitä nyt tämänkin syksyn aikana hallituksen antamissa lakiesityksissä on havaittu.

0.07 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Aivan niin kuin edustaja Myller täällä sanoi, kyllä ihan normaaliin lainvalmistelutyöhön kuuluu, että vaikutusarvioinnit tehdään. Erityisesti tämä sukupuolivaikutusarviointi: siitähän ihan silloin ensimmäisillä kyselytunneilla nousi keskustelu, ja täällä silloin ministeri Rehula lupasi, että kaikista hänen hallinnonalansa hallituksen esityksistä tullaan tekemään sukupuolivaikutusarviointi, ja tuntuu kyllä hämmentävältä, että kun täällä monena iltana on käsitelty näitä, esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöjä, niin täällä on useita edustajakollegoja, jotka ovat jo sanoneet, että he ovat suurin piirtein kyllästyneet toistamaan sitä, että tästäkin hallituksen esityksestä puuttuu se sukupuolivaikutusarviointi. Siinä mielessä minä kyllä sanoisin, että tässä nyt on joku muuttunut. Ymmärrän, että tuoreella hallituksella on kiire saada näitä erilaisia esityksiä eteenpäin, mutta kyllä siinä pitäisi (Puhemies koputtaa) kuitenkin muistaa se hyvän lainsäädäntötavan noudattaminen ja näitten vaikutusarvioitten tekeminen.

0.08 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En halua tästä tämän pitempään enää puhua, mutta toivon, että oppositio esittäisi yhdenkin esimerkin konkreettisesti, miten kyseinen nykyinen lainsäädäntö on huonompaa kuin viime vaalikaudella. Onko todellakin joitakin vastaavia asioita, missä viime vaalikaudella on tehty vaikutusten arviointi ja nyt ei ole tehty vaikutusten arviointia? Minä en ole ainakaan saanut kuulla yhdestäkään konkreettisesta esimerkistä tämän asian osalta.

0.08 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esimerkiksi perustuslaki edellyttää, että tehdään tiettyä vaikutusten arviointia, katsotaan, toteutuvatko perusoikeudet. Meillä on kansainvälisiä sopimuksia, joiden mukaan meidän täytyy. Yksi näistä on esimerkiksi YK:n lasten oikeuksien sopimus, joka edellyttää meiltä sitä, että me katsomme sen lainsäädännön, millä tavalla se vaikuttaa lapsiin, perheisiin. Kansainvälisessä oikeudessa on paljon erilaisia määreitä, täällä meidän omassa perustuslaissa on paljon erilaisia määreitä. Ehkä edustaja ei ole ihan täysin ymmärtänyt, mitä sillä vaikutusten arvioinnilla tarkoitetaan. Se on silloin sitä läpivalaisua, katsotaan, onko se kestävää lainsäädäntöä. Kun edustaja kysyi, onko tämän hallituskauden lainsäädäntö huonompaa, kyllä se on. Katsokaa, millä tavalla perustuslakiasiantuntijat ovat pelkästään lausuneet miltei joka ikisestä lainsäädäntöesityksestä, joka on tullut sinne perustuslakivaliokuntaan. Miltei kaikissa niissä on ollut huomautettavaa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Kaksi vastauspuheenvuoroa vielä, edustaja Heinonen ja edustaja Essayah, ja sitten mennään puhujalistaan.

0.09 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä tässä asiassa minun täytyy olla nyt samaa mieltä opposition edustajien kanssa siitä, että kyllä vaikutusten arviointi kuuluu ehdottomasti hyvään lainsäädäntötyöhön. Pitää arvioida vaikutukset sukupuolten välillä, lapset, perheet, myös kuntatalous. Minun on tässä kyllä oltava nyt opposition kanssa samaa mieltä, että näissä on ollut puutteita, mutta siitä olen eri mieltä, että se olisi nyt jollain erityisellä tavalla muuttunut. Näitä samoja puheenvuoroja

kyllä käytettiin tässä salissa viime kaudella ja kannettiin huolta, että nämä vaikutusarvioinnit eivät täyttäneet sellaista hyvän lainsäädännön henkeä. Myös tästä kiireestä puhuttiin jo viime kaudella monien lainsäädäntötöiden yhteydessä. Ehkä tämä on sellainen paikka, arvoisa puhemies, missä meillä poliitikoilla ja kaikilla, ketkä sitten ministerinä toimivat ja hallituksessa ovat, on peiliin katsomisen paikka, että (Puhemies koputtaa) piirun verran paremmin näitä hommia voidaan tehdä.

0.11 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraateille esimerkiksi tämä lapsiasioitten vaikutusten tutkiminen on ollut tärkeää, ja täällä tällä viikolla käsiteltiin tämä lapsilisien indeksisidonnaisuuden purkaminen. Siinähän perustuslakivaliokunta huomautti ihan siitä, että tämä vaikutusarviointi oli kyllä todellakin tehty, mikä on tietysti sinällänsä hienoa, mutta huomautti siitä, että se oli tehty huonosti, koska siinä oltiin tutkittu tämmöistä keskimääräisyyttä, että mitä se keskimäärin vaikuttaa. Elikkä siellä ei oltu otettu huomioon sitä, että esimerkiksi monilapsisissa perheissä se vaikutus on aivan toisen tyyppinen kuin mitä se on vaikka yksilapsisessa perheessä, ja toisaalta yksinhuoltajaperheessä se on taas jotakin muuta kuin kenties siinä keskimääräisessä "isä, äiti ja kaksi lasta" -perheessä. Elikkä siinä mielessä kyllä niitä moitteita on tullut ihan tämän talon perustuslakivaliokunnalta siitä, että niitä vaikutusarviointeja on tehty heikosti.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistaan.

0.12 **Jaana Pelkonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kuten jo aikaisemmin totesin tässä aukioloaikojen vapauttamisessa, kyse on merkittävästä askeleesta. Mutta unohtaa ei kuitenkaan saa sitä, että päivittäistavarakauppa on tämän aukioloaikojen vapauttamisen jälkeenkin varsin raskaasti säänneltyä. Tämä sääntely yhdistettynä korkeaan verotukseen näkyy suomalaisten ruokakorien korkeissa hinnoissa moniin vertailukelpoisiin maihin verrattuna. Eli purettavaa sääntelyä kauppojen osalta riittää runsaasti jatkossakin.

Kun nyt vauhtiin on päästy, niin helppo sääntelynpurkutoimenpide olisi poistaa päivittäistavarakaupassa myytäviltä alkoholijuomilta valmistustapaan liittyvä keinotekoinen rajoitus, ja tämä asia löytyy muun muassa kokoomuksen norminpurkulistalta.

0.12 **Jari Leppä kesk:** Rouva puhemies! Tässä viime vuosien aikana on muutamaan otteeseen aukioloaikoja säädetty ja säädetty kauppojen pinta-aloja ynnä muita, sillä seurauksella, että lainsäädännöstä on tullut sekava sekä asiakkaan kannalta että kauppiaiden kannalta. Ja vaikka täällä on moneen otteeseen sanottu, että kuluttajat ovat olleet tyytyväisiä tällä hetkellä kauppojen aukioloihin, niin se ei tarkoita sitä, että he ovat tyytyväisiä siihen, että he tietäisivät, milloin kaupat ovat auki ja milloin ne ovat kiinni — ja minkäkin kokoiset kaupat. Siksi on perusteltua, että nyt tehdään sitten remontti, jolla tästä sekavuudesta päästään ja aukiolot vapautetaan.

Toinen asia, joka tässä on koko ajan ollut matkalla mukana, on se, että tämä on tuonut myöskin hallinnollista taakkaa: aivan tarpeetonta säätelyä, aivan tarpeettomia maksuja, tarkastusmaksuja taikka lupamaksuja, jotka ovat rasittaneet erityisesti pieniä kauppoja. Nyt näistä päästään eroon, ja se vie kohti tämänkin hallituksen tavoitetta sujuvammasta Suomesta, hallinnollisen taakan vähentämisestä, ja sitä kautta me saamme talouteen dynamiikkaa, investointeja liikkeelle. Siinä mielessä tämä oli nyt perusteltu liike tehdä kaikkien näiden osakorjausten jälkeen, mitä tässä vuosien varrella eri hallitukset ovat tehneet.

0.14 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Sen verran kuitenkin lisään tähän vaikutusten arviointiin, että se kuuluu kaikkien lakien valmisteluun, jokapäiväiseen normaaliin toimintaan. Kun tätäkin esitystä on tehty, niin valmisteluvaiheessa on käyty hyvin paljon keskusteluja, että mitkä ovat tämän vaikutukset ja miksi tämä tehdään ja mihin tämä vaikuttaa. Ei kaikkia näitä tarvitse todellakaan kirjoittaa sillä mielellä siihen esitykseen, että tämä vaikutusten arviointi on tämä ja vaikutukset ovat nämä ja nämä, vaan sen täytyy näkyä siitä ja ymmärtää, että se on koko ajan tehty näissä asioissa. Ja me täällä salissa juuri keskustelemme siitä, mikä tämä tulostase asioille on. Me olemme nytten tässä keskustelussa tänäänkin tulleet siihen tulokseen, ja olemme ilmeisesti huomisessa äänestyksessä tulossa siihen tulokseen, että tämä laki tullaan hyväksymään. Elikkä se on meidän tekemämme arviointi asiasta.

0.15 **Maria Guzenina sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Täällä käsiteltiin näitä yliopiston säästöjä. Luen teille suoraan nyt, mitä valiokunnan päätösesityksessä todetaan, kun te sanotte, että vaikutusten arviointia on tehty. Esimerkiksi täällä on tänään käsitelty lakiesityksiä, joissa niitä ei ole tehty, ja nyt lainaan: "Perustuslakivaliokunnan mielestä esityksen vaikutusarvioiden puutteiden vuoksi on välttämätöntä, että opetus- ja kulttuuriministeriö seuraa huolellisesti yliopistojen perusrahoituksen leikkausten tosiasiallisia vaikutuksia." Voitte katsoa nämä kaikki perustuslakivaliokunnan lausunnot, joista löytyy hyvin selkeästi se fakta, että tällä hallituskaudella on suoranaisia puutteita vaikutusten arvioinnissa.

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Puhelistaan.

0.16 **Heli Järvinen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Mitä tulee vaikutusten arviointiin tai niiden tekemättömyyteen, niin toissa päivänä, kun täällä keskusteltiin hyvin monesta etuudesta, valiokunnan puheenjohtaja omassa puheenvuorossaan jo valiokunnan lausumana muistutti, että vaikutusten arviointi on tekemättä, eli se puute on huomattu.

Mutta varsinainen asiani: Liian vähälle huomiolle tässä keskustelussa on jäänyt se, että tämän kauppojen aukiolon vapauttamisen myötä taataan myös kauppakeskuksien pienyrittäjille arvokas vapaapäivä, siis siinäkin tapauksessa, että kauppakeskuksen sisäiset keskinäiset sopimukset aukioloa vaatisivat. Nyt tähän tulee lainsuoja. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta toivoi samaa oikeutta myös esimerkiksi franchisingyrittäjille kauppakeskusten ulkopuolella, sillä heillä voi sopimukseen sisältyä lauseke, joka pakottaa heidät pitämään yrityksensä auki silloinkin, kun se on kannattamatonta.

0.17 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän lain toteutumistahan tullaan vielä tarkasti seuraamaan ja tekemään siitä erillinen selonteko jonkun ajan kuluttua, että nähdään, miten tämä tulee sitten vaikuttamaan näihin eri osa-alueisiin, kuten tässä aikaisemmassakin laissa, mikä 2009 tehtiin, ja sitä seurattiin vuonna 13 muistaakseni. Siinäkin annettiin selkeä selonteko, ja toivon, että myös tässä tullaan ja mennään tarkasti ne eri osa-alueet lävitse. Mutta itse ainakin uskon tämän lain todellakin positiivisempiin seikkoihin, mitä tässä moni edustaja on tuonut esillekin juuri elinkeinon kehittämisen, elinkeinovapauden lisääntymisen ja byrokratian vähentämisen osalta. Todennäköisesti tulee käymään, kuten aikaisemmin edustajat ovat kertoneet, että meidän kauppojemme aukioloajat määrätyllä tavalla vähenevät mutta sitten ne kohdentuvat paremmin asiakaskunnan liikkeisiin.

0.18 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Järvinen otti vielä esille tämän klausuulin, jolla sitten nämä pienet kauppaliikkeet näissä kauppakeskuksissa suojattaisiin, ja nyt täytyy muistuttaa siitä, mitä edustaja Laukkanen täällä totesi, että talousvaliokuntahan sai lausunnon muun muassa kauppaketju Haloselta, jonka omistukseen kuuluvat myöskin Carlson-tavaratalot, jotka toimivat tällaisissa kauppakeskuksissa. Näille suurille liikkeille, joissa nämä henkilömäärät eivät rajoitu sen mukaisesti kuin lainsäädännössä on sanottu, tulee ongelma, että jos heidän eettiseen arvoperustaansa kuuluu esimerkiksi se, että he eivät halua pitää kauppaliikkeitä auki sunnuntaina, niin heitä nämä suojaukset eivät nyt sitten tule koskemaan. Sama eettinen arvoperusta tuli myöskin Halpahalli-ketjun lausunnossa. Tosin heillä taitavat kauppaliikkeet olla sillä tavoin, että he eivät ole mukana näissä erilaisissa liikekeskuksissa vaan itse omistavat nämä omat kiinteistönsä, jolloin heille ei tätä vastaavanlaista pakotetta ole.

Mutta tässä nyt voisi sanoa, että tässä nyt on varsinainen pakkolaki esimerkiksi Halosen kauppaliikkeelle, joka joutuu tätä noudattamaan siitä huolimatta, että heidän eettinen arvoperustansa lähtee siitä, että he haluavat pitää sunnuntain vapaana kaupasta. Kyllä tämä on minun mielestäni aika lailla semmoinen vakava huolenaihe, voidaanko tällä tavalla pakottaa sitten kauppaliikkeet pitämään auki sunnuntaisin kauppansa, jos he eivät sitä halua eivätkä he tipu tämän suojaklausuulin sisälle.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 88/2015 vp sisältyvien 1.—2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen LA 3/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi muiksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 99/2015 vp
Valiokunnan mietintö YmVM 3/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 3/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. Yleiskeskustelu, ja mietinnön esittelee edustaja Myller, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.20 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! En esittele, kyllä minulla on ihan normaali puheenvuoro. Mutta ehkä toivottavasti tästä kuitenkin pääsee hyvin perille siitä, mikä tässä asiassa on se keskeinen kysymys.

Hallituksen esityksen tavoitteena on, että vuokrien korotuspaineita voitaisiin suitsia valtion tukemassa asuntotuotannossa, ja tähän pyritään muun muassa kohtuullistamalla korjauskustannuksiin varautumista sekä rajoittamalla vuokrien tasausta tavallisten ja erityis-

ryhmille tarkoitettujen asuntojen kesken. Vuokrien tasauksen rajoittaminen olisi toki voitu tehdä tiukemmaksikin. Esitykseen sisältyy myös säädöksiä siitä, miten ja missä laajuudessa vuokralaiset saavat tietoonsa kulut, jotka kohdistuvat heidän vuokraansa, ja voivat näin sitten seurata, toteutuuko omakustannusperiaate vuokranmäärityksessä. Vuokralaiset ovat kyllä parhaat tahot tätä seuraamaan, ja sen vuoksi he tarvitsevat myös relevanttia tietoa.

Jotta vuokranmääritys olisi nykyistä avoimempaa ja läpinäkyvämpää, esitämmekin vastalauseessamme lausuman tarpeesta lisätä vuokralaisten tiedonsaantioikeutta. Täällä on useissa puheenvuoroissa aikaisemmin, kun on asumisesta puhuttu, oltu huolissaan siitä, että vuokrayhtiöt syystä tai toisesta keräävät omakustannusvuokria suurempia vuokria, ja tätä varten tarvitsemme tätä läpinäkyvyyttä. On myös seurattava tarkoin, että kun varautumista remontteihin niin kutsutusti kohtuullistetaan, pidetään huoli siitä, että tarpeelliset korjaukset tulee oikea-aikaisesti tehtyä.

Suurin huoli tässä esityksessä liittyy kuitenkin siihen osaan, joka tullaan toteuttamaan hallituksen asetuksena. Siinäkin periaate on kannatettava: halutaan kohtuullistaa vuokrassa perittävän omarahoitusosuuden koron määrää, jotta vuokrien nousupainetta hillitään. Tällä hetkellä vuokrataloyhtiöt voivat periä omarahoitusosuudelleen, joka on rakennuskohteesta riippuen 5—10 prosenttia, maksimissaan 8 prosentin koron. Tämä esitetään nyt pudotettavaksi 4 prosenttiin.

Ympäristövaliokunta on mietinnössään huolissaan tämän toimen vaikutuksesta uusien korkotukiasuntojen rakentamiseen ja lausuukin, että tämä voi käytännössä muodostua esteeksi uudelle tuotannolle. Tämä on aiheellinen huoli ja tuli varsin selvästi esille lähes kaikkien asiantuntijoiden lausunnoissa. Omarahoitusosuuden koron laskemisen vaikutus vuokriin on hyvin marginaalinen, noin 20 senttiä neliöltä. Sen sijaan asuntotuotantoon sillä on radikaali vaikutus.

Iso osa nykyisistä muista kuin kunnallisista rakentajista luopuu asuntorakentamisesta. Tämä on katastrofi tilanteessa, jossa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen kysyntäpaine erityisesti pääkaupunkiseudulla ja monissa kasvukeskuksissa on jo nyt hallitsematonta. Nyt pitäisi saada kohtuuhintainen asuntotuotanto liikkeelle eikä rajoittaa sen rakentamista. Hallitus on omassa ohjelmassaan painottanut asuntorakentamista, mutta lääkkeet eivät toimi, päinvastoin. Tällä esityksellä heikennetään kohtuuhintaisten, pitkään — käytännössä ikuisesti — vuokrakäytössä olevien asuntojen rakentamisen edellytyksiä. Hallitusohjelman mukaan pääpaino korkotuetussa vuokra-asuntotuotannossa siirretäänkin niin kutsuttuun 10 vuoden malliin, jossa lähtövuokra on lähellä markkinahintaa ja jossa asunnot voi myydä jo 10 vuoden jälkeen. Tämä tuotanto saa hallituksen kaavailussa paremman yhteiskunnan tuen kuin nyt muutosten kohteena oleva 40 vuoden korkotuki. Tästä seuraa, että valtion asuntorakentamiseen ohjaama tuki valuu yksityiseen voiton tavoitteluun. Tätä vartenko hallituksella on asuntopolitiikan kärkihanke?

Tavoite asumiskustannusten hillitsemisestä on kannatettava, mutta se ei tällä esityksellä eikä tiedossa olevalla hallituksen asuntopolitiikalla toteudu, ja siksi olemme vastalauseessamme edellyttäneet, että hallitus ryhtyy toimiin esityksen liitteenä olevan asetusluonnoksen muuttamiseksi siltä osin kuin siihen sisältyy omien varojen koron puolittamista koskeva ehdotus. — Kiitos.

0.25 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Myller kävi läpi ympäristövaliokunnan tavan mukaan varsin ansiokkaan mietinnön ja nosti sieltä esille tämän asian, joka mielestäni olisi ollut ihan aiheellista jopa korjata vielä tässä eduskuntakäsittelyvai-

heessa, eli tämän omarahoitusosuuden koron rajaamisen valtioneuvoston asetuksella nykyisestä 8 prosentista 4 prosenttiin. Sillä on sinänsä ihan hyvä tavoite, eli halutaan uskoa, että se vaikuttaisi vuokrien kokoon, mutta jo oikeastaan ennen tämän lain eduskuntakäsittelyä varsin monelta eri taholta tuli esille se, että tämän vaikutukset voivat olla jopa käänteiset sen kautta, että asuntotuotanto vähenee, ja sitä kautta, kun asuntoja rakennetaan vähempi, vuokrat nousevat. Toisaalta, vaikka tämä toteutuisi, tämän vaikutus itse tuohon vuokraan on hyvin marginaalinen. Ja kun tämä valtioneuvoston asetuksella säädetään, niin toivon, että sitä pohditaan. Niin kuin valiokunta tässä omassa mietinnössään asian esille nostaa, sitä on syytä seurata. Valiokunta katsoo siksi, että koron puolittamisen tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan jatkokäsittelyn aikana. Tämä on ehdottoman tärkeää.

Tämä hallitus on ottanut yhdeksi selkeäksi kärjeksi sen, että meidän pitää saada lisää rakentamista, asuntotuotantoa tähän maahan. Meillä on selkeä ero, kun katsotaan viimeistä kahdeksaa vuotta ja jaetaan se kahteen eri hallituskauteen. Asuntoministeri Jan Vapaavuoren aikana Suomessa rakennettiin varsin runsaasti asuntoja, ja silloin oli käytössä 10 vuoden välimalli, joka nyt on myös valmistelussa. Eli haluamme hakea buustia rakentamiseen sitä kautta, ja myös yleishyödyllisyysvaadetta tällä puolella ollaan keventämässä niin, että hankekohtaisuus riittäisi tuon yleishyödyllisyysvaateen täyttämiseksi. Tavoitteena on ennen muuta se, että me saisimme vuokra-asuntotuotantoa lisää, sillä varmin tae siihen, että ne vuokrat pysyisivät kohtuullisina tai niitä pystyttäisiin kohtuullistamaan, on se, että asuntoja on tarpeeksi.

Me tarvitsemme kaikenlaista asuntotuotantoa, emme pelkästään vuokra-asuntotuotantoa, ja sen takia hallitusohjelmassa on varsin kunnianhimoiset toimenpiteet myös muun rakentamisen helpottamiseksi ja sujuvoittamiseksi. Muun muassa kaavoitusta helpotetaan ja virtaviivaistetaan, valituksia rajataan kunnallisvalituksesta hallintovalitukseen eli niin, että käytännössä ainoastaan ne, keihin tuo asia suoranaisesti vaikuttaa, ovat enää valitusoikeutettuja. Tehdään MAL-sopimuksia jatkossa myös kasvukäytäville elikkä niille aluille, missä maa on edullisempaa. Ja myös varsin tavoiteltava asia — jälleen viittaan Ruotsiin: Ruotsissa on mahdollista tällä hetkellä rakentaa 25 neliön pieni lisärakennus tontille vain ilmoitusmenettelyllä, ja tämä on myös kirjattu hallitusohjelmaan, että se tullaan Suomessakin mahdollistamaan.

Meillä myös esteettömyyslainsäädäntöä uudistetaan niin, että enää jatkossa kaikkia asuntoja ei tarvitse tehdä esteettömiksi, ja tämän uskotaan alentavan kustannuksia esimerkiksi opiskelija-asunnoissa. Varmasti riittää, että osa asunnoista on esteettömiä ja osa sitten voi olla pienempiä. Kun saniteettitilat esimerkiksi voidaan tehdä pienemmiksi, niin säästetään niistä kalliista neliöistä. Myös hallitusohjelmassa on kirjattu, että korjausrakentaminen ei enää jatkossa tule laukaisemaan niin sanotusti uudisrakentamistasoisia vaatimuksia energian tai muiden toimenpiteiden osalta, ja sekin on yksi toimenpide, millä haluamme helpottaa rakentamista ja saada myös korjausrakentamista eteenpäin. Korjausrakentamisen arvo on suuri nimenomaan silloin, kun halutaan hakea asumisesta myös säästöjä energiansäästön kautta.

Arvoisa puhemies! Toivon, että hallitus vielä asetuksen antamisen yhteydessä pohtii tämän omarahoitusosuuden koron rajaamista 8:sta 4 prosenttiin. Sillä ei ole sellaisia vaikutuksia kuin mitä sillä (Puhemies koputtaa) tavoitellaan.

0.30 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa puhemies! Asumisen ja rakentamisen kustannuksiin voidaan vaikuttaa monin eri tavoin. Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on nimen-

omaan edistää asumiskustannusten kohtuullisuuden toteutumista valtion tukemissa vuokra- ja asumisoikeusasunnoissa elikkä Ara-asunnoissa, ja tämä hallituksen esitys on myös hallitusohjelman mukainen.

Tällä esityksellä kielletään kohtuuttoman suuri tuleviin korjauksiin varautuminen asukkailta perittävissä vuokrissa ja käyttövastikkeissa. Esityksen mukaisesti myöhemmin annettavalla valtioneuvoston asetuksella alennettaisiin asukkailta perittävä omistajan omarahoitusosuudelle laskettava enimmäiskorko 8 prosentista 4 prosenttiin. Tuo nykyinen 8 prosentin korko on ollut jo kauan voimassa, ja se on myös huomattavan korkea nykyiseen korkotasoon verrattuna. Tätä koron laskua ovat kritisoineet varsinkin yksityiset Ara-tuotannon rakennuttajat. Huomattavaa kuitenkin on mielestäni se, että yksityiset toimijat rakennuttavat tänä päivänä hyvin vähän normaaleja Ara-vuokra-asuntoja. Niitä rakennuttavat pääasiassa kuntien hallinnoimat rakennuttajat.

Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on siis edistää asumiskustannusten kohtuullistamista. Tätä on myös seurattava, miten tämä toteutuu. Jatkossa hallitukselta on tulossa useita esityksiä, joilla pyritään lisäämään nimenomaan kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuotantoa, esimerkiksi vaikkapa uudella 10 vuoden välimallilla vuokra-asuntojen tuotantoon sekä kohdekohtaisista rajoituksista vapauttamisen kautta, mikäli vapautuvat varat käytetään uuteen asuntotuotantoon. Samoin myös selvitetään, miten yleishyödyllisiä säännöksiä voidaan kehittää. Rakentamisen kustannuksiin voidaan vaikuttaa myös monin eri tavoin byrokratiaa ja normeja purkamalla.

0.33 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Ja muut salissa asiasta kiinnostuneet henkilöt! Tästä kyseisestä hallituksen esityksestä keskusteltiin meidän valiokunnassamme, ympäristövaliokunnassa, todella pitkään ja paljon, ja kuuntelimme ja kuulimme hyvin paljon eri asiantuntijoita. Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on valtion tukemien vuokra-asuntojen vuokrien alentuminen.

Pääkaupunkiseudulla, kasvukeskuksissa asuntotarjonta on ollut jo pitkään riittämätöntä. Tämä ongelma on tiedostettu hyvin muun muassa meidän hallitusohjelmassamme ja nyt mietittävissä toimenpiteissä. Vuokrataso on täällä pääkaupunkiseudulla noussut, ja se on koko ajan vaikeuttanut pieni- ja keskituloisten kotitalouksien tilannetta. Tarjontaa on saatava tänne lisää. Rakennusmarkkinoiden kilpailu pitää saada toimimaan entistä paremmin. Kaavoitettuja tontteja tulee saada lisää. Kaikenlaisia toimenpiteitä tulee saada tehtyä, jotta tänne saataisiin kohtuuhintaista asuntoa. Sitä ei todellakaan tehdä yhdellä ainoalla lailla tai yhdellä toimenpiteellä.

Tämän lain valmisteluvaiheessa ja valiokuntakäsittelyssä tuli hyvin selvästi esille, että vähemmän tarpeellista sääntelyä tulee purkaa. Näissä rakennuspuolen asioissa meillä on todella paljon turhaa byrokratiaa ja turhaa sääntelyä. Toki laatu ei saa missään nimessä heikentyä. Nämä valtavat säännösmäärät ovat aiheuttaneet muun muassa sen, että ne ovat suuri este puurakentamiselle. Puurakentaminen on asia, mitä meidän täytyy tällä vaalikaudella saada vietyä eteenpäin. Se onkin varmasti meidän seuraava iso haaste muun muassa ympäristövaliokunnassa, miten me voisimme edistää tätä asiaa eteenpäin. Puurakentaminen on tehty kalliiksi erityisesti erilaisilla sääntelyillä, mutta tämän päivän osaamisella ja tietotaidolla on puurakentamisesta tehtävissä hyvinkin turvallisia, vaihtoehtoisia ja ihan kohtuuhintaisia toimivia ratkaisuja.

Tämän esityksen mukaan vuokrasta perittävän omistajan omarahoitusosuuden korko ehdotetaan rajattavaksi valtioneuvoston asetuksella nykyisestä 8 prosentista 4 prosenttiin.

Tässä on riskejä, mutta emme me voi odottaa tumput suorina koko ajan, mitä alkaisi tapahtumaan. On yritettävä, ja käsitykseni mukaan nämä toimenpiteet ovat kokonaisuutena oikeansuuntaisia ja pyrkivät alentamaan vuokratasoa tai ainakin hillitsemään sitä.

Tämä esitys on osa laajempaa kokonaisuutta, jolla pyritään vaikuttamaan vuokra-asuntojen saatavuuteen ja hintojen kohtuullisuuteen. On hyvä, että meillä on hallitus—opositio-systeemi. Jos oppositio laittaa meidät hyvinkin paljon miettimään näitä asioita eri näkökulmilta, yritämme hakea mahdollisimman hyviä ratkaisuja. Sen työn saimmekin sitten tehtyä tähän valiokunnan mietintöön, hyvin kriittisen kirjoituksen, mutta siitä huolimatta oppositio jätti siitä omat kirjoituksensa, eriävät mielipiteensä, no, jättivät kuitenkin... (Eduskunnasta: Lausuman!) — lausuman siitä. — Elikkä me emme päässeet tässä asiassa yhteisymmärrykseen, mutta kyllä me yritimme parhaan tuloksen saada siinä aikaiseksi. Meillä oli todellakin hyvä valiokuntaneuvos työstämässä tätä asiaa, ja pääsimme melkein yhteisymmärryksellä asiassa eteenpäin, mutta nyt sitten on uusia esityksiä tulossa tässä, joilla toivottavasti saamme tätä kokonaisuutta parannettua vielä eteenpäin.

0.37 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! On todella totta, että valiokunnan mietintö oli hyvin kriittinen ja siinä hyvin selkeästi sanottiin, että tällä tuskin saadaan asuntotuotantoa liikkeelle, päinvastoin, ja myöskin oli tähän asumisen kohtuuhintaisuuteen hyvin kriittinen näkemys. Sanon tähän sen, että myöskään en näe millään niillä esityksillä, joita on ollut julkisuudessa hallituksen toimesta, olevan vaikutusta siihen, että saisimme Suomeen enemmän kohtuuhintaista asuntotuotantoa. Me tarvitsemme nimenomaan kohtuuhintaista vuokra-asumista. Silloin kun ministeri Vapaavuori oli asuntoministerinä, tuotettiin tätä 10 vuoden välimallia. Sen vuokrataso on suurin piirtein markkinavuokrien hintaista.

Minun mielestäni meidän ei julkisen rahan kautta, korkotuen kautta, pidä tukea markkinahintaista vuokra-asuntotuotantoa, vaan kaikki se tuki, mikä on käytettävissä, pitää käyttää kohtuuhintaisen, pitkään vuokra-asuntokäytössä olevan vuokra-asumisen tukemiseen. Nythän tämä malli, jota selvitysmies Rossilahti selvitti, olisi tällainen 10 vuoden malli, jossa esimerkiksi tämä omarahoituskorko olisi 6 prosenttia. Tässä 40 vuoden korkotukimallissa, josta nyt on puhe, se olisi tämä 4 prosenttia. Eli tästä markkinaehtoisesta vuokratuotannosta tehdään edullisempi rakennuttajalle kuin tästä pitkään vuokra-asuntokäytössä olevasta tuotannosta.

0.39 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Tällä hallituskaudella ollaan tekemässä toimenpiteitä, että nimenomaan ne, ketkä näitä asuntoja eniten tarvitsevat, sinne myös pääsevät. Eli on tulossa rajauksia ja tulorajoja, ja myös tulorajoja ollaan valmiita tarkastamaan sen mukaan, kun tulot kasvavat. Se on varmasti järkevää, että niissä asunnoissa asuvat ne, jotka niitä asuntoja eniten tarvitsevat.

Mikä sitten asumisen hintaan eniten vaikuttaa, on se, että meillä pitää olla riittävästi asuntotuotantoa. Jos me katsomme Suomea isommassa kuvassa, niin ei meillä ole oikeastaan kuin pääkaupunkiseutu ja ehkä muutamia suuria kaupunkeja muita, joissa on tämäntyyppisiä ongelmia. Sen takia tällä alueella on tärkeää se, että tänne saadaan asuntotuotantoa yleensäkin lisää. Eli kun asuntoja on tarjolla, niin sitä kautta myös hinnat pysyvät kohtuullisina.

Tällä hetkellä kaikkiin asuntoihin on tunkua ja tarvetta, puhumattakaan siitä, mitä sitten tulee tapahtumaan, kun osa joka tapauksessa näistä turvapaikanhakijoistakin tulee asunnon saamaan. Itse en usko siihen hajasijoittamiseen ja siihen, että he pysyisivät ympäri

koko Suomenmaan, vaan kyllä ne ihmiset tulevat myös hakeutumaan kohti pääkaupunkia tai muita kaupunkiseutuja ja tulevat aiheuttamaan lisää haasteita asuntotuotannolle.

0.40 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus haluaa sekä edistää asuntotuotantoa ja etenkin kohtuuhintaisten asuntojen tuotantoa, sitä rakennuttamista, rakentamista, että myös hillitä asumis- ja vuokrakustannusten nousua, johon tämä hallituksen esitys nimenomaan tähtää. Ja sitten jatkossa on tulossa niitä hallituksen esityksiä, jotka sitten tähtäävät siihen, että sitä kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa saadaan toteutettua, ja siihen vaikuttavat monet asiat. Yksi iso asia on siinä kaavoituksen edesauttaminen.

Itse asiassa kun edustaja Myller otti esille ja hieman arvosteli tätä hallituksen tulevaa esitystä siitä 10 vuoden välimallista, niin tosiasia on, että jo viime eduskuntakaudella silloiset hallituspuolueet olivat valmistelemassa hyvinkin pitkään sitä välimallia. No, se ei koskaan tullut tänne eduskuntaan, jotta olisi voitu katsoa, miten se toimii. Toivon itse vilpittömästi, että nykyinen hallitus tuo ne meille myöskin toteutukseen asti.

Itse tähän rakentamisen ja asuntojen hintaan sitten voidaan vaikuttaa myös monin eri tavoin aina sieltä kaavoituksesta, suunnittelusta, materiaalien valinnoista ja itse rakentamisesta lähtien. Kuten jo aikaisemmassa puheenvuorossa sanoin, iso asia on se, miten me saamme rakentamisen byrokratiaa ja normeja purettua. Kuinka paljon tarvitaan esimerkiksi pysäköintipaikkoja per asunto? Tarvitaanko jokaiseen taloon väestönsuoja ja niin edespäin? Itse toivon, että myöskin väestönsuojien rakentamisvelvoitteesta voidaan vähän kerrassaan luopua.

0.42 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! Sosialidemokraatit eivät kannattaneet sitä 10 vuoden välimallia, josta neuvoteltiin edellisessä hallituksessa, ja sen takia sitä ei annettu myöskään hallituksen esityksenä, juuri sen takia, että sillä ei varmisteta kohtuuhintaista asumista.

Kysyn edelleenkin sitä, minkä vuoksi esimerkiksi nyt, kun kaikkein pienituloisimmilta leikataan koko ajan, ollaan antamassa julkista tukea enemmän sellaiseen asuntotuotantoon, joka on lähes markkinahintaista ja joka kestää vuokra-asuntokäytössä ehkä kymmenen vuotta, jolloin nämä asunnot voidaan myydä tai sitten saattaa ilman rajoituksia markkinahintaisiksi. Minä en vain ymmärrä tätä asiaa. Itse haluaisin nimenomaan, että kaikki se julkinen tuki, mikä on käytettävissä, käytettäisiin siihen, että meillä olisi kohtuuhintaista asumista. Nimittäin kun ollaan huolissaan julkisten menojen kasvusta, niin tällä asuntopolitiikalla, mitä hallitus nyt esittää, luodaan vain paineita kuntien asumistukimenoille. Tämä ei varmaankaan voi olla se tavoite, jota tässä tavoitellaan.

Sitten tämä tulorajojen käyttöönotto arava-asunnoissa: Se jos mikä lisää byrokratiaa, koska joka kerran, kun asunnon vaihto tapahtuu, tulot pitää tarkistaa. Toisaalta tämä ei ole edes mikään ongelma. On vain pieni prosentti sellaisia henkilöitä ja perheitä, jotka asuvat näissä aravavuokra-asunnoissa, jotka ovat näistä tuloryhmistä, joita tarkistamalla tähän voisi saada muutoksen.

Vielä toinen asia on se, että on tärkeätä myöskin, että eri asuntoalueilla on erilaisia perheitä. Sillä tavalla mahdollistetaan tällainen tasainen jakauma.

0.44 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Nykyisillä säädöksillä, nykyisillä laeilla me emme pysty edistämään kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuotantoa. Siksi on tehtävä myöskin joitakin muutoksia. Yksi iso asia olisi se, että koko yleishyödyllisyyssään-

nöksiä tarkasteltaisiin, miten niitä voidaan kehittää ja muuttaa. Se on iso asia. Meillä on tänä päivänä niin paljon säädöksiä siellä, että läheskään kaikki eivät tiedä, mitä ne tarkoittavat, ja ne tavallaan kumuloivat toisiaan. Itse mielelläni kuulisin, mitä edustaja Myller sitten haluaa, mitä keinoja on kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuotannon lisäämiseen, mitä ne ovat. Kyllä meidän joitakin muutoksia on tehtävä, ja nyt hallitus on myöskin lähtenyt tekemään näitä muutoksia. Sieltä on tulossa uusia lakiesityksiä.

0.45 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Yleishyödyllisyysvaadetta ollaan nimenomaan muuttamassa, niin kuin olemme hallituksen ohjelmassa yhdessä sopineet. Se on iso muutos myös, että luovutaan siitä, että rakennuttajan yleishyödyllisyysvaateesta siirrytään hankekohtaiseen yleishyödyllisyysvaateeseen, ja tällä pyrimme saamaan lisää toimijoita ja rakentajia tällekin puolelle. On riittävä varmasti se hankekohtainen yleishyödyllisyysvaade.

Toisena, mitä on myös keskusteluissa ollut esillä, on ollut se, voisiko samassa talossa — ehkä vähän tulen edustaja Myllerin kanssa samoille ajatusmaailmoille — olla myös omistusasuntoja ja myös tämäntyyppistä tuotantoa. Meillä on tämänsuuntaisia ongelmia monissa pienemmissä kunnissa, myös pienemmissä kaupungeissa, että ei löydy riittävästi tarvetta esimerkiksi omistuskerrostalolle ja niitä ei saada rakennettua. Mutta jos se voisi olla tällainen malli, missä olisi erilaista asumista samassa talossa, niin ratkaisu voisi löytyä — joko eri kerroksia, eri rappuja tai sitten siellä tyytyväisesti sekaisin. Uskoisin, että ne ratkaisut olisivat ihan hyviä.

Mutta kyllä se isoin asia on nyt se, että meidän pitää saada asuntotuotantoa liikkeelle, ja sen takia tämä 10 vuoden välimalli on tavoite ottaa käyttöön. Siitä on hyvät kokemukset asuntoministeri Vapaavuoren ajalta, ja kun se ei viime kaudella sosialidemokraateille kelvannut, niin tilastot kertovat sen, mitä tapahtui silloin asuntotuotannossa ja mitä tapahtui vuokrissa.

0.47 **Riitta Myller sd:** Arvoisa puhemies! En halua pitkittää tätä keskustelua mutta haluan nyt vain sanoa sen, että kysymys on todellakin siitä, miten rakennetaan kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa, ei niin, että me tuemme julkisilla varoilla yksityistä voitontavoittelua tälläkin alalla. Sen takia olen kyllä huolissani nyt siitä, mitä tuo yleishyödyllisyys sitten tulevaisuudessa tulee tarkoittamaan. Tässä jo sanottiin, että höllennetään näitä säädöksiä. Tällä hetkellähän varsinaista yleishyödyllistä rakentamista tekevät kuntien asuntorakennuttajat, sitten Y-Säätiö, A-Kruunu, joka on lähtemässä liikkeelle. Pitää nyt sitten tukea nimenomaan näitä todellista yleishyödyllisyyttä ilman voitontavoittelua tekeviä asuntorakentajia.

Ilman muuta ainakin siitä asiasta olemme täysin samaa mieltä, että kaavoitus on aivan keskiössä, ja sen takia pitää käyttää näitä MAL-sopimuksia sillä tavalla, että saadaan sitä kautta se valtion tuki tähän kaavoitukseen ja sitten liikenteen solmukohtien avaamiseen. Myöskin täydennysrakentamista hyvin monella tavalla voidaan tehdä. Sitten hallituksen pitäisi purkaa nämä päätökset, jotka se on tehnyt esimerkiksi aravatuotannon omavastuukoron nostamisesta 3,7 prosenttiin, kun se tällä hetkellä on 1 prosentti. Tämä on äärimmäisen tärkeää tässä yhteydessä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 99/2015 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 6 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 59/2015 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 13/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 13/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 59/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi nestemäisten polttoaineiden valmisteverosta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 130/2015 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 14/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 14/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 130/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hallinnollisesta yhteistyöstä verotuksen alalla ja direktiivin 77/799/ETY kumoamisesta annetun neuvoston direktiivin lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja direktiivin soveltamisesta annetun lain, verotusmenettelystä annetun lain, rajoitetusti verovelvollisen tulon verottamisesta annetun lain 3 ja 13 §:n sekä ulkomaisten väliyhteisöjen osakkeiden verotuksesta annetun lain 2 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 129/2015 vp
Valiokunnan mietintö VaVM 15/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö VaVM 15/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Yleiskeskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 129/2015 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirkkolain muuttamisesta, evankelis-luterilaisen kirkon työmarkkinalaitoksesta annetun lain kumoamisesta sekä evankelis-luterilaisen kirkon virkaehtosopimuksista annetun lain 3 §:n ja evankelis-luterilaisen kirkon työehtosopimuksista annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 75/2015 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 15/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 15/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 75/2015 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle perinnönjaon oikaisua ja omaisuuden palautusvelvollisuutta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 72/2015 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 5/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 5/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 72/2015 vp sisältyvien 1.-4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 48 luvun muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 55/2015 vp
Valiokunnan mietintö LaVM 6/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 6/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 55/2015 vp sisältyvien 1.-5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ylikuormamaksusta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 117/2015 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 13/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 13/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

0.52 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan ylikuormamaksusta annetun lain muuttamista siten, että ylikuormasta annetun maksun määrä kolminkertaistettaisiin. Mielestäni on hyvä, että lakia uudistetaan, koska edellisestä lain voimaantulosta on jo aikaa eikä nykyinen laki vastaa nykyaikaa. Ylikuormat vääristävät raskaan liikenteen yrittäjien kilpailua sekä rapauttavat tiestöä ja erityisesti siltoja myös tämän lakiesityksen jälkeen. Ylikuormamaksujen tarkoitus on eliminoida ylikuormasta saatava hyöty, ja siinä se mielestäni onnistuu kohtuullisesti. Sehän on yksi tämänkin esityksen tarkoituksista. Näen kuitenkin, että tämän esityksen tarkoitus on erityisesti auttaa rehellistä kuljetusyrittäjää kilpailussa, joka on tällä hetkellä erittäin vaikea.

Kuten jo totesin, esityksessä ehdotetaan ylikuormamaksujen korottamista. Maksulla on tietenkin ennalta estävää vaikutusta ylikuormiin, mutta se ei yksin riitä. Tarvitaan myös asiantuntevaa valvontaa sekä kiinnijäämisriskiä. Molemmat edellä mainitut seikat ovat vähentyneet kymmeniä prosentteja sen jälkeen, kun liikkuva poliisi liikennettä valvovana organisaationa lakkautettiin vuoden 2013 lopulla. Poliisin tilastojen sekä kentältä saamieni tietojen mukaan poliisilaitosten liikenneryhmät eivät ole onnistuneet valvomaan raskasta liikennettä tavoitteiden mukaisesti. Tästä harmaa talous sekä vähemmän rehelliset kuljetusyrittäjät kiittävät. Asiantuntijakuulemisessa on myös Suomen kuorma-autoilijoiden liit-

to SKAL todennut, että valvonta on vähentynyt liikkuvan poliisin lakkauttamisen myötä, ja pitää tärkeänä riittävää valvontaa.

Kun poliisin tilastoja tarkastellaan, niin vuosina 2011—2013 ylikuormamaksujen määrässä ei ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Kuitenkin heti vuonna 2014 liikkuvan poliisin lakkautuksen myötä ylikuormamaksujen määrä on pudonnut selvästi, ja oletettavasti sama tilanne jatkuu myös tänä vuonna. On muistettava, että huomautukset, rikesakot ja päiväsakot ovat rangaistuksia, mutta rikoksen tuottaman hyödyn menettäminen eli hyötykonfiskaatio ei ole rangaistusluonteinen seuraus. Kuten hyötykonfiskaation, myös ylikuormamaksun tarkoituksena on ottaa rikoksesta saatu hyöty pois ja estää rikoksella rikastuminen. Punnitusvalvonta auttaa siten rehellistä kuljetusyrittäjää.

Valvonnassa kaksi alansa ammattilaista kohtaa toisensa. Molempien tulisi kunnioittaa toistensa ammattia. Ammattitaitoinen virkamies huomioi, että esimerkiksi lumi ja jää voivat vaikuttaa kuorman lopulliseen painoon ja vaikeuttaa kuljettajalta ajoneuvon tarkan painon arviointia. Myös kuljettajalla on oma vastuu kuorman säännöllisestä tarkistamisesta.

Tien päällä ylikuormamaksu määrätään ajoneuvon painon mukaisesti. Kuljettaja ja kuormauksen tekijä saavat kuljetuksen johdosta mahdollisesti rangaistusvaatimuksen, mutta yrittäjälle määrätään ylikuormamaksu. Monesti ylikuormasta aiheutuvat seuraukset ajokieltoineen koituvat raskaiksi vain kuljettajalle: kolmesta sakosta vuoden sisällä seuraa yleensä ajokielto.

Tässä esityksessä on arvioitu, että lakimuutoksen johdosta lisätuloja valtion kassaan tulisi vuosittain 730 000 euroa. Pidän tätä utopistisena johtuen raskaan liikenteen valvonnan jatkuvasta vähenemisestä. Tosiasia raskaan liikenteen valvonnasta on, että valvonnan määrä on romahtanut. Nykyinen 11 poliisilaitoksen malli ei kykene eikä halua asettaa liikennepoliisille yhtenäisiä tulostavoitteita, eikä myöskään liikennepoliisilla ole mitään yhtenäistä johtoa Poliisihallituksessa.

Nykyisellä järjestelmällä ei pystytä saavuttamaan niitä liikenteenvalvonnan tason ja määrän tavoitteita, jotka Pora III:n yhteydessä poliisihallinnolle asetettiin. Mielestäni liikennepoliisi tulee palauttaa omaksi erillisyksiköksi keskusrikospoliisin ja supon rinnalle, jolloin liikenteenvalvonnalla on yksi johto ja yhdet tulostavoitteet. Vain tällä tavoin pääsemme myös tämän hallituksen esityksen mukaisiin lisätuloihin, ja rehellinen kuljetusyrittäjä kiittää.

Arvoisa rouva puhemies! Pidän esitystä hyvänä ja ajankohtaisena. Olen joskus tehnyt raskaan liikenteen valvojille sekä alan toimijoille käsikirjan, jota olen pitänyt myös tämän puheeni pohjana. — Kiitos.

0.57 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Tuo oli hyvä puhe edustaja Kulmalalta, mutta tuolla käytännössä, kun näkee näitä — minä olen joutunut paljon edellisessä työssäni kohtaamaan näitä tilanteita, mitä siellä tulee tuolla kentällä — niin olemattomista rikkeistä, vahingoista, mitä liikenteessä vuosittain... Sanon esimerkin: Jos loskakeli on ja tuolta metsästä haetaan kuorma ja se vaa'alla laitetaan siihen, se on siinä lähtöpäässä täysin laillinen. Kun se tulee määränpäähän, siellä on 1 000—2 000 kiloa semmoista tavaraa, joka on matkalla tarttunut. Ja ei muuta kuin lappu käteen. Näitä kun saa kolme virhettä vuodessa, niin kortti pois. Kaksi kuukautta kaveri on ilman mitään tuloja, ja ylikuormamaksut ja kaikki siihen päälle. Virheistä rangaistaan. Kaksi kuukautta kortti pois on kova rangaistus.

Kerron vielä toisen esimerkin: Yksityisyrittäjä ajoi meille puuta, sai sakon väärästä sidonnasta, jossa liina oli pikkusen vinossa, roiskeläpästä toinen, ja sitten ylitti työaikaa muutaman minuutin. Nämä ovat inhimillisiä erehdyksiä. Kortti pois, mutta se vekseli lankesi sille kaverille, yksityisyrittäjälle, joka kuukausi. Pillit pussiin ja lopetetaan homma.

En minä ymmärrä tätä rangaistuskäytäntöä, että se on näin kovaa. Kuitenkin meillä joukkoraiskauksesta saa tämmöisen ehdollisen lapun, joka ei vaikuta elämään. Ja kun tuo on inhimillisestä erehdyksestä ja toimeentulo menee, niin nämä eivät mene oikein yksiin tässä oikeusvaltiossa.

0.59 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on hyvä ja kannatettava, ja se oli myöskin liikenne- ja viestintävaliokunnan yksimielinen mietintö asiasta. Tässä edustaja Kulmala jo kävi asiaa hyvinkin tarkkaan läpi.

Yksi asia, mikä valiokuntakuulemisissa tuli selkeästi esille, oli se, että nyt kun rekkojen mitat ja massat ovat kasvaneet huomattavastikin ja kuormat ovat suuria, niin tuo ylikuormamaksun toleranssiraja, jonka ylittämisestä maksu määrätään, on nykyään 5 prosenttia kokonaispainosta. Valiokunnan näkemys oli, että sitä todennäköisesti tulevaisuudessa joudutaan myöskin tarkastamaan ja tarkistelemaan, onko se oikea, koska keliolosuhteet vaikuttavat myöskin hyvin paljon. Esimerkiksi vaikkapa tukkirekkaan saattaa keliolosuhteista riippuen tulla huomattavasti lisää kuormaa siinä matkan varrella. Samoin myöskin, kun on useampiakselisia perävaunuja, jo siitä, miten se kuorma on sinne laitettu, saattaa tulla akselille hyvinkin erilaisia painoja. Myöskään tässä asiassa ei voi olla se nollatoleranssi, vaan kyllä pitää olla siellä 5—10 prosentissa sen toleranssirajan. Tästä olimme valiokunnassa huolissamme.

1.01 **Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Kulmala — vai pitäisikö tituleerata kirjailija Kulmala — kävi ansiokkaasti läpi tämän ylikuormamaksun kolminkertaistamisen ja siihen liittyvät mahdolliset kipupisteet ja ongelmat. Valiokunnassa myös kuultiin asiasta paljon, ja epäterve kilpailu ja tiestön kunto nousivat monessa eri puheenvuorossa asioiksi, mitä varten tätä maksua ollaan muun muassa nostamassa.

On totta, että tieliikenteessä valvonta on vähentynyt, ja varmaan osasyy on tosiaan tämä liikkuvan poliisin lakkauttaminen, mutta korostaisin myös sitä, että aina ei ole kyse tahallisesta ylikuormasta yrittäjän tai kuljettajan taholta, vaan täällä on otettu esiin nämä lumen, jään ja loskan tuomat ongelmat. Viljan paino on myös aika hankala arvioida; aina ei ole puntaria käytettävissä, kun kuormaa tehdään. Tässä tätä toleranssirajaa olisi varmasti syytä korottaa tuosta 5 prosentista. Samoiten tämä tahattomasta virheestä kortin menettäminen on äärimmäisen kova rangaistus kuljettajalle tai yrittäjälle, jos hän menettää kortin ja mahdollisuuden tehdä ammattia. Mutta joustoa ja ymmärtämystä tuolta tien päältä löytyy, ja siinä täytyy kyllä antaa poliisille kiitosta tänä päivänä, että he kyllä sen jouston käyttävät, mihin heillä on lain suoma mahdollisuus.

1.02 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edellisessä puheenvuorossa kiinnitettiin huomiota tähän joustoon, ja mielestäni tämä oli erittäin aiheellista, ja kannatan kyllä tätä ajatusta.

Edustaja Hakkarainen otti esiin todellisen ongelman. Jos otamme vaikka esimerkiksi kuorman, joka ajetaan Oulusta Helsinkiin lumisateella, niin matkan varrella saattaa tulla tuhatkin kiloa ylimääräistä painoa kuorma-autoon, ja jos se on lastattu lähtiessä täyteen,

niin sitten ylipainoa on väistämättä jossain vaiheessa matkaa. Toki kuljettajan velvollisuus on tällaistakin tarkkailla, ja ei loskaakaan saa määrättömästi kertyä auton kyytiin, mutta tietty jousto ja toleranssi olisi syytä siellä tien päällä pitää. Poliisilla on varmasti ammattitaito ja harkintakyky tässä asiassa, jos vain lainsäätäjä antaa siihen mahdollisuuden, ja tätä me varmasti täällä kaikki toivomme.

On hyvä, että ylikuormiin puututaan ja niiden suhteen ollaan tiukkoja. Se edistää rehellistä yrittämistä tuolla maanteillä, ja sitä tietenkin me kaikki kannatamme. Toki meillä on sitten muitakin ongelmia. Kabotaasiliikenne on ehkä huonosti kontrolloitua tällä hetkellä, ja siellä ajetaan ulkomaisilla autoilla ehkä enemmän kuin laki sallii tällä hetkellä, mutta se on tietysti kokonaan toinen juttu, ja siihen varmasti joskus palataan.

1.04 **Kari Kulmala ps:** Arvoisa puheenjohtaja! Kuten tuossa ensimmäisessä puheenvuorossa totesin, siinä liikennevalvonnassa kaksi ammattilaista kohtaavat toisensa — elikkä ammattitaitoinen autoilija ja ammattitaitoinen poliisi. Molemmilla täytyy olla pelisilmää ja sitä ammattitaitoa. Ei poliisin tarvitse joka ikisestä napsahduksesta ja ylikuormasta sakottaa. Se voi antaa huomautuksen, ja poliisin toimintahan perustuukin siihen, että huomautuksin, ohjein ja kehotuksin ohjataan sitä liikennettä, ja silloin tahallisista rikoksista rangaistaan. Sama asia on ammattitaitoisella kuljettajalla. Kun hän lähtee Oulusta kohti Helsinkiä, niin jos sitä lunta tai loskaa kerääntyy siihen rekkaan, niin hänen tulee se nykyisen lain mukaan poistaa sieltä. Ei voi tulla yli tuhatta kiloa muuta kuin sohjossa. Silloin kun sohjossa ajetaan rekalla, niin sitä painoa tulee sinne, mutta se rekka pitää silloin, kun käy itse kahvitauolla jossakin, tyhjätä siitä sohjosta. Näin se vain menee.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 117/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ajoneuvolain, tieliikennelain ja rikoslain 23 luvun 9 ja 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 24/2015 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 15/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 15/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

1.05 **Ari Jalonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten edellinenkin asia, nämä kaksi seuraavaakin asiaa, mietintöä, ovat yksimielisiä. Totean tässä, että tämä ja seuraava asia, elikkä hallituksen esitykset 24/2015 vp ja 84/2015 vp, on matkan aikana käsitelty yhdessä ja käsittelyn yhteydessä on tullut selvääkin selvemmäksi, että nämä asiat ei-

vät ole kovin yksiselitteisiä vaan ne ovat monitahoisia ja monimutkaisia. Tässä vaiheessa on syytä kiittää valiokunnan jäseniä ja neuvoksia tämän käsittelyn eteenpäinviemisestä sekä myös ministeri Berneriä yhteistyöstä. Koska nämä on käsitelty yhdessä, niin tässä asiat hieman menevät kenties sekaisin, ja ne ovat kuitenkin eri asioina ja eri mietintöinä tänne tulleet, mutta koetan tuoda tässä esittelypuheenvuorossa nyt esille niitä ongelmia ja sitä käsittelyn monimutkaisuutta. En siis lue mietintöjä läpi, mutta suosittelen, että kaikki lukevat niistä. Meillä on erinomaisia neuvoksia, jotka ovat saaneet asioita hyvin tekstin muotoon.

Nyt tässä esittelyssä on kyseessä laki, joka koskee ajoneuvoluokkia. Nämä ajoneuvoluokat muutetaan tässä vastaamaan EU:n ajoneuvoluokkia ja poistamaan tätä meidän kansallista päällekkäisyyttä. Yleensäkin ottaen tämä uusi lainsäädäntö tulee sallivammaksi. Tämän on tarkoitus tulla voimaan vuodenvaihteessa. Tämä mahdollistaa monenmuotoisien uusien sähkökäyttöisien kulkuneuvojen käyttöönoton, muun muassa tämmöiset Segwayt ynnä muut, mitkä ovat tähän asti olleet tavallaan tuntemattomia vekottimia meidän lainsäädännössämme, mutta nyt vuodenvaihteen jälkeen se on mahdollista.

Näihin eri sähköisiin kulkuneuvoihin, kävelyn avustimiin, liittyy paljon kysymyksiä edelleenkin, ja yksi iso kokonaisuus, tai oikeastaan kaksi asiaa, tähän liittyen liittyy siihen, pitääkö näitä rekisteröidä jotenkin ja jos pitää rekisteröidä, niin miten ne merkitään ja mihin ja miten ajoneuvo vaihtaa omistajaa. Sitten näin ollen myös vakuutusasiat tässä suhteessa ovat jonkinmoisen kysymysmerkin alla. Tästä syystä me päädyimme lausumaan, jossa toteamme, että tätä liikenneturvallisuusosiota tarvitsee seurata ja sitten reagoida siihen.

Tämä ajoneuvoluokka tuo myös esille sen uuden tosiasian, että traktorit saavat useamman eri luokituksen. Tulevaisuudessa on traktoreita eri tarkkoine koodimerkintöineen, mutta nopeus erottaa niitä. Eli on traktoreita, jotka kulkevat alle 40 kilometriä tunnissa, on traktoreita, jotka kulkevat 40—60 kilometriä tunnissa, ja sitten on vielä niitä traktoreita, mitkä menevät 60:tä kovempaa, ja nämä ovat rakenteellisia nopeuksia. Nyt kun tähän vielä lisätään se, että meillä on nykyisen kansallisen lainsäädännön perusteella liikennetraktoreita, jotka kulkevat rakenteellisella nopeudella 50 kilometriä tunnissa, niin meillä on todella monipuolinen traktorikalusto käytössämme tämän jälkeen. Se, miten näitä uusia traktoreita tai vanhoja traktoreita voidaan ajaa tulevaisuudessa ja käyttää ja mihin, ei ole kovin yksiselitteistä. Kun mietitään traktoreita, niin ensimmäiseksi tulee mieleen, että se on semmoinen, millä maanviljelijä ajaa pellollaan ja niin edespäin, mutta kun kaikissa näissä luokissa on mahdollista, että se traktori on mönkijä tai joku muu vastaava kulkuneuvo, niin tämä on tosiaan monitahoinen asia.

Tämä tulee siis vuodenvaihteessa voimaan, ja ettei meillä olisi täydellinen katastrofi edessä, niin sen takia jo tähän me päätimme pistää siirtymäsäännöksen, että maa- ja metsätalouskäytössä voi oikeastaan tämä nykytilanne pysyä voimassa, elikkä nykyajo-oikeuksilla voi ajaa nykyistä kalustoa. Mutta kuitenkin näitä uusia ajoneuvoluokkia tullaan käsittelemään isompana kokonaisuutena seuraavassa ajokorttilainsäädännössä tarkemmin.

Tässä on tämän ajoneuvoluokan esittelyosuus. Elikkä siellä tulee sähköisiä monennäköisiä kulkuneuvoja, ne mahdollistetaan, ja traktoreihin tulee monia uusia luokkia. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 24/2015 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ajokorttilain, kuorma- ja linja-autonkuljettajien ammattipätevyydestä annetun lain 2 ja 4 §:n sekä alkolukolla valvotusta ajo-oikeudesta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 84/2015 vp
Valiokunnan mietintö LiVM 14/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 14/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

1.13 **Ari Jalonen ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eli nyt lähdetään käsittelemään niitä ajokortteja, millä edellä mainittuja ajoneuvoja, mitkä lukeutuvat moneen eri ajoneuvoluokkaan, saa ajaa. Kuten viime puheen aloitin, edelleen toistan sen, että tämä on erittäin monimuotoinen ja monitahoinen eikä kovin yksiselitteinen asia.

Me käsittelyn aikana havaitsimme useita ongelmakohtia, joita olisi kenties hyvä parantaa vielä matkan varrella. Valiokunnan käsittelyn aikana tehtiin jo muutosliikkeitä, mutta todettiin edelleenkin yksimielisesti se, että kun meillä on tiedossa, että tulee iso ajokorttiuudistus, niin siinä vaiheessa kehotettiin valmistelevia virkamiehiä kiinnittämään huomiota näihin meidän käsittelyssä havaitsemiimme ongelmiin.

Yksi asia on se, mitä ajoneuvoja tulevaisuudessa käytetään mihinkin tarkoitukseen. Eli nyt näiden liikennetraktoreiden osuus tästä traktorimäärästä on jo kohtalaisen suuri, ja kun äskeinen ajoneuvoluokka sallii sen keskimmäisen rakenteellisen nopeuden olevan hieman korkeampi kuin nykyinen eli 40—60 kilometriä tunnissa, niin siinä voi tulla tietynlainen kilpailuvääristymä raskaan kaluston suhteen, jos niitä käytetään muuhun kuin maa- ja metsätalouteen. Tämä on semmoinen, mitä tulee seurata, eli tämä kuljetusalan mahdollinen kilpailuvääristymä.

Se, mikä on toinen asia, on se, että lain on vastattava sitä maailmaa, missä me elämme. On seurattava, minkämoisia sähköisiä aparaatteja meille tulee: tulevatko jonkinnäköiset mönkijät muuttumaan ja lisääntymään, ja mihin niitä kaikkia käytetään. Elikkä lain on vastattava muuttuvaa maailmaa tulevaisuudessakin.

Mitä tulee tähän voimaantulosäädökseen, mistä jo äskenkin kerroin, on äärettömän tärkeätä, että ajo-oikeuden siirtyminen nykyisellä kalustolla, nykyisillä ajo-oikeuksilla säilyy. Tähän yhteyteen lausuimme myös sen, että tätä tilannetta on seurattava myös näiden ajokorttien suhteen, että vastaako se sitä tarvetta, mikä oikeasti on olemassa. Jos jotain havaitaan matkan varrella, niin sitten on reagoitava tosiaan ja vaikkapa siinä isossa ajokorttiuudistuksessa on palattava asiaan.

Tämä on siinäkin suhteessa mielenkiintoinen, että jos asiaa lähestyy sen kuorma-autoyrittäjän kannalta, metsätalousyrittäjän kannalta, liikenneturvallisuuden kannalta tai 15-vuotiaan koululaisen kannalta tai autokoulujen kannalta, niin aina saadaan samaan kysy-

mykseen eri vastaus, että mitä tästä pitäisi tulla. Tämä on tosiaan niin monitahoinen. Fakta on se, että nämä liikennetraktorit eivät ole aina niitä pellolla kulkevia, vaan niitä on näitä mönkijän tapaisia. Ja jollekin, vaikkapa poroisännän lapselle, se mönkijä, mikä on rekisteröity liikennetraktoriksi, on se väline, millä hän käy koulussa. Tämän johdosta me päädyimme siihen, että näissä alemmissa ajoneuvoluokissa niitten ajo-oikeuteen oikeuttava ajokortti, elikkä T- tai LT-kortti, tulee saada jo 15-vuotiaana. Eli mahdollistetaan myös tämä koulussakäynti sitten näillä vekottimilla.

Sitten tämä turvallisuusnäkökanta. Siinä keskusteltiin tästä käsittelykokeesta, mutta siinä on hieman ongelmia autokoulujen suhteen, koska kovin harvalla autokoululla on traktori peräkärryineen käytössä. Tämä on semmoinen ongelmakohta, mihin tulee kiinnittää huomiota, ja tähän käsittelykokeen vastaavuuteen ajoneuvon vaativuuteen liikenteessä tulee kiinnittää huomiota tulevaisuudessa ja katsottava, jos siihen löytyy joku viisasten kivi.

Mutta niin tai näin, tässä nyt meidän ehdottamassamme alennuksessa tähän 40—60 kilometriä tunnissa ajoneuvoluokkaan oikeuttavaan LT-kortin ajamiseen, elikkä 15 vuoteen, tarvitsee huomioida tämä turvallisuus. Autokoulun opetusta on kehitettävä yleensäkin tässä suhteessa. Varsinkin sitten tähän teoriakokeeseen, koska on muitakin keinoja ajaa ajokortti kuin autokoulussa, on lisättävä turvallisuutta parantavia osoita.

Edelleen toistan kiitokset tässä monimutkaisessa asiassa, ja edelleenkin nämä asiat ovat yksimielisiä. — Kiitos.

1.21 **Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunta on tosiaan käsitellyt tätä ajokorttiuudistusta hyvin perusteellisesti, ja valiokunnan yleisperusteluissa jo todetaan, että valiokunta kannattaa hallituksen esityksen tavoitetta sääntelyn keventämisestä, selkeyttämisestä ja tarpeettoman sääntelyn purkamisesta. Samoin valiokunnan saaman selvityksen mukaan liikenne- ja viestintäministeriössä on tulossa tämä iso ajokortti- ja ammattipätevyyksiä koskeva uusi lainsäädäntöhanke.

Valiokunta korostaa myös, että käyttötottumusten osalta on hyvin tärkeää seurata, mitä ajoneuvoja jatkossa käytetään ja mihin tarkoituksiin, ja tältä pohjalta arvioida, miten tiellä liikkuvien tarpeet kehittyvät myös ajokorttilainsäädännön ja sääntelyn tasapuolisuuden näkökulmasta. Valiokunta pitää nyt käsittelyssä olevaa esitystä eräänlaisena välivaiheena, ratkaisuna, jolla toteutetaan joitakin välttämättömiä, muun muassa ajoneuvoluokkien muutoksista aiheutuvia ratkaisuja, ja muutoin pyritään löytämään tässä vaiheessa toteuttamiskelpoinen kompromissiratkaisu, niin kuin tuossa puheenjohtajan esityksessä jo kuultiin.

Seuraavana vaiheena valiokunnan mielestä tulee yhtenäinen ja kaikkia rakenteelliselta nopeudeltaan alle 60 kilometriä tunnissa kulkevia traktoreita koskeva traktorikorttiasia ottaa esille. Yhtenä askeleena tähän suuntaan valiokunta ehdottaa tässä vaiheessa T- ja LT-luokan ikävaatimusten yhtenäistämistä 15 vuoden vähimmäisikärajaksi. Valiokunta myös katsoo, että oikeuden liikennetraktorin kuljettamiseen ennen lain voimaantuloa saadulla T- tai B-luokan ajokortilla tulee tässä vaiheessa säilyä ennallaan maa- ja metsätalouden kuljetuksissa ennen lain voimaantuloa liikennetraktoreiksi rekisteröidyillä traktoreilla. Niin kuin kuulostaa, tämä asia on aika haasteellista selvittää, mutta uskon, että tämä tästä pikkuhiljaa valkenee meille kaikille.

Hallituksen esityksessähän on arvioitu, että erityisesti jatkossa markkinoille tulevien yli 60 kilometriä kulkevien traktoreiden ja kokonaismassaltaan 3 500 kiloa olevien traktoreiden käyttö tavarankuljetuksissa tulee kyllä kasvamaan. Valiokunta kiinnittää siis huomiota siihen, että ehdotusta, jonka mukaan näitä LT-luokan traktoreita saisi jatkossa käyttää

vain tavarankuljetuksiin ilman ammattipätevyyttä, tulee seurata erittäin tiiviisti, jotta tämä mahdollinen kilpailutilanne tuolla maansiirto- ja kuljetusalalla pystytään arvioimaan uudelleen. Valiokunta pitää myös markkinoiden tasapuolisia kilpailuedellytyksiä ja kuljetusyritysten tasapuolista kohtelua tärkeänä ja korostaa tässä liikennevalvonnan roolia ja harmaan talouden torjuntaa. Elikkä tässä voisi sanoa niin kuin valiokunnan mietintölauseessakin on sanottu, että valiokunta ei pidä esitystä täysin ongelmattomana. Tämä on syytä tuoda jo tässä vaiheessa esille, että tästä pystytään sitten tulevaisuudessa tekemään entistä selkeämpi.

Näissä valiokunnan yksityiskohtaisissa perusteluissa on nostettu esille tämä, että valiokunta katsoo saamansa selvityksen perusteella, että 15 vuoden vähimmäisikäraja on riittävä T- ja LT-luokassa, ja saadun selvityksen mukaan traktoreita ei ole koettu liikenteessä erityisen liikenneturvallisuusongelmaisina, koska tilastot kertovat, että merkittäviä ja isoja määriä onnettomuuksia ei ole tapahtunut. No, näitä ajokortin saamisia, käsittelykokeita ja näitä pitää pyrkiä sitten tietenkin vahvistamaan, ja tärkeää olisi, että se suoritettava koe pystyttäisiin ajamaan sillä kyseisellä traktorilla, millä sitten mahdollisesti tullaan aikanaan tekemään sitä työtäkin.

Tässä voimaantulosäännöksen kohdassa vielä valiokunta ehdottaa tätä siirtymäsäännöstä, joka on tässä vaiheessa hyvin tarpeellinen lisäys ja huomio, elikkä tämä siirtymäsäännösoikeus traktorin kuljettamiseen ennen lain voimaantuloa saadulla T- ja B-luokan ajokorteilla säilyy tässä vaiheessa ennallaan maa- ja metsätalouden kuljetuksissa näillä liikennetraktoreilla, mitkä on rekisteröity. Tämä on myös yksi asia, mikä saattaa aiheuttaa pientä epäselvyyttä tuolla liikenteessä ja tien päällä, mutta uskon, että se selviää.

Oma henkilökohtainen mielipiteeni on, että tämä lainmuutos on sukupuolineutraali eikä erikseen tarvitse mitään vaikuttavuusarviota. — Kiitos. (Naurua)

1.26 **Juha Pylväs kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Näin traktoriyrittäjän taustan omaavana edustajana tervehdin ilolla tätä ajokorttilain muuttamista. Monin kohdin nykyinen lainsäädäntö on ollut käytännössä erittäin tulkinnanvarainen ja epäselvä traktoreiden ajokorttien osalta. Kuljettajalta on vaatinut varsin syvällistä perehtyneisyyttä lainsäädäntöön, jotta on tiennyt omat oikeutensa tien päällä. Lain tuntemusta on pitänyt löytyä ajokorttilainsäädännöstä, polttoaineita koskevasta lainsäädännöstä sekä yhdistelmien painoluokituksiin liittyvistä säännöksistä. Oikeustapauksista voidaan päätellä nykytilan olleen hyvin tulkinnanvarainen.

Lainsäädännön muutoksella onnistutaan poistamaan käyttötarkoitukseen perustuva traktoreiden luokittelu yksinkertaistamalla traktoreiden ajokorttiluokat kolmeen luokkaan. Samalla luokitteluvastuu siirtyy käytännössä valmistajalle, joka joutuu määrittelemään tulevaisuudessa traktoreiden nopeusluokat. Näin tulkinnallisuus käytännön tilanteissa helpottuu oleellisesti.

Ajokorttiuudistukseen ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka turvin nykyisiä rekisteröityjä nopeita traktoreita voidaan vuodenvaihteen jälkeen ajaa nykyisillä traktorin ja henkilöauton ajokorteilla maa- ja metsätalouden ajoissa kuten tähänkin saakka. Siirtymäsäännös tarvitaan, jotta uudistus ei kiristä nykyisten traktoreiden ajokorttivaatimuksia. Tämä on todella tarpeellinen lisäys.

Alkuperäinen esitys olisi johtanut siihen, että liikennetraktoriksi tai liikennetraktoriksi kautta maataloustraktoriksi rekisteröidyn traktorin ajamiseen olisi vuodenvaihteen jälkeen tarvittu uusi LT-ajokortti tai kuorma-autokortti. Moni viljelijä olisi joutunut kiireellä suo-

rittamaan uuden LT-ajoluvan. Siirtymäsäännös niputtaa yhteen nykyisen ajokorttikäytännön ja nykyiset traktorit.

Valiokunnan mietinnön mukaan liikenne- ja viestintäministeriössä suunnitellaan mittavia ajokortteja ja ammattipätevyysvaatimuksia koskevia säädöshankkeita. Ajokorttilain kokonaisuudistuksen yhteydessä pitää tarkastella myös traktoreiden hallintaan liittyviä kriteereitä pelkän teoriaosaamisen lisäksi. Nykyiset traktorit poikkeavat ajo-ominaisuuksiltaan kuorma-autoista erityisesti poikkeuksellisissa tieliikennetilanteissa. Kun traktoriin kytketään vielä kuormattu perävaunu, yhdistelmän hallittavuus poikkeustilanteessa on täysin toisenlainen vaikkapa rekkayhdistelmään verrattuna. Käytännön arkityössä moni rekkakuski on esimerkiksi yritykseni työssä kertonut ottaneensa lyöntivälejä sydämeensä, kun yhdistelmä onkin korjausliikkeeseen reagoinut rekkaan verrattuna täysin poikkeavalla tavalla.

Varsin hyvänä pidän valiokunnan mietinnössä sitä, että valiokunta alensi enintään kuuttakymppiä kulkevien nopeiden traktoreiden ajamiseen oikeuttavan LT-ajokortin ikärajan 15 vuoteen. Tällöin T- ja LT-ajoluvan ikäraja on sama, 15 vuotta. Ikärajan alentaminen parantaa maaseudun nuorten työllistymistä kesäaikoina merkittävästi, kuten tähänkin asti on tapahtunut.

Siirtymäsäännöksiin jäi vielä ainakin yksi kompastuskivi. On tarpeetonta byrokratiaa, jos yli 20 vuotta samalla traktorilla maa- ja metsätalouden kuljetuksia suorittaneelta henkilöltä vaadittaisiin LT-kortin saamiseksi uusi teoria- ja ajokoe aiemman ajo-oikeuden turvaamiseksi, kun asia voitaisiin ratkaista pysyttämällä saavutetut ajo-oikeudet toimivilla siirtymäsäännöillä. Jos tämä elämänsä traktorilla ajanut henkilö rekisteröi uuden traktorin tämän lain voimaantulon jälkeen, hänen on käveltävä koulunpenkille hakemaan LT-ajo-oikeus, vaikka teknisesti traktori on täsmälleen sama kuin tämän vuoden loppuun rekisteröity traktori. Hallitusohjelman kaipuulle sääntelyn purkamisesta jäi tässä lakimuutoksessa vielä sijaa.

Valiokunnan mietintöä lukiessa toivon, että seuraavassa ajokorttilain kokonaisuudistuksessa valiokunta kuulisi herkällä korvalla myös traktoriyrittäjiä sekä heidän asiantuntijoitaan. Nyt valiokunnan mietinnössä korostuu poikkeuksellisen vahvasti huoli kuorma-autoliikenteen kilpailuhaitasta, johon tuskin ajokorttilainsäädännöllä voidaan puuttua. Käytännön tilanteissa niin kuorma-autoille kuin myös nopeille traktoreille löytyy markkinoilta omat vahvat erikoisalueensa, joilla molemmat kuljetusvälineet voivat järkevästi toimia.

1.32 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Kun hallituksen esitystä luin, niin tässä todetaan, että traktorit, joiden suurin rakenteellinen nopeus ylittää 60 kilometriä tunnissa, edellyttäisivät kuljettajalta auton ajokorttia. Ja nyt kun valiokunnan mietintöä lukee, niin tänne on lisätty kirjaus, että ennen tämän lain voimaantuloa saatu T- tai B-luokan ajokortti oikeuttaa kuljettamaan myös ennen 1.1.2016 käyttöön otettua liikennetraktoriksi tai liikennetraktoriksi ja maataloustraktoriksi rekisterissä merkittyä traktoria ajoneuvolain muuttamisesta ja niin edespäin.

Jäin miettimään, minkä takia valiokunta on tällaisen kirjauksen tehnyt. Eli jos ostan traktorin nyt vielä tämän vuoden puolella, niin minä saan sitä B-kortilla ajaa, mutta jos se traktori tulee minulle tammikuussa, niin en enää saa. Minkä takia valiokunta on tehnyt tämäntyyppisen muutoksen tähän? Olisi mielenkiintoista tietää, ja kysyn tätä vaikkapa valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Jaloselta.

1.33 **Jari Leppä kesk:** Rouva puhemies! Tähän ajokorttilainsäädäntöön valiokunnassa tehdyt muutokset ovat erinomaisia monilta monilta osin. Niin kuin valiokunnan puheenjohtaja totesi, tämä lainsäädäntö ei ole aivan ongelmaton, ja siksi valiokunta on noita muutoksia tehnyt. Muutama havainto asioista, jotka ovat jo esille tulleetkin.

Tuo siirtymäsäännös, jota valiokunnan puheenjohtaja esitteli, on aivan erinomaisen hyvä. Jos sitä ei olisi, tällä hetkellä nämä kyseiset liikennetraktorin omistajat, joilla ei ole C-ajolupaa tai LT-ajokorttia, joutuisivat siis traktoriajokorttikouluun ja korttikurssille, ja se ei ole kyllä järkevää missään nimessä. Se on aivan tarpeetonta byrokratiaa eikä lisää millään tavalla liikenneturvallisuutta vaan ainoastaan byrokratiaa. Mutta sama havainto, niin kuin edustaja Pylväs tuossa aiemmin toi esille: elikkä taas he, jotka nyt vaihtavat traktorin vuodenvaihteessa, joutuvat sen korttikurssin suorittamaan ja kortin lisävokaalit hankkimaan. Kuitenkin on kysymyksessä kone, jossa on paremmat ajo-ominaisuudet, liikenneturvallisuuden kannalta se on parempi, hallinnaltaan parempi. Tämä ei ole hirvittävän järkevä asia, ja siksi on hyvä, että valiokunta on tänne kirjoittanut, että seuraavassa isommassa muutoksessa tähän asiaan puututaan ja se pitää arvioida uudelleen. Se on erittäin hyvä kirjaus.

Sitten, puhemies, yksi asia, joka julkisuudessa paljon keskustelua herättää, on kilpailuvääristymä. Mielestäni sitä liioitellaan. Kaikilla on mahdollisuus hankkia traktori, jos siltä tuntuu. Ei ketään kielletä hankkimasta traktoria. Ja siksi toisekseen, kun urakkakilpailuja tehdään, kaikki ovat tasan tarkkaan samalla viivalla. He joutuvat täyttämään samat ammattipätevyysvaatimukset ja samanlaiset välineet, joilla tuon urakan pystyy tekemään. Mielestäni tätä vääristymää ei ole, ja siksi on hyvä, että myös valiokunta on tähän asiaan kiinnittänyt huomiota.

Lopuksi sanon, että tuo opetus- ja tutkintoasia, mihin myös valiokunnan puheenjohtaja viittasi, on aivan erityinen kyllä ja siihen on huomiota kiinnitettävä. Toivottavasti sitten isossa uudistuksessa on vain kaksi luokkaa, (Puhemies koputtaa) yli ja alle 60 kilometriä tunnissa kulkevat traktorit.

1.35 **Pertti Hakanen kesk:** Rouva puhemies! Muutamaan asiaan tartun.

Valiokunnan puheenjohtaja esitteli hyvin tämän mietinnön ja toi ansiokkaasti esille myös sen, että traktorit saavat uusia korttiluokkia. Minä en oikein siihen kyllä yhdy, että se millään tavalla on saamisen ilo. Kyllä se tuonne kuljetuspuolelle tekee vähän haastetta. Samalla myöskin tulee monipuolisia traktoreita tulevaisuudessa, eri luokkia. Kyllä tämä tuo aikamoisen haasteen ymmärtää ja toteuttaa tätä lakia jatkossa.

Iso korttiuudistus tietenkin on tulossa, ja sillä toivotaan nämä epäkohdat korjattaviksi, mitkä tähän nyt vielä jäävät. Ja erityisesti yleisperusteluissa ensimmäisessä kappaleessa mainituissa sääntelyn keventämisessä, selkeyttämisessä ja tarpeettoman sääntelyn purkamisessa toki, niin kuin jo on tullut muutamassa puheenvuorossa esiin, jäi kyllä aika merkittävä määrä töitä.

Sitten tämä välivaiheratkaisu tosiaan: täällä mainitaan toteuttamiskelpoisin kompromissiratkaisu. Sitä tämä varmasti on. Tässä on tosiaan löydetty tälle siirtymäajalle perustelut, ja on niin, että tätä voidaan lähteä toteuttamaan. Erityisesti tässä tämä alaikärajan lasku 15 ikävuoteen on todella hyvä kädenojennus nyt myöskin sinne viljelijäperheitten nuorille ja niille, keitä ala kiinnostaa — pääsee nopeammin siihen työelämään mukaan.

Sitten tämä käsittelykoe ja tämä tarvittava kalusto. Tässä edustaja Leppäkin otti äsken sen esille, ja taisi Pylväskin siihen ottaa kantaa. Tämä on erittäin iso haaste, ja minä vähän

pelkään pahaa, että tähän ei pieni siirtymäaika riitä, että niihin autokouluihin saadaan näitä kalustoja. Tässä vain taitaa tulla todellisuudessa sitten tulevaisuudessa se, että nämä ovat viljelijöitten koneita, joilla nämä käsittelykokeet tullaan suorittamaan, tarkoitan siis sitä, että niitten nuorten vanhempien koneilla.

Sitten vielä lopuksi tähän ammattipätevyyteen. Tämä on tosiaan aivan ylikorostettu asia, koska kun miettii sitä, että kun isoilla rakennusurakoilla myöskin kilpailutetaan kuljetuskalustoa, niin siellä on vain tehtävä kokonaisuuksia, sellaisia, missä ne kuorma-autot eivät pysty suoriutumaan, jolloin ne ottavat itse myöskin sinne aliurakoitsijoikseen näitä traktoriyrittäjiä. Tälle on liika iso julkisuudenkuva annettu, ja minä toivon, että valiokunnan puheenjohtaja jossain kohtaa tätä myös vielä julkisesti oikaisee.

1.38 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Jalonen esitteli hyvin tuon liikenne- ja viestintävaliokunnan yhteisen, yksimielisen mietinnön. Tämä asia todellakin keskustelutti hyvinkin paljon valiokuntaa, ja kuultiin asiantuntijoita hyvin laajasti. Asiantuntijoiden näkemykset olivat aluksi aika kaukana toisistaan, mutta sitten ne lähestyivät koko ajan, ja päästiin myöskin sitten valiokunnassa yksimieliseen näkemykseen tästä. Hallituksen esitykseen tuli tässä myöskin selkeitä parannuksia ja muutoksia, esimerkiksi se, että jatkossa alle 40 kilometriä tunnissa kulkevia ja 40—60 kilometriä tunnissa rakenteelliselta nopeudeltaan kulkevia traktoreita saa ajaa myöskin 15-vuotias henkilö. Se on myöskin tuonne maatalouteen ja maaseudulle erittäin hyvä asia.

Se on myöskin tärkeää, että valiokunnan mietintöön kirjattiin tuo siirtymäsäännös, joka turvaa, että nykyisillä korteilla saa ajaa ennen 1.1.2016 rekisteröityjä traktoreita myöskin jatkossa ja että siellä ei ole sitä ammattipätevyysvaatimusta tulossa. Se, että tämä kaikki tähtää siihen, että tulevaisuudessa meillä on kaksi ajokorttiluokkaa, jotka ovat alta 60 kilometriä tunnissa kulkevat ja yli 60 kilometriä tunnissa kulkevat traktorit, on minusta se tärkeä ja päämäärä tulee olla.

Tähän jäi vielä pieniä hienosäätöjä, ja toivon, että niitä voidaan viedä sitten eteenpäin esimerkiksi siinä isossa ajokorttilainsäädäntöuudistuksessa, joka käynnistyy heti ensi vuoden alussa.

1.40 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Liikenne- ja viestintävaliokunnassa tehtiin tämän kanssa todella paljon töitä ja yritettiin löytää semmoisia ratkaisuja, millä erityisesti maatalouspuolen traktorinkäyttöasiat saataisiin ratkaistua kunnialla, ettei tulisi lisää byrokratiaa ja lisää velvoitteita, mitkä eivät ole todellakaan tarpeen. Me saimme suhteellisen hyvän ratkaisun aikaiseksi, ja kaikkein suurin pelastus oli todellakin se, että nykyisiä traktoreita käyttävien, ajokortin omaavien henkilöiden ei tarvitse mennä ensi vuoden alusta suorittamaan uutta koetta, uutta traktorikorttia.

Mutta ongelmaksi tässä tuli todellakin se, että nyt sitten ensi vuoden alusta hankittavien uusien traktoreiden käyttöä varten tulisi hankkia uusi kortti ja sitten suorittaa käsittelykoe, mikä tarkoittaa sitä, että jos meille esimerkiksi kotiin ostettaisiin uusi, 40—60 kilometriä tunnissa kulkeva traktori, niin minun, joka olen käynyt maatalousalan koulutukset, olen suorittanut traktorin näyttökokeet jo kolmattakymmenettä vuotta sitten ja omaan BE-kortin, pitäisi mennä suorittamaan uusi kortti. Ja tämä ei varmastikaan ole tarkoituksenmukaista, kun minä luulen, että minä osaan ajaa sillä traktorilla.

Mutta nyt sitten olennaista tässä on se kuitenkin, että uusi ajokorttiuudistus tulee ensi vuoden alusta työn alle, ja toivottavasti ensi vuoden loppuun mennessä meillä on uusi ajo-

korttilaki käytössä. Mutta suurin ongelma on se, että tässä on kaksi viikkoa aikaa vuodenvaihteeseen, ja kenelläkään ei ole silloin vielä mahdollisuutta suorittaa tämmöisiä kokeita, elikkä meillä ei ole todellakaan organisaatiot valmiina antamaan minkäänlaisia kortteja ensi vuoden alusta. Joten ministeriön tulee tehdä töitä, (Puhemies koputtaa) onko se asetuksella vai millä, sen mukaan, että me pääsisimme tästä ylimenovaiheesta eteenpäin menemään. Onko ehkä asetusmuutos (Puhemies koputtaa) tai jotakin vielä sieltä tulossa?

1.42 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kaikkea touhua tuo EU meille teettää. Edellisessä pykälässähän käytiin nämä ajoneuvoluokat, ja siitä sitten johtaantuu tämä ajokorttiasia, mikä tässä seuraavassa pykälässä on. Tokihan meillä on hallituksella tavoitteena, että ei lisätä byrokratiaa eikä maaseudun kustannuksia ja maa- ja metsätalouden kustannuksia. Sinänsä ei tässä ajokorttiasiassa nyt ihan siihen täysin päästä, mutta kyllä tämä hyvä pohja on, mistä voidaan lähteä uuttakin lakia sitten viemään eteenpäin, että tämä ajokortti tulisi sitten alle ja yli 60 kilomeriä tunnissa meneville laitteille.

On erinomainen kohta tämä 15-vuotiaitten mahdollisuus ajaa myös 40—60 kilometriä tunnissa kulkevia traktoreita. Meillä on täysin turhan paljon byrokratiaa ja erilaista sääntelyä, millä estetään nuorten työllistyminen. Tämä on hieno asia, että tässä kohtaa on annettu helpotusta ja myös nuoret pääsevät niillä liikennetraktoreilla tekemään töitä ja ajamaan myös maantiellä niillä.

Mutta tämä siirtymäajan kompromissipykälähän, että 1.1.2016 ostetuille traktoreille tulisi eri kortti, on kuin joululahja traktorimarkkinoille. Tässä ennen uuttavuotta varmaan tulevat jonkin verran traktorimarkkinat kuhisemaan.

1.44 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Todellakin tätä esitystä käsiteltiin liikennevaliokunnassa pitkään ja hartaasti ja lukuisia asiantuntijoita kuultiin. Sen hyväksyminen sellaisenaan olisi johtanut varsin koukeroiseen menettelyyn tuolla kentällä, ja kuten tässä valiokunnan jäsenet, muun muassa puheenjohtaja Jalonen ja edustaja Torniainen, jo totesivatkin, niin sitä sitten yksinkertaistettiin. Meillä oli todellakin tavoitteena se, että 15-vuotiaana pääsisi alle 60 kilometriä tunnissa kulkevan traktorin puikkoihin, ja edelleen se kortin hankintamenettely haluttiin pitää mahdollisimman yksinkertaisena. Siinä nyt ei ehkä ihan täydellisesti onnistuttu. Kun täällä joku kysyi, miksi näitä jäykempiä tai vaativampia kortteja pitää sitten vuodenvaihteen jälkeen suorittaa, niin pitää muistaa, että meillä ei tällä hetkellä järin ole näitä yli 60 kilometriä tunnissa kulkevia traktoreita, että niitä vasta alkaa tulla markkinoille sitten. Se on selvää, että niissä ainakin pitää olla sitten kunnon kortti.

Mutta se, mikä tässä on olennaista, on se, mikä on tullutkin esille, että tieliikennelain kokonaisuudistus on tulossa ja tätä asiaa kyllä pitää pohtia todella tarkkaan siinä yhteydessä ja varmistaa, että tulevat säädökset ovat suoraviivaisia ja yksinkertaisia. Tämä varmasti kyllä edellyttää sitten eduskunnan ja ministeriön valmistelevien virkamiesten vähän normaalia tiiviimpää yhteistyötä, jotta voidaan varmistaa sitten se, että esityksetkin ovat sellaisia, että ne ovat täällä eduskunnassa käteviä hyväksyä.

1.45 **Ari Jalonen ps:** Arvoisa puhemies! Kuten jo on käynyt ilmi, tämä ei ole mitenkään yksiselitteinen asia vaan erittäin monimuotoinen.

Edustaja Heinonen kysyi näiden siirtymäsäännöksien perään. Nämä siirtymäsäännökset koskevat siis nykyisiä liikennetraktoreita, ja vuodenvaihteen jälkeen ei ole enää olemassa

uusia liikennetraktoreita. Ajoneuvoluokka siis muuttuu. Tämä olisi johtanut siihen, että nykyisiäkään liikennetraktoreita ei ajokorttiuudistuksen ja ajoneuvoluokkauudistuksen jälkeen olisi voinut ajaa muuten kuin näillä uusilla LT-korteilla, ja tämä olisi johtanut kohtalaiseen kaaokseen.

Edustaja Hakanen kysyi tämän kilpailutilanteen perään. Tästä on olemassa epäily, ja siitä on olemassa tutkimuksia, joissa nykyisen liikennetraktorikaluston mukaan, joka on siis 50 kilometriä tunnissa rakenteellisella nopeudella kulkeva, se olisi sillä tiettyyn x kilometrimäärään asti edullisempaa kuin kuorma-autolla. Nyt kun tulevat ajoneuvoluokat saavat kulkea 60 kilometriä tunnissa, niin tämä pituus, taloudellisen toiminnan pituussäde, kasvaa. Ja kun samaan aikaan huomioidaan se, että alennetaan ikärajaa 16:sta 15:een ilman, että siellä on muun muassa tämmöisiä ammattipätevyysvaatimuksia ja muita kustannuksia, ja myös se turvallisuustilanne on, mikä on, niin valiokunta monipuolisen kuulemisen jälkeen päätyi tähän tilanteeseen, että tätä pitää korostaa ja seurata.

1.47 **Pertti Hakanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtajalle tästä vastauksesta. Minä vielä tähdennän paria asiaa.

Tuossa lueskelin vielä tuota uutta mietintöä ja en löytänyt kyllä mitään mainintaa asiasta, joka on tämän päivän voimassa olevassa lainsäädännössä tämä polttoainepoikkeus elikkä maatalouden ja metsätalouden harjoittamiseen käytettävän kevyen öljyn elikkä moottoripolttoöljyn käyttöoikeus, ja sitten jos ajetaan muuta kuin maatalouden ja metsätalouden harjoittamisen ajoa, niin voi tämän päivämaksun suorittaa. Millä tavalla tämä nyt sitten tulee huolehdittua, ja onhan niin, että edelleen maa- ja metsätalouden harjoittaja saa ajaa tällä kevyemmin verotetulla polttoöljyllä elikkä moottoripolttoöljyllä?

Sitten toinen asia, mikä tässä rupesi vähän ihmetyttämään, on myös se, miten nyt sitten tullaan jatkossa tuolla tien päällä tätä valvomaan, kun niissä rekisteriotteissa ei ole sitä nopeusluokkaa ennen kuin tietysti kaikista uusista rekisteröinneistä tästä eteenpäin ensi vuoden aikana tulee olemaan. Että tässä on nyt pikkasen myöskin semmoista, että onko tästä saatu konsultaatiota poliisilta, miten ne aikovat tätä valvoa.

1.49 **Ari Jalonen ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Hakasen kysymykseen: Tämä ei edelleenkään ole, niin kuin siellä kirjoitetaan, ihan ongelmaton asia. Mutta tässä nyt on kuitenkin päädytty yksimielisesti, sanotaanko, kompromissiratkaisuun, jossa on mahdollisimman hyvin otettu kaikkien osapuolien tarpeet ja ajokorttiuudistus vastaamaan uusia ajoneuvoluokkia. Ja mitä tulee tähän maatalousajokuvioon, niin kuin sen esittelyssä kerroin, on käsitelty yhdessä koko ajan nämä HE 24 ja HE 84, ja se 7 § on siellä ajoneuvoluokissa.

1.50 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Jatkan tuota, mitä valiokunnan puheenjohtaja sanoi.

Elikkä tämän esityksen käsittelyn ongelma oli se, että tämä tuli niin myöhään meille valiokuntaan käsittelyyn, ja kyse on kuitenkin laista, jonka pitäisi olla voimassa 1.1.16. Ongelmaksi tuleepi se, että nytten kun tämä laki todennäköisesti huomenna saadaan hyväksyttyä, niin sen jälkeen ministeriöllä on todellakin vain kaksi viikkoa aikaa laatia ohjeet kentälle, miten tämän asian kanssa aletaan toimimaan ja tekemään. Tilanne on ilmeisesti se, että se on täysin mahdottomuus päästä semmoiseen todella hyvään tilanteeseen. Juuri niin kuin tuossa äsken jo aloin mainitsemaan sitä asiaa, suurin ongelma on todellakin nämä uusien traktoreiden käyttöä varten tarvittavat ajokortit. Millä tavalla sitä näyttökoetta ale-

taan suorittamaan, minkälainen tämä korttikoe on olemassa? Käsitykseni mukaan näitä ei ole vielä tehty millekään rajalle, ja tässä menee varmasti kuukausitolkulla ennen kuin tämä asia saadaan todellisuudessa toimimaan.

Lisäksi täällä on monia muitakin asioita: ohjeistukset poliiseille, valvonnalle. Kaikki nämä ovat armotta vielä kesken ja sekaisin, enkä usko, että ministeriöllä on mitään mahdollisuutta kahdessa viikossa näitä asioita laatia valmiiksi. Näin ollen esitän todellakin toiveeni ja uskon, että ministeriö tulee esittämään tälle toiminnalle jotakin väliaikaisratkaisua, jonka avulla päästään sitten kunnialla eteenpäin ja traktorimarkkinat eivät pysähdy tämän asian takia ja poliisitkin pystyvät hoitamaan työnsä.

1.51 **Markku Pakkanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tässä edustaja Hakanen kysyi tästä polttoaineverolakiasiasta, ja se asia oli myös valiokunnan kokouksissa käsittelyssä, mutta saamamme tiedon mukaan valiokuntaneuvokset ilmoittivat näin, että tämä polttoaineverolaki kuuluu valtiovarainvaliokunnan alaiseen asiaan ja ei millään lailla liity tähän ajokorttilain muutokseen eikä alkolukolla valvottuun ajo-oikeuteen, joten sitä ei huomioitu. Elikkä vastaus siihen kuuluu, että polttoaineasia säilyy entisellään. Maataloudessa ajetaan sillä polttoaineella, millä tähänkin päivään asti, ja sitten jos niillä työkoneilla lähdetään ammattimaiseen liikenteeseen, niin pitää se päivävero maksaa — taikka mikä nyt sitten kenelläkin on se käytäntö. Elikkä siinä polttoaineasiassa ei tapahdu mitään muutosta.

1.52 **Ari Torniainen kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Pakkanen oikeastaan jo kertoi asian, mutta kun edustaja Hakanen tiedusteli tätä polttoainekysymystä, polttoaineverolakia, niin valiokunnassa, kun tätä myöskin käsiteltiin ja kysyttiin, me emme ole puuttuneet tähän ollenkaan, niin että se nykyinen käytäntö säilyy edelleen. Tässä on kosketettu ainoastaan ajokorttia, millä voi ajaa tulevaisuudessa, ja sitten traktoreiden nopeuksia ja traktoriluokkia, mitä on tulevaisuudessa. Aivan samalla tavalla niin kuin nykyäänkin on tämä polttoainejärjestelmä olemassa.

1.53 **Pertti Hakanen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Minä ymmärrän tämän problematiikan ja ymmärrän myös sen, että nämä polttoainemääritelmät on siellä toisessa laissa tehty, mutta minä odotin kyllä valiokunnalta tähän mietintöön myös sitä mainintaa vähän samalla tavalla kuin nykyisessäkin laissa on, jossa olisi mainittu muutamalla virkkeellä se, millä tavalla ja mikä laki ohjaa tätä polttoainekäyttöoikeutta. Tämä on, niin kuin valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Jalonenkin sanoi, kompromissi ja äärimmäisen sekava, ja tämä on kyllä myös todella sekava tämän polttoaineenkin käytön ja tämän valvonnan kannalta. Elikkä kyllä minä toivon tässä nyt sitten äärimmäisen hyvää tiedottamista valiokunnan suunnasta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 84/2015 vp sisältyvien 1.—3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 27/2015 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 10/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 21. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

1.54 **Jari Leppä kesk** (esittelypuheenvuoro): Herra... arvoisa rouva puhemies...

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Näin myöhään näyttää jo herralta. (Naurua)

Näin myöhään menevät herrat ja rouvat sekaisin.

Mutta, rouva puhemies, Metsäkeskuksen metsätietojärjestelmän muutos pohjaa siihen, että vuoden 2014 alussa voimaan astunut uusi metsälaki muutti uudistamishakkuiden ikäja järeyskriteereitä. Sen vuoksi jo silloin tuossa metsälain uudistuksen yhteydessä oli laajasti keskustelua siitä, millä tavoin tämä metsälaki vaikuttaa vakuusarvoihin ja siihen, miten pankit ja luottolaitokset vakuuksia metsälöille myöntävät. Siksi nyt ehdotetaan laajempaa mahdollisuutta luottolaitoksille saada tietoja ilman maanomistajan, metsänomistajan suostumusta mutta hyvin rajoitetulla tavalla, niin kuin tämä laki sisällään pitää.

Näissä perusteluissa, joita tässä valiokunta on käsitellyt, viitataan erityisesti siihen, että henkilötietolain 9 §:n mukaan käsiteltävien henkilötietojen tulee aina olla määritellyn käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Elikkä tässä tarvitaan tarpeellisuusvaatimus, ja rekisterinpitäjän on myös huolehdittava siitä, ettei virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja käsitellä, elikkä myöskin virheettömyysvaatimus sisältyy tähän.

Rekisterinpitäjän velvollisuutta arvioitaessa on otettava huomioon henkilötietojen käsittelyn tarkoitus sekä käsittelyn merkitys rekisteröidyn yksityisyydensuojalle. Elikkä tässä on sitten myös lukot lyöty sille, että näitä tietoja ei voi edelleenlähettää eikä muuhun käyttää kuin pelkästään siihen luotonhallintaan.

Valiokunnan mielestä tämä ehdotettu säädös edistää metsätaloutta. Ehdotus parantaa metsäkiinteistön vakuuskäytön edellytyksiä vaikuttaen samalla myönteisesti metsäomaisuuden taloudelliseen hyödyntämiseen. Ja erityisesti tämän arvioidaan parantavan pankkien mahdollisuuksia seurata luoton vakuutena käytettävän metsäkiinteistön arvoa nykyisestään ja siten parantavan metsätalouden harjoittamisen (Puhemies koputtaa) edellytyksiä muun muassa metsäkauppojen ja hoitotoimenpiteiden osalta.

1.57 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Yhä useampi metsänomistaja asuu kaukana kyseisestä metsäkiinteistöstä. Yhä useampi heistä on täällä asuvia kaupunkilaisia, joilla ei ole todellista kontaktia ja kosketusta siihen metsäkiinteistöön, sen arvoon ja tietoon, minkälaista metsää siellä on olemassa. Tämä lakiesitys on erittäin hyvä, ja toimitaan hallitusohjelman mukaisesti tässäkin asiassa. Tämä kokonaisuus varmasti auttaa biotalous-

ohjelmamme toteutumista ja muittenkin metsävarojemme enempää käyttämistä. Toivon, että tästä metsävarojen käyttöasiasta voimme mennä myöskin seuraavan askeleen eteenpäin, jotta Suomen metsävarat saataisiin todellakin laajemmin käyttöön. Tämä on meidän kasvumme paikka.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 27/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Suomen metsäkeskuksesta annetun lain 39 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 108/2015 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 11/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 22. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 11/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

1.58 **Jari Leppä kesk** (esittelypuheenvuoro): Rouva puhemies! Tässä siis esitetään nykyisen Metsäkeskuksen liiketoimintayksikön elikkä Otso Metsäpalveluiden eriyttämistä, yhtiöittämistä ja tuon aikaikkunan jatkamista tämän vuoden lopusta ensi vuoden loppuun, jolloinka nämä toimenpiteet pitää suorittaa.

Oikeastaan tämän esittelypuheenvuoron ainoana viestinä haluan tuoda esille sen, että valiokunta edellyttää nyt, että lopullisesti ja mahdollisimman pikaisesti tämä eriyttäminen, tämä yhtiöittäminen tehdään. Tätä on nyt jatkettu useampaan otteeseen, ja enää ei ole perusteltua näin tehdä, vaan on selkeytettävä tämä järjestelmä, jotta me pystymme nämä täysin välttämättömät viranomaistoiminnat Metsäkeskuksessa varmistamaan.

Muutoinkin tällä hetkellä Suomessa on erittäin mittavasti saatavilla metsäpalveluita yksityisiltä palveluntuottajilta, ja siksi ei ole perusteltua, että valtio on mukana tällaisessa bisneksessä ja tuottamassa näitä palveluita. Siksi valiokunta yksimielisesti kiirehtii tämän lain aikaansaamaa lopputulosta eriyttämisestä.

1.59 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Otson asema on hyvin herkkä, ja on hyvin kyseenalaista ja pelättävissä, miten käy tässä tilanteessa, kun virkamiehistä tulee lopullisestikin yritysmaailman työntekijöitä. Eli juuri niin kuin edustaja Leppä mainitsi, meillä on tällä Otson markkina-alueella hyvin paljon kilpailevia yritystoimintoja. Meillä on metsänhoitoyhdistykset, meillä on eri metsätalojen, näitten metsän ostajien palvelua tuottavia toimintoja, eli kilpailua on olemassa. Otson asema on varmasti sellainen, jota sitten siinä myöhemmin päättävät toimijat joutuvat hyvin paljon arvioimaan. Eli annetaan nyt kuitenkin tälle Otsolle mahdollisimman hyvä mahdollisuus edes yrittää lähteä liikkeelle.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 108/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi porotalouden ja luontaiselinkeinojen rakennetuista annetun lain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 81/2015 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 12/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 12/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

2.00 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Poroista on mukava puhua, vaikka kello on jo kaksi yöllä. — Vai paljonko se on jo? No, aika paljon.

Elikkä nyt sitten on poro- ja luontaiselinkeinon rahoituslaki, Polura. On hyvä, että se saatiin nytten tässä päätökseen, että se saadaan ensi vuoden alusta jälleen toimimaan esityksen mukaisesti. Tästä laista jätettiin pois edelliseen verrattuna tuo vapaaehtoinen velkajärjestely, ja ei siinä oikeastaan mitään haittaa ole, että se jäi pois, sillä silloin aikoinaan, kun se tuli, sitä mainostettiin sillä mielellä, että kyse on väliaikaisesta järjestelystä. Ja siinä on nytten tullut muita asioita, millä se pystytään nyt hoitamaan.

Sitten puute tässä laissa on minun mielestäni se, että kun puhutaan poro- ja luontaiselinkeinon rahoituslaista, tämä on todellisuudessa vain porotalouden rahoitus, tosin erittäin tärkeä porotalouspuolelle, koska sitä tarvitaan, ja ilman tätä elinkeinotoimintoja ei voida hoitaa järkevästi eteenpäin.

Tämä luontaiselinkeinopuoli, mihin tämä laki aikoinaan on tarkoitettu, tarkoitti monia luonnosta saatavia asioita elikkä ensinnäkin metsästystä, luonnontuotteiden keräilyä, käsittelyä, riekonpyyntiä elikkä semmoisia asioita, mitkä eivät ole porotaloutta mutta mitkä eivät ole myöskään metsäasioita, kalastusasioita, maatalousasioita. Aikoinaan tosin nämä metsä-, maatalous- ja kalastusasiatkin olivat tässä matkassa, ja ne on nytten tässä laissa selkeästi määritelty, että ne nyt sitten rahoitetaan kyseisten alojen rahoituksilla. Mutta luontaiselinkeinopuolen rahoitus on todellakin nyt sitten semmoinen, mikä ei ole meillä missään rahoituksessa mukana, ja kuitenkin luonnon-... luontais-... luonnontuote-... luontaiselinkeinoasiat... — alkavat jo sanat menemään sekaisin tähän aikaan yöstä. — Luontaiselinkeinopuolen elinkeinotoiminta on Lapissa vahvasti kehittyvä ja kasvava elinkeinomuoto, ja sen rahoitusasioita pitäisi tuoda voimakkaammin esille. Toivon, että jatkossa pystyttäisiin tuomaan tätä asiaa esille. Itse olin toivonut, että se olisi ollut tässä valmistelussa matkassa, mutta nyt huomaan, että valmistelussa ei ollut matkassa yhtään luontaiselinkeinopuolen toimijaa eikä myöskään lausunnonantajissa ole ollut mukana yhtään todellista luontaiselinkeinopuolen toimijaa. Elikkä koko asia on tässä ihan kosmeettisena nimenä. Meillä oli aikoinaan luontaiselinkeinolaki, ja sitten yhdistettiin poro- ja luontaiselin-

keinorahoitusasiat yhteen. Eli luontaiselinkeinot ovat meillä nytten rahoituksen osalta heitteillä, ja ne jäävät tämänkin jälkeen nyt sitten heitteille, vielä tästä eteenpäin.

Toinen asia on sitten se, että tämän lain tarkoitus on, että porotalouden kannattavuutta saadaan parannettua. Esitys on hyvä. Mutta kun meillä on porotalouspuolella se tilanne, että meillä on suurin sallittu luku 203 700, niin viime poronhoitovuonna saatiin luettua vain 186 776 poroa. Meidän petotilanne on aiheuttanut sen, että porotalouden kannattavuus on romahtanut todella rajusti. Ja vaikka lukuporojen määrä on pudonnut, niin kaikkein huolestuttavinta on se, että teuraitten määrä on romahtanut kymmeniätuhansia, mikä vie sen porotalouden todellisen kannattavuuden alas.

Ja sitten vielä yksi asia elikkä se, että kun tämä kannattavuus on heikentynyt, niin siihen kannattavuuden parantamiseen ei tässä laissa kuitenkaan ole mitään uusia työkaluja käytössä. Elikkä voi olla, että meidän pitää lähiaikoina aloittaa keskustelua siitä, mitkä ovat ne mahdolliset uudet työkalut, millä me voisimme oikeasti vaikuttaa porotalouden kannattavuuteen, koska tämä laki ei mitään uusia työkaluja tuo tullessaan. Ja jos meillä tämä kannattavuus on romahtanut näin pahasti, niin meidän on tehtävä joitakin toimenpiteitä tämän asian ratkaisemiseksi.

Vielä yksi iso osa-alue, mikä tässä laissa olisi kannattanut olla paremmin esillä, on nämä peltovahinkoasiat. Eli yhä kriittisemmäksi nyt on tullut tilanne siinä, että porot aiheuttavat paljon peltovahinkoja, ja sitten nämä vahingot olisi saatava estettyä. Tämä rahoituslaki antaa mahdollisuuden aitojen rakentamiseen sinne ympärille, mutta se ei enää kokonaisuutena riitä, se tämän hetken malli. Meillä on tällä hetkellä työn alla täällä eduskunnan toimijoittenkin kanssa ja maataloustuottajien ja poromiesten kanssa se, miten nämä peltovahinkoasiat voitaisiin estää, ja voi olla, että meillä tulee siitä lähiaikoina esitys, joka tulee todennäköisesti sisältämään myöskin jonkun verran taloudellisia asioita.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 81/2015 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

24. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi mielenterveyslain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 92/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 17/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 24. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 17/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

2.06 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen siis sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi mielenterveyslain muuttamisesta. Tämän hallituksen esityksen tarkoituksena on selkeyttää sääntelemätön tilanne noudatettavasta menettelystä silloin, kun oikeuspsykiatrisen

potilaan hoidon jatkamiselle tai lopettamiselle mielenterveyslaissa säädetty kuuden kuukauden määräaika on ylittynyt. Tällä lakiehdotuksella selkeytetään viranomaisen toimivaltaa ja asianmukaista menettelyä määräajan ylitystilanteissa, joita käytännössä esiintyy muutaman kerran vuodessa.

Saimme valiokuntaan perustuslakivaliokunnasta lausunnon, ja siinä katsottiin, että ehdotettu sääntely turvaa mielenterveyslaissa tarkoitetun oikeuspsykiatrisen potilaan perustuslaillisen oikeuden asianmukaiseen viranomaiskäsittelyyn ja selkeyttää etenkin toimivaltasääntelyn osalta aukollista lainsäädäntöä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta siis pitää myös muutoksia tarpeellisina ja tarkoituksenmukaisina ja puoltaa niiden hyväksymistä.

Toimivalta- ja menettelysäännösten selkeyttämisen ohella ehdotettujen säännösten keskeisenä tavoitteena on turvata hoitoa tarvitsevan oikeuspsykiatrisen potilaan hoidon jatkuminen ja valvonta-aikaa koskevien säännösten soveltuminen potilaaseen. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää mietinnössään potilaan oikeusturvan lisäksi tärkeänä tavoitetta yhteiskunnan turvallisuuden varmistamisesta. Ja tässä mietinnössä katsomme, että oikeuspsykiatrisen potilaan hoidon lopettaminen tai jatkaminen tulee käsitellä pääsääntöisesti Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen oikeuspsykiatristen asioiden lautakunnassa. Valiokunta ehdottaa tämän vuoksi lakiehdotuksen 17 b §:n 1 momentin muuttamista siten, että oikeuspsykiatrisen potilaan aseman säilymisen kuuden kuukauden määräaika pidennetään yhteen vuoteen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä mietintömme on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 92/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

25. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi perhehoitolain 20 §:n, omaishoidon tuesta annetun lain 10 §:n, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain 23 §:n, sosiaalihuoltolain 27 e §:n, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain, työtapaturma- ja ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain sekä urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 19/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 25. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 19/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

2.09 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi perhehoitolain, omaishoidon tuesta annetun lain, kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain, sosiaalihuoltolain, kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain, työtapaturma- ja

ammattitautilain, maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilain sekä urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetun lain muuttamisesta.

Ensi vuoden alusta voimaan tulevaa uutta työtapaturma- ja ammattitautilakia ei sovelleta muuhun kuin työ- ja virkasuhteessa tehtävään työhön ja yrittäjätyöhön. Sen vuoksi muiden henkilöryhmien tapaturma- ja ammattitautiturvasta on säädettävä mainittuja henkilöryhmiä koskevissa erityislaeissa. Esityksen mukaan perhehoitajat, omaishoitajat, kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvat sekä vammaisten ja vajaakuntoisten toimintaan osallistuvat tulee vakuuttaa työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisella vakuutuksella. Näiden erityisryhmiin kuuluvien henkilöiden vakuutusturva säilyy käytännössä olennaisesti ennallaan, ja turva vastaa työntekijöille säädettyä turvaa kuten voimassa olevan lainsäädännönkin nojalla.

Valiokunta pitää tätä esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta pitää tärkeänä sitä lähtökohtaa, että kaikilla työntekoon osallistuvilla henkilöillä tulee olla lakisääteinen turva työtapaturmien ja ammattitautien varalta. Valiokuntamme korostaa, että vakuutusvelvoitteita koskevista muutoksista ja niiden toimeenpanosta on tarpeen tiedottaa ymmärrettävällä ja saavutettavalla tavalla niin palvelujen järjestäjille ja tuottajille kuin myös palvelujen käyttäjille ja heidän läheisilleen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä mietintömme on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 93/2015 vp sisältyvien 1.—8. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 107/2015 vp
Valiokunnan mietintö StVM 20/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 26. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 20/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä.

Keskustelu

2.11 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta. Asiantuntijoita kuultuamme olemme kirjanneet seuraavaa: "Ehdotetuilla lakimuutoksilla toteutetaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden osalta ammattipätevyysdirektiivin edellyttämät muutokset, joilla ammattipätevyyden tunnustamisjärjestelmää kehitetään ja ammattihenkilöiden siirtymistä jäsenmaasta toiseen helpotetaan. Kielitaitoa ja hälytysmekanismia koskevien säännösten tavoitteena on edistää potilasturvallisuutta ja vahvistaa potilaan ja asiakkaan

asemaa terveydenhuollossa. Terveydenhuollon ammattihenkilölakiin ehdotetaan sisällytettäväksi säännökset eurooppalaisesta ammattikortista, osittaisesta ammatinharjoittamisoikeudesta sekä hälytysjärjestelmästä. Täydennyskoulutusvelvoitetta koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi niin, että se sisällöltään vastaa direktiivin tarkoitusta kannustamisesta jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen."

Arvoisa rouva puhemies! Kielitaitovaatimus oli sellainen asia, josta me keskustelimme paljon valiokunnassa. Nykyisin kielitaidon osoittaminen on voitu vaatia vain EU- tai Etaalueen ulkopuolelta tulevilta terveydenhuollon ammattihenkilöiltä ennen ammatinharjoittamisoikeuden tai ammattinimikkeen käyttöoikeuden myöntämistä. Valiokunta yhtyy hallituksen esityksen perusteluissa esitettyyn näkemykseen siitä, että kielitaito on keskeinen osa terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammattitaitoa ja tärkeä osa potilasturvallisuutta. Riittävä kielitaito on välttämätön potilaiden ja asiakkaiden kanssa työskentelyn lisäksi muun muassa asiakas- ja potilastietojen dokumentoinnissa sekä ammattihenkilöiden ja potilaiden välisessä yhteistyössä. Eri tehtävissä työskentelevät henkilöt tarvitsevat kuitenkin käytännössä eritasoista kielitaitoa. Nyt voimassa olevan 18 a §:n mukaan terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävä kielitaito. Pykälään ehdotetun uuden 2 momentin mukaan terveydenhuollon ammattihenkilön työnantajan tulee varmistua siitä, että terveydenhuollon ammattihenkilön kielitaito on hänen tehtäviensä edellyttämällä riittävällä tasolla. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa tässä lausunnossaan, että säännöksen täydentäminen lakiehdotuksen mukaisesti työnantajan velvollisuudella varmistua kielitaidosta parantaa merkittävästi potilasturvallisuutta terveydenhuollossa. Valiokunta ehdottaa direktiivin muutosten toimeenpanon seurannasta lausumaa.

Arvoisa rouva puhemies! Myös tämä mietintö on yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 107/2015 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

27. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi

Hallituksen esitys HE 89/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 16/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 27. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 16/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

2.15 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän lakiesityksen pohjana ovat EU-direktiivin muutokset, eli kirjanpitolaki muutetaan vastaamaan tilinpäätösdirektiiviä ja myös tapahtunutta kirjanpidollisten menetelmien teknologista kehitystä. Muutokset on pyritty tekemään niin, ettei voimassa olevaa sääntelyä tai lain rakennetta ole tarpeettomasti muutettu.

Talousvaliokunnassa käsiteltiin asiaa ja nähtiin, että tässä on hyvin huomioitu tämä pien- ja mikroyritysten hallinnollisen taakan vähentäminen ja direktiivin sallimia joustoja hyödynnetty tinkimättä kuitenkaan tilinpäätöskäsittelyn keskeisistä tavoitteista eli oikean ja riittävän kuvan antamisesta. Pien- ja mikroyrityksille suunnatuista joustoelementeistä mainittakoon liikkeen- ja ammatinharjoittajien vapauttaminen tilinpäätöksen laatimisvelvollisuudesta, luopuminen paperisesta tasekirjasta, muutokset pääomalainan esitystapaan taseessa sekä erillinen asetus pien- ja mikroyritysten tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista.

Sitten sanotaan, että EU tuo lisää byrokratiaa, mutta tässä on mahtava kohta, eli näitä pien- ja mikroyritysten kokorajoja on nostettu huomattavasti, mikä sitten keventää pien- ja mikroyritysten kirjanpitovelvoitteita ja myös tilintarkastusvelvoitteita.

Eli kaikkinensa tässä voi todeta, niin kuin valiokuntakin toteaa, että lähtökohtaisesti tässä on kyse sääntelyn selkeyttämisestä ja hallinnollisen taakan vähentämisestä, mikä on yksi tämän hallituksen tavoitteista eli byrokratian purku.

Valiokunnassa keskustelutti eniten tämä murrettu tilikausi, eli hallituksen esityksessä oli, että ammatinharjoittajan tilikausi olisi aina yksi vuosi, mutta tässä on muutosesityksenä siten, että kun katsottiin yleisperusteluita, niin talousvaliokunta esittää sääntelyä muutettavaksi siten, että on mahdollisuus myös murrettuun eli kalenterivuodesta poikkeavaan tilikauteen. Se tarkoittanee sitä, että jos henkilöyritys pitää kaksinkertaista kirjanpitoa, niin he voivat määritellä oman tilikautensa, mutta yksinkertaisen kirjanpidon tilikausi aina on yksi vuosi, kalenterivuosi.

Toinen kohta, arvoisa rouva puhemies, oli tämä, mitenkä suhtaudutaan tilintarkastukseen tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen osalta. Siinä päädyttiin lausumaan, ja tämä lausuma viittaa siihen, että tulevassa tilintarkastuslaissa tämä tulisi huomioida, eli valiokunnan lausumaehdotus on, että eduskunta edellyttää, että tilintarkastuslain muuttamista koskevassa hallituksen esityksessä tehdään tarvittavat muutokset lainsäädäntöön siten, että varsinaisen tilintarkastuksen kohteena voi olla yksinomaan tilinpäätös ja toimintakertomukseen kohdistetaan vain direktiivien edellyttämät toimet. Tämä tilintarkastuslaki tulee ensi kevään aikana käsittelyyn.

Lisäksi tämän kirjanpitolain ohessa on vielä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistaminen ja siihen perustettu erillislaki, joka on myös sitten tämän liitteenä.

Mietintö oli tästä asiasta yksimielinen.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 89/2015 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

28. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vakuutusyhtiölain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 98/2015 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 17/2015 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 28. asia. Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö TaVM 17/2015 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelua ei syntynyt.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 98/2015 vp sisältyvien 1.-7. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

29. Lakialoite laiksi tieliikennelain muuttamisesta

Lakialoite LA 24/2015 vp Maria Guzenina sd ym.

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 29. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

Keskustelu

2.20 **Maria Guzenina sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen lakialoitteeni, joka on laki tieliikennelain muuttamiseksi, ja se on hyvin olennainen lakiesitys, toivottavasti myöskin toteutuu. Sillä sujuvoitettaisiin kotihoidon henkilökunnan työntekoa, säästettäisiin heidän aikaansa siihen kaikkein olennaisimpaan eli heidän hoidettaviensa kanssa työskentelyyn.

Kotihoidon työntekijät kohtaavat nimittäin usein pysäköintiongelmia asiakaskäynneillään etenkin suurten kaupunkien keskustoissa mutta miksi ei myöskin taajamissa. Henkilökunnalla ei ole esimerkiksi huoltoajoneuvoille myönnettävää oikeutta pysäköidä pihaalueilla.

Autopaikan etsiminen usein hyvin kaukaakin asiakkaan kodista vie kotihoitajien arvokasta aikaa heidän varsinaisesta tärkeästä työstään. Mikäli kotihoidon työntekijä jättää työautonsa sakkopaikalle, tästä aiheutuvat kustannukset joutuu hän maksamaan itse. Tästä on jo usean vuoden ajan tullut palautetta kotihoidon henkilöstöltä. He ovat jopa epätoivoisia, kun pienestä palkastaan ovat sitten joutuneet näitä parkkimaksuja maksamaan todellakin itse. Tilanne on täysin kohtuuton.

Tieliikennelain 28 b §:n mukaan poliisi voi myöntää vaikeasti vammaisen henkilön kuljettamista varten pysäköintiluvan. Mainitulla pysäköintiluvalla ajoneuvon saa pysäköidä maksulliselle pysäköintipaikalle maksua suorittamatta, alueelle, jolla pysäköinti on liikennemerkein kiellettyä, sekä rajoitusta pidemmäksi aikaa sellaiselle pysäköintipaikalle, jolla

pysäköinnin enimmäisaikaa on liikennemerkein rajoitettu. Milloin tällaisesta pysäköinnistä on ilmeistä haittaa, on ajoneuvo poliisin kehotuksesta luonnollisesti siirrettävä pois. Muunlaisia pysäköintilupia ei ole sisällytetty tieliikennelain säännöksiin, eli kunnat eivät pysty tällaista parkkioikeutta nykyisellään myöntämään.

Edellä mainitut oikeudet sisältävän pysäköintiluvan myöntäminen myös kotisairaanhoidon henkilöstölle olisi kohtuullista, jotta työskentely kotisairaanhoidossa olisi joustavaa. Tieliikennelakiin tulisikin lisätä uusi pykälä, joka antaisi edellä mainitun kaltaiset oikeudet pysäköintiin.

Kunnilla ei todellakaan ole nykyisellään oikeutta myöntää tällaista pysäköintilupaa, vaikka haluaisivatkin. Olenkin kuullut, että jotkin kunnat ovat jopa rikkoneet lakia, koska ovat halunneet sujuvoittaa henkilökuntansa työskentelyä. Kunta olisi kuitenkin se asiantuntevin taho määrittelemään pysäköintilupaan oikeutetut tahot. Tietenkin nämä yksityiskohtaiset määräykset pysäköintiluvasta, sen käytöstä, annettaisiin asetuksella. Tehtäisiin siitä mahdollisimman kevyt järjestely.

Ehdotan siis, että tieliikennelakia muutettaisiin. Kunnan tekninen toimi tai sitä vastaava kunnan toimielin voisi myöntää kunnallisen tai yksityisen hoitolaitoksen tarjoamaan kotisairaanhoitoon liittyvää tehtävää varten pysäköintiluvan. Tällä luvalla ajoneuvon voisi sitten pysäköidä maksulliselle pysäköintipaikalle maksua suorittamatta, alueelle, missä pysäköinti on liikennemerkein kielletty, niin kuin asetuksella tarkemmin säädetään, ja sellaiselle pysäköintipaikalle, jolla pysäköinnin enimmäisaikaa on liikennemerkein rajoitettu, rajoitusta pidemmäksi ajaksi.

Kun täällä salissa on myöskin liikenne- ja viestintävaliokunnan arvoisa puheenjohtaja paikalla, toivon, että tämä viesti nyt tulee sinne valiokuntaan tällä tavalla suoraan täältä salista ja tämä todella kauan kaivattu uudistus etenisi tällä hallituskaudella. Tästä on nimittäin todella kauan puhuttu ja vieläkään tähän ei ole saatu korjausta. Ehkä tämä hallitus sen sitten tekee.

2.24 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kun tässä nyt jo pikkutunneilla ollaan ja edustaja Guzenina odotti oman lakialoitteensa esittelyä, niin kyllä sille tässä ajassa ja ihan päiväaikaankin mielelläni tukeni annan. Kotihoidon henkilökunnalla on usein hyvin tiukat aikataulut, ja olen itse saanut vastaavista asioista yhteydenottoja ja palautetta, ja on hyvä, että tällaisiin arjen pieniinkin asioihin täällä eduskunnassa tartutaan. Meillä on huoltoajokylttejä, kiinteistönhuolto- ja tämäntyyppisiä ratkaisuja käytössä, ja voisi hyvin ajatella, että miksi ei voisi olla myös tällaiseen hoivatyöhön oleva lappu. Varmasti asiaa on syytä selvittää ja katsoa, mitä sen kanssa voidaan tehdä, että aikaa jäisi entistä enempi itse hoidettaville.

2.25 **Arto Pirttilahti kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä on erittäin kannatettava lakialoite juuri siitä syystä, että jäisi enemmän aikaa sinne ihmisen luokse, vaikka sitten ottaa kuppi kahvia ja jutellakin sen lisäksi, vaikka tekisi nämä normaalit päivittäiset terveydenhuoltoon ja siivoukseen ja niihin liittyvät toimenpiteet siellä asiakkaan luona. Tämä on ihan selkeä esitys, ja varmaan kuntakenttä tämän mielellään vastaanottaa.

2.25 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Kiitos tästä tehdystä esityksestä. Kyse on sinänsä pienestä asiasta, mutta pienetkin asiat pitää käsitellä ja päättää. Mutta tälle asialle kuuluu ehdottomasti arvonsa mukainen käsittely, ja olihan siinä aloitteessa 32 ni-

meä, eikä siihen aloitteeseen ollut meiltä edes kysytty nimiä, elikkä siihen olisi varmasti laajemminkin voitu saada nimiä. No, nyt kun meitä liikenne- ja viestintävaliokunnan jäseniä on näin hyvin paikalla, niin saattaapa olla, että me otamme tämän asianmukaiseen käsittelyynkin — asianmukaiseen tietenkin, mutta sillä tavalla, että toivottavasti voisimme vaikuttaa tämän eteenpäinviemiseksi myöskin. Kun kotihoitajat tekevät työtänsä todella pienellä palkalla ja on ihan käsittämätöntä, miten he jaksavat, niin pienintä nyt olisi se, jos he saisivat auton edes pysäyttää lähemmäs sitä kohdetta, missä he sen työn tekevät.

2.26 **Ari Jalonen ps:** Arvoisa puhemies! Kiitän tästä lakialoitteesta. Tämä pieni yksityiskohta puuttuu käytännön ongelmiin, mitä olen muun muassa ambulanssihommissa ollessani havainnut, ja tosiaan yhdyn niihin toteamuksiin, että nämä kotihoitajat ja muut, jotka ovat ihmisten kotona auttamassa arkea, tekevät arvokasta työtä. Tämmöisen niin sanotusti pikku asian oikaiseminen siinä kohtaa, kun helpotettaisiin ja annettaisiin aikaa sille työntekijälle olla enemmän siellä kohteessa — jos se näin pienellä asialla hoituu, niin lupaan valiokunnan puheenjohtajana, että valiokunta pohtii, miten tätä saataisiin toteutettua mahdollisimman hyvin.

2.27 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä esitys on lyhyt ja yksinkertainen mutta mielestäni merkittävä. Kuten jo aiemmissa puheenvuoroissa on esiin tullut, se helpottaa kodinhoitajien työtä ja varmasti käytännön työelämässä, kodinhoitajien liikkuessa kaupungilla, tehostaa heidän työntekoaan, ja näin ollen jää aikaa siihen varsinaiseen tehtävään eli ihmisten hoitamiseen. Kyllä erittäin mielelläni odotan myös omasta puolestani tätä esitystä tuonne valiokuntaan, että voimme sitten alkaa sitä siellä käsitellä.

2.28 **Maria Guzenina sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä oli hyvä päivä — tai pitäisikö sanoa hyvä yö — käsitellä tätä lakialoitetta. Täällä on niin paljon liikenne- ja viestintävaliokunnan asiantuntevia ihmisiä, että ihan oikeille korville kyllä nyt tuli tämä esitys tehtyä. Kiitän todella paljon tästä tuesta, ja toivottavasti asia etenee. Ymmärrän, että valiokunnalla on ruuhka, mutta jos se sieltä tulisi, niin se tekisi kyllä kotihoidon henkilöstön todella iloiseksi, ja mikä parasta, tämä lakialoite ei maksa yhtikäs mitään.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin liikenne- ja viestintävaliokuntaan.

30. Lakialoite laiksi rikoslain 34 a luvun muuttamisesta

Lakialoite LA 47/2015 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 30. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

2.29 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä on viime kaudella tekemäni lakialoitteen uusiminen. Tein viime kaudella lakialoitteen terroristijärjestöön kuulumisen kriminalisoimiseksi. Vaalikauden vaihtuessa nämä kansanedustajien tekemät lakialoitteet nollaantuvat, ja sen takia jätin tämän lakialoitteen eduskuntaan marraskuun 19. päivänä, mutta tässä eduskunnan kiireiden myötä se on lähetekeskustelussa nyt vasta tänä yönä. Mutta jos rikolliset eivät yöllä nuku, niin eivät nuku kansanedustajatkaan.

Lakialoite laiksi rikoslain 34 a luvun muuttamisesta.

Suomessa rikollis- ja terroristijärjestöön kuulumista ei ole kriminalisoitu. Suomessa ei ole myöskään omaa lainsäädäntöä järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaan siitäkään huolimatta, että rikollis- ja terroristijärjestöt ovat enenevässä määrin uhka länsimaalaisille sivistysvaltioille. Useissa maissa suunnitellaan nyt lakeja, joilla pystyttäisiin ennalta ehkäisemään kansalaisten lähtemistä terroristien hallussa oleville taistelualueille. Esimerkiksi Saksa on kriminalisoinut Daesh-järjestön propagandan ja värväystoiminnan sekä järjestön symbolien käytön.

Tällä hetkellä eduskunnassa on käsitelty lähiaikoina hallituksen esitystä, jossa kouluttautuminen terroristirikoksen tekemistä varten säädettiin rangaistavaksi. Myös terrorismin rahoittaminen on tällä hetkellä Suomen lainsäädännössä laitonta. Tämän takia terroristijärjestöön kuuluminenkin tulisi kriminalisoida. Terroristijärjestöt ovat globaali uhka maailmalle. Niiden kukistamiseksi on otettava kaikki keinot käyttöön.

Suomesta on lähtenyt Daeshin riveihin arvioiden mukaan ainakin 70 henkeä. Heistä osa on kantasuomalaisia käännynnäisiä, osa tänne pakolaisina, turvapaikanhakijoina aikanaan jo tulleita ja myös toisen polven maahanmuuttajia, jotka ovat eläneet koko elämänsä Suomessa mutta siitä huolimatta ovat radikalisoituneet ja päättäneet lähteä tällaisen terroristijärjestön riveihin. Tänään on uutisissa kerrottu tapauksesta, jossa Suomeen nyt tosin vasta turvapaikanhakijoina tulleita kahta kaksoisveljestä epäillään äärimmäisen julmasta terroriteosta, teosta, josta on videot kaikkien nähtävinä ja joka on julma teloitus. Ne ovat tietenkin selkeitä tapauksia, joissa voidaan tänäkin päivänä toimia, joissa on tämäntyyppinen näyttö, mutta meillä on myös henkilöitä, jotka ovat tietojen mukaan olleet mukana Daeshin toiminta-alueella, matkustaneet sinne, mutta heidän rikoksistaan ei tämän päivän lainsäädännön näkökulmassa saada näyttöä. Silloin olisi tärkeää, että jo terroristijärjestön toimintaan osallistuminen ja sinne matkustaminen olisi kriminalisoitu.

Näin ollen uusin lakiehdotukseni rikoslain 34 a luvun muuttamisesta niin, että terroristijärjestöön kuuluminen tulee yhdeksi osaksi terrorismirikoksia, ja se kuuluu näin:

"Joka on jäsenenä terroristiryhmässä, on tuomittava terroristiryhmään kuulumisesta vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään kahdeksaksi vuodeksi. Määritelmä terroristiryhmästä on 6 §:ssä.

Joka tuomitaan terroristiryhmään kuulumisesta, on tuomittava myös tekemästään 1 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta tai sellaisen rikoksen rangaistavasta yrityksestä taikka 2 §:ssä tarkoitetusta rikoksesta."

Helsingissä 19. päivänä marraskuuta 2015, allekirjoittanut.

2.34 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Kiitän edustaja Heinosta tästä aloitteesta. Aloitteen perustelut ovat hyvin loogiset ja seuraavat kansainvälistä kehitystä.

Tässä kehityksessä meidän on oltava mukana nyt välittömästi. Emme saa jäädä jahkailemaan ja vain seurailemaan, mitä minkäkin maan lainsäädännössä tapahtuu, vaan meidän tulee kyetä itsenäisiin, ripeisiin ratkaisuihin. Maahanmuuttoasioissa meillä on ylipäätään mielestäni aivan liikaa odoteltu ja lähinnä toivottu parasta.

Hallituksen tällä viikolla esittelemät toimenpiteet ovat hyviä ja oikeansuuntaisia. Toivon, että näiden toimenpiteitten konkreettisia täytäntöönpanoja saadaan aikaan rivakasti. Ne tulisi saattaa voimaan myös taannehtivasti eikä tehdä sellaista lainsäädäntöä, joka koskisi vain niitä, jotka tulevat Välimeren yli, kun sää paranee. Ensi keväänä tai kesänä nähdään aivan varmasti uusi massiivinen hunnilauman vyöry Eurooppaan, ja siitä osa tulee pieneen Suomeen asti, ellemme nopeasti saa vetovoimatekijöitä vähennettyä. Lisäksi on tärkeää, että lähtömaihin tiedotetaan tehokkaasti Suomen tilanteesta. Meillä ei ole varaa elättää kymmeniätuhansia miehiä, jotka lisäksi kehtaavat valittaa, ettei palvelu ollut sitä, mitä odotimme, kuten Helsingin Sanomissa kirjoitettiin.

Arvoisa rouva puhemies! Lainaan tässä edustaja Heinosen aloitteen perusteluita: "Rikollis- ja terrorijärjestöt ovat enenevissä määrin uhka länsimaalaisille sivistysvaltioille. Tällä hetkellä eduskunnassa on käsittelyssä hallituksen esitys, jossa kouluttautuminen terrorismirikoksen tekemistä varten säädettäisiin rangaistavaksi. Myös terrorismin rahoittaminen on laitonta. Tämän takia terrorijärjestöön kuuluminenkin tulisi kriminalisoida. Terroristijärjestöt ovat globaalinen uhka maailmalle. Niiden kukistamiseksi on otettava kaikki keinot käyttöön."

Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Heinosen sanat ovat viisaita ja erittäin ajankohtaisia. Keinovalikoimaan tulee kuulua myös laaja internetin valvonta.

Tässä syksyn aikana on nimittäin tapahtunut esimerkiksi sellaista, että eräs nimeltä mainitsematon julkaisu paljasti karmeita kuvia, jotka löytyivät Suomessa olevan turvapaikanhakijan Facebookista. Sittemmin pidätettiin mies sotarikoksista epäiltynä. On paljon mahdollista, että kyseessä on sama mies. Pelkästään kansalaisten valppaalla internetkäytöksellä voi olla jopa kantasuomalaisten henkiä säästäviä vaikutuksia.

Kunhan valtamediakin olisi rohkeampi ja julkaisisi raakojakin kuvia heti, jos sellaisia löytyy Suomessa siipeilevän siirtolaisen sosiaalisen median tileiltä. Internetvalvontaan tulisi kiireesti saada poliisille lisää resursseja. Jos yksikin nainen tai lapsi säästyy raiskaukselta sen ansiosta, että poliisin resursseja lisätään, on satsaus kannattavaa.

Arvoisa rouva puhemies! Tänään saimme lukea kahden miehen pidätyksistä, he ovat murhanneet 11 puolustuskyvytöntä vankia. Näitä yhä hirveämpiä uutisia lukiessa on vaikea käsittää, miten edelleen meillä riittää tahoja, jotka suojelevat ja puolustelevat meille tunkeutuneita miehiä, joiden joukossa on rikollisia, sotilas- ja vankikarkureita sekä poliiseja. Tätä lakialoitetta on kiirehdittävä, ja kaikki islamistiseen terroriin vähänkin viittaava, kuten vaikka Isisin symbolien käyttö Facebookissa, on tehtävä rikolliseksi toiminnaksi.

Arvoisa rouva puhemies! Minä jatkan tuolta paikaltani.

2.39 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Myös minä yhdyn edustaja Hakkaraisen edellä esittämiin kiitoksiin.

Tämä edustaja Heinosen laatima lakialoite on tärkeä askel terrorismin torjunnassa, ja kuten on todettu, terrorismin uhka on kasvanut muun Euroopan tavoin myös täällä meillä Suomessa. Suurelta osin tämä johtuu nykyisestä, varsin hallitsemattomasta maahanmuuttokriisistä. Surullisia esityksiä terrorismista ja myös sen uhasta ovat Pariisin marraskuiset iskut sekä muun muassa Brysselissä niiden jälkeen ollut vakava uhkatilanne. Kuten edus-

taja Heinonen totesi, tällä viikolla myös Suomessa on pidätetty henkilöitä, jotka ovat epäiltyinä ulkomailla terroristisessa tarkoituksessa tehdystä murhasta. Nämä pidätykset ovat luonnollisesti erittäin tärkeitä yleisen turvallisuuden takaamiseksi, mutta ne myös osoittavat, että valmiutta torjua terrorismia on Suomessakin nostettava edelleen.

Arvoisa puhemies! Tässä lakialoitteessa on aivan oikein todettu, että useissa muissakin Euroopan maissa pyritään ennalta ehkäisemään maan kansalaisuuden saaneita henkilöitä lähtemästä terroristien hallussa oleville taistelualueille. Samaan tuleekin pyrkiä myös Suomessa. Kansalaistemme turvallisuuden takaamiseksi meidän tulee ehkäistä terrorismia kaikin käytettävissä olevin järkevin keinoin.

Arvoisa puhemies! Yksi olennainen keino on edustaja Heinosen ansiokkaasti laatimassa lakialoitteessa esitetty terroristiryhmään kuulumisen kriminalisoiminen. Tämä täydentää hyvin hallituksen suunnittelemia toimenpiteitä. Kiitänkin lopuksi edustaja Heinosta tästä erittäin tärkeästä lakialoitteesta.

2.41 **Jukka Kopra kok:** Arvoisa rouva puhemies! Kulunut syksy on ollut varsin synkkä terroristi-iskujen kannalta. Päällimmäisinä kaikkien tietoisuudessa varmasti ovat venäläisen matkustajakoneen pudottaminen ja Pariisin terrori-iskut. Nämä ovat kyllä sellaisia hirvittäviä tekoja, että sellaiset tulee etukäteen estää. Tällä hetkellä Suomen lainsäädäntö ei siihen anna viranomaisille kunnon työkaluja. Meillä yleensä täytyy sen rikoksen tapahtua ennen kuin poliisi voi asiaan puuttua. Nyt kun kriminalisoidaan terroristijärjestöön kuuluminen tai järjestäytyneen rikollisuuden organisaatioon kuuluminen, niin se antaa poliisille paremmat keinot puuttua asiaan ja näin ollen estää näitä hirmutekoja.

Katson, että edustaja Heinosen tekemä lakialoite on erittäin tarpeellinen ja se tulee pikimmiten ottaa käsittelyyn ja, mikäli mahdollista, hyväksyä.

2.42 **Ari Jalonen ps:** Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Heinonen, minäkin olen jo viime kaudella ollut aktiivinen tässä asiassa, ja Heinonen uudisti erinomaisen lakialoitteensa, joka minun mielestäni tuli jo viime kaudella laittaa toimeen ja tällä kaudella ainakin. Maailmahan on muuttunut viime kaudesta jo kohtalaisen paljon. Tämä tilanne on aivan eri tavalla aktiivinen kuin viime kaudella.

Tämän takia hallitus tekee erinomaista työtä, ja erityisesti haluan kiittää ministeri Lindströmiä. Toivottavasti tämä osa on mukana siinä ministeri Lindströmin erinomaisessa työssä ja työkalupakissa, mitä hallitus sitten tuo tänne aikanaan esille. Tämä tilanne on yksinkertaisesti saatava hallintaan, ja tämä osa on siinä yksi hyvä työkalu.

2.43 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinosen esitys on ajankohtaisempi kuin se on ollut aloitteen tekoaikana. Edustaja Heinonen ei ole edes varmaan kuvitellut, että maailma on menossa tähän ja tilanne on tänä päivänä jo se, mikä se tällä hetkellä on. Elikkä esitys on paljon ajankohtaisempi ja yhä tärkeämpi olla olemassa.

Maailma murheineen ja kauheuksineen on koko ajan meitä lähempänä. Henkilö, joka lähtee Suomesta muualle tai täällä ajattelee terrorismiasioita, voi kuvitella lähtevänsä seikkailemaan. On todellakin hyvä, että Suomessa kaikki terrorismiin liittyvät asiat kriminalisoidaan sillä mielellä, että nuori seikkailunhimoisena tajuaa, että kyse on rikoksesta, kyse on todella rangaistavasta teosta ja se ei ole missään nimessä hyväksyttävää toimintaa.

Suomen on nyt näytettävä ulospäin, ettemme hyväksy terrorismia missään muodossa. Näin ollen kannatan edustaja Heinosen tekemää esitystä.

2.45 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Silloin kun tulin edelliselle kaudelle tänne, niin ensimmäisenä varoitin maahanmuutosta ja niistä ongelmista, tietysti sillä omalla tyylilläni. Sitten kerroin vielä tästä Troijan hevosesta, kuinka se tunkeutuu sillä tavalla länsimaiseen sivilisaatioon. Aika hyvin profetoin silloin. Kaikki on toteutunut, mitä sanoin. Toivottavasti eivät toteudu, mitkä eivät ole vielä tulleet esille.

Myös rangaistusten on oltava ankaria. Ehdollisilla tuomioillahan ei ole mitään käytännön merkitystä. Maastakarkotus ja elinikäinen maahantulokielto sekä tekijälle että hänen perheelleen sen laajemmassa käsityksessä olisi sopiva rangaistus. Laki tulee ulottaa turvapaikanhakijoiden lisäksi heihin, jotka ovat jo onnistuneet saamaan oleskeluluvan tai peräti kansalaisuuden.

Arvoisa rouva puhemies! Tässä talossa me säädämme lakeja. Lakien ensisijaisen tarkoituksen tulee olla suojella suomalaisia ja suomalaista elämänmuotoa. Me emme voi emmekä saa tässä salissa enää päivääkään vitkastella ja katsella tumput suorina, kun nämä miehet raiskaavat, hakkaavat, puukottavat kantasuomalaisia ja toisiaan. Väkivaltaa, varastelua, raiskauksia ja ahdistelua on joka päivä ja joka puolella Suomea. Joka päivä saa lukea lehdistä näitä, ja me vain suvaitsemme täällä, ja hänet, joka pikkusenkin tuohon sormensa laittaa ja arvostelee, tuomitaan rasistiksi. En ymmärrä tämmöistä. Meidän pitää antaa avaimet siihen, että virkavallalla on resursseja ja selkänojanaan tiukka lainsäädäntö kaiken sellaisen suhteen, mikä liittyy terrorismiin. Vain siten poliisi pystyy suojelemaan kansaamme, jotta voisimme elää rauhassa tässä maassa. — Kiitos.

2.47 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa rouva puhemies! Haluan kiittää edustajakollegoja, jotka vielä tässä hetkeä ennen yökolmea ovat olleet paikalla ja osallistuneet tähän lakialoitteeni lähetekeskusteluun.

Terroristijärjestöön kuulumisen kriminalisointi on asia, jossa on syytä nyt edetä mahdollisimman nopeasti. Myös tämä tiedustelulainsäädännön tekeminen, mikä on nyt käynnissä, on tänään jälleen osoittanut sen, että esimerkiksi tämä tapaus, joka nyt on tässäkin keskustelussa ollut esillä, niin sanotut Forssan turvapaikanhakijat, olisi ollut mahdollista havaita aiemmin tiedustelulainsäädännön ollessa ajan tasalla. Mutta laitetaan nyt tämä terroristijärjestöönkuulumisasia kuntoon ja saadaan nämä ihmiset sitten otettua pois rivistä siinä vaiheessa, kun he mahdollisesti sieltä takaisin tulevat. He ovat toimineet terroristijärjestössä, ja sen on oltava sivistysvaltiossa rikos.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

31. Lakialoite laiksi pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Lakialoite LA 50/2015 vp Timo Heinonen kok

Lähetekeskustelu

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 31. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu

2.49 **Timo Heinonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvät edustajakollegat! Lakialoitteeni koskee pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamista.

Henkirikosten ja muiden väkivalta- ja seksuaalirikosten uusimiset nostavat aika ajoin esille vapautuville vangeille tehtävien vaarallisuusarviointien tarpeellisuuden. Laajemmin asia nousi esille muutama vuosi sitten niin sanotun Porvoon tapauksen yhteydessä, kun tekijä ehti olla vapaana vain puoli vuotta ennen uusia henkirikoksia. Tämän jälkeen lakia ja käytäntöä muutettiinkin, ja sen jälkeen oikeuspsykiatrit ovat arvioineet aina elinkautisvankien väkivaltariskin, kun vangin on määrä päästä ehdonalaiseen vapauteen.

Vaarallisuusarviointeja on laajennettu myös muihin koko vankeustuomionsa suorittaviin rikollisiin. Nykykäytännön mukaan arvioita tehdään koko tuomionsa istuneille sekä elinkautisesta vankeusrangaistuksesta vapautuville, mutta esimerkiksi taposta tuomitut vapautuvat yleensä määräajassa suoritettuaan tietyn osan tuomiostaan ilman vaarallisuusarvion tekoa.

Vaarallisuusarvio on oikeuspsykiatrinen tutkimus, jossa arvioidaan vangin todennäköisyyttä syyllistyä uudelleen väkivaltarikoksiin. Vaarallisuusarvion allekirjoittaa aina psykiatrian erikoislääkäri. Arvion laatimiseen osallistuu myös kliininen psykologi, sosiaalityöntekijä, joukko hoitajia, jotka seuraavat vangin käyttäytymistä hoitojakson aikana.

Niin sanotun Oulun pitseriasurman aikana nousivat esille uudemman kerran vaarallisuusarvioinnit. Ampuja oli surmannut aiemminkin ja saanut 11 vuoden henkirikostuomion. Tästä hän oli istunut vain kolmasosan ennen vapautumistaan ja uutta rikosta. On aihetta kysyä, olisiko laajalla vaarallisuusarvioinnilla voitu estää tämän rikollisen vapautuminen ja toisaalta tämä uusi rikos. Nämä pohdinnat eivät uhreja tuo takaisin, mutta ovat perusteltuja ja aiheellisia tulevaisuuden näkökulmasta.

Asiantuntijoiden mukaan vaarallisuusarvioinneilla voitaisiin ennalta ehkäistä uusien rikosten riskiä. Julkisuudessa on myös todettu edelleen, että vankiloista vapautuu tällä hetkellä sellaisia vankeja, joille olisi syytä tehdä laaja vaarallisuusarviointi, ja myös vankeja, joita ei ammattilaisten eikä myöskään vanginvartijoiden, jotka ovat osana tässä vankien arjessa pitkään, mukaan tulisi päästää vapaaksi. On enemmän kuin aiheellista laajentaa siis vaarallisuusarvioiden tekeminen koskemaan kaikkia väkivaltarikostyyppejä, jotka eivät kuitenkaan ole johtaneet elinkautiseen vankeuteen tai joissa koko tuomiota ei vanki joudu suorittamaan.

Hallitus uudisti vaarallisuusarviointeja vuonna 2010 osana omaa esitystään. Nykyisin tilanne on se, että Helsingin hovioikeus pyytää vaarallisuuden arvioimista silloin, kun koko rangaistusaikaa vankilassa suorittamaan määrätty henkilö on suorittanut rangaistuksestaan viisi kuudesosaa ja anoo ehdonalaiseen vapauteen pääsemistä.

Vaarallisuusarvion tarkoituksena on siis selvittää, onko rikoksentekijää hänen rikoksistaan ilmenevien seikkojen ja muun hänen henkilöstään saadun selvityksen perusteella ilmeisesti pidettävä erittäin vaarallisena toisen hengelle tai terveydelle. Koko rangaistustaan suorittavien vankien vaarallisuusarviot on tehty Psykiatrisen vankisairaalan kahdessa yksikössä, Turussa ja Vantaalla. Tutkimusjakso kestää enintään kuukauden, ja tutkimuksiin osallistuvat psykiatrian erikoislääkäri, psykologi ja tarpeen mukaan siis muuta henkilökuntaa.

Tätä asiaa on siis käsitelty useita kertoja niin viranomaisten toimesta kuin eduskunnassakin. Edelleen kuitenkin huoli sivullisten turvallisuudesta on osan vapautuvista vangeista kohdalla ilmeinen. Tuorein tapaus on Tuuli-tytön murhaajan vapauttaminen. Kyseinen mies raiskasi vuonna 1993 Tampereella puukolla uhaten 13-vuotiaan tytön. Hänet tuomittiin teosta vajaan kolmen vuoden vankeuteen, josta hän vapautui syksyllä 95. Vain muutama kuukausi tämän jälkeen hän teki raskaimman rikoksensa: marraskuussa 95 hän murhasi veitsellä itselleen tuntemattoman 15-vuotiaan tytön Tampereen Aitovuorentiellä lyömällä ja viiltelemällä tätä useita kertoja. Kymmenen vuotta myöhemmin, vuonna 2005 kesäkuussa, vanki pääsi lyhyelle, muutaman tunnin vartioimattomalle lomalle. Sen aikana hän käytti seksuaalisesti hyväkseen pientä lasta. Mies tuomittiin törkeästä lapsen seksuaalisesta hyväksikäytöstä. Ja nyt jälleen, kymmenen vuotta myöhemmin, mies pääsee ehdonalaiseen vapauteen hovioikeuden päätöksellä. Vapaus on koittamassa ensi vuoden syyskuussa, syyskuussa 2016.

Rikosseuraamuslaitos on vastustanut vangin vapauttamista, mutta hovioikeus päätti toisin. Tuomittu on suorittanut elinkautista vankeuttaan nyt jo siis lähes 20 vuotta, mutta syyllistynyt sen puolivälissä lyhyellä vankilomalla jo jälleen uuteen rikokseen. Tästä huolimatta hovioikeuden mukaan rangaistuksen pitkä kesto puoltaa vapauttamista eikä hänen vankeusaikanaan tekemiä rikoksia voi pitää painavana esteenä vapauttamiselle. Hovioikeuden mukaan "hakijan selviytymistä vankilan ulkopuolella tukee hänen sosiaalinen verkostonsa ja myös se, että hän on vankeusaikana opiskellut". Hovioikeus myös totesi, että "hakija ei käytä alkoholia eikä hänellä ole päihteidenkäyttöhistoriaa". Tämäkin puolsi hovioikeuden mukaan miehen vapauttamista. Rikosseuraamuslaitos vastusti edelleen vaaralliseksi katsomansa rikollisen vapauttamista. Rise haki hovioikeuden päätökseen valituslupaa korkeimmasta oikeudesta sitä kuitenkaan saamatta. Vapaus on siis koittamassa asiantuntijoiden vastustuksesta huolimatta syyskuussa 2016.

Lainsäädäntö vaatiikin nyt muutosta niin, että ehdonalaiseen vapauteen hakevan vangin hakemusta ei oteta hovioikeuden käsittelyyn, jos Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö vastustaa vapauttamista tai jos arvio vangin riskistä käyttäytyä väkivaltaisesti ei puolla vapauttamista. Vaarallisuusarvion tulee siis jatkossa olla sitova este vapauttamiselle.

Arvoisa puhemies! Näin ollen olen tehnyt lakiesityksen pitkäaikaisvankien vapauttamismenettelystä annetun lain 1 §:n muuttamisesta. Sen 1 §:ään, kohtaan Hakemus, lisätään kohta: "Hovioikeuden tulee hylätä hakemus, jos Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikkö vastustaa vapauttamista tai jos arvio vangin riskistä käyttäytyä väkivaltaisesti ei puolla vapauttamista."

Tämän lakialoitteen olen tehnyt 4. päivänä joulukuuta tänä vuonna ja toivon, että asia etenee nopeasti, niin että arkemme on näidenkin rikollisten osalta tulevaisuudessa turvallisempi.

2.58 **Teuvo Hakkarainen ps:** Arvoisa rouva puhemies! Myös tästä aloitteesta kiitän edustaja Heinosta. Sekä tämän että useiden muiden edustaja Heinosen tekemien lakialoitteiden tavoitteena on kiristää rikoslainsäädäntöä. Olen ehdottomasti samoilla linjoilla.

Liian pitkään meillä on suhtauduttu aivan liian lepsusti monenlaiseen rikollisuuteen, ja toisaalta sitten on rikostyyppejä, joista langetettavat tuomiot ovat hyvinkin ankaria. Väkivalta- ja seksuaalirikoksiin on otettava paljon nykyistä kovempi linja. Koska tuomioistuimet tekevät liian usein ratkaisuja, joissa käytetään voimassa olevien lakien lievempää as-

teikkoa, on kautta linjan tehtävä tiukennuksia. Näin poistuisi se mahdollisuus, että esimerkiksi raiskauksesta tulisi vain ehdollista tai pari kuukautta ehdotonta.

Arvoisa rouva puhemies! Aloitteen perustelut ovat niin perusteelliset, ettei minun ole syytä tässä lähteä niitä sen kummemmin erittelemään. Lainaan aloitetta kuitenkin muutaman lauseen verran: "Nykykäytännön mukaan arvioita tehdään koko tuomionsa istuneille sekä elinkautisesta vankeusrangaistuksesta vapautuville, mutta esimerkiksi taposta tuomitut vapautuvat yleensä määräajassa suoritettuaan tietyn osan tuomiostaan ilman vaarallisuusarvion tekoa." Esimerkiksi edustaja Heinonen jo toi esille tämän Oulun pitseriasurman.

Arvoisa rouva puhemies! Kyllä kansan oikeustajua koetellaan tällaisilla tuomioilla. Kun rapiat kolme vuotta tulee istumista hotellitasoisessa vankilassa ihmisen tappamisesta, ei ole ihme, että moni kansalainen miettii, onko ihmishenki halpa Suomessakin. Jotta nämä rikokset eivät pääse uudestaan... rikolliset eivät pääse uudestaan tappamaan ja raiskaamaan, tarvitaan laajoja vaarallisuusarvioita. — Rupeaa väsyttämään vähän.

Kun säädämme lakeja täällä, tulisi meidän kaikkien koko ajan pitää mielessä se, että kotimaisten rikollisten lisäksi meillä on nyt kymmeniätuhansia uusia siirtolaisia. Näistä turvapaikkaturisteista ja heidän taustoistaan me emme tiedä yleensä mitään. Meillä on vain heidän oma, usein epäluotettava sanansa. Joka päivä saamme lukea lisää sitä kauheasta pahasta, mitä he ovat isänmaallemme tuoneet. Jos kaikesta siitä kauheudesta annetaan olemattomia tuomioita ja tuomion loputtua pääsee helpolla vapaalle jalalle jatkamaan rikollista toimintaa, yhteiskuntamme ajautuu kaaokseen ja anarkiaan.

Arvoisa rouva puhemies! En halua lietsoa pelkoa enkä eripuraa, mutta minun mielestäni olemme jo matkalla siihen pisteeseen, ettei tilanne ole kohta enää kenenkään hallinnassa, ei poliitikkojen eikä poliisin. Jos jatkamme samalla löperöllä linjalla, kansan kiukku kasvaa entisestään. Lisäksi lähetämme näiden turvapaikkaturistien lähtömaihin signaalin, että Suomessa voit tehdä mitä vain ja päästä kuin koira veräjästä. Näiden miesten, jotka eivät meidän kulttuuriimme sopeudu eivätkä tule millään kotoutumisella sopeutumaankaan, myötä rikostilastomme tulevat räjähtämään. Joka muuta uskoo ja väittää, voi vilkaista, miltä Ruotsin tilastot näyttävät. Siellä raiskataan maailman toiseksi eniten, keskimäärin 16 kertaa päivässä. Aivan toiselta näyttivät tilastot ennen kuin Ruotsi teki sen pahan virheen, että antoi Lähi-idän ja Afrikan tiettyjen kansalaisten marssia maahansa. Tänä syksynä Ruotsiin avattiin raiskattujen poikien ja miesten kriisiyksikkö. On turha kuvitella, että meillä kävisi jotenkin paremmin kuin Ruotsissa. Ei tule käymään. Siksi lainsäädäntöä on kiristettävä kiireesti.

Arvoisa rouva puhemies! Kiitän vielä edustaja Heinosta tästä aloitteesta. Kannatan aloitetta.

3.03 **Sami Savio ps:** Arvoisa puhemies! Edustaja Heinonen on jälleen kerran kiinnittänyt tässäkin lakialoitteessaan huomiota äärimmäisen tärkeään seikkaan, jolla parannettaisiin sekä kansalaisten konkreettista turvallisuutta että myös heidän kokemaansa turvallisuudentunnetta. Tämän lakialoitteen perusteluissa on mainittu muun muassa Pirkanmaalla 90-luvulla alkunsa saanut äärimmäisen vakava ja törkeä henki- ja seksuaalirikosten sarja, joka kohdistui alaikäisiin. Näistä raa'oista teoista tuomittu henkilö on toistuvista rikoksistaan huolimatta vapautumassa ensi syksynä siitäkin huolimatta, että Rikosseuraamuslaitos, vieläpä käsittääkseni erittäin perustelluin syin, vastustaa kyseisen, aikanaan elinkautiseen vankeusrangaistukseen tuomitun vangin vapautumista. Tämä vapautuspäätös on herättä-

nyt ymmärrettävästi varsin syvää huolta pirkanmaalaisten keskuudessa. Keskustelua on herättänyt ja kansalaisia laajasti ihmetyttänyt myös se, että sosiaalista verkostoa ja vankeusaikana suoritettua opiskelua on hovioikeudessa pidetty vapautumista puoltavina seikkoina. Tämä ei istune millään yleiseen oikeustajuun.

Arvoisa puhemies! Minun on hyvin vaikea uskoa sitä, että nämä tai muut vastaavan kaltaiset tapahtumat olisivat omiaan lisäämään rikostuomioiden oikeudenmukaisuuden tuntua kansalaisten silmissä. Lakialoitteessa esitetty muutos, jonka mukaan Rikosseuraamuslaitoksen keskushallintoyksikön esittämä vastustus tai kohonnut riskiarvio vangin väkivaltaisesta käyttäytymisestä olisi sitova este vapautumiselle, onkin esitetyin perustein erittäin toivottava.

Kiitän näillä perusteilla edustaja Heinosta tästä lakialoitteesta.

3.05 **Eeva-Maria Maijala kesk:** Arvoisa puhemies! Tuomioistuinten päätösten tulee olla sellaisia, että kansan arvostus ja kunnioitus niitä ja Suomen lainsäädäntöä kohtaan säilyvät. Kannatan tehtyä esitystä, että ne henkilöt, jotka tuntevat tapauksen parhaiten, voivat vaikuttaa päätökseen kaikkein vahvimmin. Näin ollen kannatan tehtyä esitystä ja toivon, että tämä asia menisi eteenpäin. Kyse ei ole todellakaan monesta tapauksesta vuosittain, mutta näillä on merkitystä.

3.06 **Timo Heinonen kok:** Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi kiittää teitä kansanedustajakollegoita, jotka istunnon loppuun asti olette olleet. Tämä on merkittävä asia, ja pidän tärkeänä sitä, että tämä vielä voitiin käsitellä tämän vuoden puolella eduskunnassa ja saada tätä kautta lakivaliokunnan käsittelyyn. Niin kuin sanoin, eivät nämä lainsäädäntömuutokset tuo takaisin näitä rikoksen uhreja, mutta jos tällä lakialoitteellani ja lakimuutoksella voimme estää, että rikoksentekijät eivät enää uusi näitä järkyttäviä tekojaan, niin voimme nukkua yömme rauhassa. Ja toivottavasti jatkossa yöt voivat alkaa hivenen aiemminkin. Kiitokset myös puhemiehelle ja muille tästä aika pitkästä istunnosta.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan.

32. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on perjantaina 11.12.2015 klo 13.00. Täysistunto lopetettiin klo 3.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen